

ولسي پانگه

Ketabton.com

مولوي عبدالشکور "ياسيني"

تولوونکی او څېړونکی

۱۳۸۲ هـ لمریز

د کتاب پېژندنه

|||||

د کتاب نوم: ولسي پانگه

څيړونکی : مولوي عبدلشکور "ياسيني"

څيړندويه ټولنه : خښي کولتوري ټولنه

څپرني لړ: اوم) 7 (

د چاپ شمير: يوزر ټوکه

د چاپ نيټه : 1382، تله ، لسم

کمپوزر : ميرزاخان "طوطاڅپل"

د کمپوز ځای: ميرزاخان او کمپوزنگ سنټر ارباب روږ

گل حاجي پلازه دوهم منزل دفتر نمبر 208 تيلفون نمبر 853549

بيعه : سل افغانۍ) 100(

چاپ خونه: د ساپي دپښتو څيړنو او دپراختيا مرکز.

يادونه : دا ټولگه د عبدالکريم مصعب جان په مالي

د څيړونکي لنډه پيژندنه

نوم: مولوي عبدالشکور "ياسيني"

دپلار نوم: اروا بناد ملا عبدالکریم "ياسيني"

زوکړه: 1317 هـ. ش چنگاښ، اتمه، ننگرهار، کامه، ده طاهر

دندې: دگران افغانستان په مختلفو ولاياتو او ولسواليو کې دپښتو ژبې او ديني علومو دښونکي په توگه پاتې شوی.

او تر روسي يرغل وروسته د مجاهدينو مشراو دکمونستي حکومت له پنگيدو وروسته د کامې ولسوال او دختيځو ولايتو د جهادي شورا غړی پاتې شوی دی .

اثار:

(1) جهادي پنځونې (جهادي لنډۍ)

(2) شعري ټولگه

(3) جهادي خاطري (سياسي ياداشتونه)

چې پورتنی درېواړه کتابونه دچاپ لاندې دي

(4) او همدا ټولگه

ددې ارزښتمن اثر او دليکوال په باب يې څو لنډې خبرې

هره ژبه او ادب خپلې خپلې ځانگړنې لري او بيا دهرې ژبې او ادب توکي خپل خپل اهميت لري. په پښتو ژبه او ادب کې متلونه او لنډۍ دې ژبې او ادب ته ځانگړې غناوربخښلې ده. رښتيا خبره خو داده چې که پښتو ژبې ته څو مگره کارشوی دی نو زياتره يې دوروستۍ نيمې پيړۍ دژبپوهانو او ادب پوهانو دکار او زيار نتيجه گڼلای شو.

په پښتو ژبه کې دمتلونو او اصطلاحاتو راټولول پر خپل ځای يو ارزښتمن کاردی که څه هم چې په دې برخه کې خو يو څه لومړني گامونه هم اخستل شوي دي او دمتلونو او اصطلاحاتو په راټولولو کې يو څه کار هم شوی دی، خو حقيقت دادی چې دغه کار ددرناوي سره سره چې ورته يې لرو، دا ادعا نه شو کولای چې په دې برخه کې شوی کار کافي دی او نورکار ته اړتيا نشته.

ښاغلي مولوی صيب عبدالشکور "يا سيني" چې دپښتو متلونو او اصطلاحاتو په راټولولو کې څومره کارکړی دی، دا پر خپل ځای دډير درناوي وړدی او بې له شکه به دپښتو ژبې مينه وال ترينه ډيره گټه اخلي او دابه ددې ژبې او پښتو ليکوالانو دليکنو په بډاينه کې پوره لاس وکړای شي.

که څه هم چې دښاغلي مولوی صيب "ياسيني" له خوا راټول کړای شوي متلونه او اصطلاحات ما په يوه ځغلنده نظر وکتل او دومگره وخت او مجال نه وچې په کاملاً انتقادي نظر يې وگورم، خو ترکومه پورې چې زه مولوي صاحب پيژنم او څومگره يې له ژبني او ادبي ذوق سره اشنا يم او يا دژبې او ادب دمطالعې او تدريس په باب دده له سابقې سره څومره بلد يم زه داپه کامل باورسره ويلای شم چې مولوی صيب به په دې برخه کې پاڅه گامونه اخستي وي او خپل کار به يې هغومره پوخ کړی وي لکه څومگره چې يې تمه کيږي.

که مولوي صيب له يوې خوا دسرو روسانو په وړاندې زمونږ د سپيڅلي جهاد په اوږدوکې په سپينه ږيره غره په غره او ناو په ناو گرځيدلی او په وسله وال جهاد کې يې خپله ونډه ډيره ښه سرته رسولې ده، قرباني يې ورکړې ده. له بلې خوا يې ديوه ديني عالم په توگه په علمي جهاد کې هم پوره برخه اخستې ده مولوي صيب دافغانستان دتير سپيڅلي جهاد تر پيليدو دمخه دښونکي په توگه دمقدسې دندې دسرتو رسولو پر وخت ډير ځله دپښتو ژبې او ادب د تدريس دنده هم درلوده، چې په دې توگه سړی ويلای شي چې نوموړی ددې لارې کوم نا بلده لاروی نه دی.

مولوي صاحب دپښتوژبې تکړه ليکوال هم دی او خو ږ ژبی شاعر هم هيله ده چې مولوي صاحب دخپلو اشعارو دټولگې چاپ ته هم ځانگړې پاملرنه وکړي ياکومه داسې مؤسسه او اداره چې پښتو ادب ته دخدمت وياړ لري دمولوي صاحب داشعارو دچاپ وياړ هم ترلاسه کړي. زه په پای کې مولوي صاحب عبدالشکور "ياسيني" ته چې زما دجهاد او مبارزې داوږدې لارې ملگری بلکې استاذپاتې شوی دی، ددې ستر ژبني خدمت مبارکي وایم اوله

خدایه ورته تو فیک غواړم چې په دې لاره کې نور د یادونې اوسټاينې وړگامونه هم واخلي عمر يې اوږد او په قلم يې
برکت شه .

درنښت

فدامحمد فايض

پيښور، کوز تهکال

1382/6/29

لویه شتمني او زموږ بېغوري

ځينې وخت په سړي باندې هغه د چا خبره د شينواري ماما ټوکه وشي او ځينو کارونو ته لاس تر زنې پاتې شي او د اندېښنو او سوچونو په سيند لاهو شي. زه چې اوس د کومې ستونزې او سودا سره لاس او گرېوان يم هغه کومه معما نه ده بلکه زما سره د هغو توريو، جملو، القابو او خبرو کمی دی چې زه يې د دې کتاب () د ښاغلي را ټولونکي او خپرونکي په شان او ستاينه کې وکاروم .

او لامل يې دا دی چې د دغه ښاغلي د ژوند کيسې او خېرنې د ډېرو نورو هغو سره ښکاره توپيرونه لري. که د ټولې نړۍ په ځای يوازې خپل گران هېواد د بېلگې په توگه ياد کړم نو ويلای شم چې ډېر وگړي مو د خپل ژوند په دا لړ وخت کې وليدل چې زموږ نه مخکې دې نړۍ ته راغلي وو او ولاړل يعنې پټې سترگې راغلل او ولاړل نه يې ځان ته کومه گټه ورسوله او نه يې خپل دين او اولس ته خیر ښېگڼه. او هم دا اوس هم ډېر خلک وينو چې د ژوند په اصلي او پراخه مفهوم نه پوهيږي. يوازې خوړل، څښل او راټولول (ماديّات) ورته د ژوند موخې او غايېگ ښکاري او په دې ځانونه نه پوهوي چې د انسانيت او سړيتوب معيارونه او پړاوونه څه دي .

ارواښاد خان خوشال خان بابا وايي :

چې دستار ترې هزار دي

د دستار سړي په شمار دي

که څه هم دغوايي کرغېړن اوښتون زموږ د سلهاو زرو شازلميانو سرونه لو کړل. خو الحمدلله چې دغو بشر دوستانو (!؟) بې وگړيو نه کړای شولو. خو بې سړيو (قحط رجال) او بې سره يې کړو .

هرگوره پورتنۍ کرښه د سل په سلو کې خبره نه ده په دې معنا ده چې يو ډېر شمېر سياست پوهان، عالمان او روڼ اندي مو سرو کودتاچيانو له خپلو گوندي موخو او غوښتنو څار کړل او يو شمېر نور ښاغلي چې د خپل مظلوم اولس د مشرۍ دعوی يې کولې د دغه بې وزلي اولس سره په خپلو کړيو ژمنو کې پاتې راغلل او نفسي جنون داسې کڼدو ته ټپل وهل چې اوس يې څوک په خوله پياوړه نه خوري .

خو په دا دويمه ډله کې داسې ښاغلي او منلي شخصيتونه هم وو چې د بهرنيو يرغلگرو او کورنيو انډيوالانو په وړاندې ښه په نره ودرېدل د سپېڅلي جهاد غږ يې وکړ او خپل سر يې خاص د اعلاء کلمې الله او د خپل اولس د پټ، ناموس او ازادۍ د گټلو له پاره په لاس کې ونيوه. دښتو، مېرو او تورو غرو ته پورته شول. د ډېرو کړاوو، سختيو، لوږو، تندو، لنډو او تنگو له گاللو وروسته څښتن تعالی د همداسې سپېڅليو او رښتينو مجاهدينو د وینو او سرښندنو له برکته کورني او بهرني يرغلگر او دښمنان مات او گوندېد کړل. د دغو تش لاسو او بې وزلو مجاهدينو د بري او فتحې غږ دومره دروند او غښتلی و چې نه يوازې افغانان بلکه د ټولې نړۍ اسيران او د کمونيزم په کړيو کې ښکيل

شوي او لسونه يې راوړنښ کړل، جرمنيانو د برلين او ياکلن دېوال ړنگ کړ ختيځ او لوېديځ جرمني يو اولس شو، تزاريان، مغل، ازبک، تاجک، ترکمن، سربان، چچنيا، پولنډ، هنگري، وکراين او ... ټول اولسونه را پاڅېدل او ځای په ځای يې د لېنين مجسمې په کابو او لوټو وويشتې او بالاخره يې راپنګې کړې او ان خبره تر دې را ورسیده چې پخپله له مسکو نه هم د لېنين تابوت پورته کړل شو او په دې ډول د شلمې پېړۍ د يوه ډېر ستر او نړېوال ځواک د باج او تاج کيسه د ډېرو بې وزلو او تش لاسو افغانانو په ذريعه د الهي نصرت په برکت ختمه کړی شوه. او زمونږ په تاريخ کې د وياړونو، اتلوليو او سربښندو نوي بابونه پرانيستل شول .

که د سرو لښکرو تر يرغل يو څو لسيزې مخ کې د وياړلي افغانستان تاريخ ته و گورونو

د پرنګيانو شرمېدلې ماتې به مو تر سترگو شي چې د روانې پېړۍ په لومړيو کې يې د همدې اولس له خوا خوړلې وې. زمونږ تاريخ به هېڅ کله د هغو غازيانو او شهيدانو نومونه هېر نه کړي چې د پرنګيانو په

وړاندې يې د خپل اولس د مجاهدينو مشري په مختلفو سنگرونو کې کوله لکه مجاهد غازي چکنور ملا صاحب لوی مجاهد او عالم ددهې ملا صاحب، سترمجاهد ملا مشک عالم، اتل سپه سالار غلام حيدر خان څرخي، لوی غازي او تکړه مجاهد غازي محمد جان خان وردگ د ميوند فاتح ايوب خان د تورې او پوهې خاوند غازي عثمان خان ساپی، زړور او سرتېری غازي مير مسجدي خان، د پوهې او تدبير خاوند وتلی مجاهد د ترنگزو ملا صاحب، غازي مولوي تاج محمد خان (1) او په لسگونو داسې نور اتلان چې د تورې او مېړانې له برکته يې تقريباً نیمې نړۍ خپلواکي تر لاسه کړه .

همدارنگه که زمونږ ننی تاريخ ليکل کيږي او سبانی کول (نسل) يې لولي نو په دې کې هېڅ شک نشته چې د شهيد ادم خان، رسول خان، شهيد مولوی محمد صديق خدای دوست) 2 ((او په لسگونو او سلگونو د هغو اتلانو، مېړونو او غازيانو د کار نامو ترڅنگ د ښاغلي مولوي عبدالشکور "ياسيني" کارنامې هم ولولي چې د سرو لښکرو سره يې د مخامخ غزا په وخت کړي دي .

د کودتا سره سم کمونستانو ښاغلی يا سيني صاحب بندي کړ قسمت ورسره ياري وکړه د يو څه وخت بنده وروسته ايله شو، مولوي صاحب د هجرت لار ونيوه او د يرغلگرو په وړاندې يې عملي جهاد پيل کړ اولس هم د مولوي صاحب مشري ومنله او تر شايې ودرېدل، د مولوي صاحب د جهاد او مبارزې سنگر يوازې کامه پاتې نه شوه بلکې د لوی ننگرهار د مختلفو سيمو مجاهدينو يې هم مشري ومنله. د مولوي صاحب د مجاهدينو او په ختيځو ولاياتو کې د سرو لښکرو د قطعاتو او ټولگيو تر منځ فقط يو سيند (کامه ثمر خېل) و او ډېر ځلې مجاهدينو پر روسيانو او همدارنگه ځينې وخت روسيانو په مجاهدينو بريدونه کول. دا چې مجاهدينو به په هر بريد کې روسيانو ته څومره د سر او مال زيان ور اړاوه او يا روسيان څومره د مجاهدينو د لاسه نارامه وو دا نو زمونږ د تاريخ يو ډېر لوی بحث دی چې په دې ليکنه کې يې ځايول گران دي .

دغې ښاغلي که په يوه لاس کې د حق د ساتلو او د ازادۍ د اخیستلو په خاطر ټوپک راخیستی دی ورسره جوخت يې په بل لاس کې قلم راخیستی او د خپلې ژبې اولس او کولتور د بډاینې او غنا په خاطر يې خولې تویې کړي او يو ډېر ستر کار ته يې ملا تړلې ده. چې په لنډه توګه يې داسې ښودلای شوو.

لومړی: تقريباً څه کم دوه زره جهادي لنډۍ دي چې د پښتو ژبې تر ټولو لويه پانګه او شتمني ده چې د چاپ لاندې ده او که خدای کول ډير ژر به مو تر ګوتو شي. که څه هم زمونږ ډېر پوهان په دې گروهه دي چې د لنډۍ خاص ويونکي جوت نه دي. خو دغه پورتنۍ لنډۍ ټولې ښاغلي ياسيني د جهاد په مختلفو سنگرونو او غذا ګانو کې ويلي دي. چې البته ګران لوستونکي به يې د ځينو لنډيو شرحې د کتاب په لمنو کې پخپله ولولي .

دوهم: جهادي خاطرې دي چې ټولې خوږې کيسې دي چې زمونږ د وياړلي تاريخ يوه برخه ګڼل کېدای شي . درېم: شعرونه دي چې په سپينه وينا او غوڅه ژبه يې د ځينو دوستانو او دښمنانو ناخوای او نادودې انځور کړي دي .

څلورم: همدا ټولګه ده چې د پښتو ژبې او ادب تر ټولو نايابه او ارزښتناکې ګړنې، مقولې، متلونه او ورسره يوځای ځيني فلکلوري "اولسي" او رښتينې کيسې او خبرې رانغاړل شوي دي. چې د ټولګې ښکلا او ارزښت يې لا پسې ښکلی او دروند کړی دی او هغه ځکه چې پښتو ژبه يوازې ژبه او د پوهاوي را پوهاوي وسيله نه بلکې پښتو يو قانون او د ژوند ضابطه هم ده. د يو ټبر په ژبه کې د ټولنې ټول کړه وړه دودونه، خويونه، نفسيات او ان تردې چې د مختلفو دورو ديني او مذهبي دودونه هم ځای شوي وي. نو ځکه ويلای شو چې پښتو ژبه د خپلو ځانګړتياو له مخې د نړۍ د ډېرو ژبو په څېر يوازې تشه ژبه نه بلکې يو ډېر لوی قانون هم دی. ګورو چې تر اسلامي سپېڅلي شريعت را وروسته هر خپل ځانته د خپلو ستونزو او شخړو د له منځه وړلو او روغې جوړې

له پاره لکه ځينې اروپايي هېوادونه چې تر ډېره وخته يې ليکلی (وضعې) قانون نه درلود او د خلکو تر منځ ټولې ستونزې او کړکېچونه په معقولو منل شويو متلونو حل او فصل کېدلې او مناسب متل به داسې حکم درلود لکه د کاني کرښه له ښه شامته د پښتو ژبه او ټبر له دې پلوه ډېره شتمنه او مړه ده په عقيدتي لحاظ هم پښتون هغه بختور ټبر دی چې د ژبې دا ټوله شتمني يې د اسلامي سپېڅلي شريعت مطابق ده. ځينې پوهان وايي چې د پښتانه رومان ټول په پښتو ټپه کې دی همدارنګه که وويل شي چې د پښتون کولتور او ژوند دود همدارنګه متلونه او ګړنې نو بې مناسبه به نه وي. زه دغه پورتنۍ توکي د خپلې خوږې او شتمنې ژبې روح او ترټولو لويه او ارزښتمنه پانګه بولم او همدارنګه په دغه لار کې کار کول، راټولول، خپرل او خوندي کول يې تر ټولو لومړنی او اړين کار بولم .

قدر منو او درنو لوستونکيو! نور تاسې درانه نه سترې کوم راځم خپلې وروستۍ خبرې ته او هغه د همدې درنې ټولګې په اړه يو څه څرګندونې دي :

لومړۍ: په کار خو داسې وه چې د ژبې دغه مختلف توکي متل، محاوره او ... د الف ب او ... په ځای جلا جلا څېړل شوي او وېل شوي وای .

په کار خو همداسې وه مگر مونږ سره ستونزې او اندېښنې؛ د وخت لېوالۍ، د تش لاس دښمني او همدارنگه په ژوند (عمر) بې باوري دا ټولې هغه خبرې وې چې زمونږ د نن کار یې سبا ته تم نه کړ، نغده سودا (کړنه) او دم ساعت مو غنیمت وگانه. که ژوند یاري وکړه او په گانده کې پخپله د دې ټولگي ښاغلی څېړونکي او یا د پښتو ژبې او ادب نورښاغلي په دې کړنه لاس بري شول. خپلې مورنۍ ژبې ته به یې ستر چوپړ کړی وي .

دوهم: دا چې ژبه د اولس او خلکو شتمني (مال) ده. نو د دې گډې شتمنۍ د امانتدارۍ په خاطر د ځینو متلونو، گړنو او ... پورې اړونده داسې کیسې، ټوکې او خبرې په دې ټولگه کې را نغاړل شوي. چې ښايي ځینو لوستونکیو او په تېره بیا ځینو ښاغلیو نقادانو ته یې څېړل او رانغاړل په دې ټولگه کې خوند، ور نه کړي. خو لکه څنگه چې پورته وویل شول دا هر څه د پښتون قوم سره د امانتدارۍ او خلوص له مخې شوې. دلته د یوې بلې خبرې یادونه اړینه ده او هغه دا چې د ملي ورورگلۍ په خاطر د ځینو سیمو او خلکو پورې د ځانگړیو متلونو، گړنو، ټوکو او ټکالو د راوړلو نه ډډه شوې. لازمه وه چې د ملي شتمنۍ او امانتدارۍ له مخې ځانگړي توکي هم دلته څېړل شوي او رانغاړل شوي وای. مگر د ننني گران افغانستان باریکه او حساس حالت ته په پام لرنې سره تر راوړنې او څېړنې یې نه راوړنه او څېړنه غوره وگڼل شوه .

په هر ترتیب که د پښتو ژبې په دغو توکیو څومره خبرې وشي بیا به هم لږې وي .

قدردمنو لوستونکیو ته یوه یادونه کوم چې دا ټولې خبرې، کیسې او متلونه ښاغلي مولوي صاحب د خپل ژوند په اوږدو کې د اولس نه اورېدلي او یا لوستي دي او بیا یې په خپله حافظه کې ساتلې وې یعنې په راټولولو پسې یې څېړونې او کتابونه نه دي لټولي، او دا دې له ښه مرغه د ستاسو تر لاسو او لوست یې درورسول .

زه ټولو پښتنو ته د دغه درنې ټولگې مبارکي وایم او ښاغلي مولوي صاحب ته د خدای پامانۍ نه وروسته وایم چې :

ستا د ښایست گلونه ډېر دي

ځولۍ مې تنگه زه په کوم کوم ټولومه

مع الاحترام

اجمل اټک "یوسفزی"

د ښځي کولتوري ټولنې مشر

(السلام عليكم)

شروع کوم په نامه د الله چې ډیر زیات مهربان او رحم لرونکې دی خالق تعالیٰ په خپل عظیم کلام کې د پخوانیو اقوامو او پرگنو د ښو او بدو او ځینو نورو موجوداتو حالات بیان کړي ددې له پاره چې خلکو ته نصیحت، عبرت او پند شي او خلک نیکو او ښو کارونو ته راوبولي او د بدو مثالونو د عواقبو نه یې آگاه کړي نیک خلک به د بدو نه عبرت واخلي خپل اعمال به اصلاح کړي او د توحید په لار به روان شي. د پروردگار وینا چې د مثال په ډول یې منع فرمایلي وي د هغې نه منع شي او کوم چې په کولو یې امر کړي وي هغه اجرا شي مثل یا مثال چې په یو خبره باندې تیریري هغه دیو سند حجت او دلیل په نامه باندې یادیري او خبره ورباندې ښه مستحکمه او ټینګه شي. لکه یو ترکان چې یو شي جوړ کړي او د پاسه ورباندې د اوسپنې میخ ووهي د پښتو ژبې اکثره متلونه او پخې ویناوې د قرآني مبارکو آیتونو او نبوي احادیثو سره موافق دي دا متلونه داسې دي لکه په ډبره کې چې لیک وکړي د شهود غوندې سپین او د شاتو غوندې خوندور دي د چامخ او خټ هم نکوي. د دوه مخۍ او منافقت نه خلاص وي. پروردگار فرمایي ((تاسو سره متحد شئ او لاسونه سره ورکړئ او بې اتفاقي مه کوئ که بې اتفاقه شوی قوت به مو کمزوری شي)) پښتانه لویان وایي دیو لاسه ټک نه خیري، یو سوی نه بلیري، د ډیرو امساء دیوه گیدی او داسې نور په حدیث شریف کې راځي تاسو د خلکو قدر د هغوي د منزلت په اندازه وکړئ. پښتانه لویان وایي وگوره سړی وړلاندې واچوه پو زی او داسې نور خدای پاک وایي ((چې یهود اونصاری ستاسې دوستان کیري نه...)) زمونږ مشران وایي کانی به پوست نشي دښمن به دوست نشي. حدیث مبارک دی د نیکانو سره ناسته داسې ده لکه د عطار په دوکان کې چې کښینې یا به ترې عطر واخلي او که وایې نخلۍ نو خوشبویي خو به یې درشي.

او دبدانو سره ناسته داسې ده لکه د ینگر په دوکان کې چې کښینې یا به دې جامې وسوځي او که نوي نو داوسپنې بد بويي خو به درشي.

او داسې په لسگونو نورې قرآني او نبوي مبارکې وینا وې شته چې ډیر پښتو متلونه ورته دي ما تراوسه په پښتو کې داسې وینا او متل نه دی او ریدلی چې هغه دې د اسلامي سپیڅلي شریعت سره په ټکر کې وي. زه پخپله د پښتو ژبې ښوونکي وم او د پښتو خوږې ژبې سره مې ډیره مینه ده په دې کتاب کې په سلگونو متلونه، اصطلاحات او... راوړل شوي او څیړل شوي دي. چې ډیر یې ماته په یادو یاد دي او په موقع کې رايادیري. پښتو ژبې ته ډیر کار د دین علماو کړی دی د احمد شابابا د زمانې نه مخکې او وروسته که د ادب تاریخونه وگورۍ تاسوته به جوتنه شي چې په هروخت کې د دین پوهانو پښتو ته څومره خدمت کړی دی. د هاغې بوډۍ په شاتنه چې حضرت یوسف ؑ یې په پاغندو اخیسته او ځان یې د یوسف ؑ په تجارانو کې حسابا وه زه هم په دې لږ کار ځان د پښتو خدمتگار حسابوم. ما د پښتو ژبې سره د مینې او امانتدارۍ له مخې ځینې متلونه چې هغه دیو ځای، یا دیو قوم پورې اړه لري کټ مټ راوړي او څیړلي هیله کوم چې زما دغه خلوص په چا بدونه لگیري ځکه چي ما ځان ته د تصرف حق نه دی ورکړی. زه څه خپلې جهادي لنډۍ لرم چې په سنگرونو کې مې ویلي دي او څه اندازه شعرونه دي چې د

ځينو بې لارو ملگرو او هم سنگرو د خودسړۍ او د هغوی خواهشاتو په باره کې دي چې دوی ترې نه منع کيدل ويلي مې دي ځکه چې جهاد يو ډير پاک او مقدس عبادت دی خو دځينو حريصو او په نفس نه باور لرونکو راته داغي او لکه دار کړ خدای دې دوی او ما په سمه لار برابر کړي.

گرانو لوستونکو که پدې کتاب کې زما څخه کومه غلطې او خطايي شوې وي عفو غواړم او تاسو ته يې د اصلاح کولو پوره واک درکوم ماسره په دې کتاب کې اجمل اټک يو سفزی په څيرنه او ليکنه کې ډيری خولې تويې کړی اوخپل قيمتي وخت يې پکې مصرف کړی او همدارنگه

حاجي عبدالوکیل اټک را باندې ډير باعث و. زه نشم کولای چې د دوی شکريه اداء کړم خو خدای ﷻ دې ورته ډيراجر ورکړي.

په درناوي

مولوي عبدالشکور "ياسيني"

"الف"

- 1- اختر پٽ ميرہ نہ دی.
- 1- سړيتوب او ميرانه نه پټيږي يعنې لمر په دوه ګوتو نه پټيږي.
- 2- اخترچې تېر شي نکر يزې په ديوال پورې کړه.
- 2- هرکار او کړنه پخپل وخت خوند کوي.
- 3- ارهنډه انگور نه نيسي.
- 3- بې کاره سړي نه دخير تمه چټي ده.
- 4- ارهنډه خرما نه کوي.
- 4- چې سړي کې پخپله خير نه وي بل ته يې خير نه رسي.
- 5- آس لره په لاس لره.
- 5- يوشی چې پخپله درسره نه وي دبل په تمه کيږه مه.
- 6- آسونو نعلونه وهل چنگنبوهم پښې جگې کړې.
- 6- نا لايقه خلک هم ځينې وخت غواړي چې دلايقو خلکو سره ځان برابر کړي.
- 7- اسمان لاندې يې کور دی په ماما يې پوردي.
- 7- ځينې خلک په پور روږدي وي اخلي يې او خلاصوي يې نه او بې کاره ناست وي.
- 8- اسمان چې څومره غوړيږي هسې نه وريږي
- 8- څوک چې ډيرې پرې کوي هومره څه يې دلاسه نه کيږي.
- 9- آس چې شنيږي دموگري په زور شنيږي.
- 9- څوک چې يو کار کوي دخپلو ملاتړو په ډاډ يې کوي.
- 10- آسمان يې بړستن ده ځمکه يې توشک دی.

- 10-یعنې هیڅ نه لري.
- 11-اشنايي دښگو مزل دی.
- 11-یعنې دژوند تر وروستیو شیبو پورې نه تمامېږي او ډیر زغم غواړي.
- 12-اغیرلي ته لږ باد هم کافي دی.
- 12-څوک چې په ډیر کړاووکې وي او لږ څه هوساینه او خوښي پرې راغله داهم غنیمت دی.
- 13-اغیرلي پخپله تشپړي.
- 13-څوک چې یوکار پخپله خراب کړي تاوان او زیان یې هم همدۀ ته دی.
- 14-اصیل ته اشارت کم اصل ته کوټک.
- 14-پوه او درانه خلک په نیمه پوهیږي.
- 15-اتحیاتو چې په ولاړه وائي په ناسته به څه وائي.
- 15-یو وروستنی کار چې له وخته مخکې وشي نو په خپل وخت به څه کوي.
- 16-امرسې خوري پیسې نه ورکوي.
- 16-گټه پورته کوي خو زیان نه مني.
- 17-املوک یې بار کړي.
- 17-له یو کس نه چې ډیر باد ځي او په ځان نه پوهیږي ورسره نږدې خلک په خپل منع کې سره داوایي.
- 18-امانت ځمکه هم نه خیانتوي.
- 18-لویان دامانت په ساتلو کې دومره په ټینګه وایي چې گوره ځمکه یې هم نه خیانتوي یعنې ایمانداري او صداقت ښه شي دی.
- 19-او به په ډانګ نه بیلېږي.
- 19-پخې دوستۍ او ورورولۍ دچا په شرارت باندې څوک نه پرېږدي.
- 20-اوبه دجام درویه ځکل کیږي.
- 20-څوک چې یو شې اخلي دهغه دښائست او دښه جنسیت له مخې یې اخلي.

21- او بو اخیستی هر بوتی ته لاس اچوي.

21- داږ مخ هر چاته اوړي.

22- او بووړی زگته لاس اچوي.

22- په چاچې مشکل راشي دیو ډیر بې خونده کس نه هم دحل کولو هیله کوي.

23- او به خړوي ماهیان نیسي.

23- دخپلې غوښتنې دترسره کولو په خاطر هرډول لوبې کوي.

24- اوبه پورته خيژوه که نه ښکته خوږې لاره ده.

24- دکړنې له پاره ټینگ هوډ لره.

25- اوبه تر خیتې پورې رسیږي خو خیتې تر خیتې فرق دی.

25- توان تر توانه پورې فرق دی.

26- الطور من التاوان.

26- له کوم ملاصیب نه چا تبر په سوال وړی و او بیا هغه ترې ورك شو. سړی بیرته ملاصاحب ته راغی او ورته یې وویل چې څوک دیوه چا نه یو امانت واخلي او بیا دغه امانت ورك شي په امین یې تاوان شته او کنه؟ ملا ورته وویل چې نه، سړي ملاصاحب ته کړه چې صیب ستاتبرله ما ورك شو ملا صاحب سمدلاسه وویل ته لږ وارو کړه چې زه کتاب وگورم، دکتاب له کتلو وروسته بیرته راغې او سړي ته یې کړه چې دبل امانت تاوان نشته خو په کتاب کې یې لیکلي دي چې الطورمن التاوان. یعنې که تبر ورك شي تاوان لري.

27- اوبه چې یو ځای ډنډشي خو ساکیږي.

27- څوک چې یو ځای کې ډیر پاتې شي قدرې کمیږی یا په ځینو شیانو چې وخت واوړي نو خرابیږي.

28- ادې که دزړه کوي او گړې ته هم تې کوي.

28- یو څوک که په راستۍ کارکوي او کوښښ وکړي له یوه بې کاره شي نه هم ښه شي جوړولاي شي.

29- ادې مړه شوه تبه یې وشکیده.

29- هرڅه ولاړل.

-30 او به په کمزوري ورځ زر ورځي.

-30 په بې وزلو او خوارو خلکو قانون زر پلي کيږي.

-31 او به گرمې کره که کاروشو ښه که نه نووړه خو به پرې لامده کړو.

-31 دژمي په سړو کې ديوه سړي دخپلې منکوحې سره نږديوالي ته زړه وشو او خپلې ماندینې ته يې کره چې ښځې په تناره کې اوبه کيده چې تودې شي ښځې يې ورته کره چې څله مې په عذابوې کار به درنه ونه شي نو سړي ورته وويل که کارونه شي نو اوړه خو به پرې لامده کړې.

-32 آموخته بلا بده بلاده.

-32 له روږدی ځان خلاصول ډیر گران دي.

-33 اوږه چې ونه خوړې دخولې نه يې بوی نه ځي.

-33 یوکار چې څوک ونه کړي بل ورپسې څه نه وايي.

-34 اور اخلي.

-34 ډیره بیړه کوي .

-35 اور يې بل کړی دی.

-35 شراو فساد يې جوړ کړی.

-36 اورمړې ده.

-36 بدبخته ده، هر کارته چې لاس واچوي ترې نه کيږي.

-37 اور پرې ولگيده.

-37 ډیر قهر ورغی او په غصه شو.

-38 اور ديو خسري نه لگيږي.

-38 دلږ څه نه غټه خبره جوړيږي.

-39 اورته پکی وهي.

-39 يعنې شراو فساد تازه کوي او زياتوي.

40- اور په خوله کې وړي.

40- ډيره بېره يې ده او يا ښه تقدير کوي.

41- اور ته خپل او پردی يودی.

41- بدو ته خپل او پردي ټول يو دي. خپلو او پرديو ته يې تاوان رسيږي.

42- اور دخپلې لمنې څخه لگيږي.

42- نقصان انسان ته کله دخپل ځان او يا له خپلې کورنۍ ورسپيږي.

43- او رپوه شه زاخيل پوه شه.

43- د زاخيلو په کلي کې اور لگيدلی و دنورو کليو خلک د مرستې له پاره راغلل چې له زاخيلو سره اور مړ کړي زاخيلوالو به دغه کسان هريوه ځانته راکشول چې دده دکور اور مړ کړي په دې کې دکلي خلک سره په جنگ شول او په کانو يې سره ويشتل پيل کړل چې يو نيم کانی به په مرستندويه خلکو هم لگيده په دې وخت کې د مرستندويه خلکو دډلې نه يوه تن غږ وکړ راځې چېڅو اور پوښه او زاخيل پوښه او يو بل نکل يې داسې دی: يو څو تنو زاخيلو اور بل کړی و او ځانونه يې پرې تودول چې په دې کې يو څه مسافر راغلل او اور ته وروگرځيدل چې دوي هم خپل ځانونه په دې اور تاوده کړي خو زاخيلو دا مسافر تودولو ته نه پريښودل، په دې کې خبره لږه سخته شوه او نږدې وه چې جنجال پيښ شي نو دې وخت کې يو مسافر وويل راځی چې څو اور پوه شه او زاخيل پوه شه.

44- اور په لمن اخلي.

44- ډير تلوار يې دی.

45- اور په اوبو لگوي.

45- ناشونی کار غواړي چې وشي.

46- اور په خټه بلوي.

46- د ناشوني شي کيدل غواړي.

47- اور پسې راغله دکور واکداره شوه.

47- ځينې سوالي او هوايي خلک ديوه ځای يا يوشي دعوگيرشي يا واک به کې کوي.

48- اوبه چې دسر نه واورې څه يوه نيزه څه دوه نيزې.

- 48 انږينې او غمونه لږ او ډير يو شى دي.
- 49 او گرځ چې سپري بلا پرې لگيږي.
- 49 يو کار چې څومره ځنډيږي هومره خرابيږي.
- 50 اوس ددې څه پر توگ کوې.
- 50 څه چاره يې کولای شې.
- 51 اوږده غنم دي کله به لوشي.
- 51 دځينو کارونو اجراکول ډير وخت غواړي. بې وخته دځينو ورته تلواروي.
- 52 اوښ ته رباب مه وهه.
- 52 ناپوهو ته دلايل مه وايه.
- 53 اوښ چې په پيسه شي او پيسه نوي نو څه به يې کړې.
- 53 که يوشي ډير ارزانه وي اوستاورته داخيستلو وسعه نه کيږي نو څه به يې کړې.
- 54 کو کو کې فرق نشته.
- 54 کوك تنکيو بادامو ته ويل کيږي چې تازه له گلې وتلي وي او ټول پرته له کوم توپيره يو شانته وي او خلک يې دمې له پاره خوري او په رنگ او خوند کې سره يو شان وي.
- 55 اوښه کوم ځای دې سم دی چې پاتې دې غرانگه.
- 55 چې ديوه کس ټول کارونه نيمگري او خراب وي.
- 56 اوښ ته چاوويل چې څوږ ښه دی که لوړ ويل يې درې واړه دې ورك شې.
- 56 ديوه چا چې ټول کارونه بې خونده او بې رنگه وي.
- 57 امبار سړۍ مينښه ده دکوناتو په ډول خرڅيږي.
- 57 امبار سر مينښې ډيرې تيارې او پيږې وي او سړي ته ښې ښکاري سړی گمان کوي چې دابه ډيرې شيدې هم کوي، خو دشيدو مزه يې نه وي. يعنې د ځينو خلکو ډول او سينگار او جسامت ډير ښکلی وي مگر مانا په کې نه وي.

- 58-اوبښ په بډه نه وهل کيږي.
- 58-ځينې خيانتونه دومره غټ وي چې هيڅ نه پتيري او خامخا ښکاري.
- 59-اوبښ په بډه وهي.
- 59-ښکاره خيانت کوي.
- 60-اوسپنه چې څومره ټکيري هومره پلنيري.
- 60-په انسان چې عمر تيريږي تجربه او پوهه يې ډيريږي.
- 61-اوسپنه په اوسپنه ماتيري.
- 61-زور زور ماتوي.
- 62-ايرو دښگو پورې واپول باد راغی دواړه يې ويوړه.
- 62-يوڅوک ديوه چاپورې ځان تکیه کړي او زور ور راشي او دواړه له منځه يوسي.
- 63-اورپرې لگوي.
- 63-خړابوي يې، له منځه يې وړي.
- 64-اوس هم جاله دې غاړې ده.
- 64-اوس هم سري وخت دی.
- 65-اول ځان بيا جهان.
- 65-چې ځان ونه پيژني جهان نه پيژني. يا لومړی يې پخپله خوره بيابې بل ته ورکوه .
- 66-اوبښ په پکي نه درنيري.
- 66-ډير شتمن په لږڅه تاوان نه خبريږي.
- 67-اوبښ په څله خبر نه دی.
- 67-بی عقله دی په خبره نه پوهيږی یا هوډمن خلک په تکالیفو کې جرت نه وهي.
- 68-اوبښ چې ساتې دروازې به لوړې ږدې.

68- لوی کارونه چې کوي نو عزم به دې ټینگ وي.

69- اړه شه ترخز کيږه مه.

69- يعنې نوروته هم گټه اړوه.

70- ايل غټ دی که دوه سړی.

70- په باجوړ کې دوه غرونه دي چې يوه ته يې ايل او بل ته يې دوه سړی وايي چې د يوه ترڅنگ يوه قبيله پرته ده اود بل څنگ ته بله قبيله پرته ده، پخواينې خلك ځيليان، سادگان او لانجمن وو او په نه څه خبره به يې سره جنگ کاوه يوې قبيلې ويل چې ايلم غټ دی او بل به ويل چې دوه سړی غټ دی او په همدې خبره ډيرې جگړې او مړي وشول، خواو دخپل غره دلوروالي دعوا کولې، يوه ورځ يو استاد زده کوونکیو ته سبق وايه چې دايلم او دوه سړي خبره را ياده شوه استاد چې دايلم دقبيلې اوسيدونکی وويي ويل چې ايلم لوړ دی يو شاگرد چې د دوه سړي دقبيلې و استاد ته يې کړه چې استاذ دوه سړی لوړ دی استاذ ته قهر ورغې غاښونه يې وچيچل او شاگرد ته يې وويل چې مور دې پرې کښينې هم لوړ به يې نه کړې.

71- آخر ته يې گوره.

71- پايله يې گوره.

72- اوبښ چې ځي پالان دې هم ځي.

72- چې ته نه وي په نورو څه کوم.

73- انگور تروه دي.

73- يوشې چې دبې وسې نه پاتې شي.

74- اختر په څه پيژنې وايي چې پلو پوخ شي.

74- په تيرا کې خلك داختر په ورځ پلو(گوريچې پخوي چې داكار پرته له اختره دتيرا خلك ډير کم کوي. ديوه هلك مور چې له اختره مخکې يې وريچې پخ کړې وې هلك چې سهار له خوبه راپاڅيده او خپلې سترگې يې منښلې خوب يې وتښتاوه مخ ته يې څه اوبه ور واچولې او مورته يې کړه چې څه دې پاخه کړي دي موريې ورته وويل چې بچيه وريچې هلك سمدستي حجرې ته منډه کړه په حجره کې درانه درانه سپين ږيري ناست دي اودهريوه مخې ته پر ميز چاينک يښی دی هلك ورغی او له ښې لورې يې دسپين ږيرو دلاسونو په ښکلولو او داختر په مبارکيو ورکولو شروع وکړه. يو سپين ږيري بابا ورته وويل چې بچيه اختر خو نه دی هلك غږ کړ بابا ولې نه دی ادې مې وريچې پخ کړي دي.

75- انسان بې وزرو مرغه دی.

75- یو سړی د خپل کور په چرگی دخپلو ماشومانو سره ناست و او سپک را پاڅید او دچرگی بلې غاړې ته یې را ټوپوهل او کښیناست په بریتو یې گوتې راکش کړې او غاړه یې تازه کړه او ښځې ته یې کړه: ښځې انسان بې وزره مرغه دی یوه شېبه مخکې دچرگی هغې غاړې ته وم او اوس دادی راپورې غاړې ته ناست یم ښځې یې ورته کړه ښه دی سړیه چې شکیدلې نه یې.

76- اوښ دلکی نه نه ټینگیږي.

76- دغټ قوت ماتول په لږ زورنه کیږي.

77- ابی خوتا مړه کړه چې کله دی گرم ورکول او کله دی یخ.

77- دوه مالداره وروڼه وو یوه رمه پووله او بل به دکور ماته گوډه کوله، په کور کې یې مور ناروغه وه او زوی به یې سونډ او سپیرکی ورکوله خو بالاخره ابی مړه شوه او دکور ورور چې وهغه بانډې ته شپانه ورور ته ورغی او هغه ورته وویل چې ابی څنگه وه ده کړه چې ابی مړه شوه نو بیا ورته هغه داوویل:

78- اول دځان اصلاح پکارده بیا دنورو.

78- لومړی باید سړی ځان په لاره برابر کړي بیا نوروته نصیحت کوي.

79- اوښان په ټیټه ملانه غلاکیږي.

79- دیو غټ شي خیانتول په کوچنۍ پلمه نه کیږي.

80- امتحان شوې بیا یې مه امتحانه وه.

80- یوځل چې څوک تجربه شو دویم ځل ته اړتیا نشته.

81- اموخته بلا دخدای په روی نه منع کیږي.

81- له روږدي خلاصیدل په زاری نه کیږي.

82- اوښ په غږ غږو روږدي دی.

82- ځیني قدرتمند په قهر او غصه عادت وي.

83- اړوت غږوت کوي.

83- کار ترې نه کیږي ځان اخوا او دیخواکوي.

-84 اور پسې راغلی وې.

-84 یوه ښځه چې دچاکورته ولاړه شي او بیرته په تلوار ځي نو بیا ورته ویل کیږي پخوا اورلگیدونه نه وو خلکو به دبکر نه اور لگاوه او بیایې انگار تردیره ساته نو دچا کره چې به اورنه و دبل دکوره به یې یا مروته اویا لمبه خپل کورته په بیره وړه.

-85 اموخته خور دی که میراث خور.

-85 میراث خور ښه دی چې یوځل خپله برخه واخلي او خلاصه شي او اموخته خور سړی تنگوي.

-86 اس دخپل سپاره کوناتي پیژني.

-86 هرکس خپل دوست او دشمن ښه پیژني څوک چې دچانږدې وي او کور او کلی ورسره لري تر نورو یې ښه پیژني.

-87 اتفاق غرونه سوري کوي.

-87 په یو والي هرڅه کیږي.

-88 اوږه په لپه او غوړي په گوته.

-88 هرڅی ځانته کچ او میچ لري .یعنې سوالگرته څوک په پیمانه شی نه ورکوي.

-89 ایساره پیشو دزمري نه تکره وي.

-89 اړ هر څه کوي.

-90 اوه کوره تاران دي نه یې ملکان دي.

-90 کوچنی کلی چې خلک یې خپل منځ کې سره بې اتفاقه وي او کورونو دشمیر نه یې دمشرانو او ملکانو شمیر زیات وي.

-91 انسانیت په بیعه نه اخیستل کیږي.

-91 سړیتوب او عقل دخدای (ج) داد او ورکړه ده.

-92 اوښ مې له کبره په باغ کې پانې نه خوري.

-92 دومره خوار نه یم لکه ته چې راته گورې.

-93 او به چې له پاسه خړې شوې تراخړه خړې وي.

-93 مشران چې خراب کشران پخپله خرابيږي.

-94 امرخیلو وطن نه مینده او چغريې څښتن نه مینده .

94- امرخیلو د پښتنو یونښه توریالی تېردی ، خوځمکې یې نه درلوړې په پچیراو چیلیار په منځ کې یوه بې اویو او کارجنه او دستګلابن سیمه ده . چې هیڅوک ورته نه راتلل او نه په کې چه ځای جوړوه ، ځکه چې د اوسیدو ځای نه دی خوامرخیل ورته راغلل او په کې میثت شول .

“ب”

1- باران په تیرا وشو خره یې دلړه موږې ویوړه.

1- لږه موږه په لغمان کې دیوې قرې نوم دی چې یو وخت یې خلك د خواری او مزدوری یاد تجارت له پاره دخپلو خړو سره د پېښور بارې ته تللي وو د بارې په خوړکې پستې شگې پرتې وې، ددوبي گرمي وه تجارانو یا دغو مزدورانو په دې ځای کې واړول خره یې ټینگ د میخټیلو پورې وتړل او پخپله بیده شول، له دې ځایه د تیرا سیمه ډیره لرې پرته ده، په تیرا باندې سخت باران شوی و چې ددوی دسترگورپناو، یوڅه وخت وروسته لیونی سیلاب راغی خلکوځانونه په منډه خلاص کړ او خره پاتې شول او سیلاب لاهو کړل او په سیندې ورگډ کړل.

2- بار یې داوبو ویسته.

2- خپل مشکل یې حل کړ .

3- بادرنګ به دې بدرنګ کړي خټکې به دې دسلوکالو رنځ کړي.

3- دبادرنګ خوراک خپته خوړوي او خټکی دزخم ځای ته ورځي او گړک شي.

4- باورمې نشي چې دامیری میر شي.

4- باور مې نه شي چې دا کار به وشي.

5- باورمې نشي چې داوړی شړی شي.

5- گمان نه کوم که دا کار وشي.

6- باغ چې پوخ شي باغوان یې کوږشي.

6- کله چې باغ پوخ نه وي، نو دباغوان مینه دخلکو سره ډیره وي او ښه راشه درشه هم لري خو چې میوه یې پخه شي بیا په څنګ شي. او همدا شان چې یوکس نوی منصب او قدرت ته ورسېږي نو بیا دچا کارنه کوي.

7- بانه مې رپېږي.

7- هیله مې شته چې دا کار به وشي.

8- بانه مې نه رپېږي.

8- ناهیلی یم.

9- پانه يې درانه شو.

9- خوابدې شو.

10- بدتر بور په بدځای کې په کارېږي.

10- تربور په تکلیف او سخته کې په کارېږي ځکه چې دېل بدې په تربور نه لورېږي.

11- بد ورور په بده ورځ په کاردی.

11- که ورور ډیر خراب شي بیا هم دمصیبت او تاوان په وخت کې په کارېږي.

12- بې عقله يې په ځان کوي په بل يې نه کوي.

12- ناپوهه سړی چې بې سنجشه کارونه کوي ځان تاواني کوي.

13- برگ اتڼ جوړدی.

13- موضوع يې گرمه ده.

14- برگ اتڼ يې جوړ کړ.

14- کیسه يې بیا توده کړه.

..... 15- کول او جومات اچول یو شی وی.

15- یوه کنچنی وه او په فحاشۍ يې ډیرې پیسې گټلې وې او په یوڅه پیسو يې جومات جوړ کړ، دملا نه يې پوښتنه وکړه چې ماخو د بدکاری په پیسو جومات جوړ کړ څه ثواب به مې وشي او که نه؟ ملا ورته وویل دغه ورکول او جومات اچول دا دواړه یوشی دی اوځان شکول دې پرې اضافه شول.

16- بللي خورهولي دي.

16- څوک چې چارا وباله او رانه غی نو بیا يې گيله نه وي.

17- برمنډله اوبو نه ویرېږي.

17- توریا ليو او ننگیا ليو سره دخپل سر ویره نه وي.

18- بل ته مثلي کوي په خپله پرې حملې کوي.

18- یعنې په خپلو ویناوو يې عمل نشته.

- 19-بنده ترخپلي وسې پورې پر دی.
- 19-دتوان په اندازه باید سړی کار وکړي.
- 20-بنده دخپل خیر او شره خبر نه دی.
- 20-انسان دخپلو ښو او بدونه نه وي خبر علم یې دخدای(ج) په قدرت کې دی ((ډیر ځل به یو کس یو شي دخپل ځان له پاره خیرگنې مگر هغه به ورته شریې. او ډیر وار به یو سړی یو شي خیر گنې هغه به شرشي))
- 21-بنده راشه دخدای خپل شه لکه په ځان هسې په بل شه.
- 21-یعنې مسلمان هغه دې چې په ځان یې څه لوریږي هغه په بل هم ولوروي.
- 22-برخې ازلي دي.
- 22-دهر چا برخه په لوحې محفوظ کې شته، نوی زیادت په کې نه راځي.
- 23-بې گودره مه گرېږه.
- 23-بې سنجشه کار کول ښه نه وي.
- 24-بې ډوله گډیږي.
- 24-هیڅ په هیڅه مست.
- 25-بې تیلو یې الوزوي.
- 25-دومره درواغ وایي چې په هوا گرځي.
- 26-بې دروازي لوی شوی دی.
- 26-بې تر بیې او بې تعلیمه رالوی شوی دی.
- 27-بې لکۍ خر دی.
- 27-ډیر زیات بې عقله او ناپوهه دی.
- 28-بې پر توگه سړی دی.
- 28-بې حیا دی.
- 29-بې غیر ته دادا اوادې ته دې ایمان جوړ دی.

- 29 پخپل کور کې مزرې دی.
- 30 بې صبره وایي ماته یې په کودې کې واچوه .
- 30 تلواري وخت ته نه گوري او هرڅه دوخت نه مخکې غواړي.
- 31 بې صبره یې په لمن کې غواړي.
- 31 دی یې له هرچا ژر غواړي.
- 32 بې چرگه هم سبا کیږي.
- 32 دیوه چا دمرستې او کمک پرته به هم کار پوره شي.
- 33 بې لاسه لستونۍ دی .
- 33 بې واکه او بې اختیاره ښاغلی دی.
- 34 بې علمي تیاره ده.
- 34 څوک چې پوهه او علم نه لري په هغه سپینه ورځ هم شپه وي.
- 35 بې علمي بلاده.
- 35 ناپوهي مصیبت دی.
- 36 بې علمه انسان پوند دی.
- 36 خپل خیر او شر نه پیژني.
- 37 بې کاره ښځه دمپړه په کور کې میلنه وي .
- 37 هیڅ هم نه کوي او هرڅه خراب، تراب پراته وي.
- 38 بې باکه سپړی دی .
- 38 لو بالي او بې پروا دی.
- 39 باران ونه شو مونږه یې په جمعه خان وشمولو.
- 39 ددوبي په موسم کې دکلیو خلک خپلو خپلو دیروته وځي او په دیرو کې یوه یوه کوټه هم وي چې کله باد او باران شي نو بیا خلک کالي او سامان دې کوټې ته ښکاري جمعه خان چې کور یې دیرې ته راویستلی و، او دکور وگړي یې

گڼ وو، دجمعه خان جماع ته زړه شوی و خو دخلکو د ویرې یې څه نه شو کولای خدای(ج) کول یوه شپه گرز گروز او بریښنا شوه څه غټ غټ څاڅکي هم راولویدل خلک کوټو ته شول جمعه خان اوبښځه یې هم سره د کوچنیانو کوټې ته شول کوچنیان خو بولي وو او ویده شول دباران فقط یو څو څاڅکي وشول او نور ودرید گرمې وه خلک بیرته له کوټو راووتل او جمعه خان وار دمخې ددې موقع نه پوره استفاده کړې وه ښځې له ځانه سره وویل چې باران ونه شو موږه یې په جمعه خانکړو.

40 به به به به کیري.

40- ځان مشره مشره کوي.

41- به به یې له ځانه جوړه کړې ده.

41- یوه غټه مشره ښځه یې له ځانه جوړه کړې ده.

42- بې تاجه بادچا دی.

42- خپل ځان په خلکو په زوره مني.

43- بختورې کامې چې نې اچوم دوه کیري.

43- داسې وه چې پخوا زمانو کې وچکالي وه او دننگرهار زیاتره سیمو او به نه لرلې او په کامه خو دکونړ سیند رابهرې نو ډیر ټاوبه لري، شنه او سمسوره سیمه ده، او دډیرو لرې لرې ځایونونه خلک خوارۍ او غریبۍ له پاره کامې ته راتلل لکه اوس چې راځي، دیوې وچې سیمې سړی په سیند راپورې وتی دی او یوکب یې پیدا کړ او د یوه شیرغشي بوتې ته یې ور واچوه او اور یې ورته کړ کله چې او ر مړ شو اوې دکب بیرته راخیسته نو په دی بوتې کې یوه چرمښکۍ هم ورسره پخه شوې وه مسافر ماما چې کله دوه ماهیان ولیدل ډیر خوشحاله شو او داخل راتگ یې کامې ته په نیک فالۍ ونيوه او بیا یې داوویل.

44- بغیر زمانه به یې شل نه کړي.

44- له ما پرته یې نه شې پوره کولای.

45- بخت یې چې خوار شي په شنه جلگه کې هم منگی ماتیري.

45- نصیب چې خوار شې نو بیا روغ کار ورانیري.

46- بدخوی چې زور اور شي نوعقل مرور شي.

46- یوکس چې په بدو بدو خویونو عادت شي، زړه یې زنگین شي او عقل ترې ولاړ شي.

47-بې پیره سره بدمذهبې جوړېږي.

47-نکل يې داسې دی: یو سړی نوی ملا شو او دهندوستان نه راغی او دخپل کلي په جومات کې يې طالبانو ته تدریس کاوه په دې وخت کې دملا صاحب یو ګاونډی راغی او ملا صاحب ته يې په سپکو او سپورو بڼا وکړه، او پیر، ایمان، دین او دا ټول يې ورته وکنځل ملا صاحب خو عالم دی هیڅ نه وایي او یو لاحوله ولا قوه وایي د سړي دکنځلو په جریان کې دملا داکازوی راورسیده او دې سړي ته يې ټول جوابونه په اښکنځلو ور وگرځول نو په دې وخت کې یوه طالب دا وینا وکړه.

49-بورې هم ژاړي او ترورې هم ژاړي.

49-یعنې دقاتل او دمقتول میندې دواړه ژاړي یو په مرګ ورکشواو بل په ژوند ورک شو.

50-باد او باران دی.

50-هسې غږ ېږي او څه کار ترې نه کیږي.

51-بې مشورې کارکول وخت ضایع کول دي.

51-یوکار چې بې سلا او مشورې وشي څه نتیجه نه ورکوي.

52-بې سته څوک جنت ته هم نه ځي.

52-دپښتنو داسې خویونه دي چې بې بلنې چیرته نه ځي.

53-بل ته ګوته نیسي.

53-نوروته تکره او مزری دی.اوخپل عیب نه ګوري.

54-بنده حیران خدای مهربان.

54-څښتن تعالی داږو خلکو کارونه وربرابروي.

55-بې عقله ځان دسلو هوښیارانو ښه بولي.

55-ناپوهه په هیڅ معیار او اندازه نه پوهیږي نوځکه ورته ځان هوښیار ښکاري.

56-بریت ښه بریت دی خو په بیکاره شونډوولاړ دی.

56- چې ديوه ښه او پوه سړي دناپوهو او نا اهلو خلکو سره مخه وي.

57- بریت غوړ دې پيشو وتښتول.

57- کيسه يې داسې ده: يو سړی په ډله کې ناست و او تل به يې غټې، غټې خبرې کولې او ويل به يې چې دامې خوړل او نن مې داوکړل او..... دغه سړي يو څه دپسه دلم وازده په کور کې ساتلې وه او هر وخت به يې پرې خپلې بریتې غوړولې او بيا به دکلي عام وستل ته راووت او دخلکو په منځ کې به کښیناست او ويل به يې چې ياره نن مې داسې قورمه، کباب، پلو او خوړلي دي په همدې لافو او شاپو کې دی او په عين وخت کې د خبرو سره سم دخپل زنگانه نه يو ټک هم او باسي په دې وخت کې يې زوی په ډيره ورخطايي راغی او پلار ته يې په اوږده آواز باندي ورغږ کړ: چې وه پلاره تاچې دبریتو دغوړولو له پاره وازده په تاخچه کې يښې وه هغه پيشو وتښتوله.

58- بې خپلو کافرو مې نه کړې.

58- يو ملا ته چا کنځلې کولې او ده ورته څه نه ويل او يو ناپوهه ورور يې راغی او سړی ته يې په اښکځلو شروع وکړه ملاصاحب دخپل جاهل ورورنه خوشاله شو او دا يې وويل خدايه بې خپلو کافرومې مه کړې.

59- بل ته مزی دی.

59- خپلې ښځې ته څه نه شي ويلای او نورو ته تکره دی.

60- بنجان په خنجکي راشکوي.

60- ډير لنډی دی يعنې يوه لويشت ونه يې ده.

(پ)

- 1- پاروگر دمار دلاسه مري.
- 1- چې مهلك كاريې پيشه وي دخپلې پيشې ورپيښيږي.
- 2- پانې پليت مړی يې كافر.
- 2- چا په هندوستان كې د عيسوی مړی لمباوه او ناپاكه او به يې ورته راوړې دمړي لمبونكي ورته وويل چې دا اوبه خو پليتې دي داوبو راوړونكي ورته وويل پانې پليت او مړی كافر يعنې باك يې نشته.
- 3- پای ناوکه ساھووي سرې ورځ ورباندې زوروردي.
- 3- دويش له ځايه چې څوك لرې وي نږدې كمزوری يې ترې مخكې اخلي.
- 4- پټې بلاوې دې خداى پټې لري.
- 4- خداى (ج) مې دې نور ددې دبدو كارونو نه نه خبروي.
- 5- پردی كټ دنيمو شپو وي.
- 5- د سوال شي به درنه دكار په وخت كې وړي او ستا به لاکار تمام شوی نه وي.
- 6- پردي په ډير وناړو خپليږي.
- 6- چې خپل دې نه وي نو ډير ښه به ورسره كوي بيا به دې خپليږي او ستا په درد به راځي.
- 7- پر مې كړه مړ مې كړه.
- 7- ملاتمه مې كړه بيا چې هرڅه كوي حق دې دى.
- 8- پس له مرگه پښيماني گټه نه لگري.
- 8- چې دكار وخت تير شو افسوس او ارمان بيا گټه نه كوي.
- 9- پښې سترې ښې دي نه زړه سترى.
- 9- ديوه چا راتلو ته چې په تمه وي او دهغه راتگ په شك كې وي نو پښې دې ورپسې وړ واخله چې زړه دې راټول شي.

- 10- پردي غوايان خيرا توي.
- 10- دنو رود مال مصرفولو ته تکره دی دبل په خیرات کې خپل ثواب گوري.
- 11- پری یې پرې وروچاوه.
- 11- یعنی په بد شان یې رخصت کړیا انډیوالي یې ختمه کړه.
- 12- پرتوگ یې ورته په چنارواچاوه.
- 12- ښه یې سپک کړو.
- 13- پر دی جنگ په پیسو اخلي.
- 13- شیریدی او شریې خوشیږي، خپل خوکوي او په پردي کې هم برخه اخلي.
- 14- په تنگ شي په جنگ شي.
- 14- چې خونپور شي او مجبور شي.
- 15- پښه یې او بو ته کوې.
- 15- یو سړی و او دخړې سره یې بدکاری کوله چاورته وویل چې دابدکار دی بله ورځ همدې سړي پخپله هم دغه بدکاری کوله چې پروني سړی ولید او غږ یې پرې و کړ چې داوې کوي، سړي ورته سمد واره وویل مایې پښه او بوته کړې. یعنی ځیني خلک یو بدکار ته په یوه پلمه باندې دحلالو روایت ورکوي.
- 16- پخوا کال په کلو وه اوس لاس په لستوني شو.
- 16- څوک چاته دیوه عمل پیغور ورکوي سبا په هغه کې هم پیدا کیږي، پخوا به خلکو ځان ډیر ساته چې بل ته مې ویلي دي نو پخپله به یې ځان ترې ساته مگر نن سبا خلک هرڅه کوي یا دا پخوا به چې چابل چا ته پیغور ورکړ څه موده وروسته به ده ته هم بل مثل یو پیغود جوړشو.
- 17- پرهیز دسلو درملونه ښه دی.
- 17- درملونه پرهیز غوره دی.
- 18- گ پکی پکی کیږي.
- 18- نیغ نیغ او مخې مخې ته کیږي.

- 19- پوستين يې چپه اغوستي.
- 19- په قهر او غصه دى حالتو كې يې بدلون راغلى.
- 20- پرتو غاښ يې ور وشكاوه.
- 20- كيسه او تمه يې ورغوڅه كړه او يا خړ يې كړ.
- 21- پوره وړان دې كړه دوه كوره؟
- 21- دوه كوره پرې خرابيږي له چا چې اخيستل شوې دهغه متاع ولاړه او داخيستو نكي پرې لاس ټناكې شوى نه دى بې ځانه يې لگوي چې بيا يې دخلاصولو توان نه لري.
- 22- پردي خواږه دنامرده په گيډه كې پراته وي.
- 22- څوك چې دچا سره يو احسان وكړي دغه سړى بايد چې ددې احسان بدله په يوه ډول وروگرځوي.
- 23- پردى غم له واورو سوړ وي.
- 23- سړى په خپل تكليف ډير خپه كيږي او دبل په تكليف هومره نه وي اگر كه په ورور يې هم وي.
- 24- پك مې ليدلى دى خو دمر كنډى پورې نه.
- 24- بې باكه، بې حيا او بې شرمه ، ظالم او سپين سترگي. يا هر څوك چې دحدنه تيرى وكړي بيا ورته داويل كيږي.
- 25- پو راو مامور شو.
- 25- هر څه يې ډير شول.
- 26- په دوه پښو ناست دى.
- 26- ستر كې په لار دى يعنې منتظر دى.
- 27- په مړه گيډه يې لاس نه دې وهلى.
- 27- تل وږى او اړ دى.
- 28- په سر سوري نري په اسمان ستورى نه لري.
- 28- هيڅ نه لري.
- 29- په سپكو سپك، په درندو دروند.

-29 ددرنو په ناسته به دروند شې او دسپكو په ناسته به سپك شې.

-30 په مرگ يې ونيسه په درد راضي كيږي.

-30 ډير څه ترې وغواړه لږ به په اسانه دركړي.

-31 په اخنيكلو وړو تيزونه ماچوه.

-31 په شوي كار ځان مه اخته كوه.

-32 په ډاگ دې شړۍ منده كړه كزپرې مه ږده.

-32 يو شى چې په اسانه په لاس درغى ډير ښه او بد په كې مه لټوه.

-33 په سترگو كې خلكو ته خاورې اچوي.

-33 خلك تير باسي.

-34 په ښو تلوار په بدو صبر كول.

-34 ښه كار دې سړى ژر كوي او په بدو دې مشوره كوي.

-35 په جنگ كې آسونه نه تيارېږي.

-35 مهم كار په بېره نه كيږي.

-36 په تامې زور نه رسيږي مړ به دې پلار كړم.

-36 په زور ور يې وسه نه كيږي په كمزوري گواښيږي.

-37 په بوساړه كښې ورته ناست دى.

-37 يعنې چلونه ورته ښيي.

-38 په يوه غشي دوه ښكاره نه كيږي.

-38 په عين وخت كې څو، څو كارونه نه كيږي.

-39 په پردي وطن كې تيز واچوه ترې څه.

-39 په نابله ځاى كې دبدكار پيغور نشته.

- 40 په اخوند نبور واهم ډيره ده.
- 40 ديوه عاجز سړي سره لږ څه كول هم ډير دي.
- 41 په يوه كند كې دوه ملنگان ځايږي خو په يو ملك كې دوه پاچايان نه ځايږي.
- 41 ددوه زورورو ژوند په يو ځاى كې نه كيږي.
- 42 په يوه سپرپه سل مخونه خوږيږي.
- 42 ديو كس په تكليف او خبره ټول كلې، اولس او قبيله خوابدې كيږي.
- 43 په يو گل نه پسرلى كيږي.
- 43 په يوه كس وطن نه آباديږي.
- 44 په شيدو سوي ماسته پوكوي.
- 44 ديو شي نه چې سړى تكليف وويني، نو دبل سره بيا ډير احتياط كوي.
- 45 په ړندو كې چغر بادشاه دى.
- 45 په ناپوهانو كې په يو لږ څه پوه كس مشروي.
- 46 په ډيرو وهلى ښه دى په يو ملامته نه.
- 46 ډير تكليف او تاوان غوره دى نه چې نو كس ملامته ووايي.
- 47 په سپينو جامو تورداغ ژرمعلوميږي.
- 47 اصيلو، پوهو او پاكو خلكو كه لږ څه بدكاروكر داورته غردي.
- 48 په زړه كې ريبيل او كرل كوي.
- 48 هيلې او غوښتنې لري.
- 49 په گناه فخر كول بله گناه ده.
- 49 له بدو توبه كول دخداى (ج) بخښنه ده.
- 50 په گناه پښيماني دخداى رحمت دى.

- 50 په بدو وياړل هم بد دي.
- 51 په ډيرو ليوني خوښ دي.
- 51 دخپلې اندازې او برخې نه څه زيات غوښتل ليونتوب دی.
- 52 په غاسل يې لمبول دي بخښل يې په خداى دي.
- 52 په کار کوونکي تر خپلې وسې سيعة کول دي.
- 53 په پردي قبر کې ځملي.
- 53 دبل غم په خپل سر را اچوي.
- 54 په پردي کور سل ميلمانه څه دي.
- 54 دبل توان چاته هيڅ ښکاري.
- 55 په پردي شعر کې خپل نوم اچوي.
- 55 پردي ښه دځان پورې تړي.
- 56 په شرم دې هغه وشرمېږي چې پرې پوهېږي.
- 56 چې په شرم نه پوهېږي هغه بيا بيا شرم جوړوي ځکه چې بدورته نه ښکاري يا دا چې په شرم دي هغه وشرمېږي چې پرې نه پوهېږي .
- 57 په علم کې شرم نشته.
- 57 دپوهې په زده کړه کې شرم نشته که يې له غټ نه زده کوې او که له واړه نه.
- 58 پلوتې وايي بړستن پرې واچوئ.
- 58 په تيرا کې وريجو ډير قدر درلوده هر وخت چانه پخولې يوه ورځ ديوې کونډې زوى ناروغه شوى و او دغه زوى په کونډې ډيرگران هم و زوى ته يې ويل چې بچيه څه خوړې او څه ته دې زړه کيږي، زوى يې کړه مورې وريجې راته پخې کړه مور يې خپلېگ لور ته غږ کړ لورې بړستن پرې ورواچوه چې هلك سرسام شوى او پلوتې وايي يعنې پرتې وايي.
- 59 په ښکليو کې وفانوي.

-59 ښايسته خپل ښايست ته غره وي او دبل چا پروا نه کوي.

-60 په قصاب نه ورځي په حلوايي ورځي.

-60 ديو سړي دپيري سره اشنايي وه او دسړي ميلمانه راغلي وو او پيري ته يې ويلي و چې دقصاب نه غوښه راوړه پيري ولاړ او د حلوايي نه حلوا راوړه، سړي بيا واستوه او ورته يې وويل چې غوښه راوړه پيري بيا ولاړ او دحلوايي نه يې حلوا راوړه، همدا کار څو وارې تکرار شو، سړي اخر پيري ته وويل چې داوولې غوښه نه راوړې؟ پيري کړه دقصاب سره چاره ده.

-61 پخوا دې پلار مړ و او که مور پورې غاړه کښينه چې دوا دروغروم.

-61 په غره کې يو دوه شپانو رمې څرلې چې يو يې په يوه غره کې و او بل يې په بل غره کې و، ددې يو شپانه يو کال مخکې څوک مړ شوی و، دې بل شپانه ورته ددير لرینه په لور او جگ اواز پخپله لهجه غږ کړ چې هوو فلانيه پرو سړکال دې پلار مړ و او که مور پورې په هغه کټ باندې کښينه چې دعا دروغروم يعنې فاتحه درته وکړم.

-62 په مزدور مارهم مه وژنه.

-62 په کارکې اخلاص نه کوي اوژوندی به يې پرېږدي.

-63 په مړه مار گذارونه کوي.

-63 ځان په توره او ميرانه کې شريکول غواړي.

-64 په هر څه اورلگوي.

-64 چالاكي او بېړه کوي او هرڅه هاغه دغه کړي يا هرڅه خرابوي.

-65 په غوږ يې و واهه چې لته يې هيره شي.

-65 غلطو کسانو ته داسې جزا ورکول په کار وي چې غلطې کول ترې هير شي.

-66 په وچو لرگو اور ښه بليږي.

-66 اسانه کار ژر کيږي.

-67 په يو غوږ يې اوري په بل يې اوباسي.

-67 نصيحت پرې اغيز نه کوي.

-68 په يوه پښه ورته ولاړ دی.

- 68 ډير منونكى، ډير اړ او محتاج دى.
- 69 په ښايست كې د چين ښاپيرى ده.
- 69 د ښكلا پرې ختمه ده.
- 70- په خپلو غوړيو كې يې وسيزه.
- 70 ډير تكليف او زجر يې وركړ.
- 71- په شو گيرو نوبې سترگې سرې دي.
- 71- ډير غمونه او انديښنې كوي او شپې رڼوي.
- 72- په مونږ يې تياره ده، په نورو يې رڼاده.
- 72- مونږ ته يې خير او ښيگڼه نه رارسې.
- 73- په خپل ژوند كې چا پوره نه كړه.
- 73- دنيا نيمگړې ده.
- 74- په پردي واده كې لستونى اوباسي.
- 74- د بل كار ته بې ځايه خوښي كوي.
- 75- په نغاره يې گرد پروت دى.
- 75- خواشيني دى.
- 76- په ډډويي اخلي.
- 76- عمل پرې نه كوي او يا اغيزور باندې نه كوي.
- 77- په زغرو كې زغره مه لټوه.
- 77- په ښو كې ښه مه لټوه.
- 78- په ايوو كې گوتې مه وهه چې اور به پكښې وي.
- 78- خطر نه ځان ساته.

-79 په دروو کې دروې مه لټوه.

-79 د مومندو په سيمه کې چې څوک د چانه مړی وکړي او بياغواړي چې د خپل مړي بدل ترې واخلي او د اصلي قاتل پسې گرځي خو هغه په لاس نه ورځي او په دې کې ډيره موده تيره شي د مقتول ورثې ته بيا نورځلک وايې چې يو تن يې مړ کړه ځله په دروو کې دروې لټوي. گ دروې ټولې يوشان دي. دی. او يا د خيښۍ معامله وي او يا ورته کومه بله معامله وي نو بيا هم ويل کيږي.

-80 په زغره کې يې سوری وکه.

-80 روحیه او مورال يې ورمات کړ.

-81 پر دی وينې يې دځان پورې منبلي:

-81 ديو پاچا زوی دخپل پلار نه مرور شوی و او بلې پاچاهۍ ته تللی و. دښار په دروازه کې يې شپه راغله په دې ښار يو ښامار اموخته و چې څه موده بس به يې يوه انجلۍ وروډوله او خوړله به يې په دې شپه دپاچا دلور بوبت و، انجلۍ يې سينگار کړه او او ډولۍ يې دښار په دروازه کې ښامار ته يښې وه شپه پخه شوه او دښار ټولې دروازې وتړل شوې چې گوري ښامار راغی د شهزاده مسافر تر څنگ توره وه خپلې تورې ته يې لاس کړ او دښامار پسې را پاڅيد او سر يې ترې پرې کړ شهزادگۍ، دغه مسافر وليد دخلکو ډيره سودا وه کله چې دښار دروازې پرانستل شوې دښار يو زلمي چې مړ ښامار وليده سمدستي يې خپلې جامې دښامار په ونيورنگ کړې. پاچا پخوا اعلان کړی و چې هر چا ښامر مړ کړ زه به خپله لور ورکړم دا زلمی په منډه ولاړ او پاچا ته يې ځان ورورساوه شهزادگۍ چې هلك وليد ويې ويل چې دې خپل کالي چټي په وينو رنگ کړي دي انجلۍ وويل چې تاسې ورشئ او هغه ملنگ چې په دروازه کې پروت دی هغه راولئ مسافر يې راوست او کله چې انجلۍ وليد غږ يې کړ چې ښامار همدۀ وواژه پاچا ترې پوښتنه وکړه چې ته څوک يې مسافر ورته وويل چې زه فلانکی شهزاده يم پاچا سمدواړه خپله لور ورنکاح کړه او په ټول ښار کې خوشحالي شوه.

-82 په وچو ولو به خدای اوبه راولي.

-82 اړځلک به څښتن له اړتيا خلاص کړي.

-83 په يو لاس کې دوه هندوانې نه نيول کيږي .

-83 په يوه وخت کې دوه کارونه نه کيږي يا دوه غټ مشکلات په يو شيبه کې نه حل کيږي.

-84 په يوه موزه کې دوه پښې نه ځائېږي.

-84 دا هغه وخت ويل کيږي چې په يوه څوکۍ او يا په يوه ځای دوه کسه مقرر وي چې ديوه له پاره کفايت کوي.

- 85 په پاده کې خر نه لري.
- 85 داهغه وخت ويل کيږي چې يو څوک هيڅ نه لري او خبرې يې غټې وي.
- 86 په تش ميدان پاتې شو.
- 86 چې يو څوک دڅه په تمه وي او هغه ونه شي او نا هيلی شي.
- 87 په تشويې ورته لاس ايښی دی.
- 87 ورته حيران او هک پک پاتې دی او څه يې له لاسه نه کيږي.
- 88 په تش لاس هيڅ نه کيږي.
- 88 دچا لاس چې تش وي علميت، دولت او يا نور څه ونه لري نو ترې کارنه کيږي.
- 89 په دوه جالو مه کښينه.
- 89 يو کار کول غواړي په دوه وسيلو په داسې حال کې چې داوسيلې په خپل منځ کې يو دبل ضد وي.
- 90 په خوله يو څه وايې په زړه يې بل څه دي.
- 90 دوه مخي او منافقت کوي.
- 91 په زور کلي نه کيږي.
- 91 په بد خوي څوک، څوک نه شي تابع کولای.
- 92 په ډيرو قصابانو کې غوامردارېږي.
- 92 چې ديوه کارواکدار او کارفرمايان ډير شي هغه کار سرته نه رسيږي او خرابيږي.
- 93 په چينه کې چې څومره گوتې وهې او به زياتيږي.
- 93 يعنې په يوه کارکې چې سپړی څومره تمرين کوي هومره گټورکيږي.
- 94 په کور کې يوليونی ښه دی.
- 94 په کور کې بايد يو سپړی مشري وکړي يا په کورکې يو سپړی نازولی وي نه ټول.
- 95 په اوریدو او لیدو کې ډير فرق دی.

- 95- یو څوک یو کار له نږدې گوري نو رښتیا او درواغ یې ده ته ښه په ډاگه جوتیږي.
- 96- په بدبوتی سپی هم متیازې نه کوي.
- 96- یو څوک چې بد خوږه وي خلك نږدې نه ورځي نه ورسره څوک دوستي کوي اونه خپلوي.
- 97- په اومه تارشۍ مه تړه.
- 97- پوخ کار کوه.
- 98- په پلندی کې ونښت.
- 98- ستونزې ورته پیدا شوې.
- 99- په بوخته کې گیر شو.
- 99- په مصیبت اخته شو، چې اوس به ترې په مشکل خالصیږي.
- 100- په کور کې شپږمه گوته یم.
- 100- په کور کې کشریم له مامخکې قدرمن ډیر دي.
- 101- په دوستۍ کې خلك وهی.
- 101- په دوستۍ کې ټگي او خیانت کوي او رښتینی نه دی.
- 102- په یوه وښکي کې خاندی او په بل کې ژاړي.
- 102- په لږ څه خوښ او په لږ څه ناراضه.
- 103- په یوه سترگه کې خاندی او په بل کې ژاړي.
- 103- دوه رنگي. کوي.
- 104- په ټپو سانو مړ زان نیسي.
- 104- دا متل هغه وخت ویل کیږي چې څوک دمهم کار پسې یو کمزوری او ضعیفه سړی ورلیږي چې له توانه یې نه وي پوره.
- 105- په خروار کې خورد ورسره نه خوري.

105- داهغه وخت ويل کيږي چې دوه دوستان وي خو په نږدې کې سره لری وي او يو دبل په درد دومره نه دواکيږي.

106- په اور يې او به واړولې.

106- غم يې کم کړ غم وړک، لانجه او شخړه يې خلاصه کړه. قهر او غصه يې مړه کړه.

107- په سر کې يې ورته گلان کيښودل.

107- ښه يې و شرمولو، سپک يې کړ او رسوايې کړ.

108- په غم کې چې داخل شي غم سوړشي.

108- څوک چې له خپل کاله نه لری وي او په کور کې يې غم پيداشي او خبر شي په دی مسافر باندې داغم ډير دروند وي ځکه چې نږدې نه وي او دکور خلک يې په خپلو سترگو ويني دمسافر نه په دوی سپک وي.

109- په خوله خوږ په زړه تريخ.

109- دومخي اودوه رنگي.

110- په زړه به دې يوه وي درپيښه به بله شي.

110- ته به يو څه غواړی او تقدير به درته بل څه پيښ کړي.

111- په درزنده تيره پښه نه ايردي.

111- ډير محتاط دی.

112- په زړه کې مې گوتې وهي.

112- غمونه مې تازه کوي، تکليف راکوي.

113- په بادکور او په بادسم دی.

113- اندکرنجی دی يعنې په لږڅه خپه او په لږ څه خوشاله.

114- په پردي خيرات کې ملکي کوي.

114- يعنې څوک يې په سړيو کې نه شمېري او دی ځان پخپله مشر مشر کوي.

115- په ژبه يې زهر دورولي دي.

- 115 ډير بدخويه او بد زبانه دى.
- 116 په تشه خندامست دى.
- 116 سطحې مين دى، بې کاره عاشق دى.
- 117 پل يې جوړ کړ.
- 117 بې ننگي يې وکړه او په شاوړاړ يعنې ورسپارل شوى کار يې ونه کړ.
- 118 په موټي يې ورليږلي دي.
- 118 ډير کم څه يې ورکړي دي.
- 119 په نارنج کې انار نوي.
- 119 هر سړى له خپل اصل سره ښه ښکاري، او پخپل ځاى اغيزناک هم وي او د خپل سيال سره سيالي کولاي شي.
- 120 په سپکو سپک په درندو دروند.
- 120 څوک چې سپک وي هغه نوروته هم په سپکه گوري او څوک چې دروند وي هغه نورو ته هم په درنو گوري.
- 121 په ټول غوايي کې يو هډوکى نه ورکوي.
- 121 په ټولنه او يا کورنۍ کې ورته په پوره برخه قايل نه دي.
- 122 پور مې دې په کارغه وي خو کارغه دې ژوندى وي.
- 122 پوره وړى دې ژوندى وي، يا هغه څوک چې احسان دى ورسره کړى وي هغه دې ژوندى وي که هغه ډير بې کاره هم وي نو ستا بدل به دروگرځوي.
- 123 پوښتنه کول عيب ندى نه پوهيدل عيب دى.
- 123 په پوښتنه کولو باندې پوهه ډيرېږي او نه پوښتل سړى په جهالت کې پريږدي.
- 124 پيرانو ته غزنى څه شى دى.
- 124 دا هغه وخت کې ويل کېږي چې يو سړى ډير ستونزمن کار په ډير وخت او په لږو وسايلو سرته ورسوي.
- 125 پيشو که دوه وزرې لرلای دچينچنو به يې بيخ ويستلواى.

125- ځينې ظالمان چې هغوی ظلم کوي خو کمزوري وي دظلم وس او وسايل يې کمزوری وي که چيری پوره وسه پيدا کړي نو هيڅوک به يې له ظلمه خلاص نه شي.

126- پيغله هلته پيغله شي چې ټيک يې په اوربل شي.

126- يعنې انسان هله انسان شي چې دعلم، هنر پوهې او اخلاقو خاوند شي.

127- پيغله چې دخټو وي هم ښايسته وي.

127- په کوچنيوالي کې جنی پيوړې او بدرنگه ښکاري خو چې پيغله شی که بدرنگه وي هم ښايسته ښکاري، ځکه چې په ځان گوتې وهي او ناز او ادا هم پيدا کړي، په ساختمان کې يې هم تغير راځي.

128- پيغلټوب بادشاهي ده.

128- ځکه چې په پيغلې تکليفونه نه وي، نه دبچيو او نه هم دکور دساتو گډو.

129- پيځواني يې که.

129- تابع يې کړ.

130- پيشو چې بله پيشو وخوري پيش پرانگ شي.

130- زور سړی چې ځوانه ښځه وکړي ورسره روحاً ځوانیږي يا څوک چې دنورو په شتمنيو باندې خيټه واچوي نو دی پرې شتمن اوبلای شي، لکه داوس وخت، اميران،

131- پيشو شيخه شوه ماست نه خوری.

131- چې څه نه لري په هغه وخت کې شيخ وي متقې وي، مگر که وسه يې ورسیده دشيخی ورته تیردی او تقوی په اوبو لاهو کړي.

132- پيشو تر هغه وخته پورې شيخه وي چې په مړک پيښه نه وي.

132- چې بې واکه وي ښه وي خو چې واک يې پيدا کړ بيا په هيڅ اړ نه دی.

133- په خام تاريې تړلی دی.

133- کاريې بې بنياده، کاواکه او درزنده دی.

134- په خپل ژوند کې چاپوره او شل نه کړه.

134- که هر څومره کوشنې سړی وکړی دنیاوي کارونه سر ته نه رسيږي.

135- پانه يې ژپړه ده.

135- عمر يې اخږدی، مرگ ته نږدې دی يا نږدې دی چې له قدرته ولوېږي.

136- په مينه مينه دې کاته مين دې کړمه.

136- محبت له محبته پيدا کيږي او مينه له مينې نه.

137- پلار گټلی زوی ته اسانه ده.

137- که يو پلار اولادته ډير څه پريږدي خو چې علم او زده کړه ورباندې ونه کړي او بې باکه او لو ده لوي شي که هر څومره دولت ورته له پلاره نه پاتې وي هغه بې ځايه کاروي او خلاصوي يې.

138- په صبر او په پوکۍ.

138- يو چا کره ميلمه راغلی و چې ډوډۍ يې خوړله ميلمه گرم کپ په خوله کې ننويست او خوله يې وسوه پورته يې تيرانو ته وکتل او کوربه ته يې وويل چې داتيران دې په څو اخيستي دي، کوروالا ورباندې پوه شو چې گرم کپ يې کړی، نوورته يې وويل داپه صبر او په پوکۍ.

139- په بسم الله نه کيږي تله پوره کړه.

139- يو بخیل چاته څه تلل، شي يې کم په تله کې اچولي واو بسم الله يې پرې په تکرارويله او شي يې تلې ته نه ور اچولو، مشتری ورته وويل چې په بسم الله نه پوره کيږي تله ډکه کړه.

140- پدې او په هغې کې ډير فرق دی.

140- يوه کرگر په پټي کې کار کاوه ښځې يې ورپسې سبا ناری راوړ سړی چې سبا ناری ته کښیناست باد ترې ولاړ او نری آواز يې وکړ ددې له پاره چې خپله ښځه تيرباسي نو کله کبل راکش کړي او کله ډيله راکش کړي او کله لوڅه راکش کړي او دهر يو نه بيل، بيل آواز اوباسي خو يو آواز هم د تيز په شانتې نه وي. ښځې يې ورته وويل چې سړيه په دی او هغه آواز کې ډير فرق شته ځان مه په عذابو وه.

141- په دې کور کې به يا جمعه وي يا به زه يم.

141- يو سړي اوریدلي و چې که دجمعی په ورځ سړی له خپلې ښځې سره کوروالی وکړي ډير ثواب لري دا خبره يې خپلې ښځې ته وکړه، ميرمن يې ډيره شوقۍ وه او هره شپه به يې سړي ته ويل راځه چې دجمعی شپه ده سړی ځادر

په اوږه واچواو روان شو ميرمن يې غږ کړ ولې او چيری څې؟ سړي ورته وويل ښځې په دې کور کې به يا جمعه وي او يا به زه يم.

142- په تيرو يې پام نشي.

142- يوه سړي دوه ښځې درلو دې يوې ته يې قهر راغی او وهله يې سړي تېر راواخيست او ښځه يې دتېر په خپل وهله، او هغې بلې ښځې يې پرې ورغږ کړ ای خدايه خير کړې په تيرو يې ورته پام نه کړې.

143- په بسم الله يې ساتي.

143- ديو چا زوی شوی و غتيده خو کار او زده کړه يې ورباندې نه وکړله او بسم الله به يې ورباندې ډيره ويله اخر ترې بدکاری جوړ شو او خلکو به ويل چې په بسم الله يې ساته.

144- په غوږ کې يې ورته مندری واچوله.

144- يعنې خپل تابع يې کړ او دخپل واک لاندې يې راوست.

145- په يوه خبره دکوتې سر ته خپري.

145- بدخويه او بې باکه انسان چې يوه خبره ورباندې بده ولگيږي دپام سرته خپري، او رسوايي کوي. پرده نه ساتي.

146- په چاغم په چا اختر په چا قلاره قلاري.

146- زمانه ده په چا به غم وي په چا به اختر وي او په چا به قراري وي خلك مختلف دي او دهر چا کارونه بيل ، بيل وي.

147- پيسې پيسې ولې ژاړې ځان به ورکړم تابه ورنه کړم.

147- يو څوک و چې پيسې ورباندې ډيرې گرانې وې، او په هغه وخت کې دسکې پيسې وې او کاغذي لوتونه نه وو، سړي پيسې په لاس کې نيولې او بازارته دسودا له پاره ځي، پيسو يې په لاس کې خوله کړې وه موی يې چې خلاص کړ گوري چې پيسې لمدې دي سړي ويل کنې داژاړي، نو پيسو ته يې بيا داوويل.

148- پردی لاس گريوان ته مه راوړه.

148- يعنې چاسره جنجال مه کوه چې ستا گريوان ته لاس راوړی او تا په تکليف کې کړي.

149- په پره مالگې مه دوړوه.

- 149 دتیردرد او غم یادول مه کوه.
- 150 په گیره یې ورسره لاس راښکلی دی.
- 150 یعنی اتفاق یې ورسره وکړ یوه صلاح شول.
- 151 پښتون دپوښتنې وړی دی.
- 151 پښتون ته نور څه مه ورکوه فقط تشه پوښتنه یې کوه دومره احسان به پرې بار کړې لکه ټوله دنیا چې ورکړې.
- 152 په خوله یېکچه گوته نه ځی.
- 152 ډیر خپه دی خوله یې له ډیره خپګانه پټه نیولې، دخپه سړي خوله نه خلاصیږي.
- 153 په تیکي تیکي کې وهي.
- 153 په تیکي کې خلک توره اېږدي دقهر په وخت ویل کیږي چې توره دې راته په تیکي تیکي کې مه وهه قرار شه.
- 154 په سیر کې یې پونۍ نه ده وریشلې.
- 154 څوک چې له ډیرکارنه ډیر لږ کار وکړي هلته ویل کیږي.
- 155 په نري ورځ او به ښې ماتیري.
- 155 په کمزوري دهر چا زور رسیږي.
- 156 په تورو غرودخدای نظر وي.
- 156 په مسکینانو هم دڅښتن تعالی نظر وي په تکلیف پسې راحت هم وي، لکه څنگه چې دغره په سر واوړه وي، نو په بیخ کې یې گلونه هم وي.
- 157 په کومه ناخواله به دې ویر کوم.
- 157 یو څوک چې دچا دناکردو او بې باکیو نه ډیر تنګ شي نو بیا داوایی.
- 158 پیتې پیتې پوزې یو هزاره مړ دی خدایه بل هم پسې بوځي.
- 158 پخوا به خلکو دمړی دژړا له پاره په بیعه ښځې راوستې او په مړي به یې ژړل. یو هزاره مړ شوی و پښتنو ښځو په خپلو ستاینو کې د پور تنۍ وینا کوله او هزاره گان په پښتنو نه پوهیده.
- 159 په مخ مې راغلې غټې غټې خبر نه یم چې نرۍ پځۍ که غټې.

__159يو سړی مړ و او ښځو په خپلو ستاینو کې دا پورتنۍ وینا کوله. یعنې چې د مړی کور به پلو پخوي او که شوله.

__160په پچه وخت کشمیر یې ولید.

__160لږ څه یې پیدا کړل، ځان ورته له هر چا غټ ښکاري.

* * *

(ت)

1- تاوان يې ډير دى گټه يې كمه.

1- يو پاچا وموسقي يې اوریده د ټنگ ټکور يې راوبلل، باچا ته دغه مجلس ډير خوند ورکړ او خزانه دارته يې وويل ددغو مجلسيانو دسرووالي له زرونه ډکې کړه د ډول والا ته يو څه اندازه سره زر ورسيدل او همدارنگه د باچې والا هم يو څه اندازه زر په خپله باجه کې ورځاي کړل مگر دسورناچي په سورني کې هم يو پاوو، نيم ځای شول، څه موده وروسته باچا بيا ټنگ ټکور ته زړه وشو او همدغه ډله يې راوبلله سازه کړه وکړ خو داخل دپاچا په غوږونو ښه ونه لگيده سمدسې يې امر صادر کړ چې دهر يوه په کونه خپله خپله دسازاله ورننباښئ عسکروچې هر څه هڅه وکړه په ډول وال باندې ډول نه ننوتو او په باجه والا باندې باجه نه ننوتله خو کله چې دسورناچي نوبت راغی په سور ناچې کې سورنا غيب شو نو په دې وخت کې سورناچې وويل چې رنگ دى ورك شه سورنيه چې گټه دې كمه ده او تاوان دې ډير دى.

2- تېى ويل زما كونه دسرو ده نغري ويل زه چيرې وم.

2- يعنې څوك چې چاته نږدې وي په ټول حال يې خبروي. كونه كونه پيژني.

3- تېى يې پكې وه كه.

3- په يوه خبره كې كه څوك خپل رايه شامله كړي نو بيا داواي.

4- تر بور چې دې خر شو هم پرې مه سوريږه.

4- يعنې په تور بور او دښمن باندې باور په كار نه دى كه هر څومره ځان خوږ كړي.

5- ترخه يې په تر خوو نه گډيري او خواږه يې په خوږو نه گډيري.

5- ځينې خلك داسې وي كله ډيره ښه وضعه كوي او كله ډير بد شي.

6- ترخزه خپل ځان ته توتېكي غورځوي.

6- ځينې خلك يواځې خپل ځانته گټه كوي او د بل چا پروا نه كوي.

7- تره د تندارې دى.

7- هر څوك خپل غمخوري او خپل كار كوي.

8-ترکانې د بیزو کار نه دی.

8-کیسه دا سې ده چې یو ترکان یا نجار په غره کې غټې ونې پرې کولې او بیا به یې ترې ډاگې او تیران جوړول نو یوه ورځ یوه غټه ونه ترکان راچپه کړې وه او پانې یې په کې ورکړې وې، یو چاود په کې شوی و. په دې وخت کې په ترکان ناوخته شو او کور ته ولاړ او پانې په لرگي کې همداسې ټو مبلې پاتې شوې. ما بنام یوه بیزو لرگي ته وراغی د لرگي د پا سه ناست دي او دغه پانې ښوروي. د پشکال مو سم و او ددغه بیزی هگۍ اوږدې شوې وې د لرگي چاود ته برابرې شوې. په دې وخت کې چې بیز پانه وړقوله پانه راووتله او د بیزه هگۍ په کې را ټینګې شوې، بیز تر سبا پورې په لرگي سور ناست دی تر څو چې ترکان راوړسېږي ترکان چې کله راغي گوري چې بیز بند پاتې دی ترکان ته په څاریو شو ترکان راغی او بیایې لرگي ته پانه ورکړه چاود پراخه شو او بیز ورنه خلاص شو نو په دې وخت کې ترکان دغه خبره وکړه.

9-تش لوبني ډیر اواز کوي.

9-یو کس کې چې څه علمیت وي هغه پټه خوله وي او نادیده چې لږڅه زده کړي وطن خبروي.

10-تسه لاسه ته مې دشمن یې.

10-له چا سره چې څه نه وي ټول دنیاوي کارونه یې خرابوي.

11-تنور چې تود شي هر سړی پکې ډوډۍ پورې کوي.

11-یوه خبره چې پیدا شي هر سړی په کې خپله رایه ښکاره کوي که ښه وي او که بده.

12-تور می وی خو ځواني وی.

12-یو سړی و او ډیرې ښځې یې درلو دې او دغه سړی ډیر غني و، ددینا ژوند یې ښه و، خپلې ښځې یې په خپته او په جامه ډیرې ښې ساتلې خو بدني قوت یې نه و او زوړشوی و یوه ښځه یې طلاقه کړله دې ښځې بیا یو تور ملي په نکاح کړ. او ملي هغه چا ته ویل کیږي چې چجونه او غلبیلونه جوړوي او دخلکو درمندونه بادوي او دخلکو دمړي او ژوندي سوال او ځواب په او لسونو کې کوي.

یوه ورځ دغه غني سړي چې خپله ښځه یې طلاقه کړې وه. په لاره روان دی ملي درمند پاکوي او دده طلاقه کړې ښځه چې اوس دملي ښځه ده جارو په لاس ده او درمندجارو کوي ملي چې راشپیل واچوي ښځه له غنمو نه خلي په جارو لرې کوي ښځه یوه، یوه شیبه وروسته دملي د اورمیر نه یوه یوه مچه اخلي، پخوانی میره یې هک پک ورته پاتې دی نو خوشال خان بابا وایي: تور ملی وی خو ځوانی وای.

- 13-توکړې لارې بیرته خولې ته نه راځي.
- 13-یو کار چې تیر شو په هغې پسې باید چې سړی بیا ونه گرځي.
- 14-تور په تور ه شپه اخله که سور مومې شین مه اخله.
- 14-تور غوی دیځنی او دکار ډیر کلک وي، دویم درجه بیا سوردی دریم درجه بیا شین غواځی دی چې هغه دیځنی دتینگې نه دی او دکار مزه یې هم نه وي.
- 15-تور خر په صابون نه سپینږي.
- 15-چې دچازره تور وي هغه په نصیحت نه ښه کیږي.
- 16-تورې به لالاوهي مړی به عبدالله وهي.
- 16-په یوه کور کې دوه وروڼه وو مشرې توریالی و دجنگ نه به یې غنیمتونه راوړل، په کور کې یې بل ورور و چې عبدالله نومیده، مزې او چرچې به پرې هغه کولې لکه په دې وخت کې چې دروسانو له لاسه شهیدان څوک شول کونډې یتیمان څوک شول، در په دره خواران څوک شول په دولتي شتمنیو او چورتالان بډیان څوک شول دروس په مقابلې کې چا لیدلي هم نه و دخپلې میرمنې په څنگ کې به یې ډوډۍ خوړله رېښتینو مجاهدینو ولورې او تندې تیرولې او دروس الوتکو او ټانگونو ته یې خپلې سینې سپر کړې وې او اوس یې چاپلوسان او بوتپاکان ورباندې مزې او چرچې کوي، یې گوډ خر نه درلور او دسوال په ډوډۍ به یې شپې سبا کولې او س یې دتعمیرونو ځمکو، مارکیټونو او نغدو پیسو حساب نشته، په پردی وژلی ښامار کې خپله توره رنګه وي او یتیمان څیرې گریوان لوغړن گرځي.
- 17-تور توتان یې، په غولو وریري .
- 17-ځینې سخیان داسې دي چې مستحق مسکین نه پیژني او یا ځینې داسې خپلو ان هم شته چې په زهیر خپل باندې زهیر نه وي او بې ځانه خلکو باندې لورونه او پیرزوینه کوي.
- 18-تور توتان له تاقربان.
- 18-زما همداتوان دی چې له تا یې څاره وم اګرچې دومره ارزښت نه لري.
- 19-توره تبی شوه.
- 19-له کاره پریوته (اکثره دسپورمۍ دکسوف په وخت کې ویل کیږي)
- 20-ته چې ما باندې کوې کبر زه تاوامه په لوی تیر.

- 20- ستا چې زه نه خوښېږم زما ته نه خوښېږي. ستازه بديسم زما ته بديسي.
- 21- تورو شپو چې خوړلی وي مدعي يې معلوم نه وي.
- 21- يعنې په تورو شپو کې گرځيدل په کار نه دي که تکليف ورورسېږي له چا به يې انگيري، مدعا عليه به يې معلوم نه وي.
- 22- ته په کې څه مرچ خرڅوي.
- 22- يوڅوک چاته له ډيرې غصې او قهره وايي چې ستا يې په دې کې څه.
- 23- ته په کې ځان ملک، ملک مه کوه.
- 23- داهم له ډيره قهره ويل کيږي چې ته په کې ځان مشر، مشر مه کوه.
- 24- ته زما بد پلارمه يادوه زه به ستا ښه پلارنه يادوم.
- 24- ته مامه سپکوه زه به تام نه سپکوم.
- 25- ته دبل کور ته کانی مه گوزاره وه ستاکور به هم څوک په کانیو نه ولي.
- 25- ته چا ته تکليف مه رسوه نو تا ته به هم څوک تکليف نه دررسوي .
- 26- توره چرگه ده کارغان پرې دخپلې ښځې گمان کوي.
- 26- په دې خلک دخپل جنس گمان کوي او هماغسې معامله ورسره کوي يعنې توره چرگه دکارغی په پس کې ځي.
- 27- تنزری زماچتی ستا.
- 27- دوه سړي ښکار ته تللي وو چتی او تنزی يې ښکار کړي وو په دوی کې يو زورور وو او کمزوري ته يې ويل چتی يې ستا او تنزی زما تنزی زما او چتی ستا په دواړو خبرو کې يې تنزی دخپل ځان له پاره خو ښاوه.
- 28- تيره چې پرځای پرته وي درنده وي.
- 28- يو څوک چې خپل ځان قرار ونيسي اود يو او بل احتياج ونه کړي دروند ښکاري.
- 29- تيره به ورنکړي چې سر پرې مات کړي.
- 29- دادهغه چا په هکله ويل کيږي چې يو څوک له چا سره ښه نه کوي خو بل داسې گمان کوي چې دی به دهغه سره ښه کوي.

- 30- تيز رفتار چې کوي عمر به دې لنډ وي.
- 30- دښمنان يې ډير وي.
- 31- تيرې شوې څپې مه شماره.
- 31- يو څوک دسيند په غاړه ناست و او څپې يې شمار لې او په شمير کې غلط شوی و بل ورته وويل چې تيرې مه شماره، همداسې بايد سپړي راتلونکي ژوند ته پام وکړي او له تير نه تير شي.
- 32- تير دفولادو ستن دټانټې.
- 32- که ديوه سپړي دعامې ټولنې سره سر او کاروي هغه بايد ډير پوخ عالم او مدبروي.
- 33- تيز تا واچاوه غم دې په ماواچاوه.
- 33- بديوکس وکړي او اړوي يې په بل.
- 34- تير په تيره هير په هيره.
- 34- يو تن په موجوده وخت کې زاړه غمونه او زاړه پرهرونه تازه کوي او يا زړې گيلی يادوي چې په دې ډول زاړه غمونه بيا تازه کيږي.
- 35- تللی بازپه لاس نه راځي.
- 35- له چا چې وخت تير شي بيا هغه نه راځي.
- 36- تېري په شپيلو نه خړوبيږي.
- 36- په تشو خبرو څه نه کيږي چې کړنه ورسره نه وي.
- 37- ته چې مور شوې ټول جهان موردي.
- 37- اوږي او شوم کس ته ويل کيږي.
- 38- ته خو دجومات وې زه دې هم دجومات کړم.
- 38- يو کس نيستم شي او بل هم له ځانه سره نيسمن کړي. يو کس بې کاره شي او بل هم بې کاره کړي.
- 39- تنکی..... په متيازو سوزي.
- 39- يعني باريک او نازولي خلک په ډير لږڅه خپه اوخوابدي کيږي.

-40توره کرمی وکړه نوم دفتح خان وشو.

-40يو ترکان و په لږ لیک اولوستو پوهیده، دیو شاعرشعر یې مات گوډ ووايه چې شاعر پرې ډیر خپه شو، شاعر دده دوکان ته ورغی او څه سامان یې چې جوړ کړی و هغه یې مات کړل ترکان په شاعر عارض شو او دغه موضوع قاضي ته ورغله قاضي دشاعر نه پوښتنه وکړه چې دترکان سامان دې په څه سبب مات کړی دی. شاعر وویل: ده زما شعر مات او گوډ ووايه او مادده سامان.

* * *

(٢)

- 1 ټټر يې ورته وواهه.
- 1 ډاډ يې ورکړ.
- 2 ټوټې مې ورته ولاړه نده.
- 2 ټوټې دلرگي کاسې ته وايې يعنې پروا يې نه راځي.
- 3 ټوپ وهلی نه وهلی.
- 3 چا جلاب کړي و دلښتې نه يې ټوپ وهلو چې يو بل تن وليد او ورته يې وويل جلاب چې څوک وکړي دلښتې نه ټوب نه وهي. جلابی بيرته راټوپ وهل او دا يې وويل.
- 4 ټول ديوې ونې ښاخونه دي.
- 4 داشيان ټول يو ډول دي يعنې اصل يې يو دي.
- 5 ټول سالارزي دي.
- 5 داخلک ټول من من دي او ځانونه غټ حسابوي.
- 6 ټول داوښ په شاسواره دي.
- 6 ټول بې پروا دي او خبرو ته فکر نه کوي.
- 7 ټول پردې ډول ته گډېږي.
- 7 خپل هنراو نوښت نه لري.
- 8 ټيپر دسيند نه نشي پورې ايستی.
- 8 لټ او بې کاره سړی دی.
- 9 ټول خلک ويده دي زه دې ځانته يادومه.
- 9 کوم جولواو دښې يې يو څورکعت ته تهجد کول خداى تعالى ته يې ويل چې ټول ويده دې او زه دى ځانته يادوم په دې وخت کې بل پرې له تياره ځايه غږ وکړ چې زمونږ شيطاني ورته ولې کوې.

- 10- ټاکو اوس زور ولگاوه.
- 10- کلي کې ټاکو گډو دخلکو مالونه مړه کيدل اخوند غوښې خوړې، او چورت يې خراب نه و بله ورځ چې داخوند غوا هم مړه شوه نو غږ يې کړ چې دعا وکړې چې ټاکو خوله ولگوله.
- 11- ټولېشولې په يوه ورځ نه ټکول کيږي.
- 11- ټول کارونه په يوه ورځ نه کيږي او هرڅه په تدريج کيږي.
- 12- ټپسان يې له الوزي.
- 12- ډير مسکين او نيستمند دي.
- 13- ټټو مې ورته ولاړ نه دی.
- 13- کومه اړتيا ورته نه لرم.
- 14- ټټو دې وله چې خاشنه ونه کړي.
- 14- داديوکس درټلو له پاره ويل کيږي.
- 15- ټټوان له اسونو سره برابر وي.
- 15- بې کاره له تورياليو سره برابر وي.
- 16- ټيل ماتيل يې جوړ کړی دی.
- 16- يعنې گډوډي يې جوړه کړې ده.
- 17- ټيل وهل او پورې وهل دي.
- 17- تيرايستل او غلول دي.
- 18- ټيم خرابوي.
- 18- وخت ضايع کوي.
- 19- ټپسانو باچاهي ده.
- 19- د بې کاره خلکو واکمني ده.

-20 تپسان چې وزیران شو.

-20 یو پاچا او ناروغه شوی و طبیب ورته دمرغانو دپاچا غوښه وښوده چې هغه وخوره نو جوړ به شي مرغان به دوبي کې یوې یخې سیمې ته تلل چې دتگ دغه وخت یې هم مقرر تاریخ درلود، دانسانانو پاچا هغې سیمې ته دهر مرغه خواړه ورولیږل او په هماغه سیمه کې یې ورته وشیندل او دمرغانو دپاچا دناستې په ځای کې یې دام کینښود، دمرغانو پاچا دا عادت درلود چې له تگ نه به یې مخکې خپل وزیران دسیمې دترصد او لیدنې له پاره لیږل بیرته به یې چې کله دخیریت احوال راوړ نو بیا به دمرغانو پاچا دخپلو لښکرو سره هغې سیمې ته ورتلو دمرغانو پاچا خپل وزیران لکه بازار او شاهین هغې سیمې ته واستول چې گوري غیر عادي کارونه ددوی دورتللو په مینه کې پیل شوي دي دټپو سانو له پاره مردارې غوښې تیارې دي دبل هر مرغه مناسب خوراک شته دغه وضعه وزیرانو ته خطرناکه ښکاره شوه او کله چې بیرته پاچا ته راغلل نو ورته یې وویل چې جناب پاچا صاحب حالات ښه نه دي سړکال نه څو پاچا په گرمه سیمه کې دوبي تیر کړ، خپه و چې بیا کال ته هغه وخت راغی دانسانانو پاچا بیا هماغسې خواړه دمرغانو له پاره تیار کړي دي دمرغانو پاچا بازو شاهین ولیږل چې سیمه و گوري، شاهین او باز بیا بیرته راغلل او خپل پاچاته یې دخطر ناکې وضعې خبر ورکړ دا کال هم تیر شو بل کال ته بیا همداسې وضعه وه ټپوسانو خپل پاچا ته وویل چې باز او شاهین خو داڅودوبې په تاسو په گرمۍ کې تیر کړل دمرغانو پاچا خپل وزیران معزول کړل او ټپوس، کچیر او کاغه یې خپل وزیران وټاکل او سیمې ته یې واستول ټپوسانو چې غوښې ولیدې دخوشالۍ نه په ښکونو کې نه ځاییدل پاچا ته بیرته راغلل او ویل یې صیبه وطن سمسور دی، گل گلزاردی دیو ډول خوړو څه کمی نشته ځي چې په خیر سره بار کړو او څو روان شول او سیمې ته ورسیدل ټپوسان په مردارو سر شول بوراگان او بلبلان په گلانو نور مرغان په خپلو خپلو دانو راټول شول دمرغانو پاچا ته یې چې دناستې په ځای کې دام یښی و په کې ونښت او دانسانانو دپاچا د لښکرو په لاس کیوتو. او دانسانانو پاچا ته یې وزر ترلې وروست دانسانانو پاچا دمرغانو له بندي پاچا نه پوښتنه وکړه چې زما څو ستا غوښه په کار ده دا دوه کاله مې تاته انتظار وویست ولې نه راتلې او زما په لاس نه گیریدلې ویل یې صاحبه وزیران مې پوه او عالمان وو. سیمه به ورته خطر ناکه ښکاره شوه مناسب یې نه گڼل چې زه دې ورته راشم. هغه مې معزول کړل او دمردارو ټپوسان مې وزیران کړل چې دامې حال شو.

-21 ټیله او تمبه ده.

-21 بدحال دی.

-22 تمبل دی.

-22 ناپوهه دی لټ دی.

* * *

(ث)

1- ثواب له پاره کلمه ووايه.

1- دخپلې خبرې دتائيد او باوري کولو له پاره.

* * *

(ج)

1- جادو يې ورباندې کړی دی.

1- يعنې سترگې يې پرې تړلي دي او هره لوبه پرې کيدای شي او څه ورته ويلی نه شي.

2- جامې يې ترې ويستې.

2- سپک يې کړ.

3- جامې ترې او باسي.

3- سپکوي يې.

4- جاله وان خپله لمده پورې باسي دبل وچه.

4- کامه دسيند پورې غاړې ته پرته ده او نور ټول ننگرهار دسيندنه راپدې خوا دي. دکامه والو به مړی ژوندی دسيند دپورې غاړې له خلکو سره وو نو خلک به ورتلل ځينې جاله وانانو به دکامې دخلکو مزدوري کوله پر گودر به يې جاله پرته وه او خلک به يې پورې يستل او کله کله به پخپله دجاله وان کورنۍ هم پورې غاړې ته تلله څوک چې به پوري وتل هغو خلکو به دکال په هر فصل کې جاله وان ماما ته غله دانه ورکوله او ډير به يې نازه وه همدارنگه به جاله وان ماما هم دخپلو مسافرو ډير قدر کاوه په ځانگړي توگه دښځمنو يوه ورځ ديوه چاپسې کامې ته له پورې غاړې دمړي او يا دواړه احوال راغلی و کامه وال صاحب ښه قدرمن او دروند سپړی و دکور واړه زړه يې ښه په پرده او سطر کې و په همدې ورځ دجالوان ماما سره هم خپله کورودانه مله وه او هغه هم دکوم عذر او فاتحې له پاره روانه وه. په جاله کې يو ځای دمیلمنو سره سپره شوه. جالوان ماما میلمنې ښځې دجالې په منځ کې ددې له پاره کيښنولې چې کالې يې لامده نه شي او خپله ښځه يې دخيگ يا دشناز په يوه څنډه کښينوله چې پښې يې په اوبو

کې لگیدې او ورته ویل یې ښځې گودیکه ټینگه ونیسه چې سیند ته ونه لویږې، جاله وان پښی وهلو ته پر جاله پریواته او لمبو وهي خو چې داوبو خپه راښي دجالوان ماما په ښځه لگيږي او لمديږي ك. صله چې په بهسود وکی د جالې نه کیوتل نو دجاله وان ماما ښځه ډیره لمده شوې وه. او دفاتحې ځای یې هم له جالې سره نږدې دپیروړو په کلې کې دملامزدور مام اېه ځای کې ودجالوان ماما ښځه لمده خيسته ددعا ځای ته ورسیده، کوروالا سره یې دسترې مشې نه وروسته خبرې بیل کړې دکوروالاوو ورته وویل: څنگه لمده خيسته راغلې. نو دجاله وان ماما ښځې دنورو ښځو په ځواب کې دا وویل:

_ 5جنت دانډوخر ځای ندی .

_ 5هرسړی جنت ته نه شي ورتلای،یواځې پرهیزگار،مومنان اوبښه خلك به ورځي. یوښه مجلس اوغوندې ته هرڅوك نه غوښتل كيږي.

_ 6جنت دمور او پلار دپښو لاندې دی.

_ 6له چاچي.موراوپلارخوښ اوراضي وي دمخي يې رڼاوي.

_ 7جنت دې هم دننگه پور سره برابر کړ.

_ 7ننگه پوردننگرهار دچپليار په ولسوالۍ کې دیوې وړې غونډۍ دپاسه دیوه کلي نوم دی. ددې کلی یوه انجلۍ په بل کلي کې واده شوې وه . هلته د ښځو په منځ کې دجنت څه بحث شروع شوی دی . ننگه پورۍ انجلۍ د خپل کلي ډیر زیات صفت کاوه نورو ښځو ورته وویل داسې ولې نه وایې چې بیخې کټ مټ جنت دی ننگه پورۍ انجلۍ ورته سمدواړه وویل چې جنت دې هم دننگه پور سره برابر کړ.

_ 8جنگ په کلي کې گنجی په غره کې.

_ 8جنگ په کلي کې و او گنجی خوار حاضر نه و خو خلکوپه جرم کې ککړ باله.

_ 9جگو غرو نو ته گورې دپښو لاندې ځای نه گورې.

_ 9یو څوک چې بې علمه او کبرجن وي،بې ځایه ځان لوړلوړ کوي او په ټیټو خلکو ځان جگ بولي.

_ 10جنۍ هلته جنۍ شي چې دمنگي دپسرولو شي.

_ 10یعنې جگنۍ چې منگی په سره کړي د ښځتوب هیله ترې کیږي نو بیایې ما شومه مه بوله.

_ 11جزا دعمل حقه ده.

_ 11هرڅه یې چې چاته رسولي وي دهغه بدله به ويني.

_ 12 جوارې موتی دی.

_ 12 یوکس داسې کارته ملاتړلې وي چې گکیدل یې باوري نه وي او تاوان په کې حتمي وي.

_ 13 جوار گر مې دولت مند نه دی لیدلی.

_ 13 جوارگر چې څومره پیسې پیدا کړي بې ځایه یې لگوي.

_ 14 جواب دگر دنه وي.

_ 14 یوڅوک چې چاته څه سوال او ځواب امانت وکړي چې دا ورسوه نو پرورمیر یې بارشي او رسول یې پرې حتمي شي.

_ 15 جوار گر کور نشي جوړه ولی.

_ 15 پیسې نه شي سپمولی چې کور پرې جوړ کړي.

_ 16 جولا شوی نه دی بیا نچې پتی.

_ 16 یوکس چې یوکاریې لاسرته رسولی نه وي او د کار په منځ کې غدراوخیانت کوي.

_ 17 جومات گرم مسافر خوشحاله.

_ 17 یوه اړ ته چې د غوښتنې او هیلې سربیره نورڅه هم پیدا شي نو بیا خوښ وي.

_ 18 جغ په غاړه او جغ غواړه.

_ 18 یو کر گر یا بزگر پتي ته خپل غوايان دقلبې له پاره روان کړي و. پوه یې په پتي کې وه او جغ یې پر غاړه واچوه کله چې پتي ته ورسیده وریادشول چې جغ مې نه دی راوړی چې غوايان پرې په کلبه وټرم په منډه کورته راغی ترې هیر شوي و چې جغ یې پر غاړه کې و او په دروازه کې ونښت نو په دې وخت کې ښځې یې پرې داغبرو کړ:

_ 19 جولا یوه شپه عبادت وکړ دوحې په تمه و.

_ 19 دلبر کار په مقابل کې دډیر څه غوښتل.

_ 20 جره دکور به دحاله خبر نه دی او کور به دجره.

_ 20 جره توب هم یو څه خوند لري سره دتکلیفه او کوربتوب هم خوند لري سره دجنجالونو یو څوک چې په یوه کار کې وي دبل چا کارورته ښه ښکاري. دیو بل گټه او تاوان هغه وخت جوتیږي چې دواړه کارونه عملي کړي.

21_ جاله هم تياره ده او ډوډۍ هم تياره ده.

21_ دننگرهار په سيمه کې د بهسودو دولسوالی اړوند دگردي کڅ کلی دی زموږ دکامې او ددی کلي په منځ کې د کونړ او کابل سیند یو ځای بهیږي. ددواړو سیمو خلک چې یو بل کره ورځي په جاله کې سپرېږي او بیا ورپورې وځي نو موږی کلی د سیند د کمر په سر پروت دی پخوايې دخلکو مزه چاندانې په ډوډۍ کې نه وه مگر او س ډیر زیات تکره شوي دي او زموږ دمجاهدینو به یې ډیر قدر او عزت کاوه پخوا زمانو کې په همدغه کلي کې دکامې یو څوک میلمه شوی و دکور به په زړه کې داسې و چې دامیلمه خدای تعالی بو ځي، نو پدې وخت کې یې میلمه ته وویل چې جاله هم تياره ده او ډوډۍ هم تياره ده.

22_ جنگ تريخ دی خو کیسې یې خوږې دي.

22_ چاچې جنگ لیدلی وي هغې ته یې سختې معلومېږي خو کیسې یې مه چاته کوې ډیری خوږې وي خو که په مخاطب داکار راغی خدای خبر که زړه ټینګ کړي.

(خ)

- 1- خُولی خُولی کیري
- 1- سست سست کیري
- 2- خان کي گوري جهان کي گوري
- 2 ډیر - خلك نورو ته د خپل خان په خير گوري
- 3 خائنه قاضي ته تللی دی
- 3 یو کس چې خپل خان ملامت او پر نه بولي
- 4 خانه خپله خانه
- 4 هر چا باندې خپل خان گران دی گ
- 5 خان د ټيکۍ سر مه کوه
- 5 یوه معامله چې پیدا شي او ټوله په خپل خان را اړوي گ
- 6 خان يې ورپسې ملنگ کړی دی گ
- 6 یعنې کار يې ورته ویلی او په همدې پسې گرځي گ
- 7 خان يې لیونی کړی دی گ
- 7 د یوه کار پسې شله دی او خامخا يې غواړي گ
- 8 خان ترې د سپلنې غوندې لوگی کوي گ
- 8 خان ترې څاروي گ
- 9 خان پسې پنډو کي مه جوړوه گ
- 9 خان پسې خبرې مه جوړه یعنې خان ساته گ
- 10 خان د هر څه شیرین دی

- 10 خپل ځان له هر څه خوږ وي گ
- 11- ځان د خپل سيال نه کم مه گڼه گ
- 11د کوف او خپلو عزيزانو نه ځان کم مه راوله گ
- 12ځان چې په ضرور شي نه د زوی شي نه د لور شي گ
- 12يو سړی چې پخپله په کړاوو کې وي زوی او لور ترې هيرېږي گ ځکه چې څښتن تعالى (ج) فرمایي "د قيامت ورځ داسې سخته ده چې ورور د ورور نه تښتي او زوی له مور نه تښتي او د پلار نه هم تښتي او د ښځې نه هم تښتي او د زوي نه هم تښتي يو د بل څنگ ته نه راځي" او هر سړی پخپلو خولو کې ډوب وي گ
- 13ځانته ترخز وهي گ
- 13د بل چا په کيسه کې نه دی خپل ځانته گټه کوي گ
- 14ځان د کور مشر بولي گ
- 14ځانته مشر وايي که څوک يې مني او کنه گ
- 15ځمکه هغه سوځي چې اور پرې بل وي گ
- 15تکليف په هغه چاوي چې په کې اخته وي گ
- 16ځيني ولولي ملا شي ځيني ولولي بلا شي گ
- 16يعنې ځينې خلک چې څه زده کړي عمل پرې کوي او خلک يې درناوی کوي او ځينې بې عمله عالمان وي چې هيڅ څوک يې احترام نه کوي گ
- 17ځواني د باد سورلي ده گ
- 17يعنې د باد په څير د سترگو په رپ کې تيرېږي گ
- 18ځان ځاني خپله خواري گ
- 18يعنې بې اتفاقي لويه بلا ده چې د کور نه نيولي تر کلي او اولس پورې ټول تبا کوي گ
- 19ځنگل بې شغاله نه وي گ
- 19په يوه ملک کې د تکړه خلکو ترڅنگ بې ننگه خلک هم وي گ

- 20 ځمکه ښځ دولت دی گ
- 20 جایداد پځه خزانه ده گ
- 21 ځواني يوه نیشه ده هسې نه چې همیشه ده گ
- 21 ځواني هر وخت نه وي گ
- 22 ځنگل د زمرو نه خالي نه وي گ
- 22 په هره ټولنه کې توريالي ، ننگيالي او پوهان وي گ
- 23 ځنگل کې زمري وي گ
- 23 په هره ټولنه کې تکړه خلک وي گ
- 24 ځان له ټول جهانگ گران گ
- 24 ځان له ټولې دنيا نه خوږ او گران وي گ
- 25 ځولي ځمبولي پاتې دی گ
- 25 ښه او تکړه خلک يې ولاړل ، چټي او بيکاره وگړي يې پاتې دي گ
- 26 ځان ظهير کړه ، بيا ځان مير کړه گ
- 26 زيار وگاله او قرباني ورکړه پخپله به مشر شې گ
- 27 ځان چې کم عقل نه کړي ، گټه نشي کولای
- 27 يو څوک ځان په ناپوهۍ کې واچوي او د يوه شي پسې ځان ټينگ کړي چې خامخا به يې راکوږي گ نو بيا عاقلان وايي چې څه ورکوه يې ځان ترې خلاص کړی او ور يې کړئ گ
- 28 ځوان د باد په نيلي سيور دی گ
- 28 د ځوان سرعت او جالاکي دومره ډيره وي لکه په باد چې سيور وي گ
- 29 ځان ته يې کولی جوړه کړه گ
- 29 ځانته يې ستونزې پيدا کړې گ کولی ډبرينه او ستوغې لارې ته ويل کيږي گ

- 30 ځوانان په کار ښه ښکاريږي گ

30 - ځوانان په زده کړې ، پوهې او همت باندې ښه ښکاري گ

(چ)

- 1 چاويل ښه پسرلى دى بل وويل غوا زه نلرم زوى مې وانه نه خوري گ
- 1 کومې ښځې ته چا وويل ښه پسرلى شوى دى ښځې ورته په ځواب کې وويل غوا او خوسى زه نه لرم گ گ گ
- گ او زوى مې وانه نه خوري گ
- 2 چاره که د سرو شي څوک يې په ځيگر نه منډي گ
- 2 يو شى که ډير ښه شى وي او چاته ترې مشکل پيدا کيږي او تکليف پيښوي نو څوک به يې څه کړي گ
- 3 چاره او غوښه شول سره گ
- 3 يعنې مخالف شول سره گ
- 4 چاره يې ورته په مړۍ کيښو ده گ
- 4 راگير يې کړ يعنې اړيې کړ گ
- 5 چانه کميس وړک شو بيايې ويلې هسې هم را باندې لنډ و گ
- 5 وسعه يې نه کيده چې پيدا يې کړى نو د مجبورۍ له مخې يې دا وينا په خوله راغله گ
- 6 چا ويل چې پوزه دې پيټه ده هغه ويل چې باد به پرې وځي گ
- 6 يو څه بې ارزښته گڼل
- 7 چراغ چې په کور کې بليږي صحرا ته حاجت نشته گ
- 7 چې خپل کور ته يې گټه رسيږي بل ځاى ته اړتيا نشته چې پسې يې يوسې گ
- 8 چرگه مې ناجوړه ده بانه مې ورته جوړه ده گ
- 8 د يوه کار د کولو له چې د چا يې زړه وي گ هسې يوه پلمه په لاس ورشي نو بيا پرې ډاډه ورځي گ
- 9 چرگ چې زلمى شي په بلۍ ورو، وروقت مونه ږدي چې را لاندې نشي گ
- 9 لنډا که او نادیده کسان چې يو څه پيدا کړي ځان ورته ډير غټ او قوي ښکاري گ

- 10 چرمښکۍ وايي مونږ او مارانو دا سپری خوړلی دی گ

- 10 په يوه ځای کې يو کس مار چيچلی و او بيا مړ شوی و خلك پرې د جنازې له پاره راټول وو گ پر لاره يو سپری روان و او دې گنې گونې ته يې ودا شوه نو له ځانه سره يې وويل چې دا انسانان څنگه را ټول شوي دي نو په دې وخت چرمښکۍ ور غږ کړ چې موږ او مارانو سپری خوړلی دی گ يعنې يو سپری چې پخپله تورزن نه وي او د بل په توره ځان ښيي گ

- 11 چرته چې سپري وي هلته بلا نه وي گ

- 11 چرته پوهه وي هغه خلك به اباد او خوښ وي او هره ستونزه به يې حل وي گ

- 12 چرته چې سور ږيري وي هغه به شاه گل يې گ

- 12 ملا شاگل يو سپری و چې ږيره يې سره وه بله ورځ يوه کلي ته يو سور ږيري سپري څه د بينجارگۍ سودا راوړې وه او د کلي په مخ کې يې غږ وکړ چې سودا ده سودا کوچنيان ورته را غونډ شول او يو بل ته يې ور غږ کړ : هلئ راشئ چې ملا شاگل بينجاره شو ، نو بيا يوه سپين ږيري ماشومانو ته وويل چې چرته سور گ گ گ گ

- 13 چرگ چې څومره غټيږي کونه يې تنگيږي گ

- 13 ځينې خلك چې څومره شتمنيږي هومره بخيليږي گ

- 14 چې اوربشې خروار د روپۍ شي د خره په کې لپه ده گ

- 14 خوار او غريب سپري ته څو قدر نه ورکوي او په ټيټه سترگه ورته گوري گ په ویش او تقسيم کې بې کاره او خراب شي د خوار په برخه وي گ

- 15 چې اجل يې راغلې وي که لقمان يې پلار شي هم مري گ

- 15 د چاچې عمر تمام شو په درو او درملو نه کيږي گ

- 16 چې اوبه تر مری ورسېږي زوی او لور تر پښو لاندې کيږي گ

- " 16 زوی او لور تر پښو اوبه تر حلقه

فراموش په بيلتانه ځان او جهان شه "

يو ځناور په سيند پورې واته او بچۍ يې په غيږ كې و څومره چې په سيند وړ گډيده سيند به ژوریده او اوبه به دده د بدن پورته راتلې ، كله چې اوبه يې سينې ته راوړسيدې بچۍ يې پر اوږه كښيناوه ، كله چې اوبه اوږو ته راوړسيدې بچۍ يې پر سر كښيناوه ، بيا چې يې كله اوبه خولې ته راوړسيدې بچۍ يې تر پښو نه لاندې كړ او خپله پرې ودریده او خپل حلق يې د اوبو نه پورته شو گ

- 17 چې خدای (ج) يې رغوي د منگي اوبه دارو شي گ

- 17 د يو چا زوی ناروغه و او په ډيرو طبيبانو يې گرځولی و ، خو هماغسې ناروغه و د کور خلکو يې ډير په پرهيز ساته ناروغ پخپله طبعه خوړل او څښکل نه شول کولای ، مور به يې اوبه هم نه ورکولې ، بله ورځ يې مور چرته تللې وه او ناروغه هلك د منگي پورې ځان وررسولی و د يخ او شنه منگي نه يې ښې ډيرې اوبه وڅښلې او له دې ورسته ورو ، ورو هلك مخ په ښه كيدو شو ، او خپلې مور ته يې هم حال ويلی و ، مور به يې د منگي اوبه ورکولې ، نو هلك روغ رمټ شو ، نو بيا به يې چې له مور نه چا پوښتنه وکړه چې دا هلك په څه روغ شو مور به يې ويل : چې خدای (ج) يې رغوي د منگي اوبه دارو شي گ

- 18 چې ځې ځې ابازو ته به راځې گ

- 18 پخوا سرکونه او پلونه نه وو هر خوا چې به سړی ولاړ نو ابازو ته به راتلو ځکه چې جاله دلته گرځیده او بل خوا لار نه وه گ

- 19 چې د کوچيانو امامت يا ملايي يې کړې وي يو ليمڅی وړۍ به يې خوړلې وي گ

- 19 د کوچيانو کار او بار مالداري ، د ميرو او پسونو ساتل دي ، چې ميږې او اوزې ولوشي په شودو کې هم وينستان لويږي ، په شمېره کې هم وينستان وي چې کړت ترې جوړوي ، ښځې چې اوږه لمدوي هغه کې هم وړۍ وړلوږي لنډه دا چې د خوراک په هر څيز کې وينستان وړلوږي ، کال چې تيرږي نو سړي يو ليمڅی وړۍ خوړلی وي گ

- 20 چې په خدا يې خوړې وي خوره گ

- 20 يو گيدړ کلي ته راوښتی و او د چرگانو په کوټنۍ ورننوتی و چرگانو تغ پغ شروع کړ او په دې وخت کې يې خاوند راوينس شو او سوبارۍ يې راواخيست او په کوټنۍ کې يې گيدړ را ايسار کړ او دې يې دننه دې کوټنۍ ته پسې ورننوښت او گيدړ يې پرې چواخواه ، گيدړ خوله چينگه کړه او داږې يې ښکاره شوې نو دې وخت کې ورته سړي وويل څه چې په خدا يې خوړې وي خوره گ

- 21 چې غاښ مې و هډوکی نه وو چې هډوکی شته غاښونه نشته گ

- 21 چې ځواني وه نعمتونه نه وو اوس چې نعمتونه ډير شول ځواني نشته گ يا چې قوت او قدرت و په هغه وخت کې کارونه نه وو چې کار پيدا شو قوت او قدرت نشته گ

- 22 چې په نخانه پوهيږي وايي حويلی کره ده گ

- 22 څوک چې په کار نه پوهيږي بې ځايه پلمې جوړه وي گ

- 23 چې غل نه ځي مل دې ځي گ

- 23 چې يو ناپوهه د خپل جهل نه نه تيريږي شرمول او بې عزتي کوي نو پوهان دې ورته يو څه تير شي گ

- 24 چې و دې کره پخپله ، گيلې څه ته کرې له بله

- 24 يو کس پخپله يو کار وړانوي او خرابوي او بيا گيله له بل نه کوي گ

- 25 چې پړانگ دې ويشتلی نه وي پوستکی يې مه خرڅوه گ

- 25 مخکې د يوه کار د کولو نه مزدوري او انعام غواړي گ

- 26 چونی ته يې اور اچوم گ

- 26 يو ملا واعظ کړی و او د اوریدنکی کور جومات ته نږدې و ملا پخپل واعظ کې ويلي و ، که څوک خپلې بڼې سره د سنت معامله وکړي لکه يو کافر چې مړ کړي ، بڼې دا خبره اوریدلې وه او خپل میړه ته يې وکړه چې په سنت ځملاستلو باندې خو ملاصیب دومره ټینګار وکړ چې په يو وار ځملاستلو باندې په جهاد کې د يو کافر د قتل ثواب ورکول کيږي سړي کره ډيره ښه ده او څو شپې يې سر په سر کله يو کافر واژه او کله دوه کافران په دې قتلونو نور تنگ شو گ بله شپه ورته بڼې بيا وويل چې سړيه راځه چې کافر مړ کړو سړی بڼې ته وويل چې بڼې يو اور لگيد راوپه بڼې ورته کره څه پرې کوې ، له ډير ټينګار نه وروسته يې ورته وويل چې په تاکې خو بيخي د کافرو چونی ده او دې چونی ته يې اور اچوم چې ځان ترې خلاص کړم گ

- 27 چې بچي وي هم غم دی چې نه وي هم غم دی گ

- 27 اولاد هم تکلیف دی هم راحت گ

- 28 چې زوی دی په سوال عادت کړ بيا يې مه منع کوه گ

- 28 يو سړي به خپل زوی ځان سره خيراتونو ته بيولو او بيا خلکو ورته پيغور کا وه بله ورځ په يوه کلي کې خيرات و او دې سړي پسې هم خبر رالېږل شوی دی سړي خپل زوی په کور کې وټړه او خپله د خيرات په لورې ور روان شو ، چې دې زوی ته يې هم د خيرات او کور واټن ور معلوم و ، نو په دې وخت کې به هلك ويل چې ياره پلار به مې

اوس له هغې فلانکې ونې نه تیر شوی وي ، د فلانکې ماما د کور نه به اوښتی وي ، اوس به د خیرات ځای ته رسیدلی وي اوس به په کټ کې ناست وي اوس به یې کوزه او چلمچي راوړی وي ، دسترخوان به یې غوړولی وي ، خانک به یې پرې ینی وي ، او اوس به یې کپ را خیستی وي او په خوله کړی به یې وي ، ناڅاپه هلك خوله بیرته کړه چیغه یې کړه او ځای په ځای وغځید گ

- 29 چې ډنگ شي دابی گوډی د څنگ شي گ

- 29 یوه سوالگره ښځه وه چې هر چیرې به یې د ډول ډمبک اواز واورید ، نو بیا به یې خپل گوډی تر څنگ کړ او ځان به یې د خوښۍ ځای ته رساوه چې څه راوړي گ

- 30 چې ځوان وم همداسې تیزن وم گ

- 30 یو سړی و د شپې په تیاره کې په لاره روان دی او شاته یې پام نه دی او باد ترې ولاړل او وپي ویل هی هی ځوانۍ او پخپله مخه روان دی چې بیا ترې باد ولاړل او بیا یې کړه هی هی ځوانۍ څوگامه چې نور هم ولاړ بیا یې باد خوشې کړل او دا ځل یې دا وویل چې یاره زه چې ځوان وم همداسې گ گ گ گ وم گ

- 31 چناق یې د لخوا دی گ

- 31 پخپله خوښه یو شي غواړي گ

- 32 چې په تمه د سورو شي هغه پاتې په میرو شي گ

- 32 د بل چا ښوروا ته ډوډۍ ماتول اخر سپوره پاتې شي گ د بل چا د امکاناتو په تمه باید سړی نه شي گ

- 33 چې وې غواړې په خوله نو وبه یې خورې په څه

- 33 شی هغه خوند کوي چې پرته له غوښتنې یې چاته ورکړی گ

- 34 چې نه دې وي له موره ورته مه وایه چې وروره گ

- 34 چې خپل ورور نه وي بل هومره ظهر نه وي گ

- 35 چې تیندکونه وخورې نو هوښیار شي گ

- 35 چې تیروتنې وکړي نو بیا سړی تجربه او هوښیار شي گ

- 36 چې نه ځې په شابه دې کړم چې نه یې خورې څه به دې کړم گ

- 36 د پوهې او سړیتوب ځای ته به دې بوځم او چې ته ترې سړیتوب او پوهه نه زده کوې نو زه به څه وکړم گ

- 37 چې يوه شپه يې تر منځ وي د هغې بلانه مه ويريږه گ
- 37 د يوه مشکل د پېښېدو ترمخه چې څه وخت وي نو د حل لار ورته پيدا کيږي گ
- 38 چې د شير غشي بوټي نيسي ټينگ يې نيسه گ
- 38 څوک د يوه قوی مخالف سره په مقابل کې وي نو ټينگ عزم او ښه تابيا دې ورته کوي گ
- 39 چې گورې او کونځلې خورې رنگ يې معلوم وي گ
- 39 چې د چا ژوند ښه وي غمونه او اندېښنې يې لږې وي په رنگ کې يې د خوښۍ نښې وي گ گ
- 40 چې په غوشايا نو يې زړه نشې په غوړو به يې غوړه نشې
- 40 چې تکليف او کړاوو ونه گالي دراحت هوساينې تمه مه کوه گ
- 41 چې بخت واورې پردي بدور پورې خلک تړي گ
- 41 چې سړی خوار شي د هر چا لاس پاکي شي او هر سړی پرې خپله بده وراړوي گ
- 42 چې بخت کوټه شي تندي تل ټکرې خورې گ
- 42 چې برخه خواره شي مصيبتونه پيدا کيږي گ
- 43 چې غوښه وسوځي د پيتو نه ښه ده گ
- 43 دا ډيرې ماناوې لري يوه يې داده چې يو کارگر ، هوښيار او پوه کس که ډير له خپل قوت نه ولوېږي ، خو بيا هم د ناپوهه او د بې کاره کس نه ښه او غوره وي گ
- 44 چې هوږه ونه خوري د خولې نه يې بوی نه ځي گ
- 44 څوک يو کار پخپله ونه کړي بل يې پسې نه وايي گ
- 45 چې نه کار هلته څه کار گ
- 45 چې يو کار د يو سړي پورې اړنه ولري بايد چې و يې نه کړي گ
- 46 چې خاورې اخلې د لوی ډيران نه يې اخله گ
- 46 د لنډاک او کم اصله نه څه غوښتل يا څه پور کول گ يا د کوم بل کار احتياج کول دا غلط کار دی يعنې ،
ناسته پاسته او دوستي ، لويو او پخو خلکو سره کول په کار دي گ

- 47 چرسې نیم سړی دی گ

- 47 ځکه چې نیم عمر یې په نیشه کې تیرېږي ، کارونه او خبرې یې کاوا که وي گ

- 48 چې زوی و ژاړي مور تی ورکړي

- 48 که اړشوي نو له چا مرسته وغواړه گ

- 49 چې پتی خورې مولې به زعمې گ

- 49 هغه څوک چې وربچې نه لري او غواړي چې وربچې وخوري او پیدا کېږي نه دا زیاتره په للمي سیمو کې لکه د مومندو په سیمه کې به خلکو اوربشې لمدې کړې او یو څه موده به پرې تیره شوه او د اوربشو پوستکي به را ډې شول بیا به یې په بغړۍ کې څه ومېنلې او پوستکي به ترې جلا شول او هغه به یې بیا د غټو وربجو په شانته په کټیو کې پخې کړې او بیا به یې د مستو او یا د شمېرو سره خوړلې ، چې هضمول یې ډیر گران وو ، د بتوخورونکې به یې قبض کړ نو بیا به خلکو دا پورتنۍ وینا کوله گ

- 50 چې په شاتو مري په زهرو دې مړ نشي گ

- 50 چې یو کار په اسانه کېږي سختۍ ته یې اړتیا نشته گ

- 51 چې خان یې په یاران یې گ

- 51 سړی په دوستانو او اندیوالانو باندې سړی کېږي گ

- 52 چې سپو شومه نو پوه شومه گ

- 52 د یوه شتمن نالوستي سيف الرحمان نوم و ، ښه دیره او ډنډه یې درلوده بې کاره او بې روزگاره خلك به دده په دیره مدام راټول وو او د سيف الرحمان ستاینې به یې کولې او دده چرگان او پسونه به یې خواږه ځمکې ، جايدادونه او ټوله شتمنې یې په دې بې کاره خلکو وخوړله او خلاصه شوه او پخپله سيف الرحمان خان ډیر غریب او نورو ته اړ شو دیره او ډنډه یې ولاړه او بې کاره خلکو هم ورسره اشنایي او ناسته پریښوده گ او بیا دغو خلکو سيف الرحمان د سپو په نامه باله گ سيف الرحمان چې د سپو له نامه خبر شو نو بیا یې دا وویل یعنې وروسته بیا عقلمند شو گ

- 53 چې څوک خوب کوي مینه یې نرکتې زیږوي گ

- 53 دوه گوجران پېښور ته تللي وو چې بلار بې مینې واخلي او کورونو ته یې راوړي د اټک نه کښته دگوندلو په منډیې کې دواړو یو شان مینې واخیستې چې د لنگیدو نیتې یې هم نږدې وې د ډیره مزله وروسته ته په یوه ځای

کې پرې شپه راغله یو گوجر ویده شو او بل یې وینس و په دې کې دواړه مینې لنگې شوې ، د وینس گوجر مینې نرکتی وزیروه او د ویده گوجر مینې ښځه کتۍ وزیروله ، وینس گوجر په منډه ، منډه مخکې له دې چې مینې خپل بچې وپیژني خپل نرکتی یې د هغه د مینې مخې ته ورواجوه گ دواړو مینو کتې وختل پاک او صفا یې کړل کله چې د سبا رڼا ولگیده او ویده گوجر را وینس شو چې گوري دده د مینې سره نرکتی پروت دی ، د وینس گوجر نه یې پوښتنه وکړه چې زما مینې نرکتی زوکړی ؟ هغه ورته فقط همدا وویل چې څوک خوب کوي مینه یې نرکتی به زیروي

- 54 چې فیلان کوي فیل خانې به لري گ

- 54 څوک چې غټ کارونه کوي د غټو کارونو له پاره به خپل ترتیبات نیسي گ

- 55 چې شونگ یې کړ کړۍ ته یې مه پریږده گ

- 55 شونکړۍ د کونړ په ولایت کې دي و ځای نوم دی د شونکړیوالو د یوه بل ټبر سره د ښمني وه ، نو چې شونکړیوال به پري ور پیښ شول هغه خلکو به یو تکلیف ور رساوه او هغه مخالفو خلکو یې شونکړیوالو ته یو مصلحت وکړ چې شونکړیوال مو چرته لیدل چې پریښدئ دومره سخته پریکړه یې وکړه چې هیڅ تحقیق به ترې نه کوی چې دومره د چاله خولې نه ووتل چې شونک نو بس گوزارونه به پرې کوی چې کړۍ درنه ونه وایي گ

- 56 چې تللي بیرته نه دي راغلي گ

- 56 دا زیاتره د مرو په هکله ویل کیږي خو کله د ژوندیو د کارونو په هکله هم ویل کیږي چې یو کار ترې تیر شي گ

- 57 چې په کور کې لرگي وي لیوني غرونو ته ځي گ

- 57 چې پخپل کور کې یو شي او یا یو کار پوره کیږي یا بسی کیږي بل ته اړتیا نه شته گ

- 58 چې دښمن دې خر شو هم پرې مه سپریږه گ

- 58 له میرخي او دښمن نه د ښیگنې تمه لرل ناپوهي ده گ

- 59 چې خر دې د خره نه کم وي غوړ یې غوڅ که گ

- 59 سیال باید چې له خپله سیاله کم نه وي گ

- 60 چې ښه تعمیرونه دي هم د سوداگرو دي او چې خراب کورونه دي هم د سوداگرو دي گ

- 60 سوداگر ډیره گټه کوي او ځان ته د هستوگنې ښه ځایونه جوړوي او کله چې ښه ډیر تاوانیان شي او تردې چې د کور لارې او تیران یې خرڅ شي گ

- 61 چیرته چې زړه ځي هلته پښې ځي گ

- 61 هر څه د زړه په مینه کيږي گ

- 62 چې ونډۍ خوري هغه خپلې پنډۍ خوري گ

- 62 پخوا قصابان لږ وو او په هر ځای کې نه وو او اوس هم په ځینو غرنیو سیمو کې همدا حال دی د کلي د خلکو چې به غوښې ته زړه وشو ، کلیوال به راټول شول او یو څاروی به یې په گډه واخیست او حلال به یې کړ گ او ان تر لري پورې به یې سره وویشل او په کومو پیسو به چې څاوری اخیستل شوی و ، نو پیسې به هم په هماغه ډول د برخې په اخیستونکی پسې تللې او دې حلالې ته ونډۍ ویل کیده ځینو خلکو به چې ونډۍ خوړله او د پیسو خلاصولو توان به یې نه و نو بیا به یې دا ویل گ

- 63 چې شرم کوي بیا شریعتونه کوي گ

- 63 یو سړی د خپل دوست او اشنا سره یو دنیاوي معامله کوي او د شرم او حیا نه ورسره غوڅه خبره نه کوي ، او د سند په اخیستلو کې بې پروايي کوي ، چې د مودو په تیردو باندې با هغه دوست یا ناداره شي او یا په څه خبره زړه بدی شي او په ورکړي مال باندې خپته واجوي ، بیا منکر شي او یا څه بله پلمه را جوړه کړي او ان سړي تر قاضي او محکمې ورسپړي گ

- 64 چې د قاضي سره دی شریعت شي فیصله په چا کوې گ

- 64 د یو چا د داسې کس سره دعوه شي چې ددغې دعاوې واک دده د مخالف په لاس کې وي نو ده ته به څه گټه ورسپړي گ

- 65 چې ښه ونکړې بد نشته گ

- 65 ښه کول ښه کار دی خو د ځینو خلکو سره چې ښه وکړې نو بیا په مقابل کې بد کوي گ

- 66 چې ښه کوي بد به گوري گ

- 66 څوک چې له بدو خلکو سره ښه کوي نو له ځان سره دښمني کوي گ

- 67 چې مور میره شي پلار پلندر شي گ

- 67 د پلار پخوانۍ مینه بیا د خپل اولاد سره نه وي گ

- 68 چې په غوجل دې لوی شو غاښ يې مه گوره

- 68 په کور او اولس کې دې چې څوک را لوی شول حالات يې تر چا تا ته ښه جوتیږي گ

- 69 چې سر حیات وي خولۍ ډیرې دي گ

- 69 چې سړی ژوندی وي د ژوند اسباب ورته څښتن تعالی پخپله برابر وي گ او نکل يې داسې دی:

يو سړی و او خولۍ يې په گرانه بيه اخیستې وه ، په جاله کې ناست و، او جاله داوبو څپو کنګس خوره کړه نو په دې وخت کې د سړي خولۍ په اوبو کې پریوته او سیند لاهو کړه ، خاوند يې ډیر خپه شو د ډاډ او تسلی له پاره ورته چاوویل چې خیردی چې سر ژوندۍ وي خولۍ ډیرې دي دا اوس يو عام متل دی او هر څوک چې زیان ووينې نور يې ورته د ډاډ او تسل له پاره وايي گ

- 70 چې رښتیا راځي درواغو به کلي وران کړي وي گ

- 70 د درواغجنو په خبرو که باور وشي نو کلي به وران کړي گ

- 71 چې باد نه وي څانګې نه ښوریږي گ

- 71 چې کار نه وي شوی اغیز يې نه څرګندیږي گ

- 72 چرګ په ډیران مه گوره په کاسه کې يې گوره گ

- 72 د سړي رنگ او جامې ته مه گوره وړتیا او پوهې ته يې گوره گ

- 73 چې نور خلك يې په لښکر کوي توريالی يې په يو سر کوي

- 73 يو کار وي چې د ډیرو خلکو په قوت کیږي مگر داسې وګړي هم شته چې دا سخت کار په یوازې ځان وکړي گ

- 74 چې تل يې غره وي یوه ورځ به يې وروي گ

- 74 چې هره ورځ گواښیږي یوه ورځ به يې شل کړي گ

- 75 چې خوله ګریږي زړه بدیږي گ

- 75 ځینې خلك بې سوچه خبرې کوي او بیا پرې د خلکو زړونه بدیږي گ

- 76 چې نه دي ګریدلي هغه نه دي شرمیدلي گ

- 76 په گړاري کې ځينې وخت د چاله خولې داسې خبرې هم وځي چې ويونکي ته شرم شي گ
- 77 چې غنم کرې غنم به ريبي چې اوربشې کرې اوربشې به ريبي گ
- 77 څوک چې هرڅه کوي د هغې گټه او تاوان به ويني گ که ښه دې وکړل نو بدله يې ښه ده او که بد وو نو جزء يې بده ده گ
- 78 چې ماما سر گر وي د خوري تمه کيږي گ
- 78 د خور د خپل ورور سره برخه او بنډه وي نو ځکه ورته خوريونه سترگې په لار وي گ
- 79 چې وچولی دې خپل وي پسری به په تاتل وي گ
- 79 که قسمت او برخه د يوه کس ښه وي نو تل به گلزار او ښيرازه وي گ
- 80 چې ژوند وي ديدن کيږي گ
- 80 انسان چې ژوندی وي ليدل ، کتل يې ناشوني نه وي گ
- 81 چې مور دې وي ادکه په صفت به دې واده که گ
- 81 چې غمخور لرې د غمونو پروا مه کوه گ
- 82 چې لارشي او بر شي په ميرې ور برابر شي گ
- 82 يو سړی و او پلار يې بله ښځه کړې وه خو دا هلك يا پخپله نازولی و او يا پرې غښتلی و نو هر چاته چې به په غصه شو نو پخپلې ميرې باندې به يې ډب او ډوب پيل کړ گ
- 83 چې خدای (ج) يې ورکوي په باغ مرزا کې يې هم ورکوي گ
- 83 باغ مرزا په لغمان کې د يوه کلي نوم دی گ يو سړی ډير نستم او ناداره شو د خوارۍ له پاره هندوستان ته ولاړ او يو کال نيم خوار يې وکړه او بيرته خپل کور ته راستون شو او ښځې يې ترې پوښتنه وکړه چې څه دې راوړی گ سړی يو څه پيسې ميسې راوړې وې خو د نشت په حساب وې او ژر خلاصې شوې بيا ښځې اړويست چې د خوارۍ ، مزدورۍ پسې به ځې سړی بيا د هندوستان په تکل روان شو، چرگ بانگ مهال چې له کوره ووت او يو څو گامه ولاړ هميانۍ يې په پښه بنده شوه او پسې راتيټ شو چې څه مې په پښه کې ونښتل چې خلاص يې کړم چې گورې هميانۍ له طلاو دکه ده او همداسې يې تر شا کړی او د کور په لورې روان شو د خپل کور ور يې وټکاوه ښځه يې لا بيرته تر کټه نه وه تللې راوگرځيده او غږ يې کړ چې څوک يې ميرې وې ور غږ کړ چې زه يم ، ښځې يې کړه ولې بيرته راوگرځيدې څه درنه پاتې دي سړي کړه ښځې هيڅ رانه پاتې نه دي ، ښځې يې بيا ور غږ کړ ولې هندوستان

ته نه خې سړی ورته په خوښۍ او خندا وويل خداى (ج) يې چې ورکوي په باغ مرزا کې يې هم ورکوي او که نه يې ورکوي په هندوستان کې هم نشته او شرنګ شو چې کټ کې يې هميانۍ گوزاره کړه ، ښځه يې هم خوشاله شوه او سمدواره يې ډيوه بله کړه گ

- 84 چې ټکر ونه خوري نه سړی کيږي گ

- 84 چې ستونزې او سختې په سړي رانه شي عقل يې سرته نه راځي

- 85 چې شل مړه نه کړي نه ډاکو کيږي گ

- 85 څوک چې په بدکاريو باندې هميشه والی وکړي اخر د بدکارانو مشر شي گ

- 86 چې پخپله دروند نه وي په بل نه درنږي گ

- 86 د هر سړی عزت او دوردوالی پخپل لاس او اختيار کي دی گ

- 87 چې ښورېږي نو ډوبېږي گ

- 87 په پلنديو او بوختو کې چې سړی څومره ښورېږي هومره ښخېږي گ

- 88 چې په تورو شپو تللي بيا چانه دي ليدلي گ

- 88 يعنې د تورې شپې مدعيان نه جوتېږي گ يا په بله مانا بې باکه ناسته پاسته سړی هلاکوي گ

- 89 چې زور او زر لري څه يې غم دی گ

- 89 څوک چې هر څه لري د چاخه پروانه ساتي ، زياتره يې کبرجن وي گ

- 90 چې زه غل شومه سپوږمۍ راوخته گ

- 90 چې زما دې کار ته زړه وشو نو حالات بدل شول گ

- 91 چې موږ شو ډانگ يې کينښود گ

- 91 چې غوښتنه يې تر سره شوه نور سوږ شو گ

- 92 چې روټه خوري د خپلې گ گ گ سره دې مصلحت کوي گ

- 92 چې څوک يو کار کوي پايله دې په پام کې نيسي گ

- 93 چې را خيږي په ميرزاخيلو او وليږي په ثمرخيلو په ما يې نه پيايي او چې را خيږي په سله لا او وليږي په مولا بيا يې ځاځيو پيايي گ

- 93 زمور د کامې په ميرزاخيلو کې به خلکو په پا دوان باندې د غواوو پاده څروله ((په قندهاري اصطلاح يعنې گوروان)) خو چې ژمې به شو او کامې ته به پاسني خلک د کرديز ، لوگر او د کابل نه کامې ته د مزدورۍ له پاره راغلل ، نو هغوی به په ډير کم څه باندې مزدوري کوله نو ميرزاخيلو به بيا په دې وطنې سړي باندې پاده پووله او چې دوی به شو بيا به يې ميرزاخيلي پادوان ته ويل چې اوس پاده پياوه گ ډير کلونه تير شول بل وار چې بيا پسرلی شو او پاسينو کېدې وکړې . ميرزاخيلو د مرزاخيلو پاده وان ته وويل چې راشه او پاده وپيوه هغه وويل چې نه يې شم پوولای دوی ورته ويل ولې ؟ بيا پادوان ورته دا کړه :

- 94 چې شپه تياره شي ميلمه ليوه شي گ

- 94 ميلمه د خوراک په وخت کې د کوربه په نشتوالي خوښ وي گ

- 95 چې ځوان ومه د انجينو پيزوان ومه چې زور شومه د انجينو پيغور شومه گ

- 95 چې شتمن او قدرتمندوم د هر چا ښه يسيدم چې نستمې شوم اوس د خپلو بديسم گ

- 96 چې بخت يې ښه شي پردي ښه ورپورې خلک ترې

- 96 مطلب دا چې سړی طالعمند شي بيا يې په اوبو کې هم ډيوه بليږي گ

- 97 چې سړي لري غوړي به خوري گ

- 97 چې څوک ميړونه ولري هرڅه کولای شي گ

- 98 چې زر لويږي زر به ورك كيږي گ

- 98 هر شي چې سريع او چوست وي ، وركيدل يې هم سريع او چوست وي گ

- 99 چې نه لري سړي نه دې قرت خوري نه غوړي گ

- 99 چې سړي نه لري د دنيا د ښاديو ، خوشالۍ او راحت نه دې لاسونه ومينځي گ

- 100 چې نه يې کړي حبيب څه به وکاندي طبيب گ

- 100 چې څښتن تعالی (ج) نه وي غوښتي هغه نه كيږي گ ما (ياسيني) خپل پلار د (13362) لمريز کال د د لويې په مياشت کې چې مونږ په گوندۍ هيواد کې مساپراو مهاجر وو ، نوموړی مې د علاج او معالجې له پاره يو تکړه

رنځپوټه اسلام اباد ته بوته ، چي ډاکټر خپل شخصي کتنځی او څو بستريزه روغتون يې درلود او په هغې کې مو پلار بستر کړ ، د ډاکټر د ډير کونښن باوجود پلار مې بيا هم روغ نه شو گ نیمه شپه ده او ډاکټر راغی چې هغه انگريزی ويله او زه يې په ژپه نه پوهيدم گ مطلب يې دا و چې ويل يې زه خو خواري کوم خدای (ج) به دې جوړ کړي بيا مې ارواښاد پلار دا متل ووايه چې نه يې کړي حبيب څه به وکاندې طبيب گ نو ډاکټر پوښتنه وکړه چې مريض څه وويل او يو کس ورته همدا خبره وژباړله ډاکټر قلم را واخيست او دا متل يې له ځان سره وليکه چې البته دغه د پښتو ژبې ډير لرغونی متل دی گ

- 101 چرگ بيل شو او ډونگه يې بيله شوه گ

- 101 يو څوک د يو بل کس مخالف وي خو د مخالف د خپلوانونه ، يو کس ته دی څه تکليف ورسوي نو ده ته يو کس وايي چې دا خو هغه نه دی او بيل کس دی نو په دې وخت کې دی ورته وايي چې ماته ټول يو شی دي گ

- 102 چالاکی د شيطان کار دی گ

- 102 يو کار بايد چې سپری په تدبير ، حوصله او په قراره سينه وکړي او تلوار په کې ونه کړي گ

- 103 چې خپله يې زده نه وي ، د بل دې ومني گ

- 103 چې په څه نه پوهيږي له بل چانه ځان پوه کړه گ

- 104 چې کابل نه خوري بد پرې مه وایه گ

- 104 يو څوک دې د يو ښه شي او يا ښه کار بد نه وایي گ

- 105 چې ډوډی خوري، پيشوگانو ته تيسري اچوي گ

- 105 ډير شوم او بخیل دی گ

- 106 چې په سر يې گرځوي د سر په کنډولي کې به اوبه درکړي گ

- 106 د چا چې خپلې اندازې نه زيات درناوي او قدر وکړي نو بيا دې په سر درخيږي گ

- 107 چې دولت ته ځان سپی نه کړي، دولت نشي گټلی گ

- 107 ځينې کسان چې د دنيا د گټلو له پاره ځان سپک نه کړي دنيا نه شي گټلای گ

- 108 چې غاڼي لیونی نه دی گ

- 108 لیونی سپی داسې عادت لري چې نه غاڼي او خپله لکۍ ټيټه وږي گ

- 109 - چې نصيب خوار شي شپه او ورځ پرې يوه شي يعنې راحت يې ورك شي گ
- 110 - چا د مور خيټه كې څه نه دي زده كړي گ
- 110 - هر څه په تجربه او ليدلو زده كيږي گ
- 111 - چې لوڅى ډك شي اوبه ترې توئېږي گ
- 111 - چې سړى خو نېوره شې او حوصله ختمه شي نو بيا كار خرابيږي گ
- 112 - چې پښتو كوي ، بيا به يې گالي گ
- 112 - څوك چې بې ځايه ننگ او غيرت كوي نو ځان دې ټينگ كړي گ
- 113 - چې خاوند يې ستوان خوري سپي ته به څه واچوي گ
- 113 - چې يو كس پخپله څه نه لري بل ته به څه وركړي گ
- 114 - چې د اختر جامې دې دادې د اخير به دې كومې وي گ
- 114 - چې ته داسې يې دا نور به دې لا څنگه وي گ
- 115 - چې د بل سپېره يې نه وي ليدلې خپله سپېره ورته تندر ښكاري گ
- 115 - چې د بل قوت وگوري خپل ورته هيڅ ښكاره شي گ
- 116 - چې خپله چا وهل نه وي خوړلي ، د بل وهل ورته ساعتيري ښكاري گ
- 116 - چې خپله درديدلى نه وي د بل ورته هيڅ ښكاري گ
- 117 - چې په دښمن دې لاس برشو ، اسره ورته مه كوه گ
- 117 - چې د يوه كار په كولو دې لاس برشو گوره ورته مه گ
- 118 - چې د ستار تړي په شمار دي گ
- 118 - سړي په انسانانو كې ډير لږ دي گ
- 119 - چې سترگې توروم هم تاته ، چې شونډې سړې كوم هم تاته گ
- 119 - هر څه د خپل وطن او دين له پاره كوم دا د دوست او خپلوانو له پاره هم كارول كيږي لكه زه چې هر څه كوم ستا د خوشالۍ له پاره يې كوم : او كيسه يې داسې ده : يو بې عقله سړى و چې كله به يې ښځې سترگې تورې كړلې

هم وهله به يې او که شونډې به يې سرې کړې هم به يې وهله لنډه دا چې هر ډول سينگار به يې وکړ سرې به ورته په غصه کيده ، او ويل يې ورته چې دا کارونه ولې کوې نو بيا ورته ښځې دا وينا وکړه گ

- 120 چې نوم يې وي شړی ، باک يې نشته که پيره وي او نړۍ

- 120 فقط چې اسباب او وسايل وي گ که ډير بې کاره هم ښه وي گ

- 121 چېلۍ له خوارۍ مري، قصاب يې د وازدې په تمه دی گ

- 121 هر سرې خپلې گټې په نظر کې نيسي گ

- 122 چغلگر د شيطان ورور دی گ

- 122 څوک چې دوه جنگوي او خبرې رسوي د شيطان ورور دی گ

- 123 چاره مې يې هډوکو ته ورسیده گ

- 123 د ده ظلم او تير په ما باندې نور انتها درجې ته رسيدلی دی گ

- 124 چې زور وي زارۍ ته ضرورت نشته گ

- 124 چې سرې پخپله غښتلی وي سوال ته اړتيا نشته گ

- 125 چې په جرگو شي په زور نشي گ

- 125 کوم کار چې د خلکو په منځگرتوب او مرکو باندې کيږي هغه په زور نه کيږي گ

- 126 چې ډول يې تر غاړې شو د وهلو يې څه شرم دی گ

- 126 – چې يو سرې د بې حيايۍ کارونه پيل کړل نو بيا دې په کولو کې نه ډيل کيږي گ

(څ)

1. څه ابې ورسته او څه توره تيره .
1. ډير اسانه او کوونکی يې ډير ماهر او چوست .
2. څه اجرا دی .
2. څه بېکاره سپری دی او د نرتوب هيله ترې نه کيږي .
3. څه بنګړي يې اچولي دي .
3. يعنې دومره بې ننگه او بې خونده نه دی چې د ښځې په سترګه ورته وکتل شي .
4. څه به اوزه وي څه به يې مزه وي.
4. کله چې يو کار نیمګړی شي او بشپړ نه شي نو بيا د کار د کوونکي په هکله خلک دا وايي .
5. څه پاړسي يې شروع کړې ده .
5. څه ګډې وډې وايي څوک پرې نه پوهيږي.
6. څه ټټو خو مې در ته ولاړ نه دی .
6. څه اړتيا درته نه لرم چې څه راکړې .
7. څه شال يې درته په سر کړ.
7. چې يو څوک د چا لپاره چغولي وکړي او د دغه سپري زور په هغه چا چې خبر يې کړې ده برنه وي او هغه سپری له چغولی خبر يې نو بيا چغو لګر ته دا وايي.
8. څه دانې لمدې او څه ژرنده پڅه .
8. د دواړو خونده نشته او نکل يې داسې دي: يو سپری ژرندي ته دانې وړې وې او د لازم مهال نه پرې ډېر وخت واوښت کله چې يې اوږه کور ته راوړل، نوماينه يې ورته په غصه وه چې ډېر وخت دې واوږه نو بيا ورته سپری دا وويل .

9. څه چې کرې هغه به رېبې .

9. د خپلې کړنې د ثمرې په هيله اوسه

10. څه ډيران دې اور واخيسته .

10. تا ووکوي، قهر او غصه ورځي او تلوار يې دی .

11. څه شيروار دې په کې اچولی دی .

11. خبره اوږده وي او تمامه وي يې نه او نورې نورې په کې پيدا کوي .

12. څه ښايسته کنړ دی په کنده کې يې شر مولی دی.

12. کنده کې په کونړ کې يو وران کلی دی چې گڼ کورونه لري د څوکۍ او نرنګ ترمنځ په سرک پروت دی. څوک

چې پر لاره تېرېږي او د دې کلي په کنډروپې سترگې ولگيري نو د انسان زړه له ټول کونړ تور شي نو بيا دا ووايي .

13. څه لاس پناه څه غر پناه .

13. څوک چې د چاد حله نه خبرېږي، نو که ډېر نږدې وي او يا ډېر لري وي نو يو شان وي .

14. څه وډ خو نه دی چې خورې يې .

14. وډ هغې ځمکې ته ويل کېږي چې فصل ترې تازه واخيستل شي او په دې ځمکه کې واښه وي دود داسې دې

چې دې وښو ته د هر چا مال او څاروي راتللاي شي او د ځمکې څښتن دا حق نه لري چې څوک ترې منعه کړي. کله

چې يوکس د بل مال نا حقه خورې نو هغه بل بيا ورته دا وايي .

15. څه چې په ديگ کې وي په کاسه کې راوځي .

15. پوهه ، وړتيا او مېړانه پته نه پاتې کېږي .

16. څه کوچ ترې باسې؟

16. څومره يې لټوې او څېړنې په کې کوي.

17. څه نر ښځی دی .

17. چندانې سپړی نه دی، نه ترې د نرکار اخيستل کېږي او نه ترې د ښځې .

18. څه گل يې درته سر کې کېښود .

18. چې يو کس بل ته د چا څه ووايي او هغه پرې هېڅ پروا ونه کړي نو بيا ورته خلك دا وايي .

19. څه قلمې پخوې

19. څوک چې د يو وړې له پاره يو څه پخوي او د هغه وار نه کيږي نو بيا دا وايي.

20. څنگه چې را ته گورې هسې درته گورم .

20. چې څنگه مې گنې هسې دې گنم .

21. څنگه ژرنده هسې يې دوږه

21. څومره چې د چا پوهه وي په هماغه کچ کار کوي .

22. څنگه غر هسې يې کربوړی .

22. څنگه چې چاپېريال وي په هماغه بڼه يې اوسېدونکي.

23. څنگه غر هسې ځناور .

23. که غر سخت وي ځناور يې هم قوي وي او هماغه شان قوت او غري ورته څښتن تعالی ورکړي وي .

24. څنگه ميندې هسې لونه.

24. په لونو کې د مېندو خوی وي د يوه وزير زوی و او د پاچا د لور سره يې جوړه وه وروسته له ډېرې مودې يې سره مصلحت وکړ چې وطن به پرېږدو او يوه خوا به تښتو، يوه شپه د پاچا لور له ځانه سره يو څه پيسې ميسې راواخيستې او تبيلې نه يې يوه اسپه را زين کړه د وزير زوی او شهزادگۍ دواړه په همدې اسپه سپاره شول او د څو پرله پسې ورځو مزله وروسته يې يو رود مخې ته راغی چې په دې پورې وځي خواسپه په دې اوبو کې ځملاسته. دوی چې اسپه هر څومره په متروکه ووهله خو نه پاڅېدله. د وزير زوی شهزادگۍ ته وويل چې دې اسپې ولې داسې کار وکړ. شهزادگۍ ورته وويل چې د دې مور به هم په اوبو کې ځملاسته د وزير زوی وويل ښه او تور يې راواخيسته او شهزادگۍ يې دا سپې سره يوځای له منځه و يوړه او دا يې له ځانه سره وويل که تا نه ما لور زېږولې وای هغه به هم متيزه تلله .

25. څومره چې ښورېږي هماغومره شرمېږي .

25. د شرم په کار کې چې سپی څومره گرځي هومره شرمېږي .

26. څومره چې گړېږي هغومره به شرمېږي .

26. له بدو پسې چې څومره گرځي هومره به شرمېږي .
27. څومره چې تريخ دی هومره خوږ دی .
27. زياتره صادقو خلکو ته قهر ژر ورځي مگر شفقت او رحم يې هم زيات وي .
28. څوک چې عاجز شو خپل يې پر دي کيږي.
28. له غريب سړي نه خپل او پردي لاسونه اخلي او پرې شرمېږي.
29. څوک يې په خروار لېټۍ کې نه حسابوي .
29. څوک ورته په هېڅ نظر قايل نه دي .
30. څنگه يې چې ورور وي هسې خور وي .
30. د خور رنگ اکثراً ورور ته وي. نو ځکه خلک وايي چې ورور يې گوره خور يې پرې نيسه ورور د خور آينه ده .
31. څېر سترگي کوي .
31. بې حيا يي کوي
32. څوک وايي چې زما شرومبې تروې دي؟
32. هر سړی د خپل کار او د خپل ځان ستاينه کوي .
33. څه زما څه مې د جال ستا برخه والوته .
33. دوه کسان د مېرزانو ښکار ته تللي وو، جال او تناب دواړه د دې يوکس وو او دا بل ورسره د ښکار کولو لپاره ملگري شوي و څو مېرزان يې ونيول او يو څه والوتل. د جال او د تناب خاوند مېرزان په بډه وهلي و او دی بل ته يې نه ورکول. او هغې ورته ويل چې زما برخه ترې راکړه نو بيا دې ورته وويل چې څه زما څه مې د جال ستا برخه والوته .
34. څملاستل خو هلته و چې پلار دې ژوندی و اوس خو هسې سر لگول دي .
24. د کونډې زوی و د شپې ډوډۍ يې چې وخوړه نو مور ته يې کړه: چې څملوبه مور يې ورته وويل څملاستل خو هلته و چې پلار دې ژوندی و اوس خو هسې سر لگول دي.
35. څنگه چې د اقرض خداى (ج) خلاص کړ دا نور به هم خداى (ج) خلاص کړي .

35. د يوه سړي په چا قرض و او پورورپی څه نه درلودل خو ده تنگ کړي و او پور وړي ترې په ونه وخوت، او ويل يې چې ځان له ونې را غورځوم چې درباندي تاوان شم. هغه ورته کړه سل روپۍ مې درباندي دي پنځوس مې در بخښلي خو راگوز شه. چې رانښکته شو سړی ورته کړل چې دا پنځوس به کله را کړې. دې ورته وويل چې دا پنځوس خدای (ج) روغې درورسولې دا پاتې به هم همداسې درورسيږي .

36. څه څړۍ يې پرېښې ده .

36. يو څوک له چا سره بد کوي او يا يې ځوروي بل ورته وايي څړۍ يې پرېښې نه ده يعنې د دين مخالف خو دی نه دی چې دومره تکليف درکوي .

37. څه کړي او څه رېبي .

37. يعنې په يوه وخت کې دواړه کارونه کوي .

38. څه اخلي او څه پرېږدي.

38. يعنې منصف دی او داسې هم ويل کيږي چې کار پوره نه کوي .

39. څوک چې د منې په قدر نه پوهېده د باغ په قدر نه پوهيږي .

39. د لږو په قدر چې څوک پوه نه شول د ډيرو په قدر هم نه پوهيږي .

40. څومره چې پورته ځي هغومره په ښکته ځي .

40. څوک چې ډېره ترقي کوي ډېر تنزل به کوي دغره د سره چې څومره واټن دی هومره يې له سر نه تر بېخه هم واټن وي .

41. څوک چې ننگ کوي، شړۍ به لنگ کړي .

41. څوک چې بې ځايه ننگر توربورولي کوي نو ځان به نېستمند کړي. او کيسه يې داسې ده چې: د يوه سړي د تره زوی ته چا ښکښل وکړې چا ته چې ښکښل شوې وې هغه غږ ونه کړ او د تره زوی يې توره راواخيسته او دا بل سړی يې پرې وواهه او مړ يې کړ. د سړي شته څه حکومت يوړل او څه د مړي ورثو وتښتول او دغه سړی له وطنه فرار شو، جامې به يې چې د پړيولو له پاره ويستې نور جامې يې نه درلودې چې اغوستې يې وای نو شړۍ به يې لنگ کړه .

42. څو يې چې شروار نه کړي، کچ به يې ونه گوري .

42. تر څو چې زحمت ونه گالي راحت نه شي ليدلای .

43. څه سپي خوړلي، څه لېوه خوړلي .

43. تاوان ورسېدلی چې د هر چا د لاسه دي .

44. څه کوز کړه، څه پاس کړه، څه ځان ترې خلاص کړه .

44. خراب فصل دی ورته وایي یوڅه کوز ته یوسه او څه یو خوا بل خوا وشیښده او ځان ترې خلاص کړه .

45. څه ځمکه او اسمان پرې تنور دی .

45. ډېر تکلیف دی ورته په یو ځای کې یې هم گوزاره نه کیږي .

46. څڅوی به حال وایي .

46. یو سړي خپل دښمن په یوه ځای کې راگیر کړ باران وریده او یوې ځمخې ته یې ننویست باران ډېر شو او ځمخه څڅېدله او دواړو ورته کتل دښمن یې ورته کړه زه خو دې اوس وژنم څوک به دې حال ووايي. سړي ورته کړه دغه څڅوگی به مې حال ووايي .

سړي مړ شو او ډېره موده تېره شوه قاتل معلوم نه شو یو وخت باران دی او قاتل او ښځه یې په یوه کوټه یا ځمخه کې ناست دي او هماغسې څڅوی دی لکه د چې هغه سړی واژه او ځمخه څڅېده .

سړی خپلې ښځې ته وویل چې همدا شانې باران و ځمخه را څڅېده او ما هغه فلانکی وواژه، ښځې چې کلي ته ورسېده په زړه کې یې ټینګه نه شوه او د کلي ښځو سره به چې کښناستله نو بیا به یې دا خبره کوله چې مېړه مې مړی کړی دی. او اخر کلی خبر شو .

47. څیر سترګې ده .

47. بې حیا ده لولی ده او کنچنی ده.

(ح)

- 1- حلوا کې يې پښه ماتېږي.
- 1- ډير بدبخته او بې برخې دی.
- 2- حلوا په جنگ کې نه ویشل کېږي.
- 2- جنگ ترخ او خبرې او کیسې يې ډير خوږې وي.
- 3- حلوا ورته ښکارم.
- 3- زما مغلوبیدل او ما تیدل ورته ډير آسانه ښکاري.
- 4- حلوا مې مه بوله.
- 4- مقابل ته ویل کېږي یعنې دومره کمزوری او مات مې مه بوله.
- 5- حلوا کې څوک مالګه نه اچوي.
- 5- په خوږو کې باید څوک ترخه ورګډنه کړي.
- 6- حلوا کې يې غاښ ماتېږي.
- 6- بدقسمته دی.
- 7- حال مې درنگ نه گوره.
- 7- ظاهر ته مې گوره او باطن مې پرې قیاسوه.
- 8- حساب په کک بخشش په لک.
- 8- دیوه کس دبل سره معامله وي ډير وړوکې شې به هم له یاده نه او باسي او که په بخشش يې ډير څه وربخښل څه پروانه کوي.
- 9- حصه په جوسه.
- 9- یو څوک چې دچا قدر کوي، دهغه دعلمیت او سړیتوب په اندازه يې کوي او یا که یو څه ویشي دډيرو او لږو تو پیر به کوي.

(خ)

1. خان نه چرته تللی وم او نه راغلی وم .

1. یو هندو و له کوره بهر تللی و او یو پینځه شپې یې په بل ځای کې کړې وې کله چې کورته راغی پینځه مېلمانه یې راغلي وو او شپه یې تېره کړې وه. هندو خوشاله و چې څه پنځه شپې مې په بل ځای کې وکړې او خپته مې واوښته. کور ته چې راورسېد مېلمه ترې پوښتنه وکړه لالا چېرته تلی وې. هغه کړه خان نه چر ته تللی وم او راغلی وم .

2. خانکه ټینگ شه باډیلي راغلي دینه.

2. با ډیل د کونړ په ولایت کې د یوې سیمې نوم دی چې خلک یې تکره او کاریگر دي او غرنۍ سیمه ده یو دوه کسه باډیلي په کونړ خاص کې چې د وریجو د کرهڼېک سیمه ده په چا مېلمانه شول د کور څښتن ورته یو غټ خانک وریجې راوړې او با ډیلي ترې راتاو شول او خانک یې په گوته و څاټه د کور څښتن له خانک سره داسې پټ گړپړي چې: خانکه ټینگ شه باډیلي راغلي دینه .

3. خان چې خوار شي هندو ترې جوړ شي .

3. یعنې د بې پیسو او بې دسترخانه خان څوک قدر نه کوي .

4. خان ورته خر بې شوی ویلي دي .

4. یو نادیده سړي ته چې یو شتمن او غټ سړی اښکځل او بد ووايي دغه سړی د غټ سړي په بدو او ښکځلو هم ویاړ او فخر کوي .

5. خنده، خنده ښه کور دې دی.

5. یو غل کوم کور ته ورغلی و خو په دې کور کې هېڅ هم نه وو غل څلور کنجه کور ولټاوه خو څه یې پیدا نه کړل، د کور خاوند وینس دی او ورته گوري او اخر یې په خندا کې غله ته وویل که څه دې پیدا کړل زما او ستا نیمايي دي نو بیا غله ورته وویل چې:

خنده، خنده ښه کور دې کړی دی.

6. خان دا هم کوي هغه هم کوي.

6. یو مسلمان د یوه هندو کور ته د بد کارۍ له پاره ورغلی و چې هندو پرې راغی په دې وخت کې مسلمان منډه کړه بهرون ووت او په جومات کې په لمانځه ودرید هندو د کلي خلک راوغوښتل او د ده د بداخلاقی نه یې شکایت وکړ، خلکو ورته وویل له چا چې ته شکایت کوې هغه خو په لمانځه ولاړ دی، هندو کړه خان دا هم کوي هغه هم کوي.

7. خاورې د ایرو پورې واپل باد راغی ایرې او خاورې یې گډې وډې کړې .

7. یو کمزوری راځي د بل کمزوري سره ځان یو ځای کوي چې تکلیف ورونه رسیږي ظالم او مستبد راځي د دې له پاره هغه بل هم له منځه وړي .

8. خاوره اوباسي.

8. بې همټي کوي او ورسپارل شوي کار ته ډډه نه لگوي او ځان اخوا او دې خوا کوي.

9. خاوره یې ویسته .

9. بې ایماني یې وکړه .

10. خاورې یې په سر شوې .

10. هلاک شو .

11. ځاني په خپل وطن کیږي .

11. ځکه چې اولس یې پېژني. که خان یې په بل وطن حیران یې .

12. خان یې په بل وطن حیران یې .

12. د خان په پردي وطن کې څوک قدر نه کوي ځکه چې څوک یې نه پېژني .

13. خبرې کوه د خدای له پاره کوتک وده د ورور لپاره .

13. دا په هغه وخت کې ویل کیږي چې د سړي د خپل او پردي سړي سره لانجه وي او خپلوان په کې جرگه شي د یوه طرف نو بیا خلک وایي چې خبر او پریکړه دا به په کتاب کوئ او که د کوتک ځای راغی بیا به د خپل ورور ننگه کوي څښتن تعالی هم په دې هکله فرمایي: "چې د حق په ننگه او پرېکړه کې به د خپلوی پلوي نه کوي".

14. خپل پرتوگ په چنار اچوي.

14. خپل ځان پخپله سپکوي .

15. خبرې د خبرو نه پيدا كيږي.

15. څوك يوه خبره وكړي هغه خبره څه سلسله لري او نورې خبرې ترې پيدا كيږي .

16. خبرې ته چا لښتۍ وويله بيا يې د كبره واښه نه خواږه .

16. يو څوك چې بې ځايه څوك ستا يي او د هغې وړ نه وي د هغه نه ځان ورك شي او ځان ته په غټه سترگه گوري.
او بې ځايه غرور كوي.

17. خر په غوږ وهه چې لغته يې هېره شي.

17. يو څوك چې بد كاره نامنونكۍ، كبرجن او ظالم وي بيا خلك وايي چې له ده سره داسې كار وكړي چې نور هر څه ترې هير شي.

18. خر په لار كه سمه پرې خپله چار كه.

18. دا دوه خبرې دي لومړۍ دا چې خر په لاره كړه يعنې په لاره يې برابر كړه، په حوصله باندې چې له ډرتو او لغتو نه يې وباسه او خپل كار پرې وكړه. دويم دا چې خره د بې عقله" ته ډېر قدر وركړه او د پلار په مقام يې كړه او خپل كار ترې واخله .

19. خړۍ خړۍ زوى دى وشو ويل يې خپل وړى به وړي خپل به وړم.

19. يو څوك په يو چا باندې د يو چا داسې زېږى كوي چې هغه يا ډېر دولتمند شوى وي او يا يې يو منصب اخيستى وي، ليدونكى او ويونكى يې د ده خپل گڼي مگر دا وايي چې زما په كې دومره گټه نشته خپل كار به كوي. او خپل به كوم.

20. خپل بار د ابونه پورې باسي.

20. څوك له چا نه پوښتنه كوي چې فلانى څنگه دى؟ دى ورته وايي چې ښه دى او خپل مشكل پخپله حلولاى شي .

21. خپل ځان بې سيوري ته كړ.

21. دا هغه مهال ويل كيږي چې يو څوك په لږ څه تكليف كې وي او بيا له تكليف ته په راحت كې شي په خپل كوښښ سره .

22. خپله پښه په ترخز وهي .

22. ځان ته پخپله ستونزې پيدا كوي .

23. خپل کوم خپل چې په ځان دې ښه وي.
23. خپل هغه وي چې سړي ته يې گټه ورشي او د کړاوو په وخت کې يې درد ته دوا شي .
24. خپل هغه چې په بده ورځ پکار شي .
24. هر څوک چې دې په تکليف او کړاوو کې په درد وخورې هماغه خپل دی .
25. خپله آينه يې وليدله.
25. خپله اندازه او لياقت او قدر ورته جوت شو .
26. خپله آينه گوري.
26. خپل ځان گوري، خپل اعمال گوري .
27. خپل سوري نه ډارېږي.
27. يو سړی ډېر در زنده او ډارېدونکی وي، ډير احتياط کوي او هر شی ورته بلا ښکاري او د لږ څه نه هم ورېږي .
28. خپله لاسه کله لاسه.
28. يو څوک چې په خپل لاس باندې يو کار کوي د بل د لاسه نه ډير گټور او خوندور وي. او يا څوک د بل چا په تمه وي او هغه يې ورته ونه کړي پخپله پسې ورپاڅي او ويې کړي .
29. خپله خوله هم قلا ده هم بلا .
29. يعنې خير، ښيگڼه او شر او زيان دواړه سړي ته له خپلې خولې ور رسيږي. که ژبه ښه وه نو گټه به وکړي او که بده وه نو تاوان به يې وويني .
30. خپل عېب د ولو منځ دی .
30. خپله گناه سړي ته گناه نه ښکاري .
31. خپل ټټو د بل آس سره برابر وي.
31. بې انصافه دی او خپله برخه د خپل قوت له اندازې نه ډېر غواړي. د بل کس د ښه کار سره خپل نيمگړی کار برابروي .
32. خپلې شړۍ سره پښې غځول ښه دی .

32. هر څه د خپل توان سره كول په كار دي .

33. خپل كار كوه خپل به كوم.

33. چې يو څوك گډ ژوند كوي او سلا او مصلحت يې يو وي نو كله چې لږ څه زړه بدې شي نو بيا دا وايي .

34. خپل قدر په خپل لاس كې دى.

34. كه يو سړى له خلكو سره ښه گوزاره او ښه خوى كوي نو خلك هم ورته په درنه سترگه گوري .

35. خپل ځانته دعاو كه چې ورځ دې ښه شي .

35. يو څوك د چا نه د خير، ښېگنې په تمه وي او د هغه زړه نه غواړي چې ده ته خير ورسوي او دى په خپله خبره

ټينگ ولاړ وي او وايي چې ما تاسره دا كړي او دا كړي او دعا درته كوم نو بيا هغه دا وايي .

36. خره كه دوه ښكره لرلى خواته به نږدې څوك نه ورتلى .

36. د كزوري او ناتوان ظالم او تېري كوونكي په هكله دا ويل كيږي .

37. خر په طواف نه حاجي كيږي.

37. بعضي كم عقله چې د ښوكارونو په ارزښت نه پوهيږي او كوي يې او عمل يې پرې نه وي نو بيا خلك دا وايي .

38. خر وايي ما له كه بيا گيله كه .

38. خر چې كله يوازې وي او بل خر ورسره نه وي ډېر زړه ماتى روان وي خو كله چې د خرو په گله او ډله كې ور

گډ شي بيا د تربگنۍ په خاطر يوله بله مخكې كيږي .

39. خر ونه ژړل ورور يې وژړل.

39. يو څو د يوه چا لپاره تكليف اوباسي او كار او خدمت كوي، مگر د چا له پاره چې كار كوي هغه جناب تنگ

شي، او دغه كار چې د دې لپاره كيږي په ده باندې دروند او سخت تماميږي .

40. خداى (ج) دې د لندن هم پسې ورك كه .

40. څوك چې چا ته ډېر په قهر شي او نه غواړي چې د ده سره نږدې واوسيږي او هغه ووايي چې زه چېرته ځم او

دى يې په وركاوي خوښ وي نو بيا دا وايي خو اوس دا ښېرا كول دعا گرځېدلې ده لندن ته په تگ خلك اوس لس

لكه روپۍ وركوي او هم ناشوني وي او چې ولاړ شي پرنګيان يې بيرته په الوتكه كې كښنوي او په كابل يې سپاري .

41. خداى (ج) دې يو لاس بل ته نه اړباسي .

41. احتیاج ډېر بد شی دی، که ورور، ورور ته محتاج شو هم ډېر سخت او بد حالت دي .

42. خدای (ج) په څه پېژنې په قدرتونو .

42. هر څه په نښو او علایمو پېژندل کيږي .

43. خدای (ج) وژلی په قربانی حسابوي.

43. کوم سړی و د لوی اختر په ورځ یې غوايا شو تل خوړلي و او پرسیدلی و بیا یې حلال کړ اونوره قرباني یې ونه کړه او همدغه غوايا یې په قربانی کې حسابو. نو اوس چې کله څوک له چا نه څه غواړي او هغې ورته درې غوښتنې نه مخکې پوځه ورکړي وي خو دغوښتونکی په خوښه مقصود دي شی یې نه وي ورکړی، دی ورته وایي چې ماخو درکړی و، بیا غوښتونکي داسې وایي .

44. خوردمې دې خوراک وي او خروار مې دې قدر وي .

44. یوڅوک چا خپلې ښادۍ ته په ډېر نري ست غوښتی و، د ښادي والا په خوراکنونو کې د څه کمی نه و ډېرو رابللیو ته کټ، بالښت او چایونه او چلمونه تیار وو، خو دې یوه بللي ته پوزی (انډیری) هم نه ور رسېدلی دغه سړي خپل څادر په اوږه واچوه او د ښادۍ له ځایه مرور روان شو. کوربه ورپسې رامنډې کړې او ویل یې، چې ولې ولې، څه کم دي، چې ته خپه شوې؟ نو په دې وخت کې هغه دا وویل .

45. خربوزه د خربوزې نه رنگ اخلي.

45. هر سړی له خپله سیاله څه زده کوي .

46. خبر نه دی، چې دنیا څو ډانگه ده .

46. یو کس پرته د علم او پوره معلوماتو یو څه وایي اوله خپلې خپټې څخه تشریحات کوي او له واقعاتو نه خبر نه وي، نو بیا په ده پورې خلك دا وایي .

47. خر یې مات که او که لیوه یې مات که .

47. یو سړي خر درلوده، خو بار یې سم نه وړلو او دغه سړی د خپل خره نه دېرنتگو، خر ډرتې او لغتې هم وهلې. خاوند یې مجبور شو او خر یې خوشې کړ. په خره لېوه راغی او خره ورسره ډرتې شروع کړي. گ د سړي ښځې خر او لېوه ولیدل، نو خپل مېړه ته یې غږ کړ، چې هله سړیه زمونږ خر او لېوه سره نښتي دي سړي کړه پرېږده ښځې او خبره یې وکړه .

یعنې چې یو دوه سره په جنگ اخته وي او یو سړي ورته گوري او د ده دا جنگ کوونکي دواړه بد یسي. په داسې حال کې، چې د خلاصولو توان یې هم لري، بل راځي او ورته وايي، چې دوی ولې نه خلاصوي، نو په دې وخت کې دی دا وایي .

48. خرهماغه خر دی خو کته یې بدله ده.

48. یو سړی، چې مخکې یې خوی یو څه وي او بیا څه موده وروسته څه لباسي بدلون ځان کې پیدا کړي او په دې ډول غواړي، چې خلک تېر باسي او په همدې وخت کې د پخوا په شان بیا یو ناوړه کار وکړي، ظاهرین خلک وایي: دا ولې یې داسې بد کار وکړ دا، خو ډېر ښه سړی شوی دی. پوه او هوښیار د ظاهرینو په ځواب بیا داسې وایي .

49. خر د باروړلو نه دی د تیزونو مزری دی.

49. یو کس چې خبرې او لافې یې ډېرې وي، خو د کار نه وي .

50. خرابه ښځه پرېښودی شي او خراب فصل نشي پرېښودی.

50. یو سړي للمې فصل کرلی و په دې فصل کې ډېر ځوزان شنه شوي وو او د غنمو یو یو بوتی چېرته د ځوز په خوا کې ولاړ و. سړی به سهار له کوره وواته خپل مال به یې خراوه او واښه به یې راوړل کله به چې کورته راستون شو، نو ښځه گ به یې ورکه وه. د کور کار به ټول گډوډ پروت و. د لو وخت راغی، خو د ښځې عادت یې ورک نه شو. دی اړ شو او خپله ښځه یې پرېښوده. پرستن او تلنک یې په شا کړل او په للمه کې د لو له پاره ډېره شو. له کلي یو تن ورباندې راغی او دی یې یوازې په خوار او خراب فصل کې د غنمو په راټولولو بوخت ولید او پوښتنه یې ترې وکړه، چې ښځه دې څه شوه ده ورته کړه، چې هغه مې پرېښوده. کلیوال ورته وویل، نوپه دې خوارو غنمو څه کوې؟ سړي ورته وویل: په دې مې زړه نه کیږي .

51. خراپې د یوه گذاره سره لاړی .

51. یو څوک چې مشکلات به خپل سر نه شي بارولای او د سختو نه وي کمزوری او ناتوانه وي مقابلې ته نه شي ټینګېدای او د یوه گوزاره سره میدان پرېږدي نو بیا ورته خلک د خراپې د ضیغه مرغه په نظر گوري. کله چې د غوايي کودتاه وشوه او غوايي خپلو د روسانو په حکم باندې د مسلمانانو نیول وژل، زنداني کول، ژوندي په ځمکه ننویستل او رنگ په رنگ نادودې په مظلومو او بې وزلي ملت پیل کړې، ډیر غیرتي افغان اړ شول چې هجرت وکړي. زما په څېر ډېر مسلمانان چې د دوی له پنځو نه څښتن په امان کړی وو. مهاجر شول، کمونستانو د ځمکو د خاوندانو ځمکې په بې ځمکو خلکو وېشلې، میتینگو نه او مارشونه به یې د ځمکو په وېش کې جوړول په دغه وخت کې مهاجرو په سپېڅلي جاهد لاس پورې کړ او د سره کفر مقابلې ته یې په تش لاس ځانونه تیار کړل او په سپېڅلي

جهاد يې پيل وکړ. چې بيا ملحدينو په بې شرمانه ډول باندې، د ډمانو د ساز او ټنگ ټکور سره زمونږ د مجاهدينو پورې يوه سندرې ويله :

چې وه کنجۍ خراړې د يو گوزاره ولاړې .

چې يو د هغو کسانو له ډلې څخه چې دا سندرې به يې ويله ماسټر فضل غني نومېده زمونږ د خالص صاحب مجاهدينو په سره رود کې ونيوه او په ونه کې يې وځړاو او په دې ډول يې خپل مقام ته واستوه. له دې وروسته جهاد زور واخيست. تر دوه لکو پورې روسان راغلل او په هره وسيله او وسله بڼه سمبال وو. چې د دې جملې څخه لس زره روسي عسکر زمونږ د ننگرهار د ثمرخېلو د غره په څنگ کې ديره کړل چې د دغو لېوانو زياتره عمليات به په کامه باندې وو او زما د مجاهدينو زياتره عمليات به هم د همدغه روسانو په کمپ باندې وو، تر دې چې زما مجاهدينو د دې روسانو څخه ژوندی روسي عسکر په کال (د سنبلې مياشت 1326) ونيوله. چې د يوه نوم يې ولاديمير ولديف و چې د ليننگراد اوسېدونکی و او داسې نور همدارنگه تقريباً په سلهاو مړي د روسيانود همدې (کامه، ثمرخېل) ځايه مسکو ته زمونږ د عملياتو له برکته تللي دي. لنډه دا چې روسيان د مجاهدينو سربښندو ته ټينگ نه شول او بېرته يې مسکو ته تېښته وکړه او د دوی له تېښتې وروسته د افغاني کمونستانو حکومت هم ړنگ شو او همدغه سندرې يې درواغ شوه چې ويل يې.

52. څر سپی د لېوه ورور دی .

52. د ظالم سره چې مرسته کوي او د غله سره د جوال خوله نيسي، دغه ټول کسان يو شان دي .

53. خلک يې غولو ته راوستي دي .

53. خلک يې ډېر تنگ کړي دي .

54. خلک په څه کې ابې د ځان شکولو کې ده.

54. يو چا کډه بار کړې وه او خپله مور ترې ورکه وه پسې گرځېده اوشان يې بار په لاره کې ودرولي وو، کله چې يې زوی يوه کنډ وو ته سربښکاره کړ گوري چې مور يې ځان پاکوي نو بيا يې دا وويل .

55. خواره شې وينځې چې د وينځې جامې مينځې.

55. غلام چې د غلام غلامي کوي نو دا هغې ته خلک وايي.

56. خوشې نه بېگار بڼه دی.

56. هستې ژوند تېرولو نه پردی کار او يا سرکاري کار هم بڼه دی که نغده گټه يې نه وي نو ورزش خو به يې وشي .

57. خوب چې راشي بالښت نه غواړي.

57. د يو کس چې يوشي ته ډېره اړتيا وي، نو بيا يې د ښې او بدې پسې نه گرځي فقط مطلب يې حاصل شي .

58. خوار په هندوستان هم خوار وي.

يو سړی د خوارۍ او مزدورۍ لپاره هندوستان ته تللی و دومره يې گټله چې خپله يې خوړله او څه سپما يې نه شوه کولای يوه ورځ په سم سړک روان دی او په زړه کې يې وويل چې راځه سترگې پټې کړه چې په پټو سترگو څومره پلي مزل کولای شم .

سترگې يې پټې کړې او روان شو په لاره کې د روپيو يوه ډکه پکه هميانۍ پرته ده او دی پرې په پټو سترگو تېر شو، د دې پسې وروسته يو سړی روان دی او هميانۍ هغه راواخيسته، گوري چې له زرو ډکه ده. سړی را جابکه شو او د سړي پر اوږه يې لاس کېښوده او ورته يې وويل ماما ته ږوند يې ويل يې نه ږوند نه يم ښه بينايم خو سترگې مې پټې کړې وې ما ويل چې په پټو سترگو څومره مزل کولای شم، هغه سړي ورته کړه چې هندوستان ته د څه لپاره راغلی يې؟ ده ځواب ورکړ خوار يم چې څه مزدوري وکړم او وطن ته يې يوسم، نو بيا ورته هغه وويل چې دغه هميانۍ باندې ته تېر شوی وې او ودې نه لیده بخت دې خوار دی نوره خوارې مه کوه .

59. خوارې ما وکړه کندو پورې بي کښيناسته.

59. يو سړی و چې ډېره ځمکه يې درلوده او ډېرې غلې دانې به يې کېدلې درمندونه يې واخيستل او کور ته يې راوړل به ترته، په په غله دانه او کندوانو کې بې واچول يو فقير راغی او د دې سړي نه بې د يو من دانو سوال وکړ. سړی ډېر په اخلاص کور ته ولاړ خو ښځې يې ورباندې ډېره زوره وه او ټومه وه، سړي ورته وويل ملنگ راغلی او يو څه دانې غواړي، ښځې يې ورته کړه چابک څه کنه اوس به دې به سوکې و داغم، سړي بېرته خړ دیرې ته راغی ملنگ پرې غږ کړ صیبه دا دې راته ونه وې سړي ورته کړه خوارې ما وکړه او کندو پورې بي کښيناسته .

60. خوله کې خبره ژوي.

60. ځينې خلك په خوله باندې د زړه خبره كول نه غواړي هسې هغه او دغه کوي.

61. خوله کې غوزمه ماتوه.

61. ښکاره او غوڅه خبره کوه .

62. خورې او ځکې دلته غاږې د مير الدين کړه.

62. د یو سړي سپی و د خوړو په وخت کې به په خپل کور کې و او د څوکۍ وخت چې به شو بیا به یې د مېرالدین د کور په منځ کې غپل. نو دا هغه چا ته ویل کیږي چې خوړل او څکل له یوه چا کوي او گټه او خدمت بل چا ته کوي .

63. خوړې روټې پسکې د پلو اچوې.

63. په درواغو ځان ته په ډېر څه قایل وي .

64. خمبیره یې کړو.

64. یعنې ښه یې وډباوه .

65. خوب کې جبې گوري .

65. یعنې ځان نه یې مېښه جوړه کړې خوب کې د څړځایونه گوري. تصور کوي چې څه به پیدا کوم، په څه کې به مې گټه وي او څوک به غولوم .

66. خوار له جامو نه معلومیږي.

66. سړی د یوه چا ظاهري بڼې ته گوري او هماغه یې په باطن ور قیاسوي مگر زیاتره داسې نه وي او سړی په معامله پېژندل کیږي .

67. خدای(ج) یې کوي خوهمت په کار دی.

67. په ښو کارونو کې څښتن تعالی د سړي مرسته کوي .

68. خبرې د ايله ځای د بېزو گانو کوه .

68. ايله ځای د مومندو په سیمه کې یو جگ غر دی چې گن ځنگلونه یې درلودل او ډېر بیزوگان به په کې اوسېدل او له ډاره به څوک نږدې نه شول ور تلای ځینې کورونه ورته نږدې وو. د کور خاوندان چې کله له کوره ووتل بیزوگان به راغلل او د کور اسباب به یې ورته گډوډ کړل، د ماتېدو شیان به یې مات کړل. د خوړلو به یې جوته او توی کړل او چې څه به یې وړلای شول هغه به یې له ځانو سره وړل، هره ورځ به یوه نوې نوې پېښه کېدله، د ايله ځای یو سړی بلې سیمې ته تللی و او په یوه مجلس کې یې څه خبرې کولې او یو چا ورغږ کړ چې نورې پرېږده د ايله ځای د بیزوگانو کوه .

69. خدایه دنیا را کړې خو خپل کور کې.

69. یو څوک ښه ژوند غواړي خو زیار او تکلیف ته ځان نه نیسي او په خپل کور کې یې غواړي .

70. خدای (ج) مې دې هلته هم بې اوره نه کړي .

70. کومه ښځه وه او په ژمي کې باران لمده کړې وه او ډیره یخني یې شوې وه کوم چاورته اور بل کړ توده او ډېره خوشاله شوله چا چې ورته اور بل کړی و هغې ته یې هم دعا وکړې او ځان ته یې هم دغه دعا وکړه.

71. خوله یې وازه نیولې ده .

71. تیارې ته یې خوله خلاصه نیولې او کړاوو، نه گالي. یا یو کار د چا نه نه کیږي او حیران ورته پاتې وي .

72. خدای (ج) دې داسې حیران کړه لکه زه چې دې حیران کړم.

72. په ننگرهار کې د شینوارو لویه سیمه ده. چې هلته یو زیارت دی او هغه د درو بابا په نامه یادېږي. خلك ورته ډیره عقیده لري او تقریباً ډېر خلك یې په شرك کې مبتلا کړي د کوم شینواري نه چا پوښتنه کړې وه چې خدای تعالی لوی دی او که دور بابا شینواري کا کا وروسته له ډېر فکر او تصور نه د خپلو زنگونونه سر را پورته کړ او ویي ویل خدای دې داسې حیران کړه لکه چې زه دې حیران کړم. که ووايم چې خدای لوی دی نو دور بابا؟ خپه کېږي او که ووايم چې دور بابا لوی دی نو خدای خپه کېږي .

73. خپل ځادر سره پښې غځوه .

73. د خپلې دارايۍ په مېچ او کچه خرڅ کوه .

74. خوټ خوټ یې د لیتۍ دی او دب دب یې د حلوا دی .

74. لیاقت او وړتیا یې کمه وي خو دې ځان د اسمان په شنو کې گوري.

75. خر د زور په وړي نه سپری کیږي .

75. سپړتوب په پېسو او دولت نه دی په علم او پوهې پورې اړه لري .

76. خورې، څکې حساب نه مني .

76. گټه غواړي او تاوان نه مني .

77. خاوند نوم د خدای (ج) دی .

77. کومه ښځه وه او د خپل مېړه نه ډېره تنگه وه او په بده یې یادوه، بله یوه ښه ښځه وه چې د څښتن تعالی د لارې نه خبره وه د خپل مېړه منونکې وه نو دې ښځې ته یې هم نصیحتاً وویل چې خاوند د خدای تعالی نوم دی. زموږ

پېغمبر عليه السلام فرمايي "که له خدايه پرته بل چا ته سجده روا وای نو ما به د خپل امت ښځو ته امر کړی وای چې خپلو مېړونو ته سجدې وکړي".

78. خبره ښه کوي، لکۍ يې کړه کوي .

78. خبرې ښې کوي مگر اخره يې خرابوي. يعنې کار جوړول نه غواړي چې پای ومومي .

79. خپل سر په خپله نه خړيل کيږي .

79. دا خو متل دی خو زه (ياسيني) په اونۍ کې خپل سر پخپله خر یم خو دا متل پخواي دی چې البته هغه وخت داسې وسايل نه وو. متل حقيقت دی چې خپل مشکل زياتره خلک پخپله نه شي حل کولای د نورو مرسته ورته اړينه وي .

80. خپلوي له دواړو خواوو کيږي .

80. يعنې بايد دواړه خواوې په اخلاص او په راستۍ کې وي او يو په بل ظيروي .

81. خپله کوي د بل نه اوري.

81. خپله خبره ورته تر هر چا غوره او ښه ښکاري.

82. خر بار ته خفه دی، خاوند يې دواړو ته .

82. يو سړی چا ته د يوه کار ووايي مگر د هغه سړي نه نه شل کيږي .

دا دې ته خپه وي چې کار رانه ونه شو او فرمايونيکي په دې اندېښمن وي چې يو خو کار ترسره نه شو او بل د خپل دوست

په ناتوانۍ خپه وي .

83. خر څوک نه زين کوي .

83. هر سړی د هر کار وړ نه وي .

84. خر مردارېږي نه سپو ورته نهاري ورځې تېرې کړې.

84. يوه کار ته چې څوک په تمه وي او هغه کار ډېر وخت ونيسي، وخت ضايع شي نو بيا دا وايي.

85. خروار په يوه موتي معلومېږي .

85. د يوه ټولنې، يا د يوه جنس څه نښه او نمونه دې وليدله نو نور پرې نښه .

86. خوار چې موږ شي، ځمکې ته نه گوري .

86. نوی شتمن شي نو بيا ورته ځان ډېر غټ ښکاري.

87. خوانې په زوم رېږېدي، داسې نه چې لور يې پرېږدي.

87. ځينې خلك د غرض له پاره د نورو خوشامندې کوي.

88. خور او لور چا په کور کې نه دي ساتلي.

88. خور او لور څوک په کور کې نه زړوي، ورکول يې ضرور په کار دی چې خدای (ج) ته يې هم غاړه خلاصه شي او د بشر حقوق هم په ځای شي .

89. خبره ولاړه ډنډوره شوه جانان خپل کار دې کوه خپل به کومه.

89. د يوه هلك د يوې انجلۍ سره يارانه وه خو د دوی دغه پټه مينه اخر رسوا شوه انجلۍ ته يې مور وويل:

چې څله ډک منگی تشوې او بيابيا گودر ته ځې زه په تاپوهيږمه خلکو راته ويلي دي چې د فلاني سره دې جوړه ده نو بيا انجلۍ د خپل انډيوال په مخه ورغله او د پخوا په څېر مينه يې ورسره ونه کړله هلك ورته کړه دا څه درباندي وشول نو په دې وخت کې انجلۍ ورته دا ورتنی وينا وکړه:

90. خبره شاري .

90. خبره اوږدوي او نورې ترې پيدا کوي.

(د)

- 1 داهارلمرته خرنشي ټينگيدى.
- 1 بې شانه گرمي وي
- 2 داهنگريوټك دزرگرسل ټكه
- 2 دزورورهسې اشارت اودكمزوري ټول قوت.
- 3 داملوكوپه تول خرڅيږي.
- 3 ډيرارزانه دي.
- 4 دابوخواړدى په گوته ښورپري.
- 4 ډيرپه اسانى سره كيږي.
- 5 داباسيندنه اوبه غواړې تېرى نه يې.
- 5 يوڅه ناشوني ښكاري.
- 6 دابونه كوچ اوباسي.
- 6 خبره ډيره اړوي رااړوي
- 7 داوښ دشاوړى ده
- 7 مفت كاردى
- 8 داهارليوه دى
- 8 ډيروړى دى اوياپې خوله نه راټوليرې
- 9 داسمان لاندې يې كوردى په دى پوردى
- 9 دهرچاپوړوړى دى
- 10 داڅه ډوول سړى دى

10- بې معنايې سرغېت شوى خونديې نشته

11- داسې دى چې په ژبه خلك ختي.

11- ډيرقدردان دى

12- داوړى نه شړى كيږي

12- داكارسرتنه نه رسيږي

13- داوړ سوي په اور رغيږي .

13- داوړسوي له پاره گرم داروگان په كاروي . يالوى قوت په لوى قوت ماتيږي.

14- داډول اوداوتي .

14- پخواپه بتي كوت كې اوبه نه وې اوخلك به يې چهاردهي ته دژرندي له پاره تلل يوسړي دانې پرخره باركړې اوچهاردهي ته يې دوږه كولو لپاره وړلى اوبل سړي په چهاردهي كې خپل اوږه كړي دي اودبتي كوت په لورې راروان دى چې دلارې په منځ كې دواړه سره مخامخ شول ددانووالا ، داوړووالا ته وويل : ياره كه زه درغلى واى ژرندي ته قسم كه دې رانه مخكې اوږه كړي واى ،داوړووالا ورته كړه په قسم كه تاهم رانه اوږه كړي واى ،په دې كې خبره ډيره گرمه شوه نويوبل ته يې وويل چې راځه دا يې ډول اودايې وتى اوپه دې كې سره ونښتل اوښه وهل يې سره وكړل .

15- داغزوپه پولۍ مې شپه وه .

15- په كړاوو وم .

16- داغزوپه لښتويې وهي.

16- غواړي چې قانع يې كړي ، يعنې په جرم اعتراف وكړي اوياداچې په زوره پرې اقراركوي .

17- دا حال دى چې دغوايي وال دى .

17- نكل يې داسې دى : يودغوايي والاو اوپه سفرروان و اوپه لاره كې پري شپه راغله اوباران وه ،دغوايي خاوند يو كورته وروگرځيد چې شپه تيره كړي ، دكورخاوند دغوايي ځاي نه درلوداوبهرغله اوډاكوان وو، سړي مسافرتنه ډوډۍ راوړه اووخوړل شوه دغوايانو مامادغلوله ويرې خپلوغوايانوته څوكۍ كوي ، په ده هم باران ورپېړي اوپه غوايانو يې هم باران ورپېړي دكور خاوند دمسافر څخه پوښتنه وكړه چې دغوايانو ماما څنگه يې هغه ورته وويل چه دا حال دى چې دغوايي وال دى .

- 18دارې غوندې دواړوخواوته اچوه.
- 18يعنې داسې شه چې هرچاته دې گټه ورسېږي.
- 19داوښ په شاسوردی .
- 19ددنيادحاله ځان نه خبروي خيالات يې ډير لوړ دی .
- 20دارهټ منگوتې دي .
- 20ددنياژوندکله تش کله ډک ، يعنې کله وړی کله موږ، کله غم کله خوه ښي .
- 21داجل نه مخکې مري .
- 21دتکليف رسيدونه مخکې يې ورته سترگې سپينې وي.
- 22داگرز دا ميدان .
- 22يو سړي ويل ما سل گزه توپ وهلی دی بل ورته دا پورتنۍ وينا وکړه .
- 23داملوکوپه تول کې لاړو.
- 23يوسړي واوتوراملوک يې اخيستي و، په املوکوکې توره گونگوتۍ هم راغلې وه سړي داملوکوپه ځاي خولې ته واچوله گونگوتۍ چې دغابښ لاندې شوه په چينغ پڼ يې پيل وکړ، سړي ورته وکړل داملوکوپه تول کې راغلې يې چنغ پڼ مه کوه پرېږدم دې نه .
- 24دبازله ځالې بازپاخېږي .
- 24زياتره دنارينه پلارنارينه زامن وي .
- 25دباران نه پاخيددناوي لاندې کښيناست .
- 25لږتکليف يې په خپله ځان ته ډير کړ .
- 26دبوسولاندې اوبه مه تيره.
- 26خبره پاکه ، سپينه اورښتياکوه.
- 27دبرينبناپړق دی.
- 27تل نه وي ، اوکله کله راښکاره کيږي .

- 28 دبادام په شان مې زړه سوری سوری دی .
- 28 ډیر غمجن دی ، ډیر غمونه یې لیدلی دي .
- 29 دبیزو پرهردی .
- 29 گوتې په کې وهي اورغیدوته یې نه پرېږدي .
- 30 دبل په اوږو میاشت گوري .
- 30 دیوسړي نه چې خپله کارنه کیږي او تل بل ته په تمه وي .
- 31 دبل په اوږو یې لاس ایښی دی .
- 31 ځان یې په بل بارکړی دی .
- 32 دباران پسې پټي گرځوي .
- 32 چې یو کارناشونی ښکاري .
- 33 دبادپه نیلي سوردی .
- 33 سطحې دی ، تیزدی هرکار زرغواړي یا هسې ځان لوي بولي .
- 34 دباغوان لاس گل دی .
- 34 دکارگراو خواړي کښ لاس کیمیا ده .
- 35 دباران تورمخی دی .
- 35 په پښتنوکې یو دود دی چې کله باران چرۍ شي . نو بیا خلک دلرگي نه یوه توره ټوټه تاوه کړي اور، ورواچوي او په دیوال کې یې ودروي دادباران دودریدوله پاره یوه ټوټکه ده ، خواستعمال یې داسې دي ، چې یوڅوک دتهمتونواو تکلیفونو وروگرځي نو بیا هر سړی پرې خپل لاس پاکو .
- 36 دبازار سپي ته چاویل ولي نه غاږې ، سپي وویل ، هرچاته غپلی نشم که یو ته غاږم اوبل ته نه ترجیح بلامرجه راځي .
- 36 په ډیرو خولو او ډیرو خبرو کې باید سړی چپ اوسي ، یا یو سړی ښیگنه کوي خومستحقین ډیروي اودده وسعه ټولوته نه کیږي نو بیا دټولونه قرار شي يعني صرف نظر شي .

— 37 دېنوخېنتن په آرامه نه وي .

— 37 دخپلوخپلوانوپه بې اتفاقی بل خپل خورپري .

— 38 دېنوکوروران دی.

— 38 یو دبل په تمه وي او په منځ کې ټول کارونه وران وي .

— 39 د پردې زوی نه خپله کړمیزنه او پوواړي لورښه ده .

— 39 دبل دښه شي نه خپل خراب شي ښه اوغوره دی.

— 40 دپولۍ پړق ته ناست دی.

— 40 ډیرنیستمن اوخواردی ،اوکیسه داسې ده: چې پخواوختونوکې غلې دانې لږې وې خلك خواراوغریب وو،مزدوري نه پیداکیدې ،رواج وچې په ژمې کې به دلوی اوگن کلي خلکویوه بټی درلوده اوپه هغی کې به بټیوان جوارنینې کول اوخلکوبه زیاتره دغرمې ډوډۍ په ځای دژمي په موسم کې دگورې سره نینې خوړلې بټیوان به داوردبله ولو لپاره یومزدورونیوه ،چې هغه ته به بل ځای مزدوري نه پیداکیده ،نواړسړی به دبټیوان سره مزدورشواودهغه مزدوري به داوه چې کومې پولۍ دبټي نه والوزي اوپه ځمکه ولوپړي هغه به دي مزدورراخیسته اوبیابه یې خوړه ، نوبیابه خلکوویل چې فلانی دپولۍ تړق ته ناست دی.

— 41 دپاچاصاحب بازدی په ډیران چورگوري نیسي.

— 41 په خپلواو کمزوروخلکوزوروردی.

— 42 دپندانې قصه شوه .

— 42 ډیره اوږده شوه. نکل یې دادی : چې شیطان اویوسړي په لاره ملگري شول ،شیطان ورته وویل .چې یوبل ته په شاکیرواوسپورسړی به کیسه کوي کله چې کیسه خلاصیده نوبیابه دابل په شاکېري اوخپله کیسه به کوي ،سړي وویل ښه ده څوک به مخکې په شاکېروشیطان وویل چې زه به مخکې درپه شاشم ،چلي اوهوښیارسړي ورته وویل ډیره ښه ده اوته راپه شاشه ،لنډه داچې شیطان یې په شاکر په شیطان خوډیرې کیسې تیرې شوې دي اوفکرې کاوه چې زماکیسه به اوږده وي اوپه سړي باندې به ترډیره ځایه پورې ځان ورسوم اودکابل نه یې داکیسې ورته راواخیسته خواخړه یودوه ساعتو کې تمامه شوه ،اوواردسړي راغی، شیطان ته ورپه شاشواودپندانې کیسه یې پیل کړه اوپه لاره روان دي ا وویل به یې نه وه، نه وه یوپندانه وه ،اونه وه نه وه یوه پندانه وه ، نه وه نه وه یوه پندانه وه ، بس سړي همدالفاظ ویل په دې کې ډیرساعتونه تیرشول اوبې دمې روان ووځکه چې دوي ویلي وو چې دمه به په منځ

کې نه کوو، اخرشيطان سترې اوتنگ شو او سړي ته يې کړه چې څنگه کيسه دې لاخله نه ده سړي ورته وويل چې شيطان جانه ماخولاوس کيسه شروع کړه .

— 43 د پخلادښمن نه ځان ساته.

— 43 د دښمن زړه نه سپينېږي ولوکه هرڅومگره خوړ او پخلاشي . احتياط په کاردی.

— 44 د پاچانزدیکت اوردی .

— 44 يابه ورته خپله پاچاکله په قهرشي او ياد پاچاهۍ نه وروسته به دهغې دښمنانونه په غذاب شي.

— 45 د پراچه موتی دی.

— 45 پراچه زمونږ په وطن کې هغه چاته ويل کيږي چې دوکاندارۍ کوي چنې ، مميزاوداسې نور خرڅوي دوکاندار چې کوچنيانو او ياسوالگروته څه ورکوي نولاس دوړاندې نه موتی کړي او توکری ته يې وربښته کړي ، اوهسې يوڅودانې چې دگوتودڅوکوسره ښکاري مگر په موتي کړي دومره څه نه وي سوالگراو ياماشوم ته په ځولۍ کې ورواچوي . اوس چې کله څوک وغواړي چې بل کس تيرباسې اولږ ورته ډير ښکاره کړي نو بيا ځلک داوایې.

— 46 د پاسه مسله راغله په درست جهان خوره راغله.

— 46 يعنې په يوکس نه ده په ټولوده .

— 47 دانسان مخ دخداي له نوره دی .

— 47 چې يوکس چانه څه وغواړي اودغه کس يې ورکړي په دې وخت کې يوبل کس په دې کارخپه شي اودې لومړي سړي ته ووايي چې ولې دې دا کاروکړ نوموړی سړی په ځواب کې داسې وايي ياره دانسان مخ دخداي (ج) دنوره دي يعنې زه تري وشرميدم او حياراغله.

— 48 د پيشودوژلوشپه ده.

— 48 کيسه بې داسې ده چې يوې ښځې دخپل ميره خبره نه منله بله ورځ ددې سړي ورور هم واده وکړ او دواده لومړۍ شپه ده زوم (شاو) دپالنگ تر څنگ يوه پيشو تړلې وه کله چې شپه قراره شوه او زوم خپلې کوتې ته شوپه څنگ کې يې په تيکي کې توره ده چې گوري پيشو ولاړه ده کله چې سړي وليده نو ډير په قهراوغضب يې پيشوته وويل چې وځه مگر پيشو خو تړلې وه او وتلای نه شوه ددې سره سم زوم خپله توره له تيکي راويسته او په دې وخت کي ناوې خپل ميره ته په څنگ گوري چې داڅه کوي خو سړي په پيشو گوزاروکړ او پيشو يې په منځ دوه کړه دغې ښځې دخپل ميره ډير اطاعت کاوه او ډيره به ترې ويريده او ويل به يې هسې نه چې ماهم دپيشو به شان نه کړي

نو ځکه ډیره منوونکې وه مشر ورورېې چې داحالت ولید چې ورنډار یې د ورور پوره اطاعت کوي نو دي خپل کشرورورته یې کړه چې روکیه داستا ښځه ستا څنگه منوونکې ده ؟

کشرورورېې ورته کړه چې لالا ماخو دادپیشو دوژلوپه شپه ویرولي ده مشرکړه ښه زه به هم داسې وکړم خیرده زه به هم بیگاته دا کار وکړ ده هم پیشو راوستله او وئې وژله خو ښځې یې ورته وویل : چې کښینه جانجو گیه داخلک په لومړنۍ شپه کوي.

_ 49دبلي ونې سوري ته نیالگی نه غټیږي.

_ 49یوقام چې دبل چاپه غلامۍ کې وي خیرنه شي لیدلای .

_ 50دبل سوری پرې شوی.

_ 50نه غټیږي او نه لویږي یعنې پر مختگ نه شي کولای.

_ 51دبدو به بد مومي.

_ 51چې چوک بد کوي بد به ويني.

_ 52دبل په غاړه چاره تیره کوي.

_ 52په بل خپل زور معلوموي بل دخپل ظلم وسیله او اله گر ځوي .

_ 53د بنگر وباردی.

_ 53هیڅ شی هم نه دی. په ترینګلۍ له منځه ځي.

_ 54دانااوگره ده په څکلو خلاصه شوه.

_ 54یوشی چې ډیرلږوي.

_ 55دتوکې نه پټاکه شوه.

_ 55له ټوکي نه شرراولاشو.

_ 56داخرت سختې خواری دي.

_ 56داخرت له پاره بایدمسلمان توبه ولري.

_ 57داوسپنې نه غل پاتېکيږي.

- __ 57دښه اوميره سړي نه بې کاره اولاد پاتېکيږي البته دځينونه.
- __ 58دانځرگل شوې.
- __ 58نه ښکاري.
- __ 59داولادبد چاته نه ښکاريږي.
- __ 59اولاد دومره خوږوي چې بد کاريې ځينو ته بد نه ښکاري .
- __ 60دپادوان پخپله غوا نظروي.
- __ 60هر څوک په خپلو زهير وي.
- __ 61دپاسه ښه رنگين دی دننه يې زړگی خوړين دی.
- 61په ښکاره خوښ ښکاري مگر دننه ډير غمجن ديا ښکاره ژونديې ښه دی مگر له کوره يې خبر نه شې.
- __ 62دپادوان گټه په تنکيوکوټو کې ده.
- __ 62دکارگر گټه دکاريه ښو او تا زه شيانو کې ده.
- __ 63داو ښ تالو دی.
- __ 63غابښونه نه لري يا په سر ويښتان نه لري يا داچه سور سر دي.
- __ 64داوښ پل يې جوړکړ.
- __ 64يعنې کار ترې ونه شو.
- __ 65دبې صبره دې بيخ ووځې وايي ماته يې په لمن کښې واچوه.
- __ 65دتلواريانو په هکله ويل کيږي.
- __ 66دتورې شپې غل دی.
- __ 66څرگند نه دی.
- __ 67دتپيروپه تول يې ورکړه.
- __ 67ډيره ارزانه او مفته يې ورکړه.

- __ 68 دجوړ و نایی دی.
- __ 68 هسې تود ، تود کيږي.
- __ 69 دجمعې مړی شو.
- __ 69 یوپه بل یې سپاري او سرته یې نه رسوي.
- __ 70 دجولامنده دموږي پورې وي.
- __ 70 لنډاک دی او اوږ ده دوستي نه شي کولا ی یا دده همدو مړه توان دی.
- __ 71 دجومات تنبه ده.
- __ 71 هيڅ نه لري ، يعنې خپل خپلوان نه لري.
- __ 72 دجواری موټی دی.
- __ 72 یابه گته شي یا به تاو ان شي.
- __ 73 دجب نه اوبا سه پیسې ورباندې وخوره پتاسې
- __ 73 ورکړه او وخوره.
- __ 74 دخیره غونډۍ ناست دی
- __ 74 نور خلک یې په خپل منځ کې په شرا خته کړي او دی ورته گوري یا داچې په هيڅ کې کارنه لري.
- __ 75 دخندا پسې ژړاشته.
- __ 75 خندا ژر په سر ماتيږي.
- __ 76 د خپلې کوټې واورې په بل اچوي.
- __ 76 خپل غم په بل اچوي،خپل شرم په بل باروي.
- __ 77 د خړې دومره شیدې دي چې د خپل کوټي یې کيږي
- __ 77 دومگره گټه یې ده چې پخپله یې ايله بسی شي.
- __ 78 د خوشحالی یاران ډیر وي.

_ 78 د راحت ملگري ډير وي.

_ 79 د خيرات خوا کې ډی کوي.

_ 79 يو څوک چې په غوړ ځای کې گرځي او يا د غوړو خلکو پسې گرځي يعنې د يو څه په تمه وي.

_ 80 د خارې مړز دی.

_ 80 وړيا گټه ده.

_ 81 د خپلو سره جنگ دښينې درز دی.

_ 81 بيا له زړو نونه خپگان ژرنه وځي.

_ 82 د خوارې کونډې زويه خپلي روتي ژويه.

_ 82 يعنې چې غريب يې د غريبۍ ژوند کوه.

_ 83 دا حوض څوکاسې دی.

_ 83 دا کار په څومره تاوان کيدای شي. يعنې که کار غټ و تاوان يې هم ډيردی او که کار کوچنی و نو تاوان يې هم لږ دی. دا مانا که کاسه د حوض هومره وه نو يوه کاسه او که زرمه برخه يې وه نو زر کاسې دی.

_ 84 د خوارۍ ژرنده ساتي د کبره يې مزد نه اخلي.

_ 84 خوار کبرجن دی.

_ 85 د خره په تندي کې محراب نه وي.

_ 85 په بې عقله کې نښه نه وي.

_ 86 د خره مينه لغته ده.

_ 86 د بې عقلو په دوستۍ کې مې تاوان دی . کم عقله که د چا سره بد وکړي هم فکر کوي چې گوندې ما ښه کړي.

_ 87 د خير نه مې دې توبه سپي دې کورې که.

_ 87 خير بيخې مه رارسوه ، خو تکليف هم مه رارسوه.

_ 88 د خوړې گوتې نه نيول کوي.

_ 88سړی اړباسي.

_ 89د خولې نه يې اور پورته كيږي .

_ 89ډير جراره پوه او عالم دی.

_ 90د خوږ لاس غوندې يې د زړه پورې نيولی دی.

_ 90ډير پرې قدرمن او گران دی.

_ 91د جولا د ننگورتيز شو.

_ 91يو جولا زوی ته ښځه کړې وه، کله يې چې راواده کړله .ناوې په پخلي مخلي نه پوهيده خو په توشك ښوگریده او يو غټ تيز يې اچولی و، نو چاچې به يې د خواښې او خسر نه پوښتنه وکړه چې ننگور دې څنگه ده په کار مار پوهيږي او که نه؟ نور صفتونه يې نه دگرلودل، يود هاضمي د صفایۍ صفت به يې ورته کاوه چې خداي(ج) دی لري پرون په توشك ناسته وه او داسي غټ تيز يې واچوه.

_ 92دخړې خټه ورکه شه دښځې گټه ورکه شه .

_ 92دواړه کمزوري اوضعيغه دي. خره بارنه شي وړلای اوبښځه دنرپه شان کارنه شې کولای.

_ 93خپل لونه لورمه پټوه.

_ 93دخپل کارنه ځان مه گوښه کوه.

_ 94دخوار ملا په اذان څوک کلمه نه وائي.

_ 94دعاجزاومسکين سړي ښه خبره هم څوک نه مني .

_ 95دڅادر نه پښې مه اوباسه .

_ 95دخپلې وسعې سره سم چليږه.

_ 96دخپلۍ گردته يې هم نه شې رسيدی.

_ 96دهغه سره هيڅ دپرتلې وړنه دي .

_ 97 دچراغ لاندې تياره وي .

_ 97 داهغه وخت ويل كيږي چې دښيكنې په وخت کې له يوسړي خپل نږدې خپلوان هير شي او پاتې شي اولرې خلکوته يې خير ، ښيگنه ورسپري .

_ 98 دچرگې دنيولودی .

_ 98 يعنې ښه دی لږ غټ شوی دي .

_ 99 دچرگ دمالگې دختلوسره څه دي .

_ 99 چې يوڅوک په يوه کارنه پوهيږي نو هغه کار دې نه کوي .

_ 100 دچادسترگو نه خلی نه اوباسي .

_ 100 ډير بې خبره دی يعنې چا ته ترې گټه نه رسې .

_ 101 دچل ياري سرته نه رسپري .

_ 101 دمطلب دوستي ترپايه نه رسپري .

_ 102 ددوڅخه خپسه پرې ناسته ده .

_ 102 ظالم سړی ورباندې واکدار دی .

_ 103 ددله سپيه چې غاږې نه بوڅ خوکنښينه .

_ 103 که کار درځني گ نه کيږي نو لږ چالاکه چالاکه خو ښورپره .

_ 104 ددرواغو مزل لنډوي .

_ 104 ټول کارونه تراخه په غلطۍ نه تر سره کيږي .

_ 105 ددرمند څخه يې ناپاکي زياته ده .

_ 105 له رښتياوونه يې درواغ ډير دي ، داماننداری نه يې خيانت ډير دی .

_ 106 ددوو به کوروي ددريم گړي به مخ توروي .

_ 106 دچوغلگراو شيطان مخ اخر توروي .

_ 107 دډير وامساء ديوگيدی .

_ 107 يوکار که په ډيرو کسانو وکړل شي نو زربه خلاص شي او که يوتن ته پاتې شي نو ډير وخت به پرې واوړي يا که يوتوان په ډير کسانو باندې راشي ، نوپه هر يوه به لږې لږې پيسې راشي او که په يوه کس راغلو نو ډير به يې خراب کړي او همداسې نور ډير شيان .

_ 108 دداد پورې يې پرېږده .

_ 108 يعنې خبره پوره اوريدل په کار دي .

_ 109 دډير وځویندو وروړدی په دنگه ولوېې کونه وشليده .

_ 109 دډيرو وځویندو وروړ ډير قدرمن وي . يوڅوک يوکس ډير نازوي نوبيا دغه شخص له ډيره نازه خراب شي .

_ 110 دځوانۍ يوه نيشه وي هسې نه چې هميشه وي .

_ 110 ځواني يو خاص وخت لري . سړی چې زوړ شي بايد سوږ شي او لاری ته سم شي او نيك نيك کارونه وکړی .

_ 111 دځنگل اوردی زياتيږي او کميږي نه .

_ 111 داسې ژړاوپه اسانه نه خلاصيږي .

_ 112 داخوله که زماوای مابه پرې خواږه .

_ 112 يوسړی چې ډيرې بې باکه خبرې کوي اودرواغ وايي اويانورچتياي وائي نوبيا خلک ده ته داوائي .

_ 113 ددوه پنبوسړدی .

_ 113 خپله لار به وهي اوځي به . يايوڅوک يوبې باوره سړي سره څه مالگي معامله کوي اوضامن ترې نه اخلي بيا داوائي .

_ 114 ددښمن په خوږومه تير وځه .

_ 114 دمير ځي اوبد خوا په پستواو خوږو خبروبه نه تير وځي .

_ 115 دزاخيلوسپۍ ترې جوړه شوه .

_ 115 نکل يې داسې دی : دکامې دزاخيلواودثمرخيلوترمنځ کابلی اوکونږي سيندبهيري دزاخيلويوه سپۍ وه ، چې چيرته به يې پورته شوي لوگي وليدل فکربه يې وکړ چې گوندې خيرات باندې دی يوه ورځ دثمرخيلوپه کلي کې لوگی پورته شوسپۍ سمدستې په سيندورلاهورشوه اوپه دې وخت کې ديوخوادشين کميسوپه کلي کې هم لوگی پورته

شوخودالوگي دښمگرخیلو ترلوگي ډیر ښکاره کیده کله چې سپی دالوگي ولیدنوبیرته یې دزاخیلو په لورې لامبوو هل پیل کړل ، لنډه شیبه لاتیره نه وه چې دالوگي وړک شو ، اودښمگرخیلو لوگي بیاتازه شوي و ، سپی بیرته دښمگرخیلو په لورې لامبوو هل پیل کړل چې یوڅولاسه یې واچول دښمگرخیلو لوگي بیاتت شواودزاخیلو لوگي بیاتازه ښکاره شواوسپی بیادزاخیلو په خواراوگرځیده لنډه داچې کله به یو لوگي زیاتیده اوکله به بل په دې وخت کې سپی ډیره سترې شوه اودلاده بادولویده اوبالاخره سیندپه مخه کړه اومره شوه . که څوک په خپل ژوند کې (متردد اودوه زړي وی نوهیڅ کله به بری حاصل نه کړي)

– 116 دزمري زړه لري .

– 116 ډیر زړه وراوشجاع دی .

– 117 دښمگرخیلو په بازارکه راغلې په یوه سترگه ته هم لاس کېږده .

– 117 یعنې چیرې چې اوسېږي دهماغوخلکو په شان خوی کوه

– 118 دښمگرخیلو دی .

– 118 یعنې نورڅه دکار په کې نشته هسې دانسانیت نمونه ده ، زمونږ په وطن (کامه) کې چې شولې پخې شي یعنې وږي یې ژیر شي ، چرچنې ډیر زیاتې وي دښمگرخیلو پروږیو باندې کښیني اوشولې خوري نویاددې له پاره چې دغه چرچنې وډارېږي اوشولې ونه خورې دهقان یوزوړاوتورکمیښ رااخلي اوپه تنه کې یې لرگی ورننښايي اودپټیوپه منځ کې یې ودروي ، نویا پرې چگرچنې دانسان گمان کوي اوشولوته بیاننه راځي .

– 119 دښمگرخیلو دلاس امساده .

– 119 یعنې دناپوهانو لارښود دی .

– 120 دښمگرخیلو دواوښکه ده .

– 120 ډیرې نایابه اوقیمتي دی .

– 121 دزمري وروردی .

– 121 ډیر زړور دی .

– 122 دزمري په خوله کې هم خیر غواړه .

– 122 ډیر وسختیو کې هم خپل همت دلایسه مه ورکوه .

- 123 دزورورمخې ته مه ځه او داس شاته مه ځه
- 123 مانادواړوکې خطرشته .
- 124 دزوم خټه دخسردکاله وي .
- 124 په زوم کې ځينې داسې خويونه وي چې هغه يې په خسرخیلوکې هم وي.
- 125 دزوراوراوبه په پيچومي خبري .
- 125 ماناداچې په زورسخت کارهم کولاي شي .
- 126 ددرواغوگودی دی.
- 126 ډيردروغجن اوزيات گودی .
- 127 دسپي دغپ پسې مه ځه.
- 127 تحقيق وکړه داوريدوسپې مه ځه .
- 128 ديو سړي ماريه گيده تيرشوخفه واوويل يې چې دايې لارشوه.
- 128 دمضرشي نه اخرسړي ته ضرراوتوان پيښيږي.يالاريي راباندې جوړه شوه
- 129 دسترگواغزی دی.
- 129 مخکې خنډی يعنې مانع دی.او ډيريې بديسي
- 130 ددوبي کورداخترپه ورځ معلوميږي .
- 130 يو سړي چې په سوالی شي ځان ترخلکوغوره گڼي.
- 131 دزروقدرپه زرگروي .
- 131 يعنې دهرشې په قدرهرڅوک نه پوهيږي ، يواځې پوه اومسلکي خلک پري پوهيږي.
- 132 دسروپيزوانه گړنگوزورکړې .
- 132 ښه شی دی خودانااهلوپه لاس کې دي .
- 133 دسلوغويانوخوانديولندي ته ودريري .

- 133 کله کله د قدرت خاوندان ډيرو عاجز و او غريبو خلکو ته اړيږي.
- 134 د ښمني د سرې اوردی نه مړکيږي .
- 134 دغه بدې او شخړه به تر ډيره پورې وي.
- 135 د شرم تيز د کونې په سروې.
- 135 د چاچې د سپيکيدلو او شرميدلو قسمت راشي لږڅه ورته پلمه شي.
- 136 د شگونه پري نه غښتل کيږي .
- 136 د يوناشونې کار پسې گرځيدل دوخت ضايع کول دي.
- 137 د سپې مرگ په گيدراختردی.
- 137 د دښمن په تکليف باندې دښمن خوشحاليږي .
- 138 د سلوکالو موږ په سلوکالوکې نه خواريږي .
- 138 اصيل سړی که خوار هم شي بيا هم خوارنه دی ځکه چې خويې موږ وي.
- 139 درستم نوم درستم نه ښه دی .
- 139 د ځينو خلکو نه ظاهراً او جسماً ديوه کارتمه نه کيږي خودهغوي نه به ډير غټ، درانه او مانادار کارونه کيږي .
- 140 د ښارنه زه راغلم دنرخ خبرې ته کوې .
- 140 ځينې خلک دخپل ځانه په يو کار يايوه موضوع کې خبرې کوي او په اصل کې به په هيڅ خبرنه وي .
- 141 د سلوکالو وږي په سلوکالوکې هم نه مړيږي .
- 141 کم اصله او بې نښه سړی که هرڅومره دولتمند شي بيا هم بې سترگې وږې دي .
- 142 د سوال د ژوندنه مرگ ښه دی .
- 142 د بې همتۍ د ژوندنه مرگ ښه دی .
- 143 د سيندنه مړي چاگتلي.
- 143 دورک مدعې نه غچ نه اخيستل کيږي .

- 144 دسلوقصا بانوونډې ده.
- 144 په ډيروکې کارخرا بېري.
- 145 دسلو بللوځای کيږي خوديونا بللي نه .
- 145 ځکه چې نابللی ناگنې وي .
- 146 دسيوري ونه خورمانه نيسي .
- 146 بې تکليفه او بې مشقته مقام ته رسيدل گران دي .
- 147 دسختۍ نه څوک نه مري .
- 147 دمصيبت اودغم دسختيونه څوک نه مري .
- 148 دسروکلو بدمه وايه .
- 148 دښوخلکو پسې بدمه وايه .
- 149 دسوال په اوبوژرنده نه گرځي .
- 149 دبل په ورکړه څوک ژوندسره نه شې رسولای .
- 150 دسورنا چي يوپف دی.
- 150 دآمر اودواکمن يوا مړکافي دی .
- 151 دسپي سترگې يې دي .
- 151 کلک سترگی اوبدسترگی دی .
- 152 دشکانه غل دي نه خس دي نه سره .
- 152 هيڅ ترې نه جوړېږي يعنې بې مانادۍ .
- 153 دشعرمعنې دشاعره په خيټه کې ده .
- 153 هر سړي ته خپل کار معلوم وي او پرې پوهيږي .
- 154 دشړۍ لنگ يې وهلی دی .

- 154 ډير مسكين دى .
- 155 د سپيورمه نه وي .
- 155 د بدو خلكو ډله نه لويږي .
- 156 د سره غمي په شان دى .
- 156 ډير لائق او ښكلى دى .
- 157 د شنه آسمان ډلى ده .
- 157 يواخت اوبلاده ياهسې پرېن اوغراوودي .
- 158 د سروينستان يې په كې سپين شول .
- 158 ډيره تجربه په كې لري .
- 159 د نغري په غاړه جنت غواړي .
- 159 بې زحمته راحت غواړي .
- 160 د للون كونه حساب نه ده .
- 160 يوسړى چې عقيق نوميده په شولو كې يې للون اوخشاوه كوله لنډاوشكيدلي پرتوگ يې په ځان كې و چې زمونږ په ژبه كې ورته چوتى وايي . اوكميس يې هم په تن كې نه و، ددغه زاړه اوشكيدلي پرتوگ څخه يې لږ كوناټى ښكاره كيده يوچاپري غږ كړ چې عقيق ماما كوناټى دې پټ كړه ، عقيق ماما ورته كړه خورى جانه په للون كې كه كونه ښكاره شوه پروانه كوي .
- 161 د شولو يې پرينسودل او د پروړويې راوښول .
- 161 غټ غل يې پرينسود او كوچنې غل يې راټينگ كړ .
- 162 د سترخوان ته يې مه گوره اوچولې ته يې گوره .
- 162 يعنې اخلاص ته يې وگوره .
- 163 د شادكتلو په ځاي مخكې گوره .
- 163 راتلونكى ژوند په پام كې ونيسه .

- 164 دښپې هرسړی ډارېږي څوک حال وایي اوڅوک یې نه وایي.
- 164 غمونه اواندینېنې په هرچاراڅي څوک یې مقاومت لري اوڅوک نه .
- 165 درنگ ته مالګه مه وړه .
- 165 په کوم ځای کې چې یوشی ډیروي ، هلته همداشی دګټې وتې ګله پاره مه وړه.
- 166 دپسرلي باران دی .
- 166 یوه شیبه ده نورڅه په کې نشته .
- 167 دقارون دنیا ده .
- 167 دشوم اوبخیل سړي شته دي ، چاته تري خیرنه رسي.
- 168 دادپتي سردی پتی وروسته سوروردی .
- 168 دالادکارابتداده کارخووروسته غټ دی .
- 169 دشيطان په خره سوردي .
- 169 ټول اسباب اووسایل دغلطۍ اودشيطانۍ ورسره دي.
- 170 دسپي مرګ ترې ښه دی .
- 170 چې یوسړی په بدکاراوبده لارکې مړشي نوبیاداویل کیږي .
- 171 دچاگران دچابګیل مړشو.
- 171 پخوا به خلکو مړزان جنگول او شرطونه به یې پرې تړل ، چې په دغه میدان کې به ځینو خلکو اوبه ګرځولې اوځینو به ځادرلاندې باندې په مړزانو نیولي اواچولی و، کله به چې مړزجنګي خلاصه شوه اوځلک به رخصتیدل ، چا چې به دغه جواړي ګټلې وه ، نوداوبو ګرځونکي ته به یې یو غیران ورکړ، چې دیوي افغانۍ نیمايې برخه وه، اوځادروالا ته به یې هغه بګیل اوتښتیدلی مړز ورکړ نودامتل ترې راپاتې شو.
- 172 دپیښې نه تیښته نشته.
- 172 تقدیر چې څه لیکلي وي هغه کیږي.
- 173 دپنځه جریبه ځمکې نه یو مرید ښه دی .

__173 څوک چې مريدان ولري د پيسو او دولت کمۍ يې نه وي .

__174 درنگريز خم دی.

__174 يوه ټولنه او چاپيريال سړی په خپل رنگ رنگوي.

__175 درب سر وهي عرب يې په سروهي.

__175 درب يو ځير بوټی دی چې څاروي يې هم خوري او که له بيخه يې څوک را او باسي بيخ يې هم يو اندازه کلک دی او په نغري او تناره دواړوکې سو ځول کيږي پخواوختونوکې ونې اوبوتي هم ډيرنه و، عربان به زياتره په دوبي کابل ته او په ژمي کې به ننگرهار ته راتلل او ددربو څخه به يې هم دواښو او هم دڅس خاشاکو کار اخيسته ، نو چې کله به د دربو بوتې سرو واهه نوبيا به دوی وهلي و.

__176 دحريص کاسه چپه وي خوله ئې سپيره وي.

__176 د حريص مريدل نشته.

- 177 دټيکۍ سرشو.

__177 دخلکو خولې ته ولويد، او هرسړی يې ياد وي.

- 178 دژبې پر هرته جوړيږي.

__178 که په ژبې دې څوک خپه کړ په ژوند به يې هيرنه شي .

- 179 دغواډپښو وتی دی.

__179 يعنی له خطر ووت او په خپلو پښو ولاړ دی.

__180 دغورپو زور دقرتو نه او باسي.

__180 ديو په ځای بل ته زجر ورکوي.

__181 دغورلستوني ياردی.

__181 ددشتمنو دوست دی.

__182 د ښونه ښه پيدا کيږي دبدونه بد.

__182 ښه ښه زيږ وي او بد بد زيږ وي.

_ 183 دټنگې بيزو نه وه دروېې ځنځير يې وتښتاوه.

_ 183 يو سړي په يوه ټنگه بيزو اخيستې وه او په يوه روپۍ يې ورته ځنځير واخسته بله ورځ بيزو ځنگله ته وتښتیده او هرڅه يې يوړل اوس چې يو سړی په يو بې ارزښته کار باندې ډير مصرف کوي نو بيا ځلک ورته داوايي .

_ 184 دبدونه هم لرې هم غلی.

_ 184 له بدوخلکو بايد سړی لرې وگرځي او په بدو کې هيڅ خوله ونه ښوروي.

_ 185 دسپي خوی يې دی.

_ 185 ډيرسپک، بد اخلاقه او بد ژبی دی.

_ 186 دسپي سړي ترې جوړکړ.

_ 186 سپک يې کړ.

_ 187 دسلو شاباسونه يوه روپۍ ښه ده.

_ 187 روپۍ دکارکونکي په کار راځي او شاباسی به يې دکوم درد دواشي

- 188 دغلې بلانه ويړه په کارده

- 188 دمړماري انسان نه ويړه په کارده

- 189 دسپي په کودي کې يې ورکړه

- 189 ډيريې خجالت کړاووېې سرماوه،ويې رټه

- 190 دډبگری اجرادی .

- 190 سړيتوب نه لري

- 191 دغم ټغريې غوړولې دی

- 191 مصيبتونه غمونه او بې اتفاقی پيدا کوي

- 192 دبې اتفاقه خلکو جمع کول دچنډخانوتول دی

- 192 راتولول يې گران اوستونزمن کاردی

- 193 دخپل خره تيزپيژنم

- 193زه چې څوك پيژنم د هغوی كړه وړه ماته جوت دي
- 194دغره هوسۍ دغره تازيان نيسي.
- 194هرسړی دخپل كلي په نرخ اونوا، دوداودستورښه پوهيږي. يادخپلې سيمې دوگړيوسره پخپله سيمه وال په كارونوښه پوهيږي.
- 195دغله لاس چې كوركې ولگيدبركت يې والوت ،
- 195دغله پل ډيرسپيره وي په كوم كورچې سم شي هغه كوربياپه ډيره موده كې نه كور كيږي.
- 196دشيعه په ليمڅي چې كښيناستې وړۍ ترې باسه.
- 196يعنې چې ته يې نه خوښيږې هغه ته تاوان اړه وه ، ځكه چې شعيه گان دسنيانوسره هيڅ دوستي نه كوي.
- 197دغله په ږيره خس وي
- 197يوپاچاواودملك خزانه يې غلو وهلې وه ، ډنډوره يې وغږوله اواعلان يې كړه چې سبادې ټول رعيت فلانكې ځای ته راشي ، چې هلته پاچاڅه خبرې كوي ، اوكه هرڅوك رانغې هماغه غل دی ، دښارټول خلك په ټاكلي وخت راحاضرشول پاچايوهوښياروزيردخبروله پاره وروليږه وزيرخلکوته مخامخ ودرید اوخلک ناست وو، وزيردډيروغظ اوسپارښتنووروسته وويل، چې ماته غل معلوم دی ځان دې نه پتوي زه يې گورم دغله په ږيره خس دي يعنې ډكې نښتې دي ، ددې خبري داوريدوسره سم غله په خپله ږيره لاس راتيركړچې خاشه ترې پريوزي داسړی وزيروليد اوورغږې كړچې ته دلته راشه.
- 198دغله مورپه غلاژاري
- 198غل چې دغلاپه وخت ووژل شې ورته يې د خلكو له ويري مړي نه شې وپلاي په دې خاطرچې رسوانه شي نوځكه يې موردځان سره پټه پټه ژاړي اوخپل زړه سپكوي.
- 199دغريب سړي دخيرات په ورځ غواوركه وي
- 199دخوارسړي ددنياپه نعمتونوكې برخه خواره وي.
- 200دشملي گل دی
- 200ډيرقدرمن دی
- 201دڅاڅكونه سيلاب جوړيږي

- 201 دیویوتکی په زده کړه سرې عالم کیږي یادلږڅه نه ډیرڅه جوړیږي
- 202 دغنموله رویه څو ز هم اوبه کیږي
- 202 دښوخلکوله برکته بدو خلکوته هم گټه رسیږي
- 203 دچرمې دی
- 203 بې څوکه دی
- 204 دټانټوکټ دی
- 204 ضعیف او کمزوری دی
- 205 دفیل غوړ کې ویده دي
- 205 بې خبره دی .
- 206 دقربانۍ گډوډی دی .
- 206 ډیرتیار او خرب دی.
- 207 دقارغه روژه ده په غلو ئې ماته کړه .
- 207 یوکس چې کله ترې بدکارنه وي صادرشوی او یوناڅاپه ترې یو بد کاروشي نوبیا خلك داوا ئي.
- 208 دخوږهره تیږه من نده.
- 208 په سپړوکې یوسړی چیرې سړی وي.
- 209 دصبر میوه خوږه ده.
- 209 زغم ښه شی دی خدای (ج) پرې انسان ته اجر ورکوي.
- 210 دطالبانو غویشو.
- 210 نکل یې داسې دی: په یوه جومات کې د یوه مولوی صاحب سره ډیر طالبان دیره وو او سبقونه یې ورته ویل. یو مالداره سړي دخیرات په نیت طالبانو ته یو ژوندی غویې راوست. طالبانو دجومات تر څنگ په مېړوي وټړه او بیا به هر طالب راتلو او دغوايي خوله به یې خلاصه کړه او غاښونه به یې ورته کتل، تر ماښامه دا کار روان و، غوايي نور عادت شو او خپله خوله یې خلاصه ونيوله.

-211دکانگرې په ټس کې لارې بټگرامه.

-211دشبدر ډیری لمرخاته ته یو کلی دی چې پخوا زمانه کې یو غټ هندو په کې او سیده، ددغه هندو یو زوی و او یوه یې لور وه. دورځونه یوه ورځ وه چې غلو ورته مسلات وکړ چې دهندو لور به راوتبستوو. هندو به یا پیسې راکړي او که یې رانه کړې نو په لور به یې نکاح وکړو او مسلمان به یې کړو دشیپې غله دهندو په کور ورواوبتل او دهندودکور نه یې یو تن راوتبستوه چې ددوی پرې دکانگرې گمان راته دلارې په اوږدو کې یې پرې مخ لوڅ کړ گووړې چې دهندو زوی بټگرام دی غلو پخپل منځ کې سره وخنډل او دایې وویل چې د کانگرې په ټس کې لارې بټگرامه.

-212دقربان نه دې معلومیږي چې چرسي یې.

-212په چرسي سړي چې غږ وکړې وایې قربان څه وایې کوم سړي دیوه چرسي نه پوښته وکړه چې ته څوک یې چرسي ورته کړه قربان فلانکي مې نوم دی، سړي ورته کړه چې ته خو چرسي یې کنه، چرسي بیا کړه نه قربان، سړي ورته بیا وویل دقربان نه مې معلوم کړې چې چرسي یې.

-213دکوربه په پسه زړه کیده دمیلمه په هډوکي نه کیده.

-213یو سړي میلمه ته پسه حلال کړی و، کله یې چې حجرې ته ډوډۍ راوړه، دکوربه سپی هم ورسره جوخت راووت او دحجرې په دروازه کې یې خپلې پښې وغځولې او سړي پرې کینبوده او دوې ته یې دهډوکي په انتظار وړکتل دمیلمه په لاس کې یو غټ هډوکي و او خوله یې پرې وهله، کوربه ورته کړه چې بس دی نور یې دی سپي ته ور گوزار کړه، میلمه ورته وویل چې زړه مې پرې نه کیږي ډیر خوږ هډوکي دی.

-214دکبر کاسه نسکوره ده.

-214کبر جن آخر خوارېږي.

-215دکور گټه دډهلي گټه ده.

-215دکور په لگښت چې سړی یو څه لاس ونیسي او په اندازه یې وکاره وي داگټه تر هر څه ښه ده یا دا چې دخپل کور تر څنگ چې کار او خواري وي تر بل ځایه غوره ده او هغه ځکه چې شپه به یې په خپل کور وي.

-216دکور په کار دکور میرمن ښه پوهیږي.

-216نابلده کس په پردي کار څه پوهیږي.

-217دکر وارې چچ دی اواز یې شته دانې یې نشته.

-217 کرواړه د حاصل د پاتې شونو راټولولو ته وايي، څوک چې گدرمند واخلي او دهغې نه وروسته په گونډې او کامبوري او خاوره کې يوه نيمه دانه پاتې شي بيا نو غريبي او کونډې ښځې دغه خاورې او خيگې راټولوي او چچ کې يې څپ وهي او چچ پورته پورته ارتوي چې په دې وخت کې چچ اواز او ښکالو زياته وي او دانې نه وي نو دې عمل ته کرواړه وايي او په دې هکله يو بل دسترگو ليدلی نکل داسې دی: د شاهي دورې په ورستيو شپو کې کله چې شهيد محمد موسى شفيق د ملک صدر اعظم و، دکامه والو اوبه لگړې شوي وې او دکامې سر بند سخت شو، نو دکامې سپين ږيري راټول شول او کابل ته ولاړل او غوښتل يې چې د سربند دستونزې دحل په خاطر د حکومت څه مرسته لاسته راوړي نو په دې نيت دوخت صدر اعظم محمد موسى شفيق صاحب ته ورغلل، چې په دغه وخت کې د صدر اعظم سکرتر ارواښاد محمد گلاب ننگرهاري صاحب و سپين ږيري ننگرهاري صاحب ته ورغلل چې د ملاقات وخت وټاکي، ننگرهاري صاحب به بيا ورته کړل چې ښه ده او ښه ده په دې کې څو ورځې تيرې شوې او ننگرهاري صاحب به هره ورځ همداوېل چې ښه ده او ښه ده وبه شي خو موقع نه برابرېده په دې ډله کې يو تن ملک چې حمدالله صاحب نومېده او دکامې دگهک دقريې ملک و خدای بخښلی ډير ظريف او صادق سړی و او دننگرهاري صاحب سره يې ډير گپ شپ و. نو اخر د ملک صاحب زړه تنگ شو او ننگرهاري صاحب ته يې کړه چې دکرواړې چچ يې اواز دې شته او دانې درکې نه شته.

په دې خبره پخپله ننگرهاري صاحب او نورو سپين ږيرو ښه په اخلاص وخنډل.

-218 دکوز کلي پخه نه وه دبر کلي تيره وه.

-218 يو مسافر په لار تللو او دوه کلي سر په سر پراته وو مسافر وړی وېرکلي ته ورغی دهغی ډوډی وخت تير و بيا کوز کلي ته ورغی او دکوز کلي عادت داو چې ډوډی به يې مازيگر څلور بجې خوړه او دمسافر تلوار و او بالاخره مسافر ددواړو کليو نه وړی تير شو او مسافر خپل کورته ورسېده، او سم دستي يې ډوډی وغوښته دکوروالا ورته وويل چې څنگه داسې وړی يې ته خو په ودانو کليو راغلې؟ نو بيا ورته سړي وويل چې دکوز کلي پخه نه و. او دبرکلي تيره وه.

-219 دگورشپه نه په کورکيري.

-219 چې نيټه پوره شوه بيا پاتې کيدل نشته.

-220 دکونډې که دروازې دسروشي هم خوله يې خواره وي.

-220 کونډه که هر څومره مړه شي، نو بيا هم دبچيو په آينده ژوند ويرېږي او وايي: داسې نه، چې خدای (ج) نا خواسته وړي نه شي.

-221 دغم لايقه ابی ده.

-221 په يوه کور کې ماشومان دچرگۍ په غاړه ناست وو او مور يې هم ورسره ناسته وه او يو ځای يې سره ډوډۍ خوړه. پلار يې ورته، ويل، چې خورۍ خورۍ بېگه ته درکې يو..... په دې کې ماشومان وويريدل او دډوډۍ نه يې لاس ونيوه او هک پک پاتې شول، نو مور يې ورته غږ کړ، چې خورۍ، خورۍ دغم لايقه ابۍ ده. هر څه چې وي ماته پيښه ده.

-222 دکوچې کټۍ شوه.

-222 پخوا کوچيان ډير غريب وو او له کابل به، چې راغله زياترو به کټوې خرڅولې چا به خوړه وله کوله او خرڅوله به يې. يو کوچي په چا کټوه خرڅه کړې وه. بيا به يې، چې کله کټوې راوړلې، نو په هغه پخوانې سړي، چې کټوه يې پرې خرڅه کړې وه، نو شپه به يې پرې اړوله او پوښتنه به يې ترې کوله چې کټوه څنگه ده، ترډيره وخته دا کار وشو او يوه ورځ ددې سړي زړه تنگ شواوويې و، ويل چې دا څنگه هر وخت راځي او دکټوې دقيقه نه يې له ماډيرې وخوړې. کله، چې بيا کوچي راغی او دکټوې پوښتنه يې کوله. دسړي زړه تنگ شو. کور ته ولاړ او کټوۍ يې راواخيسته پورته يې کړه او ځمکې ته يې راخلاصه کړه، خو او س دخداي فضل دی دکوچيانو وضعه ښه ده.

-223 دکوزې او چلمچې ساز دټولو سازونو نه ښه دی.

-223 دکوزې او چلمچې اواز، چې وړی ميلمه واورې ډير پرې ښه لگيږي.

-224 دگل غوندې ځواني يې ده.

-224 ښه ښکلی ځوان دی.

-225 دگل په شان ځواني يې خاورې شوه.

-225 په ځوانۍ کې ولاړ.

-226 دگوتو په شمار دي.

-226 ډير لږ دي.

-227 دکمبو ليوه دی خو له يې وازه ده.

-227 کمبو او پتيرۍ په ننگرهار کې دچپرهار لويديځ ته او دبيهارنه ختيځه ته په غونډيو کې پرتې سيمې دي چې پخوا يې ډيرليون درلوده. چې ددې سيمې ليوان به تل وږي وو او خولې به يې خلاصې وي نو دامتل دحريص او ډير غوښتونکي په هکله ويل کيږي.

-228 دگل غوندې غوړيږي.

- 228 ډير ښائسته او ژر ژر غټېږي.
- 229 دگوتې داينېو دوځای په کې نشته.
- 229 دااعتراض او نيوکې ځای په کې نشته.
- 230 دکولال منگوتې دي.
- 230 ټول په يوه رنگ او په يوه ميچ دي.
- 231 دلاس گوتې هم برابرې نه دي.
- 231 په انسانانو کې تو پير شته.
- 232 دلرمانو مورده خپلو بچيو وخوړه.
- 232 لږمه چې بلاربه شي او بچي يې په گيډه کې ژوندي شي نو دمور په گيډه شروع وکړي او دمور گيډه خوږي او ترې را وځي نو کله چې کومه مور دخپلو بچي نه تنگه شي نو بيا خلک دا وايي.
- 233 داوبو چانول دي.
- 233 دا کار سرته نه رسېږي.
- 234 دلو گري، چې لو دلاسه نه کيږي، لور په لوټه تيره کوي.
- 234 ديو کس چې يو کار دلاسه نه کيږي نو په نه څه به ځان اخته کړي.
- 235 دمور گيډه بوخسه ده.
- 235 مور ښکلي او بدرنگه او لاد دواړه زيږوي.
- 236 دمور زړه په زوی دزوی زړه په وچ کاني.
- 236 مور په زوی ډيره زهير وي مگر زوی دمور په شان زهير نه وي.
- 237 دلاس غوټه خولې ته مه راوړه.
- 237 کارمه ستونزمنه وه.
- 238 دلمات لوبښي اواز ثابت نه وي.
- 238 نا پوهه او کم عقله انسان دخبرو نه معلومېږي.

-239 دمرچك په پوله زه ځم خوله ستا سوځي.

-239 تكليف په مادي او چيغې ته وهې.

-240 دلارې سترې راستنوي.

-240 بې كاره سړی دی ځانته دمحمل او مجلس ياران پيدا کوي ياديرميلمه پال دی.

-241 دليوه زوی نه اموخته کيږي.

-241 چې ذات يې خرابوي تربيت نه اخلي.

-242 دليوه زوناخر ليوه کيږي.

-242 بد اخر بدېږي.

-243 دمغل نه چې ميم لرې شي څه پاتې کيږي.

-243 په يوه ټولنه کې چې يو څوک ډير اهم وي او هغه ترې لرې شي نو ټولنه هيڅ شي. يا سړی سړيتوب پرېږدی هم هيڅ شي.

-244 دومره خوشحاله شوه لکه مسلی ته چې لری ورکړې.

-244 پخوا زمونږ په ننگرهار کې يو ورکوټی قوم و چې دمسليانو په نامه يادیده دغو خلکو به دشتمنو خلکو خدمتونه کول درمندونه يې پاکول دمړي او ژوندي سوال او جوابونه به يې کول، خلکو به ورته په فصل کې څه دانې ورکولې او په ښاديو کې به يې نغدي پيسې او دمال لری هم ورکولو مگر دمړي په وخت کې به يې يوازې لری ورکولو چې په دې به مسلی ډيره خوشاله شوه. اوس چې څوک چاته يو شی ورکړي او خوشاله شي نو بيا داوايي.

-245 دمور او دميرې خوی کوي.

-245 ټولو ته په يوه سترگه نه گوري او فرق کوي.

-246 دمرگ نه مخکې ژاړي .

-246 يو څوک چې دتکليف نه مخکې تکليف ته حيران وي.

-247 دمرگ نه مخکې پښې غځوي.

-247 دتکليف دپيښيدو نه مخکې يې سپينې تښتيدلې دي.

-248 دلېلى دكوڅې سپى دى.

-248 ديار او داشنا دكلي چې هر څوك وي هغه ښه لگي.

-249 دمرگي هير شې.

-249 كله چې يو دوست دښادى په شيبو كې له چا هير شوى وي او بيا ورسره مخامخ شي او ور په ياد شي نو بيا داوړته وايي.

-250 دمرگ وخت معلوم نه دى.

-250 مصيبت او غم چې په چا راځي مخكې ورته خبر نه كوي.

-251 دژي دخولې په ځاى دژي كونه سپري.

-251 ژى دڅرمنې هغه گوډى دى چې خلك په كې او به راوړي او څوك ورته مشك وايي يو كس دكوچي په كيړدى كې ميلمه و چې كله يې دژى نه اوبه نه وي څښكلي ميلمه دښپې تېرى شو را پاڅيد، دژي خوله ترې غلظه شوه او دژي كونه يې په چاقو وسپړله لږې او به يې ترې وچكلې او نوري توې شولې سهار چې كوچى ترور راپاڅيده گوري چې په ژي كې اوبه نشته ميلمه ته يې كړه چې دادې څه چل كړى.

-252 دمرو واردى دوزيو تلواردى.

-252 څوك چې ډير اړوي دهغوى تلوار وي.

-253 دمور نه ميره زهيره نه ده.

-253 له خپلو نه پردي زهير نه وي.

-254 دميري زامن دليوې زامن.

-254 مير يز وروڼه دسري سره د دښمنۍ رويه كوي.

-255 دماټې ژرندې غوندې گرېبيري.

-255 چټي وينا كوي.

-256 دنشت ميره نه موزي هم ښه دى چې كټ پرې ډك وي.

-256 دهېڅ نه لږ څه هم ښه وي.

-257 دریا عبادت نه قبلېږي.

-257 بې اخلاصه عمل دهیچا نه خوښېږي.

-258 دومره خوارې سپرې نه یم خوړلې.

-258 دومره لارې همته نه یم چې ستا زور ومنم.

-259 دمکې نه زه راغلم دحج خبرې ته کوې.

-259 په دې کارزه ښه پوهېږم او لارښونې راته ته کوې

-260 دلاغر جو اوبو ته دېرو کونه نه ټینګېږي.

-260 لاغر جي دسپين غر په لمن کې يوه ډيره سره سيمه ده، دېرو يو سړی لاغر جوته تللی و، دماسپينين دلمانځه وخت راغی او بېروال غوښتل چې او دس تازه کړي، نو دلښتي په سر استنجا ته کښيناست او اوبه ډيرې يخې وې چې ځانته يې ورواچولې نو دې وخت کې ترې تيز ولاړ او لاغرجيوال واوريد نو بيا يې دا وينا وکړه.

-261 دمچ په کونه ډبلی منډي.

-261 يعنې ناشونی کار ترې غواړي.

-262 دملخ سترگې يې دی.

-262 ډيرې کلکې سترگې يې دي، حيانه کوي.

-263 دماشوم په ژړا خپله مور پوهېږي.

-263 هر سړی دخپلو خلکو په غوښتنو او اړتياوو ښه پوهېږي.

-264 دنوک په ځای سوک منډي.

-264 نه ځايږي خو ځان ځايوي.

-265 دناروغ تسل په طبيب کېږي.

-265 دار اړتيا چې په چا پوره کېږي نو تسل يې هم دهغه په ليدوکېږي.

-266 داوړي لوخني دژمي کتغ دی.

-266 ددوبي پاتې شوني په ژمې کې په کارېږي.

- 267دونې به عمر وي دمرغۍ به په کې يوه شپه وي.
- 267دکور به خپل کور دی او ميلمه دلر وخت له پاره وي.
- 268دویش نه په تالان خوښ دی.
- 268دچا چې په ویش کې برخه لږه رسيږي نو هغه په چور خوښ وي چې ډيره واخلي.
- 269دورغوي تناکې مرغلرې دي.
- 269دخپل لاس گټه خوږه او ډيره قيمتي وي.
- 270دورخه تيرې او به بيرته نه راگرځي.
- 270وخت چې تير شو بيا پسې مه گرځه.
- 271دندر هلك ژړا په زانگو کې معلوميږي.
- 271نارينتوب او ميرانه دلومړۍ ورځې نه جوتيږي.
- 272دوږي په غوږ کې د ډوډۍ تپاروي.
- 272دچاچې څه ته تلوسه وي هماغه يې په فکر کې گرځي.
- 273دلمدو خټو لږې او به دارو وي.
- 273هونسيا او ځيرك خلك په لږ وخت کې ډير څه زده کوي
- 274دهر چا په خپل لنډي نظر وي.
- 274هر څوک په خپل زهير وي.
- 275دوزې هره ورځ ښکاريده هيڅ نه وه چې دميرې ښکاره شوه ويلې کونه دې ښکاري.
- 275دښه او نيك سړي نه چې کله لږ څه بدوشي دټولو خلکو ورته پام شي.
- 276دلولى وتل يو شرم ننوتل يې بل شرم .
- 276دبدکارو اکثره کارونه دشرم او خجالت وي. په بې شرمۍ حکومت او واک نيول دا يو شرم دی او بيرته چې څوک ترې په زورقدرت اخلي دا يې بل شرم دي.
- 277درې خړه کونه په کونه وټړه اسمار دی.

-277 یو کس اسمار نه ولیدلی او غوښتل یې چې اسمار ته ولاړ شي. بل سړي ورته وویل چې پیسې مه لگوه زه به درته اسمار وښیم، او بیا یې ورته کړه چې درې خړه کونه په کونه وټړه او دټولو دیو ځای کیدو منځ ته (نقطه) اسمار وایي یعنې ددریو غرونو دسرو نو په منځ کې پروت دی.

-278 دوه خویندې په یو ورور حساب دي.

-278 د کمزوریو سړیو په هکله ویل کیږي.

-279 دولې دې وي خو چې منډه وي.

-279 مطلب دې حاصل شي چې په هر ډول وي.

-280 دوه پک هغه هم سره ورک.

-280 دوه خپلوان او هغه هم سره وران.

-281 دوه هندوانې یو لاس کې نه نیول کیږي.

-281 دوه کسان چې په خپل منځ کې سره مخالف وي او دریمگری غواړي چې دواړو سره اشنایي وکړي نو دا نه شی کیدای.

-282 دلامده خوږ خیرات نه دی چې په ناولو لاسونو یې خورې.

-282 پخوا زمانو کې دملکنډ غر سوری شوی نه و او اوبه ترې دیخوانه راتلې، ټولې میرې او للمې وې لوند خوږ تخت بهاناو درگی. په منځ کې واقع دی نوم یې هسې لوند وخو دومره اوبه په کې نه وې دلته به دخیرات خوړلو ته چالاس نه مینځه. نو چې اوس څوک دیو چانه یو شی بې تکلیفه غواړي نو بیا ورته وایي چې څه د لامده خوږ خیرات خونه دی.

-283 دورځې قندار دښې ډتار.

-283 وایي چې دورځې به کاروکړم خو بیا ورځ هسې تیره کړي او وایي چې څه بیگاته به یې وکړم چې شپه شي بیا ویده شي.

-284 دولت مند که ډیر لرې وي خلک یې خپل گڼي.

-284 شتمن او قدرتمن که دیو سړي نه ډیر لرې او پردی وي هم نږدې خپل یې گڼي.

-285 دوست ته حال وایه دښمن ته لافې کوه.

- 285 دښمن ته غورې او دوست ته حقيقت وايه.
- 286 دوست هغه دی چې په سخته کې په کار شي.
- 286 دوست او خپل هغه دې چې په تکليف او تنگسه کې دې په کار شي.
- 287 دوست به دې و ژړوي دښمن به دې و خندوي.
- 287 دوست به درته رښتيا ووايي او ته به پرې خپه شې مگر دښمن به دې بدهم ددې له پاره ستايي چې دگرنگونو نه دې گوزار کړي.
- 288 دورخاري کاسه ده.
- 288 هسې ښويه او لباسي دی.
- 289 دوچو دغمه لامده هم سوځي.
- 289 دبدو خلکو له امله کله ښو خلکو ته هم تکليف رسېږي.
- 290 دورځې دسرنه سل کوره کړه شي دښپې قوبه شي.
- 290 يو ښځو او ښځه يې قوبه نومیده دادسلو کورو ښځو او دهقانانو به ورته اسباب راوړه چې جوړ يې کړي. په دې کې ديوه سړي په تسپار يا کرکۍ جوړولو باندې ډيرې ورځې تيرې شوې دهقان ښځر سره په جنجال کې شو چې دازما اسباب ولې نه جوړوي ښځر ورته وويل دورځې دسرنه سل کوره کړه شي دښپې يوه قوبه شي او يا داسې هم ويل کېږي چې يوسړی و او ښځه يې قوبه نومیده او دسړي کسب دهقاني وه چاترې پوښتنه وکړه چې ماما رنگ دې ډير خراب دی سړي ورته وويل چې دورځې قوبه شي او دښپې قوبه شي.
- 291 دومره پور اخله چې خلاصولی يې شې.
- 291 هغه څه کوه چې په وسعه کې دې وي.
- 292 دومره دانې وې چې دتلې شوې.
- 292 يو کوچني دکوڅې باغوان ته ديوه شي درانيولو په خاطر دانې راوړې دباغوان ماما دتلې يوه چاپړۍ درنه وه او بله سپکه وه، باغوان به په دغه سپکه خواکې دانې اچولي او په گ هغه درنې خواکې به يې سودا اچوله کوچني چې څه دانې راوړی وې هغه ايله دتلې دره شوه، او ويل يې چې ولاړه شه او نورې دانې راوړه.
- 293 دومره بخت مې نشته.

-293 یو بیکاره شانتې ملاو او په یوه جومات کې دیره و او په دې کلي کې دیو هلك مور دخپله کوره وتې وه او دکوم خپلوان کورته تللې وه خو هلکې خبر نه و چې مور یې چیرې تللې ده پسې گرځیده او ځایو نه یې پسې لټول آخر راغی او دملصاحب نه یې پوښتنه وکړه چې مور خو به مې دلته جومات نه وي راغلي، ملصاحب ورته وویل چې دومره بخت مې نشته.

-294 دپولي مټک دنسوارو زور به وروسته گوري.

-294 پل مټک په شمالي کې دیو ځای نوم دی چې نسوار یې مشهور دی او ښه نیشه لري اولومړی سړي ته څه نه ښکاري مگر کله چې یې واچوي بیا یې ورته زور جوتیږي، بیا داسې وایي چې ددې شي زور به درته وروسته معلوم شي.

-295 دپښتانه یوه خبره ده.

-295 دیوه پښتون نه چا پوښتنه کړې وه چې څو کلن یې؟

هغه ورته وویل دیرش کلن یم.

شل کاله وروسته یې ترې بیا پوښتنه کړې وه چې څو کلن یې؟ پښتون ورته ویل دیرش کلن یمه، سړي ورته وویل چې شل کاله مخکې هم دیرش کلن وې، هغه ورته وویل چې دپښتانه یوه خبره ده.

-296 دلمر تاو په ژمي معلومیږي چارک شولې نشي وچولی.

-296 یوه ښځه وه او په دوبي کې د اړ لمر تنگه کړې وه نو بیا یې دلمر سترگې ته ویل چې ایمان دې راته په ژمي کې معلوم دی یو چارک شولې دې را ته په دوه ورځو کې وچې نه کړې.

-297 دجوماعت په ناسته څوک نه ملاکیږي.

-297 هسې دکار ځای ته په تش تگ او راتگ او هلته په هسې ناسته څوک نه کارگر کیږي.

-298 دخړ په ځای کولال وداغه.

-298 دیوه کولال خړ ناروغه شوی و، او یو سړی دخړه دداغلو له پاره راوستی و کله چې یې خړ دداغلو له پاره څملاوه او پښې یې پرې وتړلې، دداغلو په وخت کې خړه ناڅاپه ډرتې کړې او پښې یې ايله شوې، دسړي لاس یې په لته وواهه او تود سیخ دکولال په څټ وربرابر او و داغل شو.

په ځینو موضوعاتو کې خلك اصلي مجکرم پریږدي او دهغه په ځای غیر مجرم ته جزا ورکوي.

-299 داغنم مې ښې بدې ته ساتلي دي.

-299 دیو سړي مور مړه شوي وه په کور کې یې غنم درلودل، خو میچن کول یې نه او دمانښام لیتۍ له پاره یې اوږه په کور کې نه و او دبل چانه یې په سوال غوښتل یو چا ورته وویل چې په کور کې خو دې غنم شته سړي ورته وویل چې دامې ښې او بدې ته ساتلي دي نو دیو بخیل سړي سره یو شي وي خو دخپل ضرورت په وخت کې یې هم نه لگوي .

-300 دهوسی په ښکر کې شو.

-300 داکار ډیر سخت او ځنډنی شو.

-301 دهیلۍ بچوته غوټې مه ښییه.

-301 دیوه کار او یا دیوه شي ماهر ته دې څوک دهغه کارښوونه نه کوي.

-302 دیو سړي لور نه کیده چې وشوه نوم یې ورباندې کبیره کیښوده.

-302 نادیدکه سړی چې یو شی پیداکړي بیا یې په استعمال نه پوهیږي او وخت یې نه پیژني.

زموږه دسیمې یو سړی په لال او سرجنگل (غور) کې مامور و، کله چې کورته راتلو دبرکې یعنې وړین څادر یې له ځانه سره راوړی و او دا کور ډیر غریب کور و او څه یې کله نه ولیدلي، دگرمی دزور په وخت کې مامور صاحب له ماموخته راغی او دا سوغات یې خپل ورور گل میران ته ورکړ، گل میران سمدواړه له ځانه راچاپیر کړ او په گرځیدو یې پیل وکړ کله به یو کلي ته تللو او کله به بل کلي ته تللو چې خلک یې په دې نوي څادر کې وويني، چې په دې وخت کې ما (یاسیني) ولید او ور غږ مې کړ چې وه گل میرانه ځان دې له گرمۍ نه مړ کړ، هغه راته وویل چې دامې لالا راوړی.

-303 دیولاس نه ټک نه خیري.

-303 دنفاق نه څه نه جوړیږي.

-304 دیو لعل نه دوه پچې ښې دي.

-304 دیو نه دوه ښه دي.

-305 دیوې ورځې مامور دسړي دسلو کلو کور وړانوي.

-305 دوسییه او قضیه ورته جوړوي.

-306 دیو فقیر بل فقیر بدراځي.

-306 دیو سوالگر، بل سوالگر بدې شي دیو مسلک کسان کله کله یو بل نه خوښوي.

-307 دیوې سپرې له پاره ټول پوستین ته اوراچوي.

-307 دیو کس له پاره ډیر خلک خپه کوي یادلې ې گټې له پاره ډیر نقصان پېښوي.

-308 دیوه پوکي سره ځي.

-308 په لږ زور له منځه ځي یا دومره وچ او کلک دی چې دیوه پوکي سره ځي.

-309 دینلي ماردی.

-309 ځان یې غلی کړدی ځان یې په ویدو اچولی دی.

-310 داوښ په شا سوريې.

-310 بې پروايې، کبرجن یې، ځمکې ته نه گوري، څوک دې دپامه څه نه راځي.

-311 داخر دی نه پوهيږي زه خو دې درشم.

-311 دیو ناولي سړي خر جومات ته ختلی و، ملاصاحب خر راوست او په خاوند یې وروسپاره او ورته یې شکایت وکړ چې گوره خر دې جومات ته راغلی و بیا سړي ورته پورتنی وینا وکړه .

-312 دلته دې کورونو څه وخت اړه ولي دي؟

-312 یو چیرې یو سړی میلمه شوي واو ډوډی یې ډیره خوړلې وه بیا ورته دگیدې تکلیف پیداشوی و، غوښتل یې چې رفع حاجت وکړي خو شا او خوا دکوچیانو کیږدی وي ، سړی ډیر ور خطاً و دیو څو کیږدیونه تیر شو نور یې دوسې نه پوره نه شوه او دیوې کیږدی په خوا کې یې خپل رفع حاجت وکړ ستر گې یې وغړیدې چې گوري تر څنگ یې یو سړی ولاړ دی، کوچي ورته کړه چې دا کورونه گوره او ستا دا کار گوره نو بیا ورته نوموړی دا پورتنی وینا وکړه.

_ 313 دطالبانو گاډی شو.

_ 313 څو طالبانوداورگاډي ټيکتونه اخيستي واو لاهورته تلل دگاډي دروازه بيرته شوه او د روانيدو وخت يې نږدې شو طالبانو د احترام په خاطر يو بل ته ويل چې دکابل ملاته مخکي وخيږه هغه بل ويل:

دكونړملاصاحب ته مخكې شه ،طالبان به همدې كش او گير كې وو چې اورگاډى روان شو او دوى ټول بيسترې ترشا اولاس ترزنې پاتې شول. مانا داچې يوكاركې ډيرتينگيدل ښه نه وي هرڅه بايد په اندازه وي ددې له پاره چې وخت ضايع نه شي.

— 314 دگهيڅ ورك چې ماښام راشي ورك نه دى.

— 314 ووران كار چې ژر جبیره شي داوران نه دى.

— 315 دغله دلاسه ارزي.

— 315 ډير ارزانه او وړيادى.

— 316 دخړې شوده يې رودلي دي.

— 316 يعنې ډير بې عقله دى.

— 317 دفقيرقهر خپل ځانته نقص دى.

— 317 دبې وزلي او سوالگر تاوواو قهرکول دده خپل تاوان دى مانا داچې خيروانه خلي او تش ولاړشي.

— 318 دصحت قدر رنځورپيژني.

— 318 دنعمت قدرت ذوال نه وروسته ښه معلومېږي.

— 319 داووزې چې دوهلوقسمت راشي دشپانه ډوډۍ خوري.

— 319 کوم يوه چيلۍ يا بز چې دشپون سوپرى او يا ډوډۍ وخوري نو بيا ورته دشپانه قهر راځي اوبښه يې وهي.

— 320 دبى غيرته کورميلمه واكداروي.

— 320 په ناپوهه اوبې ننگو خلکوباندې نور خلك واك چلوي.

— 321 دزمري شوده يې رودلي دي. گ

— 321 ډير زړور او شجاع دي.

— 322 دمرغۍ پۍ ورسره نشته نورهر څه شته.

— 322 هرڅه لري.

— 323 دقاضي خرمرودير خلك راغلي وه قاضي پخپله مړو چايې مړى نه ښخولو.

-123 خلک د قدرت او منصب اشنايان دي.

-124 دمار ماهي وروردی مارانو سره سر او ماهيانو سره لکۍ ښکاره کوي.

_ 324 منافق او چلي دی.

_ 325 د طالبانو درۍ شوه.

-325 طالب يوه پرستن او يوه درۍ لري کله چې يې يو څو ميلما نه راشي نو طالب ورته درۍ وغوروي چې په دې کښينۍ، خو يو بل ته د احترام په خاطر يو هم په درۍ نه کښيني درۍ په منځ کې پرته وي لکه دسترخوان او دوی ترې چاپيره ناست وي.

-326 د لاس غوټه په لاس خلاصوه.

-326 کارمه سختوه.

-327 ديوالي شو.

-327 ديوالي د صرافانو په اصطلاح هغه چاته ويل کيږي چې له پيسو څخه خلاص شي يعنې عاجز شي.

-329 د څرمنې اسمان يې جوړ کړ.

-329 درواغ وايې، هسې غټې غټې خبرې کوي.

-330 د ځلې نه څه گيله ده.

-330 دنا اهلو نه گيله په کارنه ده يا له گرمۍ او يخنۍ به سپړی څه گيله وکړي.

-331 د زهرو گوټ دی.

-331 ناکام دی يا مجبورييت دی.

-332 د زهرو گوله يا قپ دی.

-332 مجبورييت دی.

-333 دمردانو ديگ په صبر پخپري.

-333 د تکره خلکو خوی او عادت صبر او زغم وي او بې حوصلې کيږي نه.

-334 د ژرندې لاندې پل يې گرځي.

- 334 دښځې گټې ته ناست دی، دښځې میراث ته ناست دښځې ته ناست دی.
- 335 دومره خوره چې هضمولی شي.
- 335 دومره بارپورته کوه چې وړلای یې شي.
- 336 درمندته یې خرخوشې کړویل یې مه یې خوره
- 336 خاین ته یوشی ورپه لاس کړي اوورته وایې چې مه یې خیانتوه
- 337 دیوه گریوان څخه سراوباسي
- 337 دټولویوه خبره اویومقصد دی .
- 338 دمشورې سرورک دی
- 338 مطلب ترې وړک دی
- 339 دټپوسانوسیل دي په یوه گوزارتول تښتي
- 339 بې زړه خلک دي تش په بوویریري
- 340 دځانې نه شوده غواړي
- 340 بې خیره خلکونه دخیرتمه مه کوه یادهنه چانه تمه کوه چې امکانات لري
- 341 دانسان په جامه کې لیوه دی
- 341 حیوان صفته انسان دی
- 342 دمشرلاردکشړل دی
- 342 مشرچې څخه کوي کشرهم دهغه په پل پل اېردي
- 343 ددواړوجوپه ده خوچل یې ماته ایښی دی
- 343 یوکس اینځیران اوشیدې یوځای خوړلي وو بیادسړي په گیده کې دردپیداشو، چاترې پوښتنه وکړه چې څه دې خوړلي دي چې گیده کې دې درددی؟ سړي وویل انځراوشوده مې خوړلي دي سړي بیاورته وویل چې ددې دواړوخوړل یوځای ښه نه دي رنځوروته وویل دوی په خپل منځ کې سره ښه جوړدي خوچل یې ماته جوړکړی

اوداسې هم کيږي چې يودوه ټگان سره په خپل منځ کې ونښلی اولاسونه سره واچوي اودریم گړي چې دخلاصون له پاره ورشي بيايې ترې جب وهلی وي.

– 344 دپرکارڅخه يې وغورځاوه

– 344 دده مگرکښت يې ورځتم کړ، ياداچې ده په خلکو حلقه راتاووله دهغې نه يې خلاص کړ.

– 345 دگورمړي شرموي

– 345 دومره بې حيا کارونه کوي چې په گورکې خپل مړي شرموي

– 346 ديو سړي په چاقرض و اوپه هديره کې ورته ناست و

– 346 په ژوندون ترې قرض نه بوديده اوپه کورکې يې ورته سپورې اوسختې هم کولې سړی ولاړ اوپه هديره کې ورته کښينا ست اوويل يې څه داخو يې لارده

– 347 دروغ دميره وزرونه دي

– 347 يعنې ځينې کسان په درواغو ځان هم ديومشکل نه خلاصوي شي اوگټه هم پرې کولای شي.

– 348 دا دیرش روزې مې داخترله پاره نيولې دي

– 348 دادومره تکليف مې ددې له پاره گاللی دی . يوسړی دروژې په اهميت نه پوهيده خداختر خوشحالي ورته ډيره مهمه ښکاریده دهغې له پاره يې روژې نيولې.

– 349 دقدرشپه په شوگيرمندل کيږي

– 349 چې تکليف ونه گالې مقصده نه شې رسيدلای.

– 350 د هزارناوي چې خرزورشي دسړک سرته يې راوباسي

– 350 هزارناو اوباسول کې خلک داسې وايي چې خر دباردورلونه ولويږي نودسړک سرته يې راوباسي چې کوم موټريې ووهي ، هم به دخردواښونه خلاص شي اوهم بگه دډريورنه يوڅوپيسې تاوان واخلي

– 351 دوينې مورنه زوی اخلي

– 351 ډيرچالا که ټگ دی

– 352 دزمري کورې هډوکو نه وي

– 352 دميرنيوخاندان کې دميراني نښې وي.

– 353 د عقل وړی نشته اود دنيا مور نشته

– 353 هر سړی ځانته هوښياروایي او په دنيا کې هيڅوک ځانته مور نه وایي

– 354 د فیل لغته فیل هضموي

– 354 د زورور گوزارته زورور ځواب ویلای شي .

– 355 د تیزله غمه وړک دی

– 355 یوسړی و او دخپلې ښځې په مخ کې ترې تیزوتلي و او بیاسړې ځان وړک کړ هندوستان ته ولاړ چې چا به یې دښځې نه پوښتنه وکړه چې میره دې څه شوښځې به یې فقط همدومره ویل چې د تیزله غمه وړک دی ، ډیره موده پس د سړي په زړه کې وگرځیدل چې څه کورته ولاړشه دښځې به اوس هیروي ، زامن یې هم غټکي شوي وو او لس اتوکالوته رسیدلې وو ، سړی ماښام تیاره کورته راغی او په تیاره کې غلی کښیناست او ځانته معلوموي چې هغه زما جرم دوي ته یاددی او که هیر شوی دي په دې وخت کې یې زامن په یوشي سره ونښتل اومور یې پسې څمگځی راواخیسته پس یو په سروواکه او پس بل په سروواکه او ورته وایي چې د تیزن زامنو غلي شئ جنگ مه کوئ، سړي چې دا خبره واوریده ، چې شی خو یې هیرنه دی په ورو، ورو یې دروازه بیرته کړه چې غنگ ونه کړي اود کوره ووتودوه یې خپلې کړې اودوه یې پردی کړې اوبیا هندوستان ته ولاړ.

– 356 دباندې دهندوانونه میا گلاب شاه بزرگ دی

– 356 میا گلاب شاه بي نمانځه سړی و اود جومات نه یې خولۍ په خنجرکی راواخسته ، چا دمیا گلاب شاه غیبت کړی و، بل ورته وویل چې څه دباندې دهندوانونه بزرگ دی

– 357 د شلخي ټوپک نه دوه کسه ویريږي

– 357 خپل خاوند یې په دې ویريږي چې په ماونه چوي یا قوله ونه نیسي چې دښمن به راباندې راشي اودښمن ترې په دې ویريږي چې ټوپک دی.

– 358 دازل لیکه نه بدلیږي

– 358 څه چې تقدیر لیکلي وي هغه به کیږي

– 359 دریاب په یوموتي ایره نه څړيږي

– 359 د غټو خلکو په وړو خبرو پروانه وي یادولت مندته لږ تاوان هیڅ شی دی

- 360 دزاره قچريوه جو په ده
- 360 دزړو طاقت لږوي
- 361 ديو مری دسلو حکمران
- 361 يوکس چې دپرزور ورغلامی ومنې په ډيرو کمزوريو به پاچاهی کوي
- 362 دوروريولاس په چاره بل په خواړه
- 362 ورورکله کله بدهم شي خورحم اومينه يې ډيره وي
- 363 داگوته هم دډول په سوري اوداگوته هم دډول په سوري
- 363 ټول يوشی دي.
- 364 دپيسوغل اودزروغل دواړه يوشی دي
- 364 دډيرو او د لږغل يوشی دی .
- 365 دسپينې خولې ياران ډير دي
- 365 ددولتمندسپي دوستان ډيروي
- 366 دپيرخوتاره ږيره وه چې په تعويدوکې ولاړه
- 366 زمونږ په خوارملك کې دومره څه وچې هغه ډاکوانو يوړل
- 367 دنياهغه ده چې ويې خورې يايې دخدای (ج) په رضاورکړې
- 367 دنياهغه ده چې تاته يې خيردورسي په دارينو کې
- 368 دميرې خوا دي نه خلاصيرې.
- 368 د خوار سړي راحت نه شته يا دا چې حريص نه مړيرې.
- 369 دمړه سيند نه ويريرېه دتيز نه مه ويريرېه.
- 369 دغلي او مړ ماري سړي نه ويريرېه.
- 370 دمرگ دارونشته

- 370 چې پوره شوه بيا په وسائونه كيږي
- 371 دغله توره تينېته ده
- 371 غل چې ځان روغ رمټ ويستودايې ميرانه ده
- 372 دجومات نه خولۍ په خنجكي رااخلي
- 372 بې نمانځه دى
- 373 دپرانده دنيولواودكانه دوهلونه دې خداى (ج) ساته
- 373 پوندسړكلك كوي ،اوكون سخت وهل كوي ځكه چې دوهلواوازاوډبول نه اوري
- 374 دينگر په دوكان كې كښيناستې يابه وسوځې اويابه بدبوي درشي .
- 374 دبدوسره چې كښيناستې تكليف به ترې گورې اودښوسره كه كښيناستې څه به تري زده كړي
- 375 دعطار په دوكان كې به يعطراخلي يابه ښه بوى درشي.
- 375 دښوخلكوسره چې كښيناستې خامخابه ترې څه زده كړي
- 376 دبنده اميدبه څه وي اوبنده به څه وي
- 376 دانسان نه تمه كول هيڅ دي .
- 377 دنن زوى دسباپلاردى
- 377 پلرونه مري اوزامن دهغوى ځاى نيسي
- 378 ديووطن خاوره دبل وطن داروده
- 378 ديوې خاورې شى په بله خاوره كې ډيرارزښت لري
- 379 دوست دوخت انتظارنه كوي ، اودښمن دوخت انتظاركوي
- 379 دوست فوراً دتكليف په وخت كې ځان خپل دوست ته ورسوي اودښمن دخپلې غلبې اوحملې وخت ته گوري
- 380 دميلمه رخصت پښتي ده

— 380 پخواپيتي ته چا په ډير قدرنه کتل ، نوچابه چې ميلمه ته پخه کړه بل وخت ته به بيان په پاتې کيده تردې پورې چې بيا به دې کورته نه راته

— 381 د گونگي په ژبه مورپوهيږي

— 381 هرڅوک دخپل وطن په رسم اورواج ښه پوهيږي

— 382 د اصيلې ښځې کول سخت دي خوساتل يې اسانه دي

— 382 اصيله ښځه په هر حالت کې دخپل مير په پټ ساتي

— 383 داسې خوږه ژبه داسې لنډه وعده اوداسې ښه ضامن .

— 383 يوسړی و اوويل يې چې نشته يودوس ، کوسټې زن دله اوطلاقي،

چې ماته يولک روپۍ قرض راکړي ضامن به مې شي اووعدده به يې اخرت شي بل سړي ورته وويل چې واه واه څه خوږه ژبه او څه ښه ضامن .

— 384 دنجارکره څمځۍ نه وي ، کاسه په سرراږوي

— 384 ځکه کسبگردي خپل اولس نه خپه کوي ځانته څمځۍ نه پرېږدي او هغوی ته يې ورکوي اوداهنگرکه لورنه وي خلک يې ترې وږي

— 385 دبیمارهرڅه ته زړه کيږي

— 385 دمحتاج هرشی په کاردی

— 386 ديوې ورځې حکومت دسلو کالوکورخراږوي

— 386 دننااهلوديوې ورځې واکمنې ملت سل کاله وروسته غورځوي.

— 387 داختر په ځوانانومه تيروزه.

— 387 په اختر کې هر چا په ځان باندې يو څه گگگو تې وهلې وي، او ځان يې بڼاو کړی ويخو په منځ کې هيڅ نه وي.

— 388 دزوم کره شپه مه کوه، په پسرلي کڅمکه مه اخله، او په واده کې جينۍ مه خوښوه،

— 388 دزوم کره شپه خوندنه کوي ، ځکه چې لور به هم لمبلي وي او زوم به هم خو خسره خړې سترگې نيولېوي

پسولی کې هسې ډاگ هم ښه ښکاري ځکه چې شين وي . او په واده کې هرې پيغلې په ځان يوڅه خواږي کړې وي اوځان يې ښکلی کړی وي.

دهسکې مينې معلم افسر راته کيسه کوله چې زموږ کليوال ته په پيښور کې په يوه واده کې مور جنۍ خوښه کړې وه بيا يې زوی ته وکړه اود مهاجرت نه وروسته يې واده کړله بله ورځ جنۍ په وطن يعنې په هسکې مينې کې چينې ته د اوبو پسې تللې وه ډک منگي يې دچينې نه په سر راوړلو په مخ باندې يې څه اوبه راڅخيدلې وې اوبو پوډر وړي و او مخ يې ورته لارې لارې کړی و کله چې کور ته راننوته دخوانښې يې پرې نظر ونښته او گمان يې وکړ چې ننگور سره مې چا په چينه کې جنگ کړی دی مخ يې ورته شوکارې شو کارې کړی دی، سمدستي يې خوانښې ورغږ کړ چې مخ دې شوکې شوکې دی، سپين پوډر يې له مخ نه تللي و او مخ يې ټاپو ټاپو شوی و اوپه ځينو ځايونو کې يې هغه توره خرمن ښکاره کيده . ناوې ورته وويل چې ادې جانې مه خپه کيږه دا اوس بيرته جوړيږي سمدستي يې منگي کيښوده او کوټې ته شوه او مخ ته يې بيا د پوډرو اخير ورکړ .

– 389دبې اتفاقه خلکوملک جولا وي .

– 389ځکه په اصيل سړي باندې اتفاق نه راځي. يو وختې په گوشته کې خلکو هندو ملک کړی و.

– 390دبار دارې ونې ځانگې ټيټې وي.

– 390پوهان ، سخيان او عالمان متواضع وي.

– 391دپښو لا ندې يې ميري شول .

-391تروړ شو،بېره يې ده . او ځي .

– 392دغل دپټې ځای غوجل دی .

-392په غل چې خلک را پا څيږي او لارې پری بندې کړي غل ځي او دغوا گانو په منځ کې ځان پټوي .

-393دخيگ غونډې پرسيدلی دی .

-393بې مانا غټ شوی او تيار شوی دی .

-394د دې ځايه تر کامې چاکري معاملې .

-394دکامه والو سره يو چا څه خيښي کړې وه ، د وچې غاړې خلک وو دسيند نه ويريډل ، دناوې پسې په اوومه راغلي دي دسراچې پل په برابرې دزاخيلو کلي ته مخا مخ د جالې انتظار او باسي کله چې جاله راغله او څه کسان په کې ور کښيناسته يوه ښځه وترهيده يعني وويريده او په جاله کې نه کښيناسته نو دلور پلار ته يې وويل چې ددې ځايه ترکامې چاکري معاملې.

– 395د دنيا ټوله برابر وي .

– 395 یو لیونی نه چا پوښتنه وکړه چې په دې بازار کې څه خلك ښکته او څه پورته ځي دا والې ؟ لیونی ځواب ورکړ او ویې ویل که چیرې ټول په یولوري ولاړشي نو دنیا به واوړي ځکه چې یوه خوا به یې درنه شي .

– 396 دگندې یري گل دی .

– 396 رنګ یې شته او بوی یې نشته.

– 397 دید نی پرې تیرې شوې .

– 397 ډیرې سختۍ پرې تیرې شوي دي .

– 398 دین دین ولاړ او ولاړ .

– 398 یو هندو مسلمان شوی و او بې عقله خلکو سنت کړی و، او بیا ډیر په عذاب واوپه لاره آزاده ازاده او گوډگوډ روان و، کوم مسلمان ترې پوښتنه کړې وه چې لالا دا ولې ؟

هندو خپلودپښومنځ ته اشاره وکړه چې دین دین ولاړ او..... ولاړ.

– 399 دمالو چو خروار دی .

- 399 یو بې عقله سړي ویل چې دا مالوچ چې دومره سپک دي زه خوبه یې یو خروار وړلای شم .

- 400 دهندوانې منځ ته هم گرد ننوځي .

– 400 یعنی دگرد او غبار نه ځای نه پاتې کیږي .

- 401 د زاوه وال پیاز شوه .

- 401 یو زاه وال په کوز بهار کې پیار اخیسي وو او ډیر ترخه وو خوړل یې او له سترگو یې او ښکې بهیدې چاور ته ویل چې مه یې خوره زاوه وال ورته ویل چې پیسې مې پرې تللي دي.

– 402 د کونډې لور وه په سکونډلو کې ولاړه.

– 402 دومره شی و چې په لږه لږه ورکړه خلاص شو.

– 403 دومره پیتی وه چې په ځکلو کې خلاصه شوه.

– 403 دومره څه و چې تجربو او تمریناتو خلاص کړل.

– 404 دظالم قبر معلوم نه وي.

-404 ځکه چې ظلمونه یې کړي وي چې بل قدرت ورپسې راشي بیا دده قبر وړک وي لکه دسردار داود خان، ترکي، حفظ الله "امین" داکتر نجیب الله، ببرک او داسې نور.

_405 ددوو خرو اوربشې نه شي بیلولای.

_405 ډیر بې عقله او ناپوهه دی.

_406 دومره وشول چې ايله یې ماته راکړه.

_406 یو سړی خلکو دېوې انجلۍ کورته په جرگه واستوه سړی ولاړ او دغه انجلۍ یې ځانته وکړه کله چې بیرته راغی خلکو ترې پوښتنه وکړه چې څنگه چل شو؟

نو دې سړي بیا دا پورتنۍ وینا وکړه.

_407 دمحبوب خان سپاهي دی.

_407 محبوب خان یو مشر و چې نو کران یې درلودل او ډیر بخیل سړی و نو کرانو ته یې نه تنخواگانې ورکولې او نه یې په خپله ماړه ساتل نو ځکه به یې نوکران تل محتاج وو.

_408 دلور مې دې میړه مري، او دزوی مې دې عورته زه دې گرځم سلامت.

_408 یعنې یو زه دې روغه یم نور که ټول خلک مړه شي پروامې پرې نشته.

_409 داوبو داوبو شو او دشودو دشودو شو.

409_ یو گوجر و چې کله به یې خپلې مینې ولوشلې نو بیا به یې په شودو کې سمې نیمې اوبه ورگډې لږې او مخ په بازار به شو ډیرې پېسې یې په دې ډول وگټلې دپیسویوه غټه همیانۍ ورسره ده او د سیند په غاړه روان دی گرمي یې وشوه، جامې یې ویستلې او په سیند کې یې لمبل په دې وخت کې یوه غټه بیزو راغله او همیانۍ یې ترې وتښتوله او پاس ونې ته وختله او دهمیانۍ خوله یې راليله کړه یوه کلا ترې و چې ته راغورځوي او به سیند ته غورځوي، کله چې یې همیانۍ تشه کړه نو بیا یې راگوزاره کړه نو بیا گوجر له ځانه سره داپورتنۍ وینا وکړه.

(ډ)

1. ډېره په ډېرې ماتېږي.
1. يعنې زور زور ماتوي.
2. ډېلۍ يې ورته نيولې ده.
2. وهي يې.
3. ډرامه يې ترې جوړه کړې ده.
3. کيسه يې ترې جوړه کړه.
4. ډزې په قراره نه کيږي.
4. د يو چا واده و او خلکو په کې ډزې کولې ، د زوم پلار راغی او په خلکو يې غږ وکړ وه خلکو ډزې په قراره کوي.
5. ډمه ښه گډيږه چې ښه شرميږي.
5. چې څومره ښوريږي هومره به شرميږي.
6. ډمامې وهي.
6. اعلانونه کوي او خلک خبروي.
7. ډليز مرگ جشن دی.
7. د ډيرو خلکو سره چې سپری يو ځای مړشي دخو شالۍ مرگ دی.
8. ډولۍ ډولۍ مه کيږه.
8. په صورت روغ دی خو کارونه دليونيو کوي.
9. ډوله چيرته دې و هم چيرته غږيږي.
9. زه څه وایم اوته څه وايې .
10. ډوډۍ زما خوږې غاږې د ارسلاخان کره.

10. خرڅ درباندي زه کوم او گټه دې بل ته رسيږي.
11. ډول او ډمبک وهي.
11. څه ساز او سورد يې شروع کړی دی.
12. ډول او ډمبک دې واخله څه.
12. خپل سامان واخله څه.
13. ډ ډه يې واچوله.
13. نور دتلو نه دی د همدې ځای شو يا دا چې ځان يې لټ کړ.
14. ډ لې ډلې کيږي.
14. ټولنې جوړوي او مسلاتونه کوي.
15. ډانگ پيل يې ورته و وايه.
15. ښکاره او سپينه يې ورته ووايه.
16. ډير مې مال بد مې حال.
16. چې دسړي هستي ډيره وي خوب او خندا يې ورکه وي.
17. ډيران يې اور اخيستی دی.
17. دومره قهر ورغلی چې بيخي يې غصه نه سړيږي.
18. ډيل مه کوه چې اوگره سړيږي.
18. نو ر ورته مه گوره.
19. ډير خوره زهر او گنډير خوره.
19. هر څوک چې په ځان باندي يو شی زيات کړي نو بيا خرابيږي.
20. ډيرې خولې ډيرې خبرې.
20. څومره چې خولې ډيرې وي خبرې يې هم ډيرې شي.

21. ډوډۍ که پردۍ وه گيډه خو دې خپله وه.

21. يو سړی په چا ميلمه شوی و او هلته ډوډۍ خوندوره وه ميلمه ډيره خوړلې وه بيا يې گيډه خوړيده کورته چې راغی ويل يې چې گيډه مې خوړېږي ، د کور خلکو ورته وويل که ډوډۍ پردۍ وه نو گيډه خو دې خپله وه.

22. ډانډس يې کړ.

22. سپک يې کړ ، هرڅه يې ورته وشيندل.

23. ډبلۍ که ماته هم ده دکولال د پچي بيخ به اوباسي.

23. د کولال د کتيو قطار ماتولای شي يا که يو سړی ډير بې کاره هم شي يو کار کولای شي.

24. ډير يې نه ميندل لږ يې نه اخيستل.

24. ډيره گټه يې کولای نه شوه او لږه يې نه خوښيده.

25. ډانډس باندې روسی دتوپ گمان کوي.

25. د جهاد په شپو کې کامې ته د روسيانو يوه لويه قوه راغلې وه ، نداپانو ډانډسان په اوږوښي وو او په کليو گرځيدل چې چيرې مالوچ وټکوي خو پرې روسيان ورپيښ شول ، کله چې روسيانو ډانډسان وليدل ، نداپان يې سمدستي شهيدان کړل او ډانډاسان يې دځانه سره پر ټانگونو کيښودل او دثمر خيلو کيمپ ته يې يوړل او ويل يې چې موږ دومره باسمچيان يعنې کمونستانو دجهاد په وخت کې مجاهدين اشرار بلل اشرار مړه کړل او توپو نه مو ترې راوړل.

(ر)

1. رمبره يې وکړه.

1. نور ترې کارنه کيږي لت شو.

2. رمبرې يې ترې ويستې.

2. ډير يې وواهه اويا ډير يې وځورولو.
3. روژه نه خورم ډوډۍ خورم.
3. چا روژه خوږه بل ورته وويل چې روژه ولې خوږې هغه ورته وويل چې روژه نه خورم ډوډۍ خورم.
4. روغ درنځور دحاله څه خبر دى.
4. دخوښيو خاوند دغمجن په غم څه پوهيږي.
5. روغ صورت اختر دى.
5. روغه خټه خو ښي او خوشالي ده.
6. روغ صورت پاچاهي ده.
6. روغ ځان تر پاچاهۍ هم ښه دى.
7. روغه ورځ يې نشته.
7. خير يې ونه لیده.
8. روغ لیونی دی.
8. په صورت روغ دی خوکارونه دليونيو کوي.
9. روستی عقل چې ږومبی وای.
9. چې اوس پو شوم کاش چې تر دې پخوا پوه شوی وای.
10. رادې نه کړ رانه غوڅ دې کړ.
10. يو څوک يوکس ته ديوه شي په تمه ورشي مگر هغه پرې خپل کار وکړي او بيا يې تش رارخصت کړي.
11. رښتيا يا له وړو ياله زړو پوښته.
11. په يوه کلي کې چې يوه موضوع پيدا شي او دپلټنې له پاره يې يو څوک راشي او دکلي خلک غواړي چې موضوع پټه کړي او ترې منکرشي. نو سړی بايد بيا يا واړه وپوښتي يا زاړه.
12. راستي زوال نه لري.
12. رښتيا عبث نه ځي.

13. را وايې خله نوم يې مه يادوه.

13يو پاچا چيرې په ښکار وتی و او په بيابان کې پرې شپه راغله د يوه کوچي کيږدی ته ورغی او دهغه سره يې شپه شوه، دخوب وخت شو او دکوچي کره پرستني نه وې يو د اوبی ځل پروت و کوچي ويل پاچا صيب داځل به درباندي واچوم چې ساړه دې ونه شي پاچا ويل رنگ يې ورکه وه، پاچا څملا ست او دشپې يخنی ونيوه بيا يې کوچي ته ورغې کړ چې څه تلک ملتک نه شته کوچي وويل صيب ځل شته ، پاچا ويل ورك يې کړه خو چې کله شپه ښه پخه شوه دپاچا ډيره يخني وشوه او بيا يې په کوچي ورغې کړ چې څه اسباب نشته هغه وويل صيب ځل شته ، پاچا وويل چې نوم يې مه اخله خو را باندې يې را واچوه.

مونږ افغانانو هم ښه مشر غوښته خو چې نه پيدا کيږي نو اوس مو چې هر څوک واکمن شي او چې هر څنگه وي شپې به ورسره تيره وو.

14. رنگ ته يې مه گوره خو ند ته يې گوره.

14. ديوه چا ظاهري ښه څه بيکاره غوندې ښکاري خو هغه به ډير يوه او کار يگر سپړی وي .

15. روزې په طالعو ده نه په هلو ځلو.

15. هر څه سپړي ته له ازل نه رسپړي په ډيرو هلو ځلو نه ده.

16. ريچې ويل که خوله کې مې لومه نه وای د انسان به مې ماغزه راويستي وی.

16. دځينو خلکو وسه نه رسپړي خو ډير ظالمانه خويونه لري.

(ړ)

1. ډانده ته چشمي څه په کار دي.

1. ډانده پرې نظر نه زياتيږي.

2. ږوند دخدايه څه غواړي دوه سترگې.

2. د ږوند لومړی ارمان سترگې وي.

3. پروند يوارامسا ورکوي.
3. هونښيار سړی يوار تيروزي.
4. پروند درنا په قدر څه پوهيږي.
4. جاهل سړی د علميت او پوهې په قدر نه پوهيږي.
5. پروند په چراغ څه کوي.
5. ناپوهه ته ښه کار او بد کار يو شان ښکاري.
6. پروند خوړند يم نو سترگو ته مې گوتې مه راوړه.
6. مصيب او غم خو مې تاته معلوم دی ځله يې راته هره شيبه وايي.
7. پرونديې شل ته په شاګړی دی.
7. په يو بيکاره دبل بيکاره کار کوي.
8. پروند په گډا څه کوي او کون په نغارو څه کوي.
8. پروند دگډا په خوند نه پوهيږي. او چې هر څومره ښه اوازونه وي گانه ته خوند نه ورکوي ځکه چې په اسانه يې نه شي اوريدلای.
9. پروند يو وار ټکر کيږي.
9. هونښيار سړی يو ځل نيم غلطیږي.
10. پروند ته تور او سپين يو شی دی.
10. ناپوهه دښو او بدو توپير نه شي کولای.
11. پروند خپله خوله نه غلطوي.
11. په ناپوهو خلکو يوازې خپل ځان گران وي.
12. پرنده سپی ده په خپلو بچو غل کوي.
12. خپل خلك ترې ناقراړه دي.

(ز)

1. زړه په خواړه.
1. زړو ژوند په ښو خوړو دی.
2. زده کړه دزانگونه تر قبره پورې ده.
2. یعنې زده کړه تر عمره نه خلاصیږي.
3. زرگره ده.
3. ډیره هوښیاره ده.
4. زر هم غم او بې زړه هم غم.
4. که دې دولت درلود هم غم دی او که دې نه درلود نو غم دی.
5. زرگر دموږ دنتکۍ نه هم غلا کړې ده.
5. په زرگرانو کې صادقان نه وي.
6. زر چې لرې زمري به هم ستا غلام وي.
6. چې پیسې لري ډیر غټ غټ قدرتونه ماتوي.
7. زړه ورپورې مه تړه.
7. باور او اعتماد پرې مه کوه.
8. زړه مې غلبیل، غلبیل دی.
8. ډیر غمجن یم زړه مې سوری ، سوری دی.
9. زړه چې غمجن شي ستر گې ژاړي .
9. چا ته چې تکلیف پیداشي ظاهري اثرات یې ښکاري.
10. زړه یاري زین کړی اَس دی.

10. پخوانۍ دوستي او اشنايي د باور وړ او سمه لار ده.
11. زمرو کې نراوښخه نشته.
11. مېړونه ټول مېړونه وي.
12. زامن د پلار په شان وي او لويې د مور په شان.
12. په زامنو کې زياتره د پلار خويونه وي او په لويو کې زياتره د مور خويونه وي.
13. زورېې دملخ لگېږي مې په مخ .
13. هيڅ هم نه يې خو په سترگو کې راننوخې.
14. زما دې سوال وړك شي او ستا دې دا د وړك شي.
14. چې يو سوالگر د پير شي په تمه وي او سپړی لږ وركړي.
15. زور غم تازه كوي.
15. بل كار يې نشته بيكاره دی زړه غمونه تازه كوي.
16. زړه دغوښې دی.
16. هر څه غواړي.
17. زور شو او سوړ نشو.
17. ځينې خلك تر اخره پورې دبد خوی او بد عادت نه لاس نه اخلي .
18. زور دچل كونه شكوي.
18. چې زور راشي بيا چلونه نه ټينگيږي.
19. زوم لرگی دی.
19. د پښتنو په ځينو سيمو کې چې يو پلار دخپل زوی له پاره دچا په لور مرکه كوي او دهغه سپري به ورته دځينې خونه راخله نو ددې له پاره چې د زوم همت او قوت معلوم كړي، چې لوړته مې روزي گټلی شي او كنه نو ازموينه به يې پرې كوله ، يو سخت او غوټن لرگی به يې پيدا كړ او زوم ته به يې وركړ چې دا په تېر ټوټې كړه كه چا به په لږ وخت کې دا كار وكړ هغه به پير تكړه و نو بيا به يې گوړ ماتى وكړ.

20. زه پور غواړم دی نور غواړي.
20. زه ترې زوړ غواړم او دا لا نورې هم غواړي.
21. زه دگناه کار قبر په هدیره کې پیژنم.
21. زما سره ډیره تجربه ده خلك پیژنم.
22. زه دې مړی ژاړم ته مې خولې پورې خاندې.
22. یو څوک د چاسره په یوه کار کې څه مرسته کوي، مگر هغه ښاغلی ددې د مرسې او کار کولو یورې خاندې .
23. زه دې پوزه غوڅوم ته رانه چار گل غواړي.
23. یو سړی و او خپله ښځه یې ډیره بدې شوه او قهر یې ورته راته سړی دپینور اندرشیر ته روان و او څه پیسې یې بدلو لې ښځې یې ورته کړه چې سړیه چې را تلې ماته به په اندر شیر کې یو چار گل واخلي ، سړي ورته کړه چې زه دې پوزه غوڅوم ته رانه چار گل غواړي.
24. زه دې په مسلمانۍ کې شک گنم ته راته مريدان نیسې.
24. زما دې په زده کړه کې شک دی ته استاد شوې.
25. زه دخان نوکر یم نه د بانجان.
25. خان بانجان خوړل، نوکر ته یې وویل چې یاره ډیر خوندور بانجان دې بله ورځ بیا خان صاحب د ډوډۍ په وخت کې بانجان خوړل خو پرې بد لگیدلي او بیایې نوکر ته کړل چې یاره بانجان خو ډیر خراب شی دی نوکر وویل چې هو صاحبه ډیر خراب شی دی.
- یو چادې نوکر ته وویل چې څنگه تیره ورځ دې ورته ښه ویل مگر نن والي چې خراب دي په دې وخت کې نوکر کړه چې زه خان خوشالوم دبانجانو سره مې کارنشته،
26. زه په تا ته خطا.
26. زه په تا زهیر یم خو ته زما د ضرر کارونه کوي.
27. زه زړه در وړم ته سړی راوړي.
27. زه ډیر اخلاص درسره لرم مگر ستا خوا خوړي راسره نشته او یو څه تکلیف هم راکوې.
28. زه خوته شوم ته څه شوې.

28. یو سړی و او حبن قطعه نومیده ، په خپله غاړه کې یې یوه غاړکۍ اچولې وه او خپل ځان یې پرې پیژنده . بل ورځ یې ورور دا غاړکۍ په خپله غاړه کړه . نو ده ورته وویل چې لالا زه ته شوم ته څه شوې؟

29. زه به یې پرېږدم که دې مې پرېږدي.

29. یو هلك و او بل ته په غیږه ورغلی و او په دې عین غیږه کې سره په جنگ شول یو بل ځملاوه خو دا لاندینی یې نه پرېښوده ، دې برني ته یو ملگری ولاړ دی او ورته وایي راځه چې څو پرېږده یې، برني ورته کړه چې زه خو یې پرېږدم دې مې نه پرېږ دي .

30. زر څه او زر را څه.

30. که یو څوک غواړي چې یو لرې ځای ته یو کار پسې یو سړی ولیږي او غواړي چې بیرته زر سوال او ځواب راوړي نو بیا داوایي.

31. زه لاپخوا مست وم بنگ مې بهانه شو.

31. یو بنگي بنگ ځکلي و او ځان یې مست ، مست او پورته پورته اچاوه چاورته وویل چې دا بنگ مه ځکوه چې بیا دې مستوي، بنگي ورته وویل زه لاپخوا مست وم دبنگو تا ټیرنه دی.

32. زه پردو غمونو وخوړم .

32. پردو اندیښنو په تکلیف کړی يم.

33. زلمي کې چې غیرت نه وي سر یې دپرې کولو دی.

33. زلمی چې غیرتي نه وي د پرېښودو نه دی.

34. زه دبې بې سره خوښه يم.

34. په یوه ښادی کې یو کور ډیرې ښځې را غوښتې وې په دې کې کومه ډیره معتبره ښځه هم راغلې وه هر چا به ورته سترې مشې کوله کور والا ورته په کټ کې توشک او بالنبت کیښودل او بي بي تکیه ووهله ، دکلي یو ه غریبه ښځه راغله بې بې ته یې سترمشی وکړه او هملته ورسره کښیناسته چې بې بې یې پښو غځولو ته نه پرېښوده د کور ښځو ورته وویل چې د بې بې نه رادې خوا شه لاندې کښینه ښځې وویل نه زه د بي بي سره خو شاله يم.

35. زنگ وهلې تورې نه نه توره ښه ده.

35. دبیکاره اشنا نه نه اشنا ښه دی یا دبیکاره وسلې نه نه وسله ښه ده.

36. زارې يې د زور اندازې ته ورسوله.

36. دومره زاري يې وکړه چې سپرې مجبور شو چې څه وکړي.

37. زر زردار ته ورځي.

37. چاسره چې ډير دولت وي نو هماغه ته ډير دولت ورځي.

38. زر زور لري.

38. څوک چې دنيا دار وي هغه زورور هم وي.

39. زړه چې مين شي ستر گې ژاري .

39. ديو چا غم او خوشالي په بل دوست اغيز کوي .

40. زړه زړه ته لار لري .

40. څوک چې د چا خوښيږي دهغه هم هغه سپرې خوښيږي.

41. زما پيدا په مالگيا.

41. سپریتوب مادر زده کړ تکلیف دې هم اوس ماته دی.

42. زمروته خدای په غره کې غوښې رسوي .

42. چې څوک سپرې شو که بیا په غره کې کښینې هم خلک به یې احترام کوي او احتیاج یې رفع دی .

43. زور په غریبو ازموي.

43. زور ورته څه ویلای نه شي او دخپل زور تجربه په غریبو کوي .

44. زه مې لالا سره راغلی یم.

44. په یو ځای کې یودوه وروڼه غلا ته تللي و او د کور خاوند ور باندې راوینس شو . مشر ورور یې په کندو کې پټ شو او کشر د کور خاوند ونيوه. او پوښتنه یې ترې وکړله چې دلته دې څه کول . کشر غل ورته وویل زه مې دلالا سره راغلی یم ویل یې لالا دې چیرې دی؟ ده ویل په کندو کې ناست .

45. زه دادې مز دوره ادې د کلي مزدوره.

45. دغلام غلامي کوي.

46. زړه چې تنگ نه وي ځای تنگ نه دې.

46. یو څوک چې په یو ځای کې تنگ ناست وي او بل سړی راشي دا خلک ځان تنگ کړي او هغې ته ځای ورکړي. نو راغلی سړی ورته وایي چې تنگ مې کړی. هغه خلک ورته په ځواب کې وایي چې زړه تنگ نه وي ځای تنگ نه دی. 47. زه په تمه ته بیغمه .

47. یو څوک یو چاته دیو کار دکولو په تمه وي او دهغه نه یا هیر شوی وي او یا یې قصداً نه کوي او یا یې دناراستۍ نه نه کوي .

48. زه مور ټینگ تړلی یم.

48. نه مې څوک غولولی شي اونه مې څوک ویرولی شي.

49. زمري دځناورو پاچا دی.

49. دټولو ژويو څخه په زمري کې قوت زیات دی ځکه پاچا دی .

50. زور به یې په لسمه میاشت معلومېږي .

50. لومړی خو دمزو وخت وي دتکلیف وخت یې بیا په لسمه میاشت وي .

51. زه ژوندی سړی یم .

51. بیداره یم، څوک مې نه شي غلولای.

52. زمانه هماغه ده خو انسانان بد لیږي .

52. په زمانه کې بدلون نه راځي ، په خلکو کې بدلون راځي،

53. زړه یې ښه که کار پرې وکه .

53. چې زړه خوشالوي نو کار هم په اخلاص کوي .

54. زه سترې ته خفه .

54. مانا داچې هغه احسان هومره مې هم نه منې او خپه لا سرباري یې.

55. زه چې ستا په منگ ومه بوټی دلونگ ومه.

55. زه چې ستا په منگ ومه ما ډیر ښه ښه کارونه کول.

56. زوی بادام دی او لمسی دبادام مغز دی.

56. دزوی نه لمسي گران وي.

57. زه دې هم دلور غوندې کړم او ځان دې هم.

57. یو چرسی و او دچنگاښ په میاشت کې د روژي میاشت وه ، د روژې شپږویشتم و، سهار چې چرسی را پاڅیده او ښکته اسمان ته یې وکتل ، میاشت دلور غوندې نرۍ وه . داخپله گوته یې را کات کړه او دلور شکل یې ترې جوړ کړ او میاشتي ته یې وویل چې ځان دې هم داسې راکوړ کړ او زه دې هم را کوړ کړم .

58. زه خپل حال هم داسې وایم لکه پردی.

58. صادق یم په زړه کې څه نه ساتم .

59. زړه یې موړدی.

59. زړه یې صبر شو .

60. زړه یې صوتې دی.

60. خپه دی ، موړ دی.

61. زما د سره تیره خدایه مه کړې دنیا ډیره گ

61. چې زما برخه په کې نه وي هغه دنیا او دولت دې ډیر نه شي گ یا دا چې له ما پاتې کیږي خدای (ج) دی ډیرنه کړي چې نور به یې بیا خوري گ او په حدیث مبارک کې دنیا په درې برخو ښودلې ده ، لومړۍ هغه ده چې ده وخوړه هغه هم دده ده دویم که د خدای (ج) په رضا یې ورکړه هغه هم دده ده او دریم هغه ده چې هغه دده نه ده او د ورثو یې ده گ

62. زما برخه وشوه د خدای ونه شوه گ

62. یو سړي غنم کړلي و او یو فقیر راغی زکات یې ترې غوښته گ سړي وویل چې ماته زکات نه کیږي گ فقیر ورته وویل چې ولې نه کیږي فصل دې شوی ؟ سړي بیا کړل په فصل کې خو عشر دی لسمه برخه د خدای (ج) ده زما نهه منه غنم شوي او لسم من یې نه دې شوی چې هغه د خدای (ج) برخه ده گ نو تاته څه درکړم گ

63. زوی چې دې نیازبین شونه د ستا شو نه ددین شو گ

63. هغه زوی به نه تاته گټه ورسوي او نه به د خدای بنده گي وکړي یو بې کاره فرد او د ټولنې د اوږو بار به شي
گ

64. زوی د خپل سوري لاندې ساته گ

64. یعنی خپل اولاد خپل سر ته مه پرېږده گ

65. زما خولې ته د توت اهمیت نه ورکوي.

65. زما ویناوې او نصیحتونه ورته بې ارزښته دي.

(ژ)

1. ژامنو ر سړی دی .

1. بلا خور دی.

2. ژامنه کې یې یو غاښ نشته .

2. یعنی ښه سپین ږیری شوی دی.

3. ژامنې به پرې ماتې کړم .

3. له خبرو او خوراک نه به یې او باسم.

4. ژبه لمده ده هرې خوا ته اوړي.

4. څوک چې خپله خبره بدله کړي .

5. ژبه یې په ویلو تناکې شوه.

5. ډیر یې ورته وویل .

6. ژرنده کې یې شپه شوه .

6. تکلیفي شپه پرې راغله .

7. ژړنده که دپلار ده هم په وار ده.
7. سپری باید په هر کار کې ترتیب په نظر کې ونیسي .
8. ژړنده یې گرځي بلا یې پرځي.
8. د چا چې ژړنده وي نیستي به ترې لرې وي.
9. ژړنده گړي ښځه ده تیار مزد ته ناسته ده.
9. تیاره گټه خوري زحمت نه گالي .
10. ژړنده کې وایه بله ځای کې مه وایه.
10. که غواړې چې اولس پرې خبر شي نو په ژړنده او جومات کې یې وایه.
11. ژوره ده وینې یې وڅښکلی.
11. یو سپری چې دمال په راتولو نه مړیږي .
12. ژبې ته " 32 " غاښونه په قهر وي .
12. دزورورو په منځ کې چگې څوک او سپړي او بیا هم سلامت پاتې وي .
13. ژمی یې تود اوړی یې سوړ.
13. یعنی په مزو او چر چو کې دی .
14. ژمی هغه وخت وي چې یا باد وي یا باران وي .
14. یخني دباد او باران سره وي .
15. ژوند دې سخت دې له مرکه بد تر .
15. ډیر ستونزمن ژوند یې دی چگې مرگ ترې ښه دی .
16. ژوند نه یې مگرگ ښه دی .
16. سپک او بې حیا یې کوي .
17. ژبه یې دغوڅولو ده .

17. روغه خبره نه کوي .
18. ژبه يې دملا نه تړلې ده .
18. ډيره زباندرازه او بې شرمه ښځه ده .
19. ژمنی دپسرلي وال دوه برابره دی.
19. په ژمي کې چې مېړه يا اوزه بچی راوړي هغه دپسرلي دېچيو دوه برا بره قيمت او ارزښت لري .
20. ژوبل دی يعنې عاجز دی .
20. تاواني شوی دی يعنې څه نه لري .
21. ژبې باندې ولاړ نه دی .
21. په ژمنه او وعده ولاړ نه دی .
22. ژولې خبره کوي .
22. غوڅه او پاکه خبره نه کوي.

(س)

1. سبا ناری یې وگوره غرمه پرې پاتې شه گ
1. اول یې گوره اخر پری قیاسوه گ
2. سپاهي ځان ستائي گ
2. خپله لوي پخپله وایي گ
3. سپلمی په ځان کې ټکی کوي گ
3. سپلمی یو بوتی دی چې ډیرې پی لري چې په کوم ټپ باندې ولویږي بیخي یې ناسور کوي گ یعنې ځانته په خپل لاس یو تکلیف پیدا کوي گ
4. سپره وژني ریچه یې مزد اخلي گ
4. د لږ کار ډیره گټه غواړي ، یادا چې په یو خسیس کار باندې هم خپل اجر او گټه غواړي گ
5. سپرکی په کې مه خرڅوه گ
5. کار په کې مه لره ، البته زجرأ ورته ویل کیږي گ
6. سپره میدان دی گ
6. هیڅ هم نشته گ
7. سپی چې سپی دی هغه هم په لکی ځانته ځای پاکوي گ
7. څوک چې په کوم ځای کې اوسېږي باید چې د هستوگنې ځای یې پاک او نظیف وي گ
8. سپین غر د واورو خالي نه وي گ
8. دا کور له میلمانونه تش نه وي ، افغانستان بې میړونونه وي
9. سترکې د سترگو نه شرمیږي گ
9. چې سترگې مخامخ شي بیا ترې خلك حیا کوي گ

10. ستا د خیره مې توبه ده سپي دې کورې که گ

10. خیر نه دې تیر خو شر هم مه راپینوه گ

11. ستوان خوړل او شپیلی وهل نه کیږي گ

11. – توتان چې د اوږو غوندې میده شي ستوان ورته ویل کیږي ، چې پنجشیریان یې ډیر خوري ، نو ستوان چې په خوله کې پراته وي شپیلی ورسره نه وهل کیږي گ

یعنې په یو وخت کې دوه ضدکارونه نه کیږي گ

12. سردې سر نه دی او وزې ښې خو ښوې گ

12. یو چا په خپله ورورۍ کې د اوزو یا چیلو رمه سره ویشله ، کشر ورور به ځانته ښه اوزه کتله او بیلوله به یې مشر ورته په قهر شو او دا خبره یې ورته وکړله گ

13. سر مې ببر دی که لغړ ویل ځولی کې به در توی شي گ

13. نایي ته یو سپری ناست و او سر یې خریلو ، په دې وخت کې یې د نایي نه پوښتنه وکړه چې د سر ویښتان مې اوږده دي که لنډ گ نایي ورته وویل چې اوس به دې ځولی کې در توی شي گ

14. سر چې دې وکړ په یو ور راشه جامې چې وینځې نو په مور راشه گ

14. د دوه ورونو ښځې پخپل منځ کې سره وړانې وي یو د بل ښه جامه یې هم بدې شي او راحت یې هم بدې شي ، او چې ښځه جامې وینځې ډیره سترې شي گ نو که په مور راشي یو څه تاوده ساړه به ورته کښیږي او ستریا به یې پرې رفع شي او چې سر یې غوړ کړی او کوڅۍ کړي وي او ښه سینگار یې کړی وي نو په یو ور دې راشي چې هغه خفه شي گ

15. سر مې په کې سپین شو گ

15. ډیره تجربه په کې لرم گ

16. سر بانډی یې ورواړوله گ

16. زور یې پرې زیات راوست ، تاوان یې پرې زیات راوست گ

دوه غوایان چې دهقان په قلبه سره وتړي او یو قوي او بل کمزوری وي نو بیا هغه بل ته سر بانډی یا لودره وربوروي چې په هغه قوي زور زیات راشي گ

17. سر یو دی سوداګانې ډیر دی گ

17. یو سر دی تکلیفونه او کارونه ډیر دي گ

18. سُډوم ته شین دی گ

– 18 سودم یوه سیمه ده چې تقریباً د مردان شمالي شرق ته پرته ده هلته وچکالي راغله خلک یې د پینښور خواته مهاجر شول او ددی مهاجرت یې ډیره موده وشوه غوښتل یې چې بیرته خپل کلي ته ولاړ شي گ ځکه چې دوی فکر کاوه چې گسمه به شنه شوی وي او وچکالي به ختمه شوې وي ، په دې وخت کې چا ورته وویل چې کډه مه وړئ اوس هم اسمان سودم ته شین دی او بارانونه نه دي شوي گ

19. سپری چې زوړ شي مرض ته جوړ شي گ

– 19 په زاړه بدن باندې مرض ډیره اغیزه کوي گ

20. سپری په رنگ نه سپری کیږي گ

20. په جامه او په رنگ سپړتوب نه دی گ سپړتوب لیاقت او پوهه غواړي گ

21. سپری هغه دی چې پخپله هم پو هیږي او د بل مشوره هم ومني گ

21. مشوره اوریدل او مشوره غوښتل په یو کار کې دا غټ سپړتوب دی گ

22. سپری سپری نه دی نوم یې فتح خان دی گ

22. سپړتوب په کې نشته او نوم یې غټ یښي گ

23. سل روپیۍ پور که زوی په بازار لوی که گ

23. یعنې په زوی باندې تاوان وکړه ، د خلکو سره یې اشنا کړه چې جهان وگوري او سپړتوب زده کړی گ

24. سل دې ومره د سلو سر دې مه مره گ

24. ډیر دې نه وي خو د قوم یاد کورنۍ مشر دی وي گ

25. سل په لالي پورې دایو یې د بنگړو گ

25. یو چا په خپلې معشوقې ډیر مصرف کړی و او په جیب کې یې یوه روپیۍ پاتې وه په هغی یې هم ورته بنگړي

واخیسته گ چا ورته وویل چې تاخو د ځان سره هېڅ پرېښودل بیا دی ورته وویل :

26. سل خبرې سر يې يو دی گ
26. په يوه موضوع کې ډيرې خبرې وشي خو نتيجه يې يوه خبره وي گ
27. سم چر پرې ور روان دی گ
27. ډير زغرد ورباندې راځي بريك پرې نه نيسي گ
28. سم زما ځواني راغله سم مسلماني راغله گ
28. يو هندو پنځلس کلن و چې مسلمان شو گ او سمه روژه هم راغله ټول گ احكام پرې فرض شول نو هندو بيا دا وويل :
29. سوري يې په تيرو ولي گ
29. ډير يې بديسي ان تردې چې سيوري يې هم خونې نه دی گ
30. سوري ستنه يې هم ورنه کړه گ
30. هيڅ يې ورنه کړل گ
31. سوري مشکنه نه لري گ
31. هيڅ هم نه لري گ
32. سور د پلي د حاله خبر نه دی گ
32. راحت څښتن د غمگڼپلو او ستونزو وهليو د حاله خبر نه دی گ
33. سيلاب چې هر ځای و خوت و خوت گ
33. زور چې په هر ځای راغی نو راغی يعنې مخه نيول يې سخت دي گ
34. سيند چې سړی واخلي هر بوټي ته لاس اچوي گ
34. يو کس چې اړشي بيا نو له هر چا نه د خپلې اړتيا د رفع کولو هيله کوي گ که ترې کيده اوکه يه ؟
35. سيالين د نښې منځ ولي گ
35. له ورايه هر چاته پردی کار اسانه ښکاري گ
36. سيري زما ده او دانې د خان دي گ

36. باجوړ او د پښتنو په ځينو نورو سيمو کې داسې رواج و چې خانانو، نوابانو او ملکانو به ملا، نايي او نورو کسبگرو ته يوڅه ځمکه ورکوله خو چې د حاصل وخت به راغی خان صاحب به ترې يووړ چا به چې د نايي نه پوښتنه وکړه چې دا سیرۍ ستاده هغه به دا ویلی گ

37. سوری يې په تبر وهي گ

37. ډېر يې بديسي گ

38. سيلۍ چې نه وي ځانگې نه ښورېږي گ

38. کار د خپلو نښونه ښکاري گ

39. سر يې په خط کيښود گ

39. تابع شو ، تسليم شو گ

40. ستا په خبره يې پرتو غاښ وشکيده گ

40. په خپله غلطۍ پوه شو گ

41. ستا ښه به په زړه کړمه نو وير به درته وکمه گ

41. ښيگڼه به دې يادوم او خپگان به درباندي کوم گ

42. سپرۍ سپرۍ نه دی په مونږ ملک دی گ

42. دا خو چندانې سپرۍ نه دی، خو زموږ هم خونده نشته گ

43. سپري وړک شول چې زما پلار ملک شو گ

43. د يو سپري خور په بل وطن کې واده وه ، ورور د خور د پوښتنې له پاره هلته تللي و خور يې ترې د کور د لويو

وړو پوښتنه کوله گ ورور ورته ډير په خوښۍ وويل چې زیری مې درباندي پلار دې ملک شو ، انجلۍ په شپ شپ

وژړل او ويې ويل چې ولې نور سپري وړک شول چې زما پلارم ملک شو گ

44. سپيښه چغې شه د چا د مخې شه گ

44. خپل او پردی وپيژنه بيا خبرې کوه گ يعنې د هر چا پورې مه نښله گ

45. سپرۍ په خوی سپرۍ دی گ

45. سپری په اخلاقو سپری کیږي گ

46. سور سترگي نه لري گ

46. گټندوی او ملا تری نه لري گ

47. سترگي یې سرې دي گ

47. په قهر دی گ د یو لیوه او گیدر سره اشنایي وه گیدر لیوه ته ویل چې کله تاماته وویل چې ماما سترگې دې سرې دي نو زه به هغه وخت په ښکار حمله کوم گ یو وخت لیوه وږی شوی و او یوه تیار قچر په ځنگل کې گرځیده ، لیوه گیدر ته وویل چې ماما سترگې دې سرې دي گیدر چې په قچر برید وکړ قچر په کلکه لته باندې وواهه او هډوکي یې ورمات کړل او تر ډیره وخته بې هوښه پروت و کله چې لږلر را په خود شو، نو لیوه ته یې کړه چې سترگې مې سرې نه وې تا هسې ویل چې سرې دي گ

48. سره او سپین ورته ښيي گ

48. وطن ورته شېشم کړي ، پسرلی ورته جوړ کړي هسې یې تیر باسي گ

49. سر د پاسه سر وي گ

49. د زور د پاسه زور شته گ

50. سوه چې پیدا شي تازي ته غول ورشي گ

50. چې د کار وخت شي وړک شي یا پلمې کوي گ

51. سپي د ملنگ سره وران وي گ

51. ځکه چې د ده دبادار له کوره څه غواړي گ

52. سیل هم سیل سر گرداني هم سیل گ

52. که یو سپری د یو کار پسې یو ښه ځای ته ولاړ شي ، که کار وشو خو ښه ده او که ونه شو دا ستړیا او گرځیدل یې هم یو کار دی گ

53. سیاست کې نننی دوست سبا دښمن او سبانی دښمن د بل سبا دوست دی گ

53. سیاست کې دوست او دښمن یو دی گ

54. سلیم عقل په سالم بدن کې وي گ

54. چې سپړی په بدن روغ وي کارونه هم ترې ښه کېږي او خبرې یې هم د سپړیتوب وي گ

55. سپړی مې کړې کشر مې مه کړې گ

55. ځکه چې هر څوک په کشر باندې مینتونه کوي گ

56. سل زامن د سپړي یو د زمري گ

56. نا اهله چې څومره ډیر وي هیڅ دي څوکه اهل یو تن هم وي ډیر څه دي گ

57. سپړی چې ډیر بچي راوړي هم کړنچ نه کوي گ

57. په ډیروالي نه ده په اهلیت او اصلیت ده گ

58. سپړې ستغې یې ورته وکړې گ

58. بدې بدې خبرې یې ورته وکړې گ

59. سپړې او ستغې مه وایه گ

59. بدې خبرې مه کوه گ

60. سر په وینستو دروند نه دی گ

60. خپل بار او خپل تکلیف دروند نه وي گ

61. سر مې درنه قربان خو څه رانه مه غواړه گ

61. هسې دې مخلص یم گ

62. سر دې سلامت وي د مال پسې مې بلا گ

62. کله چې یو کس زیانمن شي مال ترې ولاړ شي او دی روغ پاتې شي نو بیا خلک دا وایی گ

63. سر یې بل چا وړی و گ

63. نکل داسې دی چې : یو پاچا د مجرم په سر باندې انعام ټاکلی و او ویلي یې و چې که هر چا یې سر راوړ نو دا انعام به واخلي ، نو وخت داسې راغلو چې نوموړی مجرم چاوژلی و او سر یې ترې وړی و ، یو بل سپړی راغلو او د مجرم پښې یې غوڅې کړې او د ځان سره یې یوړی او غوښتل یې چې یو څوک پیدا او واسطه کړي او پاچا ته ځان

ورسوي يو تن يې پيدا کړ خو هغه سړي ورته وويل چې د مجرم سر دې ولې نه راوړه چې پښې دې راوړي دي گ سړي ورته کړه چې سر يې بل وړی و گ

64. سل نغري لري خو غوښه پرې نه پخپري گ

64. د نارينتوب خبرې ډيرې کوي مگر عمل يې نشته گ

65. سل کاله پس يې بدل واخيسته ورته يې وويل چالاكي دې وکړه گ

65. نو کس سل کاله وروسته د خپل نيکه کسات واخيست بل ورته وويل چې ډيره چالاكي دې وکړه يعنې د کسات وخت هر وخت تازه او نوی دی گ

66. سل مړه دي او جنگ ورته نه وايې گ

66. يوه ښځه وه او په لاره يې منډې وهلې ، بل ترې پوښتنه وکړه چې خيريت دی څنگه منډې وهلې ، ښځې ورته کړل چې خير خيريت دی زه يې د عاشور لالا سره ونيولم او خلک سره په جنگ شول او يو څو کسان سره مړه شول خو نور خيريت دی گ

67. سوه چې بار شي څومره به يوسي گ

67. د يوه کمزوري سړي نه به د قوت څه تمه کوي گ

68. سیرلی خپلې مور سره څملي گ

68. هر څوک خپل خوا جوړي سره نږدېوالی غواړي گ

69. سل سرونه لمدوي يو په کې نه کليوي گ

69. ډيرو ته تمې ورکوي خو د يوکار هم نه کوې

70. ستاسو سپي خو زمونږ تېر نه دی راوړی ؟

70. يو زوم و او تازه يې کوژده کړې وه گ کور يې نږدې و ، او د ورځې به څوواړې د خوانښې کره تلو او يوه پلمه به يې کوله دا ځل ترې نورې بهانې ويرې شوې او دا يې وويل گ

71. سم د خبرو ماشين دی گ

71. ډير خبرلوڅ دی گ

72. سيند په شگو نه بنديري گ

72. ډير قوت په لږ مقاومت نه ايساريږي گ
73. سر سر او كونه ستر يې دواړه لار گ
73. هر څه ورك شول گ
74. سر يې يو واخيست مال يې بل واخيست گ
74. چا مړ كړ او چا يې مال وتښتوه گ
75. سترگې د ليدو او غوړونه د اوريدو دي گ
75. ځان به د دنيا د حالاتو نه خبروي او په سترگو به هم حالات مشاهده كوي گ
76. سر به وركړم سنگر به ورنه كړم گ
76. د خپل عزم او هوډ نه نه تيريږم گ
77. سپي بل كلي ته تللى و بيرته زر راغى چا ويل څنگه راغلې ويل يې د عزيزانو د بركته گ
77. يو سپي بل كلي ته تللى و د هغه ځايه سپيورا په مخه كړ او په خپل كلي يې وسپاره بيا ترې چا پوښتنه وكړه ده ورته دا وويل گ
78. سل پرې مركې كوي او ديو په قسمت كى شي گ
78. يو شى ډير خلك غواړي مگر د يو كس په برخه شي گ
79. سيند په لپه نه كمپري گ
79. د يوې خزانې نه په لږ څه وركړه خزانه نه كمپري گ
80. ساړه خوره گ
80. خبره كوه گ
81. سترگې يې شكيدلې دي گ
81. بې حيا دى د چا خبره نه مني گ
82. سركار د خلكو د راحت له پاره وي نه د زحمت له پاره گ
82. يعنې كله چې سركاري او حكومتي چارواكي چاته بې ځايه تكليف ورسوي نو بيا خلك دا وايي گ

83. سپي ته کپ نه اچوي گ

83. ډير بخیل دی گ

84. سپي ځکولي گ

84. دومره بخیل دی چې د سپي وړی هم خرڅوي گ

85. سرسر دی خوري او کونه ستر یې نورو ته ورکوي گ

85. ډير حاصل یې دی خوري او نورو ته هسې لږ څه ورکوي گ

86. سخي زوم د ټول کلي خوشوي گ

86. يو زوم چې په يو کلي کي کوژده وکړي ، نو بيا يې په ټول کلي لورونه زياته وي گ

87. سترگې را باندې برگې برگې مه کوه دې ته به د چا زړه ټينگ شي گ

87. يوه ښځه وه او لږ څه د ماغی تکليف يې درلوده گ د خپلې ترور سره په لاره روانه وه چې مخې ته يې دواډه جوړې د ډول او سورني سره راغلې ليونې سمد واره په گډا ورته شروع وکړه ، ترور يې له ويرې لاس نه وړ وړي چې څه بد رد ونه وايي گ خو کله چې پخپله ښه سترې شوه ، د جوړو خلک هم روان شول ، او ترور او ويره هم سره روان شول ، بيا يې دې ترور دې وريرې ته سترگې برگې کړې وې نو بيا ليونۍ ترور ته دا وويل :

(ش)

1. شپون خپلې مېرې ښې پیژني گ
1. هر سړی خپل شي ښه پیژني گ
2. شپې چې واخستې کښینه گ
2. چې کار درباندي ډیر شو او ترور یې کړې لږ فکر ورته وکړه گ
3. شیدو وره غوا د لکۍ نه معلومیږي گ
3. سړی له رنگه جوتیږي ، چې دې کې کار شته او دې کې نشته گ
4. شړۍ هم د پچیري ورکه وه پټ هم پچیری گرځي گ
4. یعنې وهل شوی او تاواني شوی هم دادی او ویږي هم دا گ
5. شر دې پینښ شي چې خیر مې په کې وي گ
5. داسې یو کار دې خدای(ج) پیدا کړي چې زما په کې گټه وي گ
6. شرم خو دوه کونې نه لري گ
6. شرم ، شرم دی په لږوالي او ډیروالي نه دی گ
7. شفشف مه کوه شفتالو وایه گ
7. ښکاره او غوڅه خبره کوه گ
8. شودې خورې او خبرې یې نه کوې گ
8. نعمت خورې او شکر نه اوباسې گ
9. شنډې نه میوه لري نه سوری گ
9. د بیکیانې میوه نشته او سیوری یې هم مزناک نه دی دا خلک هغه چا ته وایي چې نه یې خوند شته او نه یې رنگ شته گ

10. شوده د هر چا خوښ دي خو د پيشو پسې زيری دی گ .
10. دنيا او دولت د هر چا خوښ دي خو ځينې خلکو ورباندې ايمان ورکړ .
11. شونکړي وال وايي خدايه خواړي را پيښه کړې گ .
11. د شونکړۍ خلک ډير غريب او خواړ دي او هر وخت د مزدورۍ په انتظار وي سره ددې چې ډير غيړتي او ميلمپال خلک دی گ .
12. شونکړي وال وايي ما پيدا کړه نور خلاص اوسه گ .
12. يعنې پخپله دومره همت لرو چې ځانته روزي پيدا کړو د چانه سوال نه کوو گ .
13. شولې يې شولې دي گ .
13. کار يې گران او سخت دی گ .
14. شولې او پروړې گډې وډې شوې گ .
14. کار يې مردار کړ گ .
15. شيری چې سترگې تورې کړي د چا نه بدتر دی گ .
15. چې ډير ضعيف سړی هم همت وکړي د لويو خلکو په قطار کې ځان ودرولای شي گ .
16. شين بانجان يې تری جوړ که گ .
16. ډير يې واوهه گ .
17. شينۍ په پټه نه چيچل کيږي گ .
17. شينۍ يوه غرنۍ کلکه ميوه ده چې د خوراک په وخت کې کړ پار کوي يا ځينې کارونه په پټه نه کيږي گ .
18. شين تريخی دی گ .
18. کله چې آسمان ډير شين شي نو بيا خلک دا وايی :
19. شلامير کوي گ .
19. شلا مير يوه لوبه ده چې ماشومان يې کوي گ نو که څوک هسې بې ځايه گرځي او کار نه کوي نو بيا خلک دا وايي :

20. شين شين تېغ دى گ
20. يعنې رنگ هم نه لرى او چندانې غوښه هم نه لري گ
21. شپې گورځې به وي ياران به نوي گ
21. همدا زمانه به وي خو دوستان به نه وي گ
22. شنې سترگې سرو وېښتو کې خير نوي گ
22. مبارک حديث دى چې وايي " چې سترگې يې شنې وي او وېښتان يې سره وي د خير تمه ترې مه کوه گ
23. شيخ دى خو په هرې بلا پېښ دى گ
23. د شيخى له برکته يې ډير کورونه وران کړل گ
24. شيخ دى خو پردي دولت ته ميخ دى گ
24. دا شيخى يې د ريا ده په دې چل پردي مالونه خوري گ
25. شيطان باندې چې د خره نظر شي هنگيرې گ
25. حديث مبار دى : چې خر شيطان وويني نو بيا هنگيرې او چرگ چې ملايکه وويني اذان کوي گ
26. شترمرغ کله په اوبانو کې ځان گډوي کله په مرغانو کې گ
26. ځينې خلک د هر وخت سره سازش کوي گ او په هر گوند او رژيم کې چليږي گ
27. شعر وايي گ
27. غټې ويناوې کوي گ يا دا چې هسې خبرې کوي گ
28. شعر يې جاري شوى دى گ
28. ډيرې خبرې کوي گ
29. شاگرد ته ټول چلونه ښه دونې ختل ورته مه ښيه گ
29. ټول کارونه او چلونه چاته مه ښيه گ
30. شپى په کې ورکيدلې گ

30. یو سړی میلې ته تللی و شړۍ ترې ورکه شوې وه گ بېگاه ته چې کور ته راغی ښځې ترې پوښتنه وکړه چې سړیه په میله کې څه حال و؟ هغه ورته وویل یوه ښځې شړۍ په کې ورکیدلې گ

31. شهر ناپرسان دی.

31. یواستاد و او یو یې شاگرد و او یو ځای دغریبۍ پسې روان وو. استاذ یې ډیر تجربه کار او ماهر سړی و. یو ښار ته ورسیدل چې په دې ښار کې هیڅ قانون نه و. په دې وخت کې دوی د خټکیو په یو پالیز برابر شول او وروگرځیدل او خټکي یې بیه کړل. لس خټکي دیوې روپۍ وو. ښار دې ځای ته ډیر نږدې و، کله چې دوی ښار ته ورسیدل او هلته یې خټکي بیعه کړل یو خټکی په یوه روپۍ و شاگرد استاذ ته کړل چې استاذ ښه د مزدورۍ ځای دی همدلته به په کار او بار شروع وکړو، استاذ خپل شاگرد ته وویل چې په دومره لنډ ځای کې په نرخونو کې دومره ځمکه او اسمان فرق دی نو دا ښار د اوسیدو نه دی.

خیر خو شاگرد په خپله خبره ډیر ټینگار کاوه، با لآخره همدلته یې یو ځای ونیوه او په ښار کې دیره شول. شاگرد یو خر واخیست او پالیز ته ولاړ او دروېۍ لس خټکي یې واخیستل او په خره یې را بار کړل. کله چې بیر ته ښار ته را رسیدله نو په لاره عسکرو ترې ځای په ځای یو یو خټکی اخیسته تر څو چې ښار ته رارسیده خټکي خلاص شول او تش لاس خپل ځای ته راوړسید. شاگرد بیا ولاړ او دیو ه دوکاندار سره تش په خپته مزدور شو. شپې او ورځې تیریدې یو ه شپه یو غل په یوه کور ور اوښته چې له دیواله راپریوته او پښه یې ماته شوه. غل په سبا پاچا ته عارض شو. او ویل یې چې د فلانکي کور نه مې غلا کوله، دیوال یې لوړ جوړ کړی دی. زه ترې راولویدم او دا دی پښه مې ماته ده. جنابه عرض مې دادی چې دکورواله نه زما تاوان واخلي پاچا عسکر ولیږل او دکور خاوند یې راجلب کړ. او پاچا ورته وویل چې دا دکور دیوال دې ولې دومره جگ جوړ کړی دی. چې دا غل خوارکی ترې راولیدلی دی او پښه یې ماته شوې ده. نو ته اوس ددې وړ یې چې په دار دې کړم.

کوربه پاچا ته په ځواب کې کړل: جنابه زه څه ملامت یم داخو دڅنگر خطاء ده پاچا ددې خبرې سره دکور خاوند ایله کړ او سمد واره یې امر وکړ چې ورشئ او خټگر راحاضر کړئ. عسکر ولاړل او خټگر یې سم د واره را حاضر کړ. پاچا چې کله خټگر ولید سمدستي یې پرې غږ کړ چې ظالمه دا ولې دې دومره جگ دیوال جوړ کړی دی. چې غله ترې راولوېږي. او پښې یې ماتېږي. خټگر پاچا ته وویل: قربان زه څه ملامته یم. ما چې کله ددې دیوال پخسه وهله. په دې لاره یوه انجلې تله او راتله چې ډیرې ښایسته گانې ترې پرتې وې. زه به ددې گانو په ننداره وم او دیوال رانه لوړیده. نو په دې قضیه کې د پیغلې پلار ملامته دی. پاچا خټگر هم خوشې کړ او دانجلۍ پلار یې راحاضر کړ. او پاچا ورته وویل: ولې دې دې خپلې لورته داسې ښکلې گانې اخیستې چې په خټگر یې دیوال دومره لوړ کړ. د انجلۍ پلار پاچا ته وویل چې موږ ملامته نه یو ټوله ملامته په زرگر کې ده چې هغه داسې ښکلې گانه جوړه کړې ده، پاچا داهم خوشې کړ او زرگر یې راجلب کړ. پاچا د زرگر نه پوښتنه وکړه چې ولې دې دومره ښکلې گانه جوړوله

چې دامصیبت ترې پیدا شو. زر گر بې ځوابه پاتې شو او پاچا پرې داعدام امر وکړ او ویل چې په داریې کړئ. کله چې یې زر گرته کړی. په غاړه کې ور اچوله نو د دار کړی. یې په اور میړ کې نه راتله نو زرگر یې د پانسی له تختې رابښکته کړ او پاچا امر وکړ چې په ښار کې داسې یوکس پیدا کړئ چې دا کړی یې په ورمیړ کې روغه راشي چې په دار یې کړو. عسکر مخ په ښار شول او دداسې یو تن لټه یې پیل کړه چې په هغه کې برابر راشي. عسکر ولاړل او په مزدور شاگرد ور برابر شول، کله چې یې حلقه دشاگرد په ورمیړ کې واچوله نو بیخي برابره وخته. عسکرو مزدور شاگرد لاس تړلی دپاچا حضور ته راوست.

او دمرگ په تخته یې ودرولو. په دې وخت کې پاچا په دې هلك غږ کړ چې څه ارمان لرې ووايه؟

هلك غږ کړ چې په دې ښار کې مې یو استاذ دی. دومره مهلت راکړئ چې هغه ووينم او بخښنه ترې وغواړم. پاچا امر وکړ چې شاگرد خپل استاذ ته بوځي او بیرته یې ژر راولی چې په دار یې کړو. شاگرد یې استاذ ته بوتلو، استاذ یې ددې ټولې کیسې نه لاپخوا خبر و.

استاذ خپل شاگرد ته وویل چې ماخو تا ته ویل چې دابنار د اوسیدو نه دی.

شاگرد ورته کړل: چې اوس راته چل وښيه.

استاذ خپل شاگرد له عسکرو لږ گوښه کړ او ورته یې وویل: کله چې یې دستا په ورمیړ کې کړی. درواچوله او په سولۍ کولې یې نو په ډیره قهه قهه به خندا وکړې او لاسونه به وپر کوي، پاچا دې دسولۍ نه رابښکته کوي او پوښتنه درنه کوي چې دا څه دې ولیدل چې دومره خوشحاله شوې؟

نو ته به ورته ووايې چې صاحبه قربان دې شمه ژر ژر مې بیرته سولۍ ته بوځه چې په دار شم، دا دنیا خو اور دی، کله چې جلا دانو کړی. زما غاړه کې راواچوله او پورته کولم یې نو اته واړه جنتونه مې ولیدل حورې او غلمان وو، دشهدو او شورو ولې بهیدې. نو پاچا دې سمدواړه خوشې کوي او دا جنتونه یې دخپل ځانه په بل چا پیرزو نه دي. ته مه ورخطاء کیږه پاچا دغه کړی. په خپله غاړه کې اچوي هغه به اعدام شي او داعدام نه به مخکې دا وصیت وکړي چې داهلك زما په ځای پاچا کړئ. چې په پای کې همداسې وشول.

(ښی)

1. ښامار یې په توره وهلی دی گ

1. یو کس چې توره یې په وینو وه او پر اوږه یې یښې وه او ویل به یې چې ماښامار وژلی دی ، ښامار بل چا وژلی و ، مگر ده د مړه ښامار په وینو توره لرلې وه گ

2. ښه څرب دی گ

2. تیار دی ، دولتمد دی گ

3. ښځه د کور مالگه ده گ

3. کور په ښځه کور دی گ

4. ښځه یا په کور ده یا په گور ده گ

4. ښځه باید پرده او حجاب ولري گ

5. ښځو په سبو ږیره ورکړې ده گ

5. د ښځو سابه ډیر خوښ وي گ

6. ښکر یې اړم کړي دي گ

6. په جنگ دي خپل زور سره ازموۍ گ

7. ښکره ور سړی دی گ

7. زور ور سړی دی گ

8. ښه وکړه په سیند کې یې واچوه گ

8. یغني ښه د چانه هیريږي گ

9. ښه ونه کړې بد نشته گ

9. ځینې ناپوهه خلك د ښو په وړاندې بد کوي گ

10. ښه خوی به دې سلطان کړي بد خوی به دې د ځان پوری حیران کړي گ

10. ښه خوی درنه پاچا جوړوي او بد خوی سړی سپکوي او ورکوي گ

11. ښکار هغه تازي کوي چې لس گزه ټوپ وهي گ

11. د کار کولو خلك معلوم وي چست او چالاکه وي گ

12. ښکاريانو ته د ښکار ځايونه معلوم وي گ

12. هر سړی په خپل مسلک کې ښه پوهیږي گ

13. ښه میړونه په ښه خوله یادیږي گ

13. د ښو خلکو هر څوک ستاینه کوي گ

14. ښه د ځان او بد هم د ځان گ

14. هر څه چې دی وکړل خپل دې دي گ

15. ښه په زړونو باندې واکداري کوي گ

15. ښه خوی اولس رعیت کوي گ

16. ښځه شریکه ښه ده نه تجارت شریک گ

16. کله چې څوک د خپل یو ملگري سره تگي وکړي نو بیا د ډیر مجبوریت نه دا وایي گ

17. ښځې ته حال ویل ځانته اور کرل دی گ

17. ځکه چې ښځه راز ساتلی نه شي یو سړی دا متل اوریدلی و او ویل یې چې دا تجربه کوم گ د پاچا زوی چا تښتولي او ورک کړی یې و پاچا د خپل زوی د پیدا کولو په خاطر انعام اعلان کړ دی سړی د شپې یو غټ چیلی حلال کړ او د چیلی سر یې په ځاکې ور واچولو او نوره غوښه یې وخوړله گ او خپلې ښځې ته وویل چې د پاچا زوی ما وژلی دی او په دې کوهي کې مې اچولی دی ښځه چې سبا د هرې ښځې سره کښېناسته دا به یې ورته ویل اخر پاچا ته خبره ورسیدله گ پاچا خپل عسکر راواستول او د سړي د کوره راتاوو شول سړی یې ونيوه کوهي ته یې وربښکته کړ او ویل یې چې ژرښه د شهزاده مړی را اوباسه سړی کوهي ته ښکته شو ، د کوهي نه یې غږ کړ چې د پاچا صاحب د زوی ډیره شته ، نور ورغږ کړ چې نه ، بیا یې ورغږ کړ چې خوله او سونتې یې اوږده ده دوی ویل نه گ بیا یې غږ کړ چې پاچا صاحب د زوی ښکرونه شته گ دوی ورغږ کړ چې نه او هر شي چې وي را اوباسه یې کله چې یې شی له کوهي نه را بهر کړ گوري چې د چیلی سر دی گ پاچا ورته وویل چې داوږې ؟ سړي کړه چې ماته چاویلي و چې ښځې ته به حال نه وایې ما دا تجربه کوله گ

18. ښادي پرې غم شوه گ

18. د خوښۍ په شیبو کې چې چاته یو خپګان پیدا شي بیا دا وایي گ

19. ښادی باندې پوه نه شوه گ

19. تکلیف او کړاوو ورته پیدا شوگ .
20. ښار په ښه خوی باندې خوړل کیږي گ .
20. زندگي په ښه اخلاقو کیږي گ .
21. ښځه د کاله ډیوه ده گ .
21. ښځه د کاله رڼا ده گ .
22. ښځه کړه پښتۍ ده گ .
22. باید سړی ورسره په نرمه ژوند وکړي گ .
23. ښه په ښه کیږي گ .
23. چې ته ښه وی ټول به در سره ښه وي گ .
24. ښه په دې دنیا وکړه چې اخرت کې یې میوه وگورې گ .
24. ښه د اخرت توبه ده گ .
25. ښې او چپ لاس نه پیژني گ .
25. بیخي ناپوه دی گ .
26. ښایست په سادګۍ کې دی گ .
26. ساده ژوند ډېر ښکلی وي گ .
27. ښه هغه څوک دی چې په ځان دې ښه وي گگ .
27. تا ته چې ښه و هغه ښه دی گ .

(ص)

1. صبر خو سپي کړی چې هلوکۍ یې ورسید گ .

1. صبر خوښه شي دی خدای تعالی (ج) د صابرانو ملگری وي ، دلته یې سړی داسې استعمالوي چې باید سړی ډیر انتظار و نه کړي چې په اخر کې ورته څه نه پاتې کیږي گ
2. صبر تریخ دی میوه یې خوږه ده گ
2. صبر زغم ډیر سخت دی ، خو خدای (ج) صابر ته اجر ورکوي گ
3. صبر چې کوي خدای ور سره مل وي گ
3. څښتن تعالی د صابرانو مددگار دی گ
4. صراف قلپې روپی پیژني گ
4. پوهان ښه سړی او نه سړی پیژني گ
5. صرافانو مخکې قلپې چلوي گ
5. د پوهانو په مخکې غلطي کوي گ
6. صبر خوشحالي ده گ
6. صابر ته په پایله کې خوښي په برخه کیږي گ
7. صدقه د بلا رد دی گ
7. خیر خیرات د بلا سپر دی گ
8. صبر د لوی والي علامه ده گ
8. صبر د استقامت ، تحمل او د سړیتوب ښه ده گ
9. صورت یې خپل دی واک یې د بل دی گ
9. واک یې د بل دی گ

(ط)

- 1 طالع من ته يې خدای (ج) په سپين ميدان ورکوي گ
- 1 بخت چې د چاوینښ شي خدای (ج) يې پخپله کارونه برابر وي گ
- 2 طالع مې کوته شوي دي گ
- 2 بخت مې اوښتی دی گ
- 3 طلاق حلال دی خو د خدای (ج) بد راځي گ
- 3 د خدای (ج) چې په حلالو کې بدی شي هغه طلاق دی گ
- 4 طلاقي د پردو ښځو هم بد راځي گ
- 4 طلاقي د هر چا بدی شي گ
- 5 طلاقي چې د طلاقي ښځې په مخه ورشي طلاقي ورته لارې نو کوي گ
- 5 چا چې د چاسر بد کړي وي نو کله چې په مخه ورشي نو بد بد ورته گوري گ
- 6 طلاقي چې مړ شي په طلاقي اختر وي گ
- 6 دښمن چې مړ شي په دښمن يې پرې خوشالېږي گ
- 7 طبیب هغه دی چې ډیر مریضان يې له مخې نه تیر شوي وي گ
- 7 چې تجربه کار وي گ
- 8 طبیب هغه دی چې پرې تیر شوي وي گ
- 8 په چا چې کوم رنځ تیر شوی وي نو د هغه رنځ په درملنه پخپله یو اندازه پوهېږي گ
- 9 طبابت په یو ورځ کې نه زده کېږي گ
- 9 طبابت یو لوی علم دی او علم په یوه ورځ کې نه زده کېږي گ
- 10 طبیب هغه کوټې ته نه ځي چې لمر په کې وي گ

- 10 لمر د ډيرو رنځونو دوا ده گ

- 11 طوطي د طوطي په ژبه ښه پوهيږي گ

- 11 هر سړی د خپل په ژبه ښه پوهيږي گ

(ظ)

- 1 ظالم د خدای (ج) دشمن دی گ

- 1 څوک چې ظلم کوي د خدای (ج) سره دشمني کوي گ

- 2 ظاهر داري کوي گ

(په ظاهر لباس د هيچا غلط مه شه

منځ يې گوره چې چغزی دی که متاک)

- 2 ریا کار دی یا دا چې خلك تيرباسي گ

- 3 ظاهري لباس يې ښه دی خو په زړه کې ټگ دی گ

- 3 ښکاره ښه خو کارونه يې وران دی گ

- 4 ظاهر ته يې گوره او باطن ته يې مه گوره گ

- 4 په ښکاره ښه دی خو باطن کې ښه نه دی گ

- 5 ظاهر کې شيخ دی پټ شيطان دی گ

- 5 په ښکاره يې لوی شيخ او عابد له ځانه جوړ کړی دی مگر په پټه کې دوه جنگوي گ

(ع)

- 1عجله د شيطان کار دی گ

- 1په يوه کار کې ډیره تادي کول د شيطان خاصه ده گ

- 2عمر يې په دار شو گ

- 2ژوند يې سخت شو گ

- 3عمر د باد په شان تيريري گ

- 3ژوند په منډه تيريري گ

- 4عمر به مې تير شي د ستا سوی کنایې به مې هیر نه شي

- 4يو کال وچکالي وه او غلې نه وې ، يو مسکين ورور يوې مالدارې خور کره ورغی خور يې پر تبی ډوډی پخولې چې په ورور يې نظر ولگيد توده ډوډی يې له تبی رابښکته کړه او د کوناټ لاندې يې کړه گ ورور ته يې په خوله سترمشی وکړه او ورپانه خیده ويل يې وروره څنگه يې ؟ ورور يې ورته وويل ډير ښه يم خو ستا سوی کوناټی به مې هیر نه شي گ

- 5عمر يې خوار شو گ چې خدای تعالی چاته په قار شي گ

- 5په تکلیف او سختی کې يې ژوند دی گ

- 6عاجز د غني نه پنځه سوه کاله مخکې جنت ته ځي گ

- 6پیغمبر علیه السلام فرمائي چې يو عاجز صابر پنځه سوه کاله مخکې له غني نه جنت ځي گ

- 7عجز او زاري کول خدای(ج) ته نږدې والی دی گ

- 7خدای(ج) ته سوالونه کول او په خپله گناهونو اعتراف کول خدای(ج) ته سړی نږدې کوي گ او مغفرت يې په برخه کېري گ

- 8عاقلان په خپله پوهېري گ

- 8 یو هلك چا پر اوږه كښینولی و او په بازار كې روان و گ دې هلك به چينغې وهلې او ويل به يې دغه سړی چې زه يې په اوږو يم دغه سړی ما وهلی دی نو په دې وخت كې خلكو ورته ويل چې عاقلان پوهیږي گ
- 9 عقل يې خام دی گ
- 9 تجربه نه لري په څه نه پوهیږي گ
- 10 عقل يې د جولا دی گ
- 10 بې علقه دی گ
- 11 عقل يې په ښنگري كې دی گ
- 11 يعنې د جولا په شان لنډ پاری دی عقل نه لري گ يا دا چې جولا ډیر کار په پښه کوي گ
- 12 عقل يې سر ته راغی گ
- 12 اوس پوه شوگ
- 13 عقل په كې د دوه پیسو نشته گ
- 13 ډیر کم عقل لري گ
- 14 عقل يې چې ویشه دی غره ته تللی و گ
- 14 بیخي د عقل نه خلاص دی گ
- 15 عقل پسې تېرگی گرځوي گ
- 15 بیخي د عقل دشمن دی گ
- 16 عقل سره يې ډزې دي گ
- 16 د پوهې او هوښیارتیا سره مخالف دی گ
- 17 عقل باندي څه کوي دنیا لري گ
- 17 د دنیا دار هرې خبرې ته خلك ښه وايي ولوکه هغه غل په سرتپي گ
- 18 عقل عاجز سړي ته په کار دی گ
- 18 عقل خو هنر دی عاجز به پرې یو کار جوړ شي گ

- 19 عقل يې چې کم وي تل يې په کور غم وي گ
- 19 بې عقله داسې کارونه کوي چې د هغه نه ورته جنجالونه جوړيږي گ
- 20 عقل يې چې خام وي هر وخت به پرې ماشام وي گ
- 20 په کم عقله سړي رڼا يې نه راځي گ
- 21 علم د دواړو جهانونو رڼا ده گ
- 21 پوهه د دنيا او اخرت دواړو له پاره په کارېږي گ
- 22 عذر يې د گناه نه بدتر دی گ
- 22 بخښنه په داسې ډول غواړي چې کړې گنا ترې ښه وي گ
- 23 عالم د خدای (ج) نه ډير ويرېږي گ
- 23 څښتن تعالی فرمايي " چې علماء زما د قهر نه ډير ويرېږي " گ
- 24 عالم او جاهل برابر نه دي گ
- 24 څښتن تعالی فرمايي " چې پوهان او ناپوهان سره برابر نه وي " گ
- 25 عقل په بيع نه اخستل کېږي گ
- 25 عقل د خدای (ج) ورکړه ده او د پيسو شي نه دی گ
- 26 عقل د بې عقلانو نه يادېږي گ
- 26 بې عقله چې يو خراب کار وکړي عاقل چې هغه وويني بيا دی هغه شان کار نه کوي گ
- 27 عقل په ډير عمر نه دی گگ
- 27 ځينې ماشومان د سپين ږيرو نه عاقلان وي گ
- 28 عمر باندې اعتبار په کار نه دی گ
- 28 بايد سړی نيك عمل وکړي ځکه چې عمر تيرېږي او د مرگ وخت معلوم نه دی گ
- 29 علم تر قبره پورې زده کول په کار دي گ

- 29 په زده كړه كې وقفه په كار نه ده گ گ
- 30 علم په قبر كې هم په كاريږي گ
- 30 ځكه چې د عمل په سبب به يې په دنيا كې نيك كارونه كړي وي چې د اخرت توبه شوي به وي گ
- 31 عالم خداى (ج) ته نژدې وي گ
- 31 عالم داسې كارونه كوي چې څښتن تعالى ته پرې نږدېوالى حاصلوي گ
- 32 عالم د نورو لارښود وي گ
- 32 عالم او يوه سړى نورو په لارښوونه كوي گ
- 33 علم امساء ده گ
- 33 په علم او پوه د سړي اتكاء وي گ
- 34 علم د شر او فساد مخه نيسي گ
- 34 څوك چې پوه وي هغه شر او فساد نه غواړي گ
- 35 علم چې نه لري ږوند دى گ
- 35 ناپوهه د ړانده په مثال وي گ
- 36 عالم سره په دوستۍ كولو خداى (ج) خوشحالي كېږي گ
- 36 د پوهانو سره په ناسته پاسته څښتن تعالى خوشحاليږي گ
- 37 عيان ته څه بيان گ
- 37 چې يو كار د لمر په څير روښانه وي ، شرحې ته يې اړيا نه وي گ
- 38 علت لاړ شي عادت نه ځى د سپړنه خدايه مه كاندې په بد چارو عادت څوك گ
- 38 نقصان د سړى جيره كيږي ، خو عادت نه ځي گ
- 39 عدل تقوى ته ډير نږدې دى گ
- 39 انصاف پرهيزگارى ته ډير نږدې دى گ څوك چې منصف وي هغه پرهيزگاره هم وي گ

(غ)

- 1 غاښ چيچي کوي گ
- 1 ډير په قهر دی گ
- 2 غاښونه راته چيچي گ
- 2 ماته په قهر دی گ
- 3 غر په غر نه ورځي بنده په بنده ورځي گ
- 3 خامخا انسان انسان ته اړ کيږي گ
- 4 غر به در پسر کړم قدرت به درته درکړم گ
- 4 دا د خالق تعالی کار دی په چا چې بار ږدي توان هم ورکوي گ
- 5 غريب خداى کړې دله چا کړې گ
- 5 ځينې خلک چې غريب شي بيا بې همته هم شي گ
- 6 غريب سپرى او برگ يې سپى گ
- 6 غريب سپرى بايد د خپل ژوند سره سم کړنه وکړي گ
- 7 غريب سپري ته بازار هم کوهستان دی گ
- 7 چې پېسې ورسره نه وي څه به پرې واخلي گ
- 8 غرونه سوري کوي گ
- 8 دومره مالي او بدني قدرت لري چې غټ ، غټ کارونه وکوي گ
- 9 غلبليل پاڅي کوزې ته وايي تا کې دوه سوري دي گ
- 9 د يو سپري چې پخپله يې د عيبونو شمارنه وي او بل ته گوته نيسي گ

- 10 غل د کور پورې څوک نه ځغلوې گ
- 10 که د غل سړې پسې تر کوره پورې څوک ځي هغه مجبور دی چې د رسوايي نه ځان خلاص کړي او دی مړ کړي گ
- 11 غل په چورنډي واوښت گ
- 11 دا هغه وخت ويل کيږي چې څوک له غله نه غلا وکړي گ
- 12 غل د غله نه غلا کوي گ
- 12 په غلا کې ډېر ماهر دی گ
- 13 غل ته وايي کور وهه کور والا ته وايي بيدار شه گ
- 13 د دواړه سره ملگری دی گ
- 14 غل چې سل کورونه وران کړي يو پرې نشي اباد ولی گ
- 14 ځکه چې د ده پرې لاسونه نه وي تڼاکې شوي، د ځان سره يې نه جمع کوي گ
- 15 غل سپې په يو من تېره ووله کړنچ نه کوي گ
- 15 د ملاتمه سړی سترگې خړې وي گ
- 16 غل په تورږمۍ کې خو شخاله وي گ
- 16 ځکه چې څوک يې نه ويني گ
- 17 غل په غره کې نه ځاييږي گ
- 17 غل په هر ځای کې ويريږي چې رسوا نه شم گ
- 18 غل هم د سړي خپل وي گ
- 18 يعنې ځينې داسې خپلوان وي چې سړی يې په خپلوی شرميږي گ
- 19 غم چې د چرگۍ نه اخوا و غم ندی گ
- 19 غم او ماتم چې خاص پر تانه و بيا سوړ وي گ
- 20 غم خور چې لري څه يې غم دی گ

- 20 څوڪ چې مربي لري مربا به خوري گ
- 21 غم او ښادي خور او ورور دي گ
- 21 كله په سړي غم وي او كله خوښي گ
- 22 غم د پاسه غم دی گ
- 22 يو تكليف لا تير نه وي چې بل تكليف راشي گ
- 23 غم به يې غمگين كوي گ گ گ زما به يې دا گ گ كوي گ
- 23 غم چې په چا راغلو هماغه به يې گالي زما پروانسته گ
- 24 غم له غمه نه شرميري گ
- 24 يو غم په سړي وي بل هم پرې راشي گ
- 25 غنم دې وي للمي وي كه آبي گ
- 25 زه كار غواړم هر څنگه چې وي گ
- 26 غوري لا غوري گ
- 26 نيكې چې څومره زياتيري هومره ښه ده گ
- 27 غوري د كاسې بيخ كې واچوه سرته راځي گ
- 27 لياقت او ميرانه نه پتيري گ
- 28 غوجل كې يوه غوا متيازې وكړي ټولې پرې ككړې شي گ
- 28 يو سړی بد كار وكړي ټوله ټولنه او قوم پرې بد ښكاره شي گ
- 29 غويان لا حلال ندي ځانك يې په سر نيولی گ
- 29 كار لا پيل نه دی، خو دا يې نتيجه غواړي گ
- 30 غوښه او چاره شو گ
- 30 سره مخالف شول گ

- 31 غوري، چې ډېر شي دغه دې پرې څوك نه غوري گ
- 31 يو شى، چې ډير شي هسې يې څوك نه كار وي گ
- 32 غوته، چې په لاس خلاصيري په غاښ دې خلاصه نشي
- 32 كوم كار، چې په اسانه كيږي سختۍ ته يې مه وركوه گ
- 33 غومبر ورته وهي گ
- 33 خپل كار پرې كوي، يا دا، چې شرموي يې. يا دا، چې پرې خوشاليري گ يا دا چې ترې تاويري گ
- 34 غوا تياره كړه شوده ترې واخله. مينښه مړه كړه. شوده ترې واخله گ
- 34 غوا، چې تياره وي شى شودې كوي او مينښه چې مړه وي ښې شودې كوي گ خواره غوا كه هر څومره مړه شي د شيدو يې مزه نه وي گ
- 35 غور دې وگوره سپي پسې مه ځه گ
- 35 په يوه خبره لومړى ځان ښه پوه كړه بيا اقدام كوه گ
- 36 غل د خپل سيورى نه هم ډاريږي گ
- 36 غل، چې غلا ته ځي هر شى ورته سړى سړى ښكاري گ
- 37 غيرتي يا ځان وژني يا بل گ
- 37 احساساتي سړى، چې د خپلې خوښې خلاف يو كار وويني، نو بيا يا خپل ځان ته تكليف پيښوي يا بل ته گ
- 38 غشي ته چاويل ولې چابك ځې؟ ويلې لندۍ گ په كونه وهلى يم گ
- 38 د چا پسې چې زور وي هغه كار په سرعت كوي گ
- 39 دغلو لارې چا نيولي دي گ
- 39 څوك، چې يو كار كوي په هره لار ځان ور رسوي گ
- 40 غل يو، گمان په ډيرو گ
- 40 بد كار يو كس كړى وي او بد نام ډېر خلك شي گ
- 41 غر په شلگي نه سوري كيږي گ

- 41 سخت او قوي کار ډير قوت غواړي گ
- 42 غيرت په خوار او په موږ باندې ندی گ
- 42 غيرت او ميرانه په پيسو او عاجزی نه ده گ
- 43 غل، چې غلا کوي د کور د خاوندانه اجازه نه غواړي گ
- 43 څوک، چې د يو کار کول خامخا غواړي د مصلحت پسې نه گرځي گ
- 44 غل غل پيژني گ
- 44 هر سړی د خپل مسلک خاوند پيژني گ
- 45 غرونه چا سوري کړه، مزې پرې څوک کوي گ
- 45 خواري چا وکړه او خوري يې څوک گ
- 46 غريب مه وهه کالي ترې واخله گ
- 46 غريب سړي ته تاوان ډير سخت وي گ
- 47 غوښه د هر چا خوښه ده خو د سپي پسې تبه ده گ
- 47 دنيا دولت د هر چا خوښ وي خو ځينې دوزخ ته پسې ننوځي گ
- 48 غنم خبرې دې منم گ
- 48 چې ښه وې هر څه به دې ومنم گ
- 49 غزل ويل او مزل کول نه کيږي گ
- 49 هر شی وخت غواړي گ
- 50 غل چې غلا کوي متيازې ډېرې ورځي گ
- 50 ډير ويرېږي گ
- 51 غل د پيشو د ترپ نه هم ويرېږي گ
- 51 خاين ډير ويرېږي گ

- 52 غم دی د لالی په سر مسته دي تازه گرځي گ
- 52 غم به یې یار کوي معشوقه دې بې چرته گرځي گ
- 53 غویا چې لټ وي چوکه ورته پکار ده گ
- 53 بیکاره سړی به په زور د کار پسې پاڅوې گ
- 54 غریبي دې خدای (ج) په هیچا نه راولي گ
- 54 څښتن تعالی دې نیستي په هیچا نه راولي گ ځکه چې سړی بې پته کوي گ
- 55 غوړ گټي سر بایلي گ
- 55 په لږه گټه ډیر تاوان کوي گ
- 56 غوا دې هم ورکه شي گ
- 56 یو سړی ویل چې زما شرمېې خوښې نه دي ، بل ویل زما ماسته خوښ نه دي ، بل کوچ او بل شودې یادې کړې ، پنځم وویل چې زما یې غوا هم بدیسي گ
- 57 غر غوښه کړي سیند ښوروا کړي گ
- 57 لافې او شاپې کوي ، د نه شي نه ډیر شي جوړ کړي گ

(ف)

- 1 فقیر ته یوه در وازه پورې سل بیرته گ
- 1 اړته که یو تن څه ور نه کړي خدای (ج) به ورته نور څوک سبب کړي گ
- 2 فقیر ته شپه او ورځ یوه ده گ
- 2 څوک چې محتاج وي تر څو چې یې خپله اړتیا نه وي دفع کړې خوب نه ورځي گ
- 3 فیلانو سره ټانټې مه ژوه گ

- 3 زورورو سره مه کښينه گ
- 4 فقير څوک د ښار نه نه شري گ
- 4 يعنې ښار او بازار په فقيرانو نه تنگيري گ نو ځله يې شري گ
- 5 فقير ته چا ويل ښه غاښونه لرې گ ويل يې څه پرې وخورم گ
- 5 چې څه يې نه وي خوړلي نو غاښونه به يې په څه خراب شي گ
- 6 فن د هيچا ميراث نه دی گ
- 6 هر سړی يې زده کولای شي گ
- 7 فاحشي ته چا ويل يار دې مړ شو ويل يې د کومې کوڅې ؟ !
- 7 ځينې خلک دومره يارانې او دوستانې لري چې بيا يې پاللی نه شي او د مصيبت په وخت کې ترې خبر نه وي گ

(ق)

- 1 قاضي ته ځانته تللی دی گ
- 1 ځان نه گرموي گ
- 2 قاضي زه ملامتولم خو زه نه ملامتيدم گ
- 2 ناپوهي پرې دومره غالبه شي چې ځان ملامته نه بولي گ
- 3 قاضي راته ترې جوړ کړه گ
- 3 يو ملا په يو جومات کې طالبانو ته سبق وايه گ يو طالب يې نه پوهيده او استاذ يې ورته په قهر شو او ويل يې چې که خره ته مې دومره سبق ويلي وای اوس به ملا شوی وای او اوس به چيرته قاضي وای گ دا خبره يو ناپوهه سړي واوریده ولاړ او خپل يو کوټی يې راوست او ملا صاحب ته يې وويل چې دا راته قاضي کړه ملا صاحب ورته وويل چې ښه ده ځه او دوه کاله وروسته راشه ، ملا صاحب کوټی خرڅ کړ، دوه کاله تير شول او ناپوهه سړی راغی او ملا صاحب ته يې وويل چې څنگه شو زما کوټی ، ملا صاحب ورته وويل چې ورځه په فلانکی ځای کې مامور شوی

ناپوهه سړی راساً هملته ورغی ، خپله خولی یې ورته ونيوه او ځانته یې راباله ، څو وارې یې دا کار وکړ ، اخر د مامور صاحب زړه ورتنگ شو او د سړي پسې را پاڅیده او پوښتنه یې ترې وکړه چې دا څنگه خولی راته ښوروې ، ناپوهه سړي ورته کړه چې ته خو زما هغه کوټی یې چې هغه فلاني ملا صاحب ته مې سپارلی وې او ورته مې ویلي و چې سړی کړي ، او هغه دی اوس یې سړی کړی یې او دلته مقرر یې گ

- 4قرض د پلار هم بد دی گ

- 4پور ډیر بد او تريخ وي چې د هر چا نه وي ښه نه وي گ

- 5قرض چې وختینی شي خندنی شي گ

- 5په پور چې ډیر وخت واوړي نو خبره جنجالي شي گ

- 6قرض د سړی وینې خوري گ

- 6پور سړي په رنځ اخته کوي گ

- 7قصاب اشنا نه لري گ

- 7قصاب ته ټول یو رنگ دي گ که اشنايي وپالي نو هډوکي به ورته پاتې وي گ

- 8قرض مې لا خلاص ندی قلبه مې حلاله شوه گ

- 8تاوان مې خلاص کړی نه دی چې پتی مې ږلی وواهه گ

- 9قوت قوت دی خو مزه یې باران وړې گ

- 9یو سپي چیر ته په یوه بوټي باندې غل کړي و ، یو څوک په لاره تیریدل او ډیر وږي شوي وو ، چې گوري په دې بوټي کې سپین کرت پراته دي گ سړي را پورته کړل او خورلې ته یې کړل ، خو خوند یې لږ پیکه شانتې و ، نو په دې وخت کې یې خپل ملگري ته وویل چې کرت خو کرت خو مزه یې باران وړې ده گ

- 10قرض چې د زرو نه واوښت نور قرمې او پلوونه خوره گ

- 10نور دې بې پروا شي او د پور غم دې نه کوي گ

- 11قصاص په کتاب کې حق دی گ

- 11کسات اخیستل حق دی ناروا نه دی گ

- 12قناعت بډایي ده گ

- 12 قناعت لوی دولت دی گ

- 13 قچر نه چا پوښتنه وکړه چې ته څوک یې ویل یې اس مې ماما دی گ

- 13 یعنې د پلار اصل یې خراب و نو ځکه یې د لرې پورې ځان پیوند وه گ

- 14 قربان له خپله کوره چې نارې کړمه په زوره گ

- 14 یعنې په خپل کور کې سړی هرڅه په جرئت غوښتلی شي گ

- 15 قرض ورکول یو هنر او بیرته ترې اخیستل سل هنره غواړي گ

- 15 د پور ورکړه اسانه ده مگر بیرته اخیستل یې ډیر گران دي گ

- 16 قل هو هماغه ده خو خوله هغه نده گ

- 16 - کار هماغه دی مگر دا څوک یې چې کوي مزه یې نشته گ

(ک)

1. کار دې باډیلی کړ.
1. هر کار چې په بیرې وشي او ښه پایله ورنه کړي نو بیا خلک دا وایي .
2. کار دې کوچانی کړ .
2. یعنې کار دې ډېر دروند او خراب کړ .
3. کارغه د زرکې چې مزل کاوه خپل ترې هېر شو .
3. په یوه ټولنه کې یو څوک د بلې ټولنې رواج وکړي نو د خلکو د خندا شي .
4. کارفرما ښه دی که کارکن؟
4. کار فرما ښه وي ځکه چې د هغه سره قدرت وي او په امر یې هر څه کېږي.
5. کار چې په صلاح شي بې بلا شي .
5. کوم کار چې په مشوره وشي نو نقصان یې ور کېږي.
6. کار خپل وکړه شاباسی د بل واخله .
6. یعنې کار کول دومره ښه شي وي چې خپل کار به کوې او نورو ته به ښه ښکاري .
7. کاسې لاندې کاسه ده .
7. په ښکاره یو څه وي مگر ترې لاندې بل څه وي یا دا چې دومره چې پاس ښکاري څه په کې هم شته. همدا شان د دې خبرې پلسیې بله هم شته .
8. کاسې ته چا ویل چېرته ځي ویل یې بېرته راځم .
8. یعنې که چاته دې څه ورکړل نو حتمي ده چې سبا تا ته هم څه درکړي. او ستا کاسه به تشه پرېږدي.
9. کاروان تېرېږي سپي غپیږي .
9. څوک چې یو کار کوي او د نورو نه خوښیږي نو څه ستونزې ورته پیدا کوي نو بیا یې ورته دوستان وایي چې د خلکو خبرو ته مه گوره او خپل کار کوه .

10. کار پوره هندو غره.

10. ځينې خلك د اړتيا په وخت كې ډېرې خوشامندې كوي مگر كله چې يې كار تر سره شي نو بيا يې هغه احترام نه وي.

11. كاش كه شا گل شې .

11. شاگل يو سړی و چې ډېر ښه ښه کارونه يې کول. يوه ښځه وه چې د هغې زوی بد کارونه کول. مور به يې ورته نصيحت کاوه چې ته لږ ښه شه اخلاق پيدا کړه. د ورځو نه يوه ورځ وه چې سهار له خوبه راپاڅېده د دې له پاره چې مور خوشاله کړي، نو مور ته يې کړه چې نور د شاگل ماما په شان ښه کارونه کوم، نو مور يې ورته بيا دا خبره وکړه .

12. کتاب به هر څه وايي که ملا شاگل يې ومني .

12. د ملا شاگل د چا سره دعوه وه، حکم يا قاضي کتابې پرېکړه ورته کړې وه خو بهادر پخپله خبره ټينگ و او د مداع عليه نه چا پوښتنه وکړه، چې څه ښه شوه چې خبره مو اوس په کتاب فېصله شوه، هغه بيا ورته دا خبره وکړه .

13. کټی و هه مېښه زهير يري .

13. څوك چېگ غواړي يو كس خپه كړي نو بيا يې دوستان ځوروه .

14. کانی چې رالويږي د غريب په سر راغورځېږي .

14. چېر ته چې مصیبتونه وي په خوار، غريب او یتیم باندې راځي .

15. کوم کور کې چې حرام داخل شي حلال اوباسي .

15. حديث شريف دی چې وايي حرام د ځانه سره حلال وږي .

16. که ما وپوښتې ته به وتښتې .

16. يو څوك د خپل ژوند د سختو او ستونزو نه چا ته فرياد كوي، خو په هغه كس د دې نه هم ډېرې ستونزې وي. نو بيا دا ورته وايي .

17. کم خرڅ بالا نشين دی .

17. تاوان لږ كوي او گټه ډېره غواړي. يا دا چې لگښت لږ كوي او دناسټې ځای لوړ غواړي .

18. كټ دې سترې كړ چې پاتې شوه منا .

18. پخوا د خلکو ژوند ښه نه وو، د ننه په کوټه کې به يې غواگانې د ځانه سره يوځای او درولې، نو د دې له پاره چې په کوټه کې يو بل ځای هم پيدا کړي، د غواگانو په سر او د چت لاندې به يې يو ځای جوړ کړ چې هغه ته به يې منا ويله، په کوټه کې چې به خلک گڼ شول او په کټونو کې به ځای نه و نو بيا به په دې منا کې هم خلک ويده کېدل، نو اوس خلک دا وايي چې دا ورکوټی کار دې خلاص کړ چې غټ ته لاس اچوې.

19. کچکول مې مسين دی .

19. يو څوک چې چا ته په کم نظر وگوري نو هغه ورته بيا وايي که ملنگ يم خو کچکول مې د ميسو دی .

20. کفن اوباسي.

20. يو سړی چې نهايت غل وي او په هېڅ هم صرفه نه کوي نو بيا خلک دا وايي .

21. کونډې ته د کوروالي چلونه مه ښيي .

21. يعنې څوک چې په يوه کار کې پخپله تجربه لري نو هغې ته ښودنه مه کوه .

22. کونډه د لېوره په تمه د جمله مړونو ووتله .

22. د پښتنو په سيمو کې دا رواج دی چې کونډه لېور په نکاح کوي د کومې کونډې لېور يا لرې ملک ته تللی و او يا همدلته و خو په کونډې يې نکاح نه ترله او بل چا ته يې هم نه پرېښوده چې نکاح يې کړي. سړي سپين او غاښونه يې ووتل يا يو څوک د چا په تمه باندې وي او کار ورته ونه کړي نو بيا دا وايي .

23. کونډه د لېوره ده .

23. د کونډې مصارف ، غم او درد په لېور دی يا دوست به د دوست تکليف گالي .

24. کوشنده وژلی دی.

24. زمونږ د مومندو په قوم کې که څوک د چانه مړی وکړي بيا يوه روغه ورسره کوي چې هغه په دې شکل وي. په دې کور کې يا قاتل او يا پرته د قاتل نه اگر که ماشوم وي. اولس پرې داسې فېصله کوي چې همدا سړی به وژنې او نور کور پورې به غرض نه کوي. کوشنده يې چې هر چېرې د مقتول ورثو پيدا کړ د دوی په وړاندې يې وژل مباح دي. که يې کور ته راوست بيا يې د قاتل ټول کور دښمن دی خو کورته يې نه شي راوستلای. يعنې کوشنده په مرگ حساب دی.

25. کب چې هر وخت د اوبو نه راووخې تازه دی .

25. چې يو کار پخپل وخت باندې وشي هغه ډېر گټه وروي .

26. کور بار تر منزله نه رسيږي .
26. په درواغو او ټکۍ سرې ټول عمر کارونه نه شي کولاي.
27. کرامت د اولياوو حق دی.
27. يعنې د خدای (ج) صحيح بنده گان دې د خدای تعالی په صحيح بنده گۍ ومني نه په خدایۍ. چې د ولي نه څه غواړي او د حق تعالی سره يې به غوښتنه کې شريکوي. د حق تعالی د علم نه لږ څه برخه لري.
28. که هوسۍ سترې ده تازي ته يې هم غل وروستي دي .
28. که څومره چاته تکليف سوي نو دی به هم څه ناڅه تکليف گوري .
29. که ته خر يې زه... يم .
29. یو... ځای دی چې خلک يې ډېر سر زوري دي .
30. که بل ډب دې ورکړ هېڅ هم نشته .
30. یو سړي بنگړي په خره بار کړي وو، بل سړی يې په مخه راغی چې په لاس کې يې امساء وه، او د خره بار ته يې يو ډب په امساء ورکړ او غږ يې وکړ چې ماما څه دې بار کړي دي؟ نو په دې وخت کې ورته د بار والا پورتنۍ وينا وکړه .
31. که شپه تياره ده منې په شمار دي .
31. شى معلوم اوبښکاره دی د غدر او خیانت مجال نه لري .
32. که دښمن دې گډ وری وي تابيا ورته د زمري کوه .
32. که دښمن او بد خواه دې هر څومره بېکاره و ته مه غافله کيږه او مقابلې له پاره يې ځان تل چمتو ساته .
33. کلی د لېوني پورې خاندې او لېونی د کلي پورې .
33. ناپوهان د عاقل د کار پورې خاندې او عاقلان د ناپوهانو پورې خاندې .
34. که تا ويل چې زه يم او ماويل چې زه يم نه به ته يې او نه په زه يم .
34. هر سړی بايد يو د بل قدر او درنه وکړي .
35. کسب زده کړه او په تاخچه کې يې کښيده .

35. هر هنر زده کړه يو وخت به دې په کار شي .
36. کور دې گونښی په کاني يښی .
36. کور دې رانه لرې دی د ښېگنې تمه مې در نه نشته .
37. که پوزه وي د کوچي غلابه نه کړي د موچي .
37. يو کوچی د موچي کره غلا پسې تللی و، په تياره کې موچي پسې راپاڅيده او په رمبي يې ترې پوزه غوڅه کړه. يا څوک چې د يو چا د ضرر په خاطر يو کار کوي او هغه ورته ښه درنه جزا ورکړي نو بيا خلک داسې وايي .
38. کور کې کوره کی جوړوي .
38. يوه کور کې چې واکدار ډېر شي او اختلافات رامنځ ته شي نو بيا خلک دا وايي .
39. کون يې واهه دره بار يې نه اورېده .
39. ناپوهه په خپل ضرر نه پوهيږي .
40. کون دوه ځلې خاندي .
40. چې د خندا يوه خبره وشي خلک وځاندي کون هم د خلکو په طبع وځاندي او کله چې په اصلي خبره پوه شي نو بيا هم وځاندي .
41. که غر لوړ دی هم په سر يې لار شته .
41. يعنې داسې ستونزه به نه وي چې حل کېدل يې ناشونې وي .
42. کمينۍ ته کمال دی او کبرته زاوال دی .
42. عاجزي او کميني سړی لويوي او کبر سړی ورکه وي .
43. که کابل نه خوړې نو بد پرې مه وایه .
43. ښه شی که ستا يې نه نو بد يې مه وایه .
44. که مېرې دې پوولې نه وي نو چشې خو به دې اورېدلی وي .
44. يعنې دا کار خو ډېر اسانه کار دی که پخپله دې کړی نه وي نو د بل نه خو به دې اورېدلی وي .
45. که د کټ سرته ځملي او که پښو ته يې ځملي کوناتي به د کټ منځ ته راځي .

45. مانا دا چې دغه کار ته د دواړو خواوو نه واټن یو شي دی .
46. که مرگ غواړې کندنز ته ولاړ شه .
46. پخوا په کندنز ولایت کې ډېر زیات ماشي وو تر دې چې د ورځې به ترې هم خلک په عذاب وو، اوس هم چې په یو ځای کې ډېر تکلیف وي نو بیا خلک دا وایي .
47. که نور نه پوهیږې ځوان اخله .
47. یعنې زور شى به نه اخلي چې گټه نه لري .
48. که وطن ږلۍ وواهه پښې خو دې ږلۍ نه دي وهلي .
48. یو غریب د چا ځمکه په دهقانی کرلې وه ږلۍ وورېده او فصل یې ورته تباہ کړ خو غریب لاس تر زنې همدلته ناست و او نوره غریبي یې نه کوله او د خپل ژوند نه یې فریاد کاوه، نو یو چا ورته وویل چې بل ځای ته مزدوری پسې ولاړ شه پښې خو دې ږلۍ نه دي وهلي .
49. که زه یې نه وایم زما گوډه پښه یې وایي .
49. یو شپانه د وزو رمه پوله، په اوزې باندې یې کوزار وکړ او پښه یې ورماته کړه او بیا یې په یوه ټوټه ور وتړله او وزې ته یې وویل چې خاوند ته به حال نه وایي، نو بیا اوزې ورته دا وویل .
50. که گور گران دی د مړي ناکام دی .
50. د چا چې په یوه خطري ځای کې کار وي، مجبور دی چې د هغې د حل له پاره هلته ورشي .
51. که ته پاچا شوې څه به خورې ویل یې گوړه .
51. د کونړ ولایت یو دره وال بل دره وال ته وویل چې ته پاچا شوې څه به خورې؟ هغه ورته وویل چې گوړه به خورم. بیا ده ورته وویل چې گوړه به دومره وي چې ته به یې همېشه خورې؟ هغه ورته وویل چې خبر نه یې پاچا د گوړې زین هم جوړولای شي .
52. که ته هلك یې زمونږ ملك يي .
52. که عمر دې کم دی هم مونږ ته محترم یې او زمونږه مشر یې .
53. که غوښه گرانه ده صبر ارزانه دی .
53. چې یو شی د سړي ډېر خوښیږي خو پیدا کول یې ور ته گران وي نو بیا دا وایي .

54. که شکون حلال دی هم رنگ یې د مردار دی .
54. که څه هم دی سړی دی خو خوی یې د سړیو نه دی .
55. که ولاړ شې تر بلخه درسره به وي خپله برخه .
55. یو سړی بلخ ته د دهقانی او مزدوری پسې تللی و په بلخ کې یې ډېره موده تېره کړه خو څه یې ونه گټل او ډېره موده پس یې یو خپلوان پسې ورغی چې څه به یې گټلې وي ترې به یې راوړم. سړي ورته وویل چې ماخو هېڅ نه دي گټلي نو بیا دې خپلوان ورته دا وویل .
56. کانی چې په خپل ځای پروت وي دروند وي .
56. سړی دې په خپله برخه خوښ او قانع ووسي او چا ته دې د سوال لاس نه نیسي چې سپکېږي .
57. کار پخپله وړانوي لاس په بل پاکوي .
57. خراب کار دی وکړي او بیا یې په بل اړوي .
58. که د خوړ کاني پاسته وای نو گیدرانو به یو هم نه وای پرېښی .
58. درانه کارونه که اسانه وای نو هر چا به کولای او یو به هم بې کړو پاتې نه وای .
59. که تل غوبل وای غوایان به نه وای .
59. غوبل د غوایانو لپاره ډېره سخت وي، که تل وای نو یو غويي به هم نه وای. خو اوس د تخنيک له برکته تریشلې پیدا شوی او غوایان دمه شول .
60. که تل لونه وای زلمیان به نه وای .
60. لو هم په کارونو کې ډېر سخت کار دی او د سړي ملا ماتوي .
61. که ایزک نر شي اول د خپلې مور سره ځملي .
61. ځینې کم اصله خلک د خپلو دوستانو او خپلوانو له پاره ډېر مضر وي .
62. که د پیشو شوه خوښ وي ځانته دې غوا واخلي .
62. یو سړی خپل ژوند همېش په سوال تېر وي او د ژوند ټول اسباب د بل نه غواړي او خپل کار پرې کوي. نو بیا خلک دا متل کوي .

63. که په ځمکه ننوځې دغوږونو نه دې نيسم او که اسمان ته رانه خپرې د پښو نه دې نيسم .

63. يعنې مانا دا چې په هېڅ صورت کې رانه خلاصيدای نه شې انې او بهانې مه کوه .

64. کېرې خولې په سوک سميرې .

64. ووران خلک په زور لارې ته سميرې .

65. که وراره دې د ورور نه نه وي خو ري خو دې د خور نه دي .

65. که وراره په شک کې وي وي به خو په خور يې کې هېڅ شک نه وي .

66. که ولي نه يم خالي هم نه يم .

66. يو سپرې د خپلې تجربې له مخې د يوه کار پيش بيني کوي چې دا به داسې کېږي او هماغسې وشي نو بيا دا وايي .

67. که موسی خپل خبر شول شونگرې به ورانه کېږي .

67. د موسی خپلو او شونگرېوالو سره دښمني وه، زياتره شونگرېوال پېښور ته د مزدورۍ پسې تللي وو. نو بيا يې دا وويل .

68. که اوربشې لرې ولږه نشته .

68. چې چېب دې ډک وي هرڅه ستا دي .

69. که هوس دی همدمه بس دی .

69. ډېر حرص ښه نه دی .

70. که سل خويونه يې نور وي يو به يې د مور وي .

70. لور د مور نه اخلاق او خوی زده کوي .

71. که سرسايه دې رانه کړه نو زما تراوېح هم په ترنگړنه ايسارېږي .

71. يو اخوند يو کلي ته تراوېح ورکړې وې او کلي سرسايه نه ورکوله، سره يې لانجه شوه، نو کله چې اخوند صاحب ناهیلی شو، بيا يې دا وويل. ترنگړد لوڅو او يا د مزري نه جوړشوی شی دی چې ازاد ازاد سوري لري، څوک په کې واښه راوړي او څوک په کې بل کار کوي .

72. که یو ځل دې زه تېرویستم تادې خدای ووهي او که بل ځل مې بیا تېر باسې ما دې خدای څ ووهي .
72. ځکه چې دویم وار به زه تجربه شوی یم او بل څوک به راباندې ملامته نه وي .
73. که گټه دې ونه کړه وطنو نه خو دې ولیدل .
73. یو څوک بل وطن ته په سوداگر پسې تللی و او بې گټې کور ته راغی بیا چا ورته وویل چې څه وطنونه خودې ولیدل .
74. که په ماراغله په تا به هم درشي .
74. یو کلي کې یوه بلا اموخته وه، د یوه سړي کور د بلا د راتلو په لار کې و هغه په کلي کې چاته وویل چې راځه د دې بلامخه ونیسو، هغه ویل چې مانه لرې ده بیادي سړی ورته وویل که زه یې مغلوب کړم خو بیا وار ستا دی .
75. که تور بور یې د خپلې خبرې نه مه اوړه .
75. یعنې غېرتي او مېړه سړی د خپل قوم او ژبې نه نه تېرېږي .
76. کمال مې یاد دی څوک چې کټ اسني زه یې ورته پښه جگوم .
76. یوسړی سیند اخیستی و او خلکو ته یې غږ کړ چې ای خلکو زه ډېر کمالی سړی یم خو سیند درنه یوړم، خلکو وویل چې دومره کمالی سړی دی راځئ کوښښ وکړو او راویې نيسو خلکو راوښو او ورته یې وویل چې څه کمال دی یاد دی نو بیا ورته هغه سړي پورتنۍ وینا وکړه .
77. کومه ناخواله به دې یاده کړم .
77. ستا به کوم، کوم بد یادوم .
78. که پاچاهي تل وای څومره به ښه وای .
78. یوه پاچا وویل که پاچاهي همېشه وای څومره به ښه وای بل ورته وویل که چېرې تل وای نو بیا به تر تا نه رارسېده .
79. کتابونه دریا بونه دي .
79. ملا صاحب غلط قرائت کاوه، یو بل یو ملا صاحب چې پوهیده هغې یې غلطې ونيوله یو عامي ورته وویل پرېږده چې لگیاوي کتابونه دریا بونه دي کېدای شي چې داسې هم په کې وي .
80. کوچي په یو موټي کښته نه دی راوړی .

80. پخوا به کوچيان د لوگر ننگرهار ته نه راتلل او د ځان سره به يې ننگرهار ته د خرڅون له پاره کښتې راوړې. د يوه اشنا زوي ته يې يو موټی کښته بې پيسو ورکړه اشنا يې ورته وويل چې مه کوه تاواني به شې نو بيا کوچي راوويل .

81. کم عقل ته چا وويل چې ونه درکې وشوه کم عقل وويل چې څه سيوري ته به يې کښېنم .

81. يعنې کم عقله د خپل غلط کار د گټې په تمه هم وي .

82. که حق وي د ورورۍ فصل دې ووهه رلی.

82. د يوې ښځې ورور چې ډېر شتمن و او دې څه نه درلودل دې ښځې د خپل ورور نه د يوه شي سوال وکړ، خو ورور يې ور نه کړ نو خور يې دا وويل .

83. کال چې ورنډی شي ټينټاره هم وانه کوي .

83. ټينټاره يو ضعیفه برگبرگ مرغه دی چې په هېڅ شي يې زور نه رسي خو کله چې باران کال وي او پسرلی ښه وي نو بيا ټينټاره هم په يو ضعیفه مرغه باندې حملې کوي. يعنې ځينې ډېر ضعیفه خلک هم ځينې وخت قدرت ته ورسېږي او پيسې پيدا کړي لکه زمونږ په انقلاب کې چې نور خلک ورته بيا نه ښکاري .

84. که د هاضمې دارو دې وکړل بيا په دې لارمه راځه .

84. يو سړی ډاکټر ته تللو په لاره کې په چا مېلمه شو او کور به ورته ډوډۍ راوړه بيا وروسته د کتغ پسې ولاړ کتغ يې چې راوړه مېلمه ډوډۍ خلاصه کړې وه، بيا ډوډۍ پسې ولاړ چې تر څو راتلو مېلمه کتغ هم خلاص کړی و څو وارې دا کار تکرار شو اخر مېلمه روان شو، کوربه ترې پوښتنه وکړه چې چېرته ځې ويل يې هاضمه مې کم زورې ده طبيب ته ځم، چې د اشتها څه راکړي کوربه ورته وويل چې اشتها دې ښه شوه بيا په دې لار مه راځه .

85. کوټ کوټ دلته کوی او هگی د محمد گل کره اچوې .

85. دانې دلته خوړې او گټه ترې بل څوک اخلي .

86. که سوړو نه يې راويستل او مړه شول بيا ووايه چې مېړه مې مړ دی .

86. يو سړی جنگ ته تللو خو ښځې يې نه پرېښود اوويل يې ورته چې مه ځه مړې، سړی ويل نه مړمه، ښځې ورته ويل چې څنگه نه مړې جنگ ته روان يې او نه مړې، سړي وويل ته ماته غوږ ونيسه ويل يې که د جنگ په لومړي کرښه کې خلک مړه ووهم زه به په کې نه يم، که خبره شوې چې د جنگ په منځ کې خلک مړه وو هم زه به په کې نه يم نو ښځې يې ورته کړه چې سړيه نو ته به چېرته يې؟ د جنگ ځايونه خو همدا دي سړي ورته وويل يو دې هېر کړی دی، که خبره شوې چې خلک يې له سوړو نه راوستل اومړه وو نو بيا ژاړه په هغوی کې به بيازه مړيمه .

87. که د اس لکۍ اوږده ده خپله کونه یې پرې پټه ده .
87. شوم سړی که هر څومره دولت مند شي بل ته یې گټه نه رسي .
88. که شات شي هم د ستوني نه مې تېرېږي .
88. یعنې نه مې خوشېږي .
89. که دابۍ د کور شاته غم وي هم نه ورځي .
89. د چا په غم کې نه ده .
90. که وطن ټول اوبه شي د هیلۍ تر خیتې پورته نه راځي .
90. که د سړي سره دولت هرڅو مړه ډېر وي، د مزدور هماغه مزدوري ده .
91. کوهی مه کینه د بل سړي په لار کې.
91. بل چاته کندي مه جوړوه چې پخپله به په کې ولوېږي.
92. کمه وخوره مزدور ونیسه .
92. په سوال کار مه کوه پیسې ورکړه .
93. کار چې ناوخته شي بې بخته شي .
93. ناوخته کار ډېره گټه نه لري .
94. کار مې په بل خوښ دی خوراک مې خپل خوښ دی .
94. چې زه یې په تیاره خورم او کار راته بل څوک کوي .
95. کونډه پخوانۍ مېړه ژاړي .
95. کونډه د پخواني مېړه د کارونو صفت کوي .
96. کال دې په لکړه تېرکړ که په ککړه.
96. پخوا به له برو ځایونو نه ننگرهار ته ځینې خلک

راتلل اوپه ژمي کې به يې خپله ډوډۍ نه پخوله او خير به يې غوښته، پسرلي کې به چې بيرته بيا خپل وطن ته ولاړل په وطن کې پاتې خلکو به ترې پوښتنه کوله چې ژمې دې په لکړه تېرکړ که په ککړه يعنې مزدورۍ ته يې ککړه ويله او د سوال ژوند ته يې لکړه ويله .

97. کانی به پوست نه شي دښمن به دوست نه شي .

97. د دښمن دوست کېدل ناشوني دي .

98. کرمی چې گرځي فتح خان ته به غمونه راوړي .

98. فتح خان يو لوی خان وله کابل نه به تر هندوستانه پورې تللو او دا خلک به يې تابع کول د دې خان په لښکر کې يو سړی و چې

نايې وخوښه توريالی سړی و کله کله به يې د شرکارونه هم کول چې بيا به فتح خان ته خلکو د ده دلاسه شکايت .

99. کلي په کلي کوټک په ولي .

99. يا دا ده چې په هر کلي کې شر جوړوي او يا په هر کلي کې سوال کوي .

100. کور مې درنه څار شه خو څکه دې په کې مه اوسه .

100. هر څه مې د ستا دي خو هېڅ هم نه درکوم.

101. کاره په اور سميرې.

101. شين لرگی چې را پرې کړې او کوږ وي اور به پرې بل کړې چې لږ پوست شي بيا به يې په کوږ ځای باندې وزن کېنېږدې نو سم به شي. مانا دا چې بې لارې کسان په وهلو او زور سميرې.

102. که په تا وورېدل په مونږ به وڅاڅي.

102. که تا ته خدای (ج) ډيره درکړه نو مونږ ته به دې هم خير راوړسېږي.

103. که د کوربه رنگ بدېږي د مېلمه هم لږ بدېږي.

103. کوربه ته چې څوک تکليف ور سوي او هلته مېلمه ناست وي او زور يې نه رسي دا هم ورسره شرمېږي.

104. که راغله غوا پيۍ او که ولاړه غوا پردۍ.

104. پخوا به خلکو غواگانې په ډاگ او ټاپو کې خوشې کولې او د شپې به پخپله بېرته کور ته راتللې او کله کله به غلو هم بوتلې يو چا خپله غوا څر ته خوشې کوله نو بيا يې دا وويل .

105. که زمري د مودو وړی وي خو د گیدر پاتې شونې نه خوري .
105. غیرتي خلك د بل لاس ته نه كښېني .
106. کوچیان چې د مېنې نه لېږدي نغري يې وړانوي .
106. نه غواړي د دوی د کور برکت چا ته پاتې شي. يعنې ځينو خلکو کې دا ناسم دود پاتې دی چې زمونږ د کور برکت بيا کميږي .
107. که پور وړي کانی هم درکاوه ترې اخله يې .
107. چې پور دې په هر ډول حاصلېږي پرېږده يې مه .
108. کله وارد ابا او کله د ابې .
108. وايي چې يو کوگر ته ډېر میلمانه راتلل. کله به نارینه میلمانه کیدل او کله به زنانه میلْمې کیدې . مطلب داچې يابه دپلار میلمانه وو او يابه يې دمور میلْمې وې.
109. که روح د زور ور ده نو شپه د کمزوري ده.
109. کمزوری په تیاره کې خپل انتقام اخلي.
110. کونډه چې څوک په نکاح کړي په کټ کې دری کسه وي .
110. د زاړه مېړه صفت هم کوي.
111. کابل دې بې زرو وي خو بي واورې دې نه وي .
111. په واورې د کابل حاصلات او ښکلا زیاتېږي.
112. که وايې خو د ښځې پرتوگ دې او که نه دوه گزه الچه ده .
112. چاد یوکس د ښځې پرتوگ پټ کړی و. خاوند يې خپه و، ځکه چې د شرم او د پښتو خبره وه او کنه نو دوه گزه الچه ټوټه وه. دې سړي ته بل کس ډاډ ورکاوه چې څه پرتوگ نه الچې کړه .
113. کله يې وریځ کړی کله يې شین کوي .
113. کله یو څه وايي او کله بل څه وايي په خبره ولاړنه وي.
114. کور دې د کنډۍ جومات شه .

114. کنډۍ د پیچ په لاره کې یو خوار جومات دی چې څوک په کې دومره عبادت نه کوي. نو څوک چې چا ته د نیستی ښیراوې کوي نو دا ورته وایي.

(گ)

1. گازرې په خوند دې نه يم په خړپ دی يم.
- 1د ځينو شيانو هسې ليدل يا اورېدل سړي ته خوند ورکوي.
2. گازرې زه دې خورم ته را نه ځار شه.
2. اړهم دی وي او احسان هم د ده وي.
3. گټه په تاوان کېږي.
3. چې په چا تاوان ونه کړې گټه ترې نه شي کېدلای.
4. گرځنده گیدړ د پروت زمري نه ښه دی .
4. چې هر څومره تکره سړی وي چې کار نه کوي هېڅ دی او چې ډېر بېکاره سړی وي او کونښن کوي غټ کار ترې کېږي.
5. گل بې اغزیو نه وي.
5. راحت سره زحمت وي.
6. گل د کدو گل گوره یو پور ته کوه ورلاندې بل گوره.
6. د بې غیرتو، بېکارو او د بېخونده خلکو بزغلي شنه شوي دي .
7. گنجي سره که د وېښتو واک وی په خپل سره به یې د کوڅیو قطار جوړ کړی وی.
7. که د محتاجانو په لاس کې واک وای نو ځانته به یې هر څه ډېر کړي وای .
8. گنجی نه په سر تار لري نه په غوړیو کار لري .
8. د چا چې یو شی په ښه نه راځي که هغه شي ډېر ښه شي وي نو څه به یې کړي. نه ورته هیله لري او نه یې ورته اړتیا شته.
9. گودر پرې معلوموي .
9. مخکې کړې یې دی دخطرې ځای پرې گوري.

10. گرمي د اوږي جامه ده.
10. دوی په کرمۍ ښه ښکاري.
11. گوشته کې هم ځوانان شته .
11. وایي چې دیولوی کار له پاره ځوانان تولیدل له گوشتې نه چاڅوک ونه غوښتل ، نو بیا یو گوشته وال همدا گیله وکړه .
12. گوندې مال یې کړ .
12. ښه یې وواهه .
13. گیدر لمرختو پورې خوشاله وي .
13. ځکه چې تیاره وي دی څوک نه ویني . او د ښکار مخه یې خلاصه وي .
14. گیله د خپلو نه کیږي .
14. له پردیو نه څوک گیلې نه کوي او کومه گټه هم نه رسوي .
15. گیله نیم جنگ دی .
15. په شته گیله هم ډېر زړه بدیږي .
16. گونگت د ځانه غټ بار وړي .
16. ځینې خلک د چا د پامه څه نه راځي خو غټ کار ترې کیږي .
17. گورو به چې اوبښ په کومه خوا ځملي . یا چوکیږي
17. یعنې پایلې ته به گورو .
18. گمان د ایمان زیان دی .
18. بدگماني ایمان خرابوي .
19. گل شې خو عمر دې د گل نه .
19. ښکلا او تازگي دې د گل اوسه او عمر دې ډېر شه .
20. گړنگ چې د چا ځاڅي بلاله هغه پاڅي .

20. ځينې وخت د ډېرو بېکاره خلکو نه ډېر لوی فساد پيدا کيږي .
21. گوړه گوړه کوه خو له به دې خوږه وي .
21. د خوښۍ او د راحت په هيله اوسه ژوند به دې ښه تېر شي. يعنې په تمه اوسه .
22. گل په بوټي کې ښه ښکاري .
22. هر سړی به خپل ځای او خپل وطن کې ښه ښکاري. يعنې د خپلو په منځ کې.

(J)

1. لاسونه به مروړې وار به درنه تېر وي .
1. وخت به درنه تېر شي بيا به ارمان کوې .
2. لاس لاس پېژني .
2. چې له چا نه دې څه اخيستل هماغه ته به يې ورکوي. يعنې د بل چا په کې کار نشته.
3. لاس چې مات شي غاړې ته راځي .
3. يو خپل او يا يو دوست ته چې څه تکليف پيدا شي سړی يې پخپله غاړه اخلي .
4. لاس مې تورې سپۍ خټلی دی .
4. بخت مې کوټه شوی دی. يا د هر کار پړه او ملامته په ماراځي.
5. لاس او لستونی دی .
5. ډېر سره نږدې دی يا دواړه څنگ په څنگ دی .
6. لاس او گرېوان شول .
6. سر مخالف شول .
7. لاس ور ننه باسي گوړه را اوباسي .

7. یعنی زحمت نه گالي وړيا يې وړي .
8. لغمانی ماما چې خر په خرې بدلوي په دې کې دې هم چل دی .
8. یعنی د لغمان خلك د ديني کارونو تر څنگ په دنيا وي کارونو کې ډېر تکره دي .
9. لکه مرغۍ په ډکي مې شپې دي .
9. په اضطراري حالت کې يم يا د ناستې سم ځای نه لرم .
10. لږ خوره تل خوره، ډېر خوره گنډېر خوره .
10. څوک چې ډیره خوري اغېر کېږي، تامبه کېږي او سدقاوېږي او که لږ يې خوره نو د دې مصیبتونو نه به خلاص وي .
11. لښکر د پلار هم بد دی .
11. په لښکر کې لحاظ نه وي. یعنی په قبایلي سیمو کې چې څوک یو جرم وکړي د هغه پسې قوم را ټولېږي کور يې سیځي، مال يې یلا کوي او آن چې د ده د مرگ وېره هم په کې وي .
12. لعل په ایرو کې نه ورکېږي.
12. لیاقت او مهارت نه پټیږي .
13. لغړ دی که بېر دی په زکات کې برابر دی.
13. ځینې قوانین پرته له توپیر یوشان پلي کېږي .
14. لوڅې د قام بدغوښتل سر يې په دریاب کې وچ شو.
14. څوک چې د خپلو او دوستانو بدغوږي خوار او ذلیل به وي .
15. لکه چرگ په ناوه زوړ شو.
15. دا خلك هغه وخت وايي چې یو سړی ډېر وخت جره وي .
16. لمر په دوه گوتو نه پټیږي.
16. د چا لیاقت او سړیتوب څوک نه شي پټولای یا یو ښکاره کار وي او څوک يې پټول غواړي .
17. لیمڅی هلته خرڅ کړه چې پرې کښیږي.

17. هغه چاسره ډېر ښه کوه چې ستا ورته احتياچ پيدا کېږي او لار دې وي پرې .

18. لکه انگور تانک په بل بار دی .

18. خپل ژوند يې ټول د بل په اوږو اېښی .

19. لمن دې در غونډه کړه .

19. يعنې ځان ترې ساته يا دا چې څه نور دې خپل کار کوه .

20. لمن يې زرغون نه شوه .

20. زوی او لور يې نشته .

21. لږم ته چا ويل چې ليږد دی هغه ويل چې ما پخوا لکۍ ډانگه کړې ده .

21. يو څوک چا ته وايي چې فلانکي ځای ته به ځو يا به هغه کار کوو، دا ورته وايي چې زه لاپخوانه چمتو یم .

22. لومړنی مکتب د مور غېږه ده .

22. زده کړه د مور له غېږې پيلېږي او لومړنی استاذ هم مور ده .

23. لورې تا ته يې وایم ننگورې ته يې غوږ باسه .

23. مخاطب يو وي او مقصد د بل پو ډول وي .

24. لور په لوته مه تېره کوه .

24. هسې پلمې مه کوه او چل مه جوړوه .

25. لونډي نیمه باد شاهي ده .

25. ځکه چې د هر څه نه بې غمه وي .

26. له ازاره چا بازار منډلی نه دی .

26. څوک چې يو تن بې موجه ځوروي خدای تعالی پرې خپه کېږي ځکه چې مخلوق يې دی .

((د يوې خولې له ازاره ووپرېږه

که په عمر دې دعا کاندې هزار خولې ((.

27. لهوانو ته غوښې چا پخې کړي دي .
27. هر څوک او خپلې غوښتنې او خواهشات يې يا دوی په دې کار يا په دې خوند څه پوهيږي .
28. لهپوني ته وايي درمند ته اور مه اچوه .
28. يو بد کار ته قصداً د چا پام را اړوي .
29. لهپوه برې اوبه څښکلي او مېرې کوزې څښکلي، ليوه ويل چې اوبه دې راته خړې کړلې .
29. زور ور ځلک هسې چټې پلمې لټوي .
30. لهپوني ته يې مه ورکوه او مه ې ترې غواړه .
30. ځکه چې لهپوني په خير اوپه شر نه پوهيږي او رسوايي کوي .
31. لهپور د کوټې ور په ټولو مسلمان په ما خوارې کاپر .
31. ځينې لهپورونه ورنډارې په عذاب وي .
32. لور د کور برکت دی .
32. حديث مبارك دی چې حضرت پېغمبر عليه السلام فرمايي: که چا دوه لونې لوې کړې زما سره به لکه منځنۍ گوته او مسواکۍ گوته په جنت کې داسې يوځای وي .
33. له غویي د حلالولو وي .
33. د بلې ښې نه دې پرته د دې چې غوښه يې وخوري يا بېکاره سړی د کور د پرېښودو نه دی .
34. لس قسمه پلو مې ياد دی يو يې دا دی .
34. يو کس و او ويل يې چې زما لس قسمه وريچې پخول ياد دي يو تن ورته ښې اعلی وريچې ورکړې چې دا راته پخې کړه، سړي پخې کړې خو ترې لیتۍ شوې، سړي ورته وويل چې تا خو د لس قسمه دعوه کوله دا خو دې لیتۍ کړې؟ اشپز ورته کړه: د لس قسمونه يو قسم دا دی .
35. لنډی د خبرات په ورځ ورک وي.
35. د کار په وخت کې نه وي. په درد نه دوا کيږي .
36. لکه د چټي کوږ او سم لټوي .

36. د يو پاچا په لور باندې يو چتي جرگه کړې

(م)

1. مار يې لنډې کړ مړ يې نه کړ .
1. يعنې کار يې سرته و نه رسوه. لايې خطرناک کړ.
2. ماښام خکالکى دى.
2. د ورځې وړک وي د شپې را پيدا شي .
3. مارتې په لستونې کې ځای مه ورکوه.
3. دښمن د ځان سره نږدې مه پرېږده.
4. مار خوړلى د پري نه وېرېږي.
4. که يو څوک د يو شي نه تکليف وويني، نو د هغه په څير چې بيا هر څه ويني د هغه گمان پرې کوي .
5. ما په اسمان غوښتې خداى (ج) په ځمکه راکړې .
5. ماويل چې زه به تا په ډير تکليف پيدا کوم مگر خدا(ج) په ډيره اسانه راکړې .
6. ماليدلي دي د کونډو وران کورونه.
6. ما د ډېرو ناتوانه خلکو کارونه وران ليدلي دي .
7. ملغلره خپل قيمت نه ورکوي .
7. د ده د اصل خلک هر وخت قدر کوي .
8. ما په کې ډيره سپينه کړې ده .
8. ډېره تجربه په کې لرم.
9. ما ليرلى وې خاکشير پسې تا راوړه بنفشه.
9. ما د يوه مطلب پسې استولى وې تا بل څه وکړل او په قهر لا سربارى يي .
10. مار کوږ ځي چې سوړې ته ورشي سم شي .

10. په ځوانۍ کې چې سړی هر څه کوي خو چې زور شي بايد سم شي. يا دا چې يوه خبره نه مني خو چې کله پرې زور راشي بيا ورته غاړه اړېږي .

11. مارکه اوږد دی سمساره بلنه ده. يعنې که تا پيسې لرې هغه سړي لري .

11. که ته ډېر زور ور يې خو بل هم درنه کم نه دی .

12. ماکو سړی دی .

12. يعنې سړي کوچنی او عقل په کې لږ دی. يا جولادی

13. مالداري او دينداري نه جوړېږي .

13. زياتره مالدارو خلکو نه د دين په کارونو کې يوڅه کموالی کيږي .

14. ماسره چې گرځې داسې مزې به کوې .

14. د يو سړي سره يې خپل شاگرد په يوه لاره روان وو. سړي د لارې په اوږدو کې يوه وڅکه پيدا کړه، راپورته يې کړه او له خاورو يې پاکه کړه او خپل شاگرد ته يې ورکړه او ورته يې ويل وخوره زما سره چې گرځې داسې مزې به کوې .

15. مخ په مخ ياري ده .

15. ظاهر داري ده، چې شا يې شوه بيا نشته .

16. مچ په پوزه نه پرېږدي .

16. ډېر توند او تور ند دی.

17. ماشوم د مور د خولو بوی پيژني .

17. هر سړی خپل او خپل دوستان پيژني .

18. مرگ هم په مړه گېده ښه دی .

18. په ولېره او نادارۍ باندې ژوند خوند نه لري .

19. مرچ او مالگه پرې ودوړوه .

19. لږي خوندور کړه.

20. مشر د قام خادم وي.
20. مشر د قام خدمتگار وي خو اوس چې موږ گورو اکثره مشران لېوان دي .
21. مزې چاڼوي.
21. په هر کار کې خوندونه او مزې لټوي او تکليفنه گالي .
22. مړی تيز نه اچوه چې وايې چوه کفن يې وشکاوه .
22. دې کله کار نه کاوه چې ويې کړ هغه هم د شرم کار.
23. مړي په ژړا نه ژوندي کيږي .
23. يو کار چې خراب شو بيا په فرياد جزع او فرغ نه جوړيږي .
24. مړی په ژړا ښه ښکاري او واده په خندا .
24. هر شي سره چې څه مناسب وي هماغسې ښه ښکاري .
25. مرگ د سترگو د ښو نه نږدې دی .
25. لازم دي چې اخرت ته څه توبښه تياره کړې .
26. ملک دی د مولا ته ماوهه زه تا .
26. يو کس له چا نه څه اخيستي و او هغه با شکايت کاوه چې دا دې ولې را نه غصب کړ هغه ورته بيا دا وويل .
27. ملک يې شپښم کړ .
27. يو چا يو تن ته وويل چې فلانکی خو ډېرښه کار وکړ مگر د دې کار نه راضي نه و نو بيا يې ورته دا وويل .
28. ملکي دې د کوره نه وځي خير که مې ورور ملک شي .
28. د يو تن په مشرۍ د چا سره جگړه وه چې دا يو په کې پخوانی ملک و خلکو بيا دا پرېکړه وکړه چې دی دې ملک نه وي ورور دې شي. د دې قضیې نه يې خور خبره شوه چې بل ورور دې ملک شو. نو بيا يې خور دا خبره وکړه :
29. مار په دښمن وژنه .
29. دواړه د ده له پاره ضرر دی هر يو چې مغلوب شي د ده گټه ده .
30. ملخه يو ټوپ دې وکړ پسې بل دې وکړ اخر به په لاس راشي .

30. څو غلطۍ دې راسره وکړې اخر به په لاس راشي .
31. ملا يې په خپل وطن کې نه کيږي .
31. ځکه د ده کورنۍ خلکو ته معلومه وي هغه شان قدر يې نه کيږي .
32. ملنگ چې خير غواړي سپي به يې خوري .
32. څوک چې د چا دروازې ته ځي يو څه تکليف به کوي .
33. ملا گوره کور يې مه گوره .
33. د ملا کور اکثره ستر وي بله دا چې ځينې ملايان سخيان نه وي .
34. مړو نه سوالونه کوي .
34. د مړيو نه څه غواړي په داسې حال کې چې هغوی به ځان پورې حيران وي. يا د مړي نه سوال کول شرک دی.
35. منگۍ يوه ورځ ماتيږي .
35. هره ورځ ستونزې او کړاوونه نه وي .
36. منگۍ مات شو او که مات نه شو اواز يې ولاړ .
36. خلکو خبره رسواه کړه دا چې رښتيا ده او که درواغ .
37. مېلمه هغه ښه دی چې ماښام يې مخ وگورې او سبا يې خټ .
37. هسې نه چې کاروان واړوي .
38. موږ د وږي د حاله څه خبر وي .
38. څوک چې ډېر هوسا وي د نورو تکليفونه ورته نه ښکاري .
39. موچي ته هغه څوک ځي چې پښې يې سوځي .
39. د چا چې په چا ښه کيږي هماغه ته ورځي .
40. موږ که خاورې کنه او خاورې دې په کونه .
40. کوښښ او هڅې دې عبث دي .

41. مور او لور جنگ وکړ کم عقلو پرې باور وکړ .
41. د مور او دلور جنگ جنگ نه دی .
42. مه کوه په چا چې وبه شي په تا .
42. هرڅه چې د چا سره کوې تا سره به هم کيږي .
43. موږک د سوږې د ننوتونه و د لکۍ پورې يې چچ وناړه .
43. يو کوچنی کار د يو سړي د لاسه پوره نه وي خو دې غټ کار ته لاس اچوي .
44. مېړه چې د رمې نه بېله شي لېوان يې خوري .
44. بې اتفاقه شی کمزوری شي. پورتنی متل د حديث مبارك نه اخيستل شوی .
45. مياشت د لومړۍ ورځې نه معلوميږي .
45. ښه او بد د سړي د اول وخت نه معلوميږي .
46. مېړي ته چې خدای (ج) په قهر شي وزرې وکړي .
46. د يو چا چې د زوال وخت راشي نو کبرجن شي .
47. مېړي ته شبنم درياب دی .
47. بې وزلو ته لږ تاوان هم ډېر شی دی .
48. مېړه مړ کړه مېړانه يې مه مړه کوه .
48. د چا په توره، غيرت سخا او سړيتوب باندې سترگې پټول په کار نه دي .
49. مڼه غوني د هندوانې په شان نه وي .
49. ټول انسان يو ډول نه دي .
50. مه کوه هغه کار چې نه دې مور کړی وي نه پلار .
50. داسې کار مه کوه چې ستا مشرانو نه وي کړی .
51. مياو ته به يې څوک ټينگ شي .

51. مېرکان را ټول شول او غوښتل يې چې پيشو ته مصلحت وکړي د مصلحت نه وروسته يې دا وويل چې پيشو ته به په غاړه کې يو گينگړی ور واچوو چې کله راځي مونږ به خبرېږو، بل موږک وويل چې څوک به يې په غاړه کې ور واچوي او مياو ته به يې څوک ټينگ شي .

52. مينه د مينې نه پيدا کېږي .

52. څوک چې د چا سره څومره محبت کوي نو بالمقابل يې ورسره هغه هم کوي .

53. مينه په تلو راتلو زياتېږي.

53. محبت په راشه درشه زياتېږي .

54. مينه اور دی .

54. انسان ته تکليف رسوي .

55. مېنې يې ورگې وکړې .

55. رخصت اخلي نه ځنډېږي .

56. منی د ژمي استازی دی .

56. يونښه يې ده .

57. مور... پلار ترې په منډه خلاص شو.

57. يعنې مور ته هم ضرر رسوي پاتې لا پلار .

58. ملا کېدل ډېر وخت غواړي .

58. علم ژر نه زده کېږي .

59. ما چې وخوړه لکه تاچې وخوړه .

95. زه چې هوسا يم ته به هم هوسا يې. يو استاد و او د خپل شاگرد برخه ډوډۍ يې هم خوړلې وه، کله چې شاگرد راغی نو استاد ته يې کړه چې استاذ زما برخه خواړه څه شول هغه ورته کړه ما چې وخوړه لکه تا چې خوړلې وي. ورځې تېرې شوې يوه ورځ دا استاد سيند پسې واخيست او شاگرد ته يې غږ کړ چې هله سيند يوږم، نو په دې وخت کې شاگرد پرې غږ کړ چې استاذ ته يې چې يوږې لکه زه چې يې يوږم .

60. ملنگ ته د کلي سپي يو دي .

60. يعنې د ټولو يو شان دښمن دی. يو څوک چې د ټول قوم بدېشي .
61. ما موته بيا دې موته .
61. روږدی شو، بلې خواته نه ځي .
62. ما سلام نه اچوه چې وامي چاوه هغه هم په هندو وخوت .
62. ما له چا څه نه غوښتل خو چې ومې غوښتل په بخيل واوښتم .
63. ميدان يې خوشې کړ .
63. زور يې ونه رسېد يا بې ايماني يې وکړه .
64. مار چې لنډی شي خورندى شي .
64. کله چې د شرم پرده لرې شوه بيانو سترگې کلکې شي .
65. ما ته د همدې پرتوگ نه را پېښه ده .
65. يوه ښځه په اولاد مريضه وه او سخته په تکليف کې وه. قابلې د ټوټکې له مخې يې د مېړه پرتوگ راوغوښت چې په مريضې ښځې يې سيورى کړې چې خداى (ج) دغه مشکل اسانه کړي په دې وخت کې ناروغې ښځې چينې کړې چې مه يې راوړئ ما ته د همدې نه را پېښه ده .
66. ملنگي بې مکره نه کيږي .
66. د چا نه خير غوښتل چل هنر او فرېب غواړي .
67. مړى چې شرميږي په تخته به يې اودس ماتيږي .
67. د چا چې د شرمېدلو نصيب شي په اخره کې به ترې داسې يو بد کار وشي چې تر ډېر وخته پورې به ياديږي .
68. مخامخ صفت حلالول دي .
68. مخامخ صفت کول ډېر بد کار دی .
69. مال دې ولاړ شي، سر دې هم ولاړ شي پت دې نه ځي .
69. د مال او د سرد تگ پروانه شته خو چې د سړي عزت او پت په ځاى وي .
70. مرگ حق دی گور او کفن شک دی .

70. مرگ حتمي دی خو نور مراسم یې په شک کې دي .
71. مرگ پرده پوښ دی .
71. ټول بد کارونه عیبونه او نیستي ختمه شي .
72. مزدور چې کال نېر کړي د کور واکدار شي .
72. ډېر زړور شي او اکثره کارونه یاد کړي د کور په خوی بوی بلد شي .
73. ملا هم پاک مسواک یې هم پاک .
73. زیاتره ملایان دُنیا لږه لري .
74. مور یې په سوال شرمې غواړي او لور یې په چارک کوچو سر نه غوړوي .
74. د لور کبر ته یې گوره او د مور نیستی ته یې گوره .
75. مېړنو د خندانه میندلې ده .
75. یو څوک چا ته څه نه ښکاري خلك ورپورې ټکې او مسخرې کوي مگر بیا ترې خدای(ج) لوی سپری جوړ کړي .
76. مېړني نه چا پوښتنه وکړه چې سر دې ولې غټ دی ویل یې ده عقله، ملا دې ولې نری ده ویل یې کارگر یم کوناتي دی ولې غټ دي؟ ویل یې د سیالانو لاندې څوک نه یادوي .
76. مانا دا چې مېړیان ډېر هوښگیار، حساس او ډېر لرې نه یو اواز اوري .
77. مېړونه گوره برخې پرې وېشه .
77. حدیث مبارک دی چې وایي: ((د خلکو قدر د هماغه د شان سره مناسب کوي.))
78. ماسته خرخوي او مخ پتوي .
78. د ماستو خرخول په پټ مخ نه کیږي .
79. مدعي سست او گواه چست .
79. د مدعي نه شاهد ډېر باعث دی .
80. مینځه چې توده شي هماغلته ویده شي .

80. مینځه خو خدمت کوي سترې او ستومانه وي. یخني یې هم کیږي او چې په کوم ځای کې خوب ورشي هماغه ځای کې ویده کیږي یا دا چې د غریبانو چې چېرته ساعت تېریږي هماغلته اوسېږي .

81. مه نازیږه په اشنا دا کره پورې زیات د تهکال کم دلاپورې .

81. د دې دریو اړو سیمو د خلکو په اشنایې او په ډوډۍ کې مزه نشته .

82. موکی ټکوهي .

82. یو سړی و او د مړیو نه به یې کفنونه ویستل او خپله نفقه به یې ترې جوړوله. خلکو به ورته ډېرې ښیراوې کولې، بله ورځ کفنکش مړ شو خلك پرې خوشاله شول. زوی یې چې وکتل نو د ځان سره یې پرېکړه وکړه چې زه به داسې کارونه وکړم چې پلار ته مې خلك دعا وکړي. نو زوی به یې د مړیو نه کفن هم ایسته او یو موگی به یې هم ښخوه. نو خلکو چې دا حالات ولیدل نو بیا به یې ویل چې خدایه پلار یې وبخښې.

(ن)

1. ناکوبۍ پرې تېرې شوې .

1. ډېرې سختې پرې تېرې شوې .

2. ناوې د اولې ورځې نه معلومیږي .

2. سړی د لږې ناستې پاستې نه هم جوتېږي .

3. نابلد غل کنډر وهي.

3. په یو کار کې چې څوک مهارت نه لري هغه کار ترې خرابیږي .

4. ناخبره جرگه مار د جرگې لېوه وي .

4. په پتوسترگو یوه پرېکړه کوي .

5. ناخواله واورم زړه مې ډېر بد شي .

5. چې بدې واورم زړه مې ډېر بد شي.
6. نازولی زوی ادب نه اخلي .
6. ځیني نازولي نه سړي کیږي .
7. ناراستي د ځان نیستي ده .
7. لټ سړی تل نیستمند وي .
8. ناوخته مېلمه یې د خپل جب نه خوري .
8. مېلمه چې بې وخته راشي اکثره کورونو کې څه پاتې نه وي او کوربه سره هم نقد څه نه وي نو د همدې مېلمه نه څه قرض کړي او خواږه پرې برابر کړي .
9. نامرده مري خو زاري یې پاتې کیږي.
9. یو څوک چې د خپل دښمن په لاس ورشي او هغه یې د مرگ تېری وي که هرڅومره زاري ورته وکړي بې مرگه یې نه پرېږدي. نو زاري دې ورته نه کوي ځکه چې بیا پېغور پاتې شي .
10. ناوې چې پخپله ښایسته نه وي په مور یې مه ستایه .
10. په چا کې چې پخپله لیاقت او اهلیت نه وي په نورو دې خلک نه ستایي .
11. ناسور زخم شو .
11. دا کار ډېر اوږد شو .
12. ناداره پوروړی چا نه دی وژلی .
12. له چا چې پور نه بودیږي وژني یې پرې څوک نه .
13. ناداري بد شی دی .
13. څوک چې څه نه لري د تکلیفونو سره مخ وي .
14. نر پسه خدای (ج) حلالې ته پیدا کړی دی .
14. مېړونه به قرباني ورکوي .
15. نېک عمل د خلکو په ذهنونو کې پاتې کیږي .

15. ښه له چا نه هېرېږي .
16. نصیب کته کړی خر دی .
16. نصیب چې هر چېرې وږې وړلای یې شې .
17. نن دې که سبا دی دا ملک د زرغون شا دی .
17. قدرتمند چې یو کار پسې شي کولای یې شي .
18. نن دی که سبا دی توکل د ښیوې تللی دی .
18. عمر په تېرېدو دی او تر تله څوک ژوندی نه پاتې کېږي .
19. نوک او وری دي .
19. ډېر نږدې خپل دي .
20. نوک او وری سره بېلوي .
20. ډېر نږدې خپلوان سره بې اتفاقه کوي .
21. نوی نوکر هوسی په منډه نیسي .
21. ځان بادار ته چالاکه او کاریگر ورښيي .
22. نه مري او نه رغیږي .
22. معامله ډېره اوږده شوه او تمامېږي نه .
23. نر ښځې به څه وي او توره به یې څه وي .
23. د بې همته سړي نه د تورې تمه نه کېږي .
24. نه یې رنگ د ادمي نه یې شکل د سړي .
24. نه یې اخلاق شته او نه یې خوی شته .
25. نه خر وهلی نه لښته ماته .
25. خپله غوښتنه تر سره کړې او بل چا ته تکلیف ورنه کړي .

26. نه سيخ سوى نه كباب .
26. مطلب لاس ته راوړه او څوك مه خپه كوه .
27. نه پېژني نه ايژني تللك اغوندي ځملي .
27. ځيني داسې خلك وي چې څوك يې په خروار لېټۍ كې نه حسابوي خو دى به ځان واكي واكي كوي او يا يې څوك پېژني هم نه او په كارونو كې به كار لري.
28. نه دين دى نه سادين .
28. نه د دنيا د كارو شو او نه هم د اخرت .
29. نه تره ده نه بادرنگ .
29. د يوه كار خونده يې هم نشته يا يو كار هم ترې پوره نه دى .
30. نه پير پېژني نه فقير .
30. د هېچا قدر ور سره نشته .
31. نيت او مراد .
31. ته خپل اخلاص وكړه نور كارونه به خداى (ج) كوي .
32. نوم دې خوشحال دى خو مونږ ته غم يې .
32. زياتره نومور د خپل نامه سره مناسب چلندنه كوي .
33. نوم دې زما وي او تورې دې نور كوي .
33. زه دې هېڅ همت هم نه كوم خو خلك مې دې په ښه نامه يادوي .
34. نر غويا لوشي .
34. خامخا يې غواړي، پيدا كوي يې او د ناشوني شي غوښتنه كوي .
35. نه يې خوند شته او نه يې رنگ شته .
35. يو صفت هم نه لري .
36. نن به شي سبا به شي در به كړو پيدا به شي .

36. پورورپی د پیسو خاوند ته نن او سبا کوي او واي چې درکوم یې چې پیدا شي .

37. نږېدلی کمر دی .

37. یعنی خطر ناک دی ځان ترې ساته .

38. نرمه غاړه په چاړه نه غوڅیږي .

38. اخلاقي سپری دښمن نه لري. مرسته وکړه سبا به تا هم راځي .

39. نېکي او پرسان .

39. څوک چې د یوه تن سره ښه کول غواړي اجازې او پوښتنې ته اړتیا نشته .

40. ناپوه د عمر گټه په یوه ساعت کې بایلي .

40. چې په کار نه پوهیږي په لږه شېبه کې ځان ډیر تاواني کړي .

41. نر سپری د بې غیرته د لاسه مري .

41. زیاتره تکړه خلک د بگېکاره خلکو د لاسه په تکلیف کیږي .

42. نو شیروان مړ نه دی چې نوم یې نېک پاتې دی .

42. نو شیروان د خپل عدالت ځای ته یو مزی تېر کړي و. په میدان کې یې یوه ډاگه یا لرگی ودرولی و او د مزی پورې یې گینگری تړلی و. په رعیت کې به یې چې هر چا ته څه مشکل پیدا شو. نو دغه لرگی به یې وښوروه گینگری به وشرنگېده او پاچا به خبر شو. بیا به یې خپلو نوکرانو ته امر وکړ چې ورشئ او سپری راولئ چې څه غواړي؟ نو سپری به پاچا ته راورسېد او خپله خبره به یې وکړه. یوه روځ یوه پمن خر ځان د ډاگې پورې ژر، ژر او په ډېر قوت سره مښي. پاچا غږ کړ چې هلئ په منډه ورشئ چې په چا ډېر ظلم شوی دی. کله چې عسکر ورغلل گوري چې د ډاگې تر څنگ سپری نشته، بېرته ولاړل او پاچا ته یې وویل چې هېڅوک نه و .

په دې وخت کې بي خره ځان د ډاگې پورې ومښه او ولاړ په خاورو کې ځملاست عسکر چې بیا راغلل گوري چې څوک نشته، بیا ولاړل او پاچا ته یې وویل چې هېڅوک نه و. په دې وخت کې خره بیا ځان د ډاگې پورې مښه، عسکر بیا راغلل گوري چې خر ځان په لرگی پورې مښي بېرته پاچا ته ورغلل او وکړه یې صاحبه یو خر په لرگی پورې ځان گروي. پاچا امر وکړ چې لاړ شئ او خر راولئ. عسکرو چې کله خر راوست پاچا گوري. چې خر پمن دی او د مچانو پرې غوبل دی. پاچا امر وکړ چې ولاړ شئ او د ده خاوند راولئ، عسکر ولاړل او د خره خاوند یې حاضر کړ نو شیروان پاچا سپری ته وویل چې:

دا خر دې ولې خوشې کړې؟ سړی وویل:

صاحبه پمن شوی او بار نه شي وړلای. نو پاچا ورته کړه:

چې گټه یې درته کوله ساتلو دې او اوس چې ناروغه دی درملنه یې نه کوي؟ چېک دا خر بوځه او پوره درملنه یې وکړه. چې زه یې بیا پوښتنه کوم .

او دویم نکل یې داسې دی :

پاچا یو دولتي تعمیر جوړوه تر څنگ یې د یوې بودۍ کور و. پاچا بودۍ ته وویل چې دا ځای دې په ما را خرڅ کړه چې دا قصر مو سم راشي او که یې را نه کړې نو زموږ تعمیر کوږ راځي. خو بودۍ ځای ورته کړ او پاچا کوږ قصر جوړ کړ نور پاچایان به چې کله دلته مېلمستیا ته راغلل او دا قصر به یې چې ولید د ناسموالي نیوکه به یې پرې کوله او ویل به یې چې ډېر ښه قصر دی خو کوږ دی. نو بیا به نوشیروان ویل چې کوږ ډېر ښه دی نه دا چې د بودۍ کور مې په ظلم اخیستی وای .

43. نه به تل دا ناصر خان وي او نه به تل دا سره اوشان وي .

43. ناصر خان یو غټ خان و او ډیر سره اوشان یې درلودل، چې د سرو اوشانو په هغه وخت کې ډېر قدر وو لکه اوس چې د ځینو صاحبانو سره ښې ښې موټرې دي یو چا وویل چې یاره ناصر خان ډېر ښه سره اوشان لري. نو یو بل چا ورته وویل چې دا به یا په ژوند ترې ولاړ شي او یا په مرگ.

44. نه غل یم نه د غلو مل یم .

44. نه خپله بد کاره یم او نه مې د بدکارانو سره ناسته ده .

45. نه کور وران او نه دود وران .

45. مه چا ته ټول کور ورپه شا کوه او مه یې بېنوا شپه .

46. نه یې خوري نه یې خورندي ته ورکوي .

46. بخیل دی هر څه یې له ځانه سره ساتلي دي .

47. نه یو وخت نه بل وخت راغی د غوښل وخت .

47. کار کول غواړي خو په هغه مناسب وخت کې نه .

48. نېټ صاف لره اول یې په دښمن لره .

48. خپل دشمن ته هم نېت ښه لره .

49. نه گوړه خورم نه خوټه غوڅوم .

49. په باجوړ کې داسې رواج و چې ماشوم به يې سنتاوه نو گوړه به يې پرې وېشله يو هوښيار ماشوم يې سنتولو ماشوم وتبتهېد او په دروازه کې ودرېد. کاکا يې خانک کېښوده او نايي يې راوغوښت او هلک نيول نه ورکوي کاکا يې گوړه راواخيسته او هلک ته يې ورغږ کړ چې هله بچيه گوړه وخوره، هلک خپل کاکا ته له ورايه لاس وښوروه او ويې ويل چې نه گوړه خورم او نه دغه غوڅوم .

50. نه ملا شوې نه جولا شوې خدای(ج) خبر چې څه بلا شوې .

50. هېڅ هم درنه جوړ نه شول. هسې کوڅې گاموې .

51. نظر غرونه چوي .

51. بد نظر لگيږي .

52. نه يې مخ معلوم دی نه يې خټگ .

52. روغه او پاکه خبره نه کوي، دوه مخی دی .

53. نور علی نور شو .

53. د ښو نه ښه شوه. يعنې نور هم ښه شو .

54. نن پاچا سبا گدا .

54. کله سپری پاچا وي او کله ملنگ شي .

55. نه په خپله سپکه دی او نه د بل په سپکه اړدی .

55. حيا نه لري هر څه يې چې وکړل.

56. نر مې گنې چې کال ته د دې نه هم بدتر یمه .

56. هېڅ پرمختگ نه شم کولای کال تر کاله مې حساب خرابيږي.

1. ویل یې خولۍ مې درته نه ده کړې او به دې نه دي څښلي .

1. یو سړی و او په اختر کې یې زوی ته خولۍ اخیستې وه او جامې مې ورته نه وې کړې، د اختر میلې ته یې بوتلو په لاره کې یې پرې ښې پرېمانه اوبه وڅښلې نورو ماشوم به په مېله کې هر څه اخیستل او خوړل به یې او دی یې پلار له گوتو نیولی و او وچې شونډې یې گرځاوه هلك به هر شي ته کتل او ژړل به یې، پلار یې ورته ویل چې ویلې زاړې خيله (خولۍ) مې درته نه ده اخیستې اوبه دې نه دي څښکلي .

2. واده ته واده گوتی مه وایه .

2. واده چې هر څومره کوچنی شي بیا هم ډېر لگښت غواړي .

3. واده د ماماخېلو و او خوشالي بايزيد خېلو کوله .

3. یعنې واده په یو کلي کې و او د بل کلي خلکو ورته خوښي کوله .

4. وسله که بارده په یوه ساعت په کار ده .

4. وسله که ټول وخت په سړي بار وي مگر د اړتیا په وخت کې په کارېږي .

5. ورور یې مه وهه په توره خور یې ناسته ده حضوره .

5. ورور ته یې څه تکلیف مه وررسوه چې خور یې پرې ځورېږي .

6. ویلې شو چې د وغوز یو .

6. وغز په شینوارو کې د یوې سیمې نوم دی چې لږ ځینې خلک یې لاسوهونکي دي. دا حصار شاهي د خلکو نه په یې کله کله د لاندې پسه وړه، د خلکو نه خوښیدل او چا په شپه نه ورکوله بله ورځ یو څو کسان راغلي وو او په مزینه کې پرې شپه راغله، د کلي خلکو ترې پوښته وکړه چې د کوم ځای یاستی؟ مېلمنو یوڅه سکوت وکړ. خلکو ورته وویل چې وایي کنه چې د کوم ځای یاست نو بیا دوی دا وویل .

7. وروري په دوسۍ کیږي .

7. یعنې د ورور بده خبره او قهر به سړي په ځان اخلي .

8. ورغوی چې خارښت کوي پېسې لاس ته راځي .

8. په افغانانو کې داسې ویل کیږي چې د چالاس خارښت وکړي بل ورته وایي چې پېسې درته راځي .

9. وروړي په ورو کيږي .
9. وروړي په رمز، زغم او حوصلې کيږي .
10. و هم يې کوم ځای او خوږيږي کوم ځای .
10. يعنې دومره ناپوهه دی چې د درد ځای نه پېژني .
11. ورغستلي د منځه ايستلي.
11. ورغستلي هغو موادو ته ويل کيږي چې وړه چان کړي او څه ترې په چاني کې پاتې شي، نو دغه بيا څوک د وړو سره نه گډوي او څارويو ته يې اچوي .
12. ورو که ورور دی وراره د سترگو تور دی .
12. وراره تر وروره هم گران وي .
13. وچ او لامده يې سره وسیځل.
13. د ښو او بدو توپېر يې سره ونه کړ .
14. ونه چې زړه شي د هرې بلا پرې شپه شي .
14. ډول ډول بلاگانو ته په کې ځای پيدا شي همدارنگه چې انسان زوړ شي هر مرض پرې ژر او په اسانه راځي .
15. وړکتوب پاچاهي ده .
15. د دنيا د کړنو او انښنو نه بې غمه وي .
16. وړيا شراب قاضي هم څښکي .
16. په وړيا گناهونو باندې زياتره خلک ډيل نه وي .
17. وړي ته بيگا لرې دی .
17. وړی انتظار نه شي کولای.
18. وړی نس ښامار دی .
18. ډېر خلک نفسي غوښتنو اور ته واچول .
19. وړينم که زاړه هم شي کته ترې څوک نه جوړوي .

19. اصل شی که هر خومره زور شی. خو په سپکه ورته خوک نه گوري.
20. ودانول گران دي وړانول اسان دي .
20. د یو شي جوړول په ډېر وخت کې نه کیږي او وړانول یې په یوه شېبه کې کیږي .
21. ورغمی په خپله مور سپریږي.
21. کم اصله خپل او پردی نه پېژني .
22. وږه په وږه منت دې په څه.
22. چې د جنس عوض دې واخیست نو احسان یې نشته .
23. وږ د وږونه خالي نه وي .
23. له ځمکې چې غنم راټول شي یو څه وږي خامخا په پټي کې پاتې کیږي .
24. وطن په ښه خوی خوړل کیږي.
24. په ښه خوی کلی او کور کیږي.
25. وطن خراپو وړان کړنوم د کارغانو بد دی .
25. ځینې کارونه له ښکته خلکو نه خراب شي نوم پرې د مشرانو بد شي .
26. وطن په توپونو وړان ښه دی نه دونو نه خالي .
26. یعنې تعمیر به بېرته ژر جوړ شي خو ځینې ونې د شلو کالونه مخکې کمال ته نه رسیږي.
27. وگوره سپری وړاندې واچوه پوزی.
27. د هر سپری قدر او درناوی به د هغې د علمیت او سپړتوب به اندازه کوې.
28. ولاړه کوډله یې پرینښوده .
28. ټول کلی یې وړان کړ. یا دا چې له هر کوره یې سوال وکړ .
29. ونډه زمونږ خوري او شودې یې د بر کلي خلك خوري .
29. لگښت پرې مونږ وکړ او گټه یې بل ته رسي.

30. واده واده نه و او د سلو روپو په کې ډول وشکېده .
30. کار کار نه و او لگښت پرې ډېر وشو .
31. واده اسانه دی خو سامان یې گران دی .
31. د واده غوښتل اسانه دي خو سمبالول یې گران دي .
32. وینښ چې ځان ویده کړي څوک په یې وینښ کړي .
32. که یو څوک ځان په تگۍ واچوي بیا یې نو پوهول ډېر گران شي .
33. ویې گټه د مریي په څېر او و یې خوره د پاچا په څېر .
33. په خپله مېړانه یې وگټه او د نر په شان یې وخوره .
34. وینه په وینه نه مینځل کیږي .
34. کرکه په کرکې نه ورکیږي .
35. ویې گټه او ویې څټه .
35. په خپل همت یې پیدا کړه او بیا یې خوره .
36. ویشلی ورور تور بور دی .
36. ورور چې له وروره بېل شو د هغه سره باید به گټلو کې تربگني وکړي .
37. ویلی شو چې پیره در پټ یې کړه .
37. ځکه چې بیا خپه او خجالت کیږي .
38. ویشتلی په زړه بېداره وي .
38. په چا چې یو کار تېر شي راتلونکي وخت ته تجربه وي یا دا چې یو تن یوکار کړی وي او پټول یې غواړي، چې څوک په کې بحث کوي نو دی ته اندېښنه پیدا شي .
39. وینستان مې ورته زیږه شول .
39. ډیره غصه مې ورته راغله .
40. وطن له لېونیو نه ډک دی .

40. ډیره ناپوهی ده .

41. ورغوی مې تورې سپی خټلی دی .

41. بخت مې چپه شوی دی .

42. وسله هغه وسله ده، چې په لاس درغله .

42. بېرېل ته شاجهان پاچا وویل چې وسله کومه ښه وسله ده هغه ورته وویل، چې په لاس درغله. سبا ته شاجهان پاچا د بېرېل پسې یو فیل وړ ايله کړ چې لږ یې په عذاب کړي. فیل د سپي نه ډیر وېرېږي فیل چې د بېرېل پسې وروځاستل بېرېل مخکې دی او فیل ورپسې دی په یوه ډیران وړ برابر شول په ډیران کې یو کوچنی کوکری پروت و بېرېل پسې راوخیست او د فیل په تندي یې وویشته کوکری په کړنجاړي شو فیل لکۍ په سر راواړوله او بیرته وتښتید. نو بیا ورته شاجهان وویل چې رښتیا دې ویلي دي .

43. ورور دې وي، خو په لاهور دې وي .

43. یعنې ورور، چې هرڅومره لرې وي خو سړی پرې ډاډه وي .

44. وږي ته چا وویل، چې دوه او دوه څو کیږي هغه ویل څلور ډوډۍ.

44. یعنې د هر چا سره خپل مطلب په زړه کې وي .

(هـ)

1. هر چا ته خپل مزى مرغلين دى .

1. هر چا ته خپل کار ښه او معقول ښکاري .

2. هر چا ته خپل وطن کشمير دى .

2. په هر چا خپل وطن گران او ورته خوږ دى .

3. هر ډاگ د بهۍ ډاگ نه دى .

3. بهی د مومندو په سیمه کې یو پراخه ډاگ دی پخوا چې کلونه آباد وو ډېرې ښې غلې او دانې یې کولې او نور ډاگونه د دې په څېر نه و. نو ځکه خلک دا وایي .
4. هر څه ځي او عادت نه ځي .
4. خوی نه بدلیږي. حدیث مبارک دی چې فرمایي: که چا درته وویل چې دوه غرونه سره یوځای شول دا ومنه او دا کیږي خو که چا درته وویل چې د انسان خوی بدل شو دا مه منه .
5. هر څه اور ته غورځوي .
5. یو شی هم نه پرېږدي او هرڅه هلاکوي.
6. هره ښځه شیروار نه شي کولای .
6. د هر کار لپاره بېل بېل خلک وي .
7. هر سړی پوزه توره کړي وایي چې آهنگریمه.
7. هر سړی د خپل ځان صفت کوي او ځان ماهر گني .
8. هر سړی په خپلو خولو کې ډوب دی .
8. هر څوک یو څه ستونزې لري. یا هر سړی په خپل غم کې ډوب دی.
9. هغه چرگه مړه شوې چې زرینې هگۍ یې اچولې .
9. یعنې چې ښه کارونه یې کول هغه اوس نشته .
10. هر سړی ځانته من وایي .
10. هر سړی وایي چې زه پوره یم .
11. هر وخت ږلۍ نه ورېږي .
11. هر وخت مشکلات نه وي .
12. هره تېره من نه ده .
12. هر سړی پوره سړی نه دی .
13. هر ښځه درخانۍ نه ده .

13. هره ښځه ښايسته او هوښياره نه وي .
14. هر سړی آدم خان نه دی .
14. هر سړی د آدم خان په څېر مېړنی نه وي .
15. هډه او گني .
15. د هډې ځمکې پخوا للمې وې يوازې غنم، موټ او پونډه يې کوله ځکه چې اوبه يې لږ وې او د اوبو شيان يې نه کول.
16. هغه بوتی کره چې مېوې يې خوړې .
16. هغه کار کوه چې گټه يې در رسېږي .
17. هندو زور شو مسلمان نه شو .
17. عمر په سړي تېر شو خو په لاره برابر نه شو .
18. هندو سترې خدای (ج) ناراضه .
18. داسې کرڼه کوي چې په دنيا او اخرت کې يې ورته گټه نه ور رسېږي يا دا چې يو چاته يو کار سړی وکړي خو د هغې خوښ نه شي .
19. هندو يې په سر وواهه لاندې ځای يې خوړ شو .
19. يعنې کار يوځای کې وشو او تاواني بل ځای شو .
20. هنر ياد کړه په تاخچه کې يې کښېږده .
20. کمال يو وخت په کارېږي .
21. هم خورما او هم ثواب.
21. ښه کار کول د دواړو جهانونو گټه ده .
22. هغه شپې لارې چې ما کولې کروارې .
22. زما د خواری او د فقر شپې لارې .
23. هم يې زړه کيږي او هم يې ساړه .

23. دوه زړی دی چې دا کار وکړم اوکنه.
24. هر غر او هماغسې یې ځناور .
24. د هرې سیمې ژوي د خپلې سیمې نه اغېز اخلي .
25. هوسی له ځایه گرندی. وه چې گنگړي یې په کې واچول نوره هم چالاکه شوه .
25. چې یو سړی پخپله هم ماهر وي او د نورو نه هم څه زده کړي .
26. هوبنیاره مرغی په دوه لمو کې نښلي .
26. ځکه چې ډیر احتیاط کوي او د ځان د خلاصی له پاره ډېرې پرکتې وهي .
27. هر څوک د غور لستونې یار دی .
27. ډېر خلک د دولتمندو اشنایي او دوستي کوي .
28. هره ورځ اختر نه وي .
28. خوښې کله کله وي .
29. هاتي چې په تبيله کې مردار شو اولس یې نه شي ویستلای .
29. یعنې فیل چې مردار شي ډېر خلک یې له ځایه نه شي ښورولای. یا یو ظالم چې یوځای غصب کړي راگرځول یې بیا ډیر زور غواړي .
30. هر سړی پښې و غځوي چې مړ شوم .
30. کوم سړی مړ شوی و او اسقاط یې هم ډیر او خیرات یې هم ډیر لوی او پریمانه و. کوم مسکین ورغلی و اسقاط یې هم اخیستی و او خیرات یې هم خوړلی و نو بیا یې دا خبره کوله .
31. هره بلا چې یې په خپل مقام شه .
31. یو څوک چا د شپې ډاروه. سړي ورته وویل هره بلا چې یې خپل ځای ته دې ولاړشه گنې زما له خوا به خوړ شي .
32. همدا زه نه وای همدا زه نه وای .
32. یو سړی و او له خپلې ښځې ډېر وېرېده، کله به یې چې قهر راغی نو بیا به یې ویل چې همدا زه نه وای همدا زه نه وای ځکه چې ښځې ته یې څه نه شول ویلای .

33. هاتي چې ژوندی وي يو خروار وي او چې مړ شي دوه خرواره شي .
33. يو کار چې په خپل وخت وشي په اسانه کيږي خو چې وخت تېر شو کول يې بيا ډير زور غواړي.
34. هندو به غلا کولای خو که سپي نه وای .
34. هندو له سپي ډير ويرېږي. ځينو خلکو به ډېر کارونه کولای خو چې په وسعه يې پوره وای .
35. هوښيار په اشارت پوهيږي .
35. پوهان په نيمه پوهيږي.
36. هندو مې گنجی نه دی ليدلی .
36. يعنې سکهانو تل پگړۍ وهلې وي که سر يې گنجی وي هم څوک يې نه شي ليدلای .
37. هغو ته يې اسونه ورکړل چې په زين کولو يې نه پوهيږي .
37. دنيا زياتره خدای (ج) بې عقلو خلکو ته ورکوي .
38. هېچا په لاره کې دستراخوا نه دی غورولی .
38. يعنې که يو سړی ډير سخي شي هم لارې ته يې نه رااوباسي .
39. هم زيانيدلی هم شرمېدلی.
39. هم ناواني شو او هم لښک شو.
40. هم ماري هم کوکاري هم لاس لگي هم ژاړې.
40. وهل هم کوې او چينې هم ته وهې، ټونگه هم ته اچوې او سورې هم ته وهې.
41. هر شی چې خام وي پخېږي انسان چې خام شو بيا نه پخېږي.
41. انسان چې يو وار بې باوره شو بيا پرې څوک باور نه کوي.
42. هر چا سره پنج، پنج نو يار سره هم پنج.
42. دوه ټگان وو او ويل يې چې موږ کله څوک تيروسته نو پخپل منځ کې به سره پنج پنج وايو، دا په مو رموز وي.
- يو ملگري د بل سره غلطي وکړه او د ځان سره يې وويل چې پنج نو بيا دې بل ملگري ورته وويل چې د يار سره هم پنج.

(ي)

1. ياد مې کړه ښاد مې کړ .
1. چې دې ياد کړم لکه هر څه چې دې راکړل .
2. يا د مور تې دې يا د چلم نې دې .
2. چرسيان په خپل منځ کې سره ډېر خواږه وي حتی د ورونو نه هم .
3. يا د چنې تير که خوند يې واخله رنگ يې هېر کړه .
3. ډير خلک په اشنا يې کې لومړی ډېر خواږه وي، خو چې کار يې پوره شي بيا يې هغه پخوانۍ خونده نه وي .
4. يا دې خداى (ج) ماته راکړي او يا مې دې دوست ته ورکړي .
4. که ما ته خداى (ج) راکړه خو ډېر ښه او که دوست ته مې يې ورکړه هم زما په درد خوري .
5. يادوي ټوپک راوړې کوټک .
5. لومړی ډېر توند وي بيا يې وروسته مزه نه وي يا پرې د غټ شي کوي او ورکوي لږ شى .
6. يو د بل د غمه نه مري .
6. که غم هر څومره دروند وي خو سپرى ترې نه مري .
7. يا مړ يا موړ .
7. يا به ډېر څه پيدا کړي يا به په کې سر وخوري .
8. يتيم په ژړا پوخ دى .
8. په دې ډيرې تودې سپرې تېرې شوې دي . ښه تجربه شوى دى .
9. يتيم چې سر سبيل شي سل اويا گزه يې ... شي .
9. بې پلاره هلك چې سر ايله اموخته شو بيا يې اداره كول ډير سخت وي .
10. يتيم هلك تل د ټوكرۍ لاندې نه پاتې كيږي .

10. اخر به غټ شي .
11. يخني د خدا(ج) په روى نه ايساريږي .
11. د ظالم نه په زاريو نه شي خلاصېدلى .
12. يوه به دې ژاړي بله به دې خاندې .
12. يعنې دې كار ته دې اړباسم چې ويې كړې .
13. يو پسې رسېدلى نه شو بل ويل د مخې يې شه .
13. د يو چا د لاسه يو كار نه وي پوره او بل ورته وايي چې ډير كارونه وكړه .
14. يو خوري بل يې په بډه وهي .
14. يو شي هم نه پرېږدي .
15. يو خور بل ته سترگه وهي .
15. يو خوري بل ته په تمه دى .
16. يو للى دى يو للى ده .
16. په كور كې دوه كسه دي اولاد او بچي نه لري .
17. يو سر او سل سودا گانې .
17. يو سړى دى او جنجالونه يې ډېر دي .
18. يو مې يوه سترگه ده او بل مې بله سترگه ده .
18. دواړه راباندې گران دي .
19. يا تخت يا تابوت .
19. يا به پاچا شم يا به پرې مړ شم .
20. يوه سترگه يې د سپي ده او بله د سړي ده .
20. په بڼه انسان دى خو خوى يې د سپي دى .

21. پره جومات ته نه ځي او ملا ځنگل ته نه ځي .

21. دواړه سره ليدای نه شي .

22. يا تير اوباسی يا ما اوباسی .

22. يو سړی چې علی خان نومېده د يو بل چا سره يې د زوی لپاره خېښي کړې وه او د زوی خسر يې ناروغه شوی و، ناروغه سړی ډېر پوخ غل و او د غلا تير يې په کوټه اچولی و. د سړی په دې کوټه کې د ځنګدن سلګۍ شروع شوې او سترګې يې په دې تيرلګېدې نو چينې يې کړې چې يا ما اوباسی يا تير اوباسی. د ناروغه سړي ورور دلته ولاړ دی، خپل وراره نه يې پوښتنه وکړه چې دا پلار دې څه وايي دې هلك نور خلك له کوټې نه وويستل او زه خو يې خېښ وم زه يې نه ويستم، نو د ناروغه سړی زوی ويل چې پلار مې پرې نه وايي رښتيا وايي دا تير يې را پټ کړی دی او اوس مرګ په سترګو ګوري نو ځکه داسې وايي. چې دا د غلا مال لرې کړی.

23. يوه ده خو ډېوه ده .

23. ډېره پوهه او عالمه ده. يا سترګه مې يوه ده خو هر څه پرې وينم .

24. يو ګوري بل لمسيږي .

24. چې يو وګوري بل يې هم غواړي .

25. يو خداى (ج) ښه دی او يو ځای ښه دی .

25. هر هر ځای کې بايد سړی ناسته پاسته ونه لري او چې يو چاسره يې ژمنه وکړه هماغه سره بايد ودريږي .

26. يو پټی جوار يې وخواره اوس هم ورته ميږه وايي .

26. ډېر تاوان يې ورساوه اوس يې هم بې وزله بولي .

27. يو زما په ځانله دا يو ستاسو په ټولو .

27. په لاره يو هندو او څوکسان نور سره ملګري شول، مخې ته يې غله راغلل او غلو پرې غږ کړ چې سامان کښېږدئ، خلکو وويل :

سمه ده او سامانونه يې پرځمکه کېښودل، غلو غوښتل چې د دوی لاسونه ور وټړي، هندو غلو ته وويل: اجازه ده چې مونږ لومړی تاسو ته لږ اتن وکړو بيا زمونږ لاسونه وټړئ. هندو غوښتل چې د اتن په سندره کې ملګري پوه کړي چې دا يو غل به زه ټينګ کړم او دا بل يې ستاسو په دې ټولو غلو د هندو سوال و مانه او د اتن اجازه يې ورکړه. نو هندو

خپل غوږ ته لاس ور وړاو د يه قربان سره يې وويل هاى دا يو زما په ځانله او يو ستاسو په ټولو. دا يو زما په ځانله او دا يو ستاسو په ټولو. دې نورو ورغبرگه کړه چې دا کار زمونږ نه نشي او دا کار زمونږ نه نه شي .

28. يو ځان شرموي او بل قام شرموي .

28. يو څوك داسې بدكار وكړي چې خپله ټوله كورنۍ سپكه كړي .

29. يو سړي بل ته وويل چې په هر خيرات كې دې وينم هغه كړه چې ته به هم په كې يې .

29. يو څوك چې چا ته ووايي چې زه دې په بدو ځايونو كې گورم چې ناست يې، دا دا مانا لري چې دى پخپله هم په دې بدو ځايونو كې وي .

30. يو كال به برېښد وگرځم خو بل كميس به وانه خلم .

30. يو بخیل سړي نه يې تور بور كميس پټ كړ، او ويل يې چې دا به بل كميس واخلي او پيسې به يې ولگيږي او زما نه به په سيالۍ كې كم شي، نو كله چې بخیل پوه شو نو بيا يې دا وينا وكړه .

31. يوه سپي ژرنده خټله او بل سپي د ده... خټله.

31. يوه پخپله په سوال څه پيدا كړي و بل د هغه نه سوال كاوه .

32. يو گنجی په وره راغی بل په تناره .

32. دوه كسان د يو څه د غوښتنې لپاره په بېلو بېلو لارو په يوه وخت كې راغلل .

33. يو بام او دوه هوا وې .

33. د يوې كوتې په سرباندې په يو كټ كې د يوې ښځې زوى اوننگور پراته وو. او په بل كټ كې يې لور او زوم پراته وو. دې ښځې خپلې لور او زوم ته وويل چې سره رانږدې شئ يخني ده او زوى او ننگور ته يې وويل چې سره لرې شئ گرمي ده نو په دې وخت كې يې ننگور دا وويل .

34. يو وخت د شيطان هم منه .

24. يو زده كوونكى و او خپل استاذ ته يې ويل شيطان راته وايي چې دا كاني راوخله او دا استاذ په دا سر وله، د دې خبرې سره سم استاذ زر زوه كوونكي ته وويل پام چې د شيطان ونه منې. بله ورځ همدې زده كوونكي استاذ ته بيا وويل: چې استاذ شيطان را ته وايي چې يوشه غټ چرگ حلال كړه او ښه پلو ور سره پوخ كړه او استاذ ته يې يوسه. استاذ كړه بده نه ده كله كله د شيطان هم منه .

35. یو کال سړی د مور د مېړه سره هم تیروي .

35. انسان باید په ډېر مشقت کې هم خپله حوصله او زغم د لاسه ورنه کړي یا چې یو څوک په سفر ولاړ شي او زړه یې زر تنگ او بېرته راشي بیا خلک دا وایي او یا یو څوک د چار سره مزدور شي او مزدوري ژر پرېږدي نو بیا هم خلک دا وایي .

36. یو سړی چا نه پېژنده په جومات کې یې... وکړل.

36. ځینې وخت یو ناپوهه سړی د خپل شهرت له پاره داسې یوه کړنه وکړي چې هغه د کولو نه وي .

37. یو په ژرنده او جومات کې یې مه وایه نور یې هر ځای وایه .

37. چې یو سړی قصداً وغواړي چې یو خبره مشهور کړي نو بیا داوایي .

38. یوه ورځ د بلې ورځې مور ده .

38. ورځې له ورځو زیږي .

39. یو من سر ښوړوې او دوه گوتې ژبه نه ښوړوي.

39. کله چې یو سړی خپل مخاطب ته د ژبې په ځای د سر په ښوړولو هو او نه وکړي نو بیا خلک دا وایي .

40. یوه شپه یې چې تر منځ وي له هغې بلا نه مه وېرېږه .

40. ځکه چې وخت شته او تدبیر نولی شې .

41. یا به پیسې گټې یا به کیسې گټې .

41. یا به خپل تاریخ جوړوې او یا به د دنیا گټه کوې.

42. یو بهلول یو یې کند یو یې کچکول.

42. خلک وایي چې د سلطان محمود غزنوي یو ورور و او هغه فقیري او ملنګي کوله او ډېر زاهد سړی و. غزنوي ورته بلنه ورکړه چې راشه او په حکومت کې کار وکړه، بهلول ورته په ځواب کې وویل چې

د اخرت حساب نه شم ورکولای. ؟ غزنوي وویل چې څه د اخرت حساب دی؟ بهلول وویل چې د هر شي بېله بېله پوښتنه کیږي او روځ د قیامت ډېره سخته ده، ځمکه به د تې غوندې توده وي او سړي سره به حساب کیږي. بهلول یو تې راواخیسته او اور یې ترې لاندې بل کړ تې سره شوه، بهلول پرې ودرېد او غږ یې کړ یو بهلول یو یې

کند یو یې کچکول او د تبې نه کوز شو. او ویې ویل چې حساب مې خلاص شو. او سلطان محمود ته یې وویل چې اوس ته راځه او حساب د ټول ملک راکړه، سلطان وویل چې زه دا کار نه شم کولای .

43. یو یې گټي سل یې خټي .

43. د یوه سړي د همت له برکته ډېر خلک په راحت کې شي .

44. یار له یاره بلاریږي.

44. دوست له خپل دوست نه تکلیف گوري .

45. یا خپل کور یا گور .

45. انسان باید خپل پت وساتي او بل چا ته د سوال لاس اوږد نه کړي .

46. یو لرگی اور نه کوي دوه ښځې کور نه کوي .

46. د یوه لرگی اور لمبه نه کوي او بلیږي نه او د دوو بنو کور وران وي .

47. یوله ولږې مري او بل یې سرته پراتې لټوي .

47. یو سړی پخپله د یوه کار له امله ډېر په کړاوو کې و او بل ترې په همداسې کار کې مرسته غواړي .

48. یو خوا پان او بل خوا پړانگ .

48. یو لوري ته یو مشکل او بل لوري ته بل مشکل د خلاصېدو لار نشته .

49. یوې بلا بلې ته ویل چې بوو .

49. یو بد کاره بل بد کار ته ویل چې ته بد کوې .

50. یو په ست ښه ښکاري او بل یې په نه خوړلو .

50. داسې نه چې یو تن ست وکړي او بل ترې پوزه غوڅه کړي.

51. یو خروار زعفران وخوړه خو خوله پرې مه زیږوه.

51. غټ کار په پټه خوله وکړه چې څوک خبر نه شي.

52. یوه سترگه چې دې وو ته په بله لاس کښیده.

52. که یو مصیبت در ته پېښ شو په هغې صبر وکړه چې بل درته پېښ نه شي.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library